

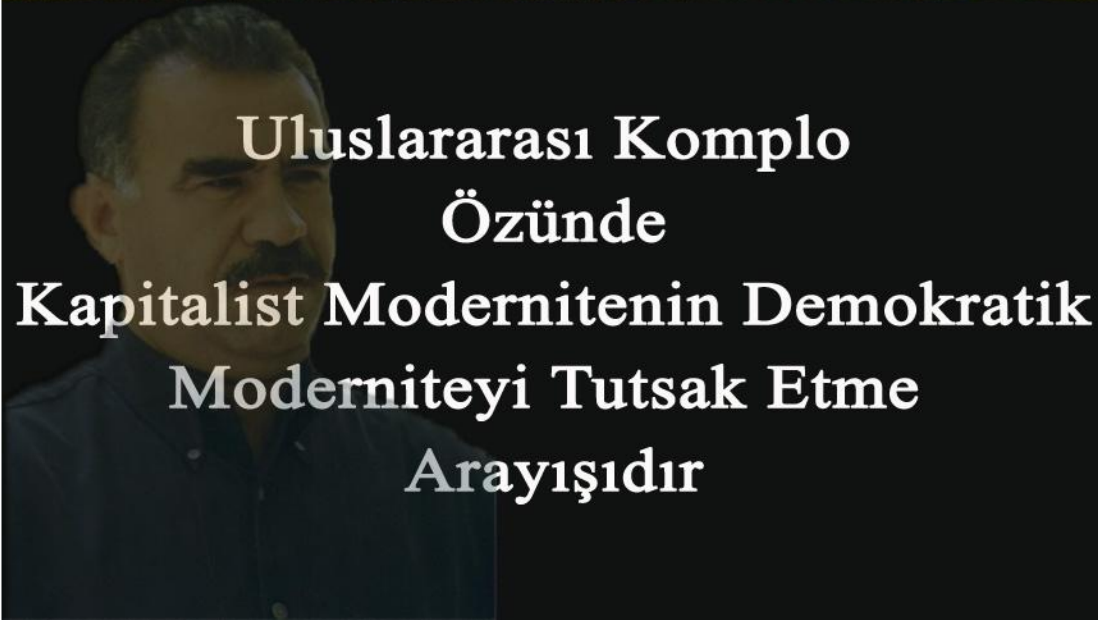
KOMÜNAR

Sosyalizmden Kuşku Duymak İnsandan ve Onun Geleceğinden Kuşku Duymaktır

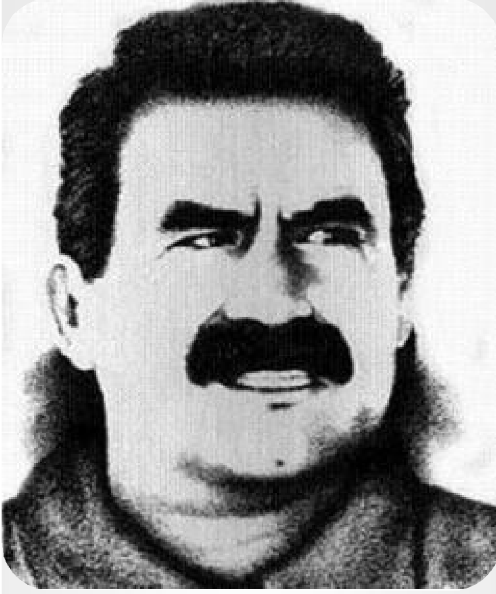
Ağustos-Eylül-Ekim 2009
Yıl-4 Sayı-43

Uluslararası Komplo Özünde Kapitalist Modernitenin Demokratik Moderniteyi Tutsak Etme Arayışıdır

İÇİNDEKİLER...

Toplum doğasının en önemli ayırt edici karakteristiği, zihni kapasitenin yüksekliği, esnekliği ve kendini inşa edici gücüdür

KOMÜNARDAN...

Merhaba;

Türkiye'de 'Kürt Açılımı', 'Demokratik Çözüm' ve 'Milli Birlik Projesi' adları altında bir tartışma yürütülüyor. Bu tartışmalar, sanki var olan Kürt sorununun çözümüne yönelikmiş gibi kamuoyu önünde fırtınalar estiriliyor. İktidarı ve muhalefeti ile partiler, biraz da Genelkurmay'ın şefliğinde kendilerine verilen enstrüman rolünde orkestraya katılmış bulunuyor.

Şef İlker Başbuğ 'son terörist kalıncaya kadar savaşacağız' diyor. Diğerleri de 'vatanı böldürtmeyiz' diye feryad-ı figan ediyor. Köşe yazarları ve düşünce üreten kurum ya da kişiler de 'vatanı böldürtmemek' için fikir üretiyor. Bir taraftan 'açılım' fikirleri, diğer yandan sınır ötesine kadar uzanacak olan operasyonlar, yürütülen tartışmaların gölgesinde devam ediyor. Süreç lafta barış ama fiiliyatta savaş gibi gelişiyor. 'Terör'ü hedef aldığını söyleyen devlet, dünyanın bildiği kendi terörünü gözlerden uzak tutmaya çalışıyor.

Bir taraftan bunlar yaşanırken, diğer yandan Kürt sorunu ve demokratik-barışçıl çözümü gündemleştiren ve sorunun çözümünde Türkiye'nin demokratikleşmesini esas alan Önder APO ve PKK 'acaba ne diyor?' diye ne kimse soruyor ne de sormaya cesaret ediyor. Sadece Kürt halkı, yıllardır 'Benim iradem Önder APO ve PKK'dir' diyor. Bunu da en son Önderliğin Yol Haritası'na kayıtsız şartsız uyacağını belirterek ortaya koyuyor. Kısacası demokrasi isteyen esas güçler ve onun önderliği devre dışı bırakılmak isteniyor.

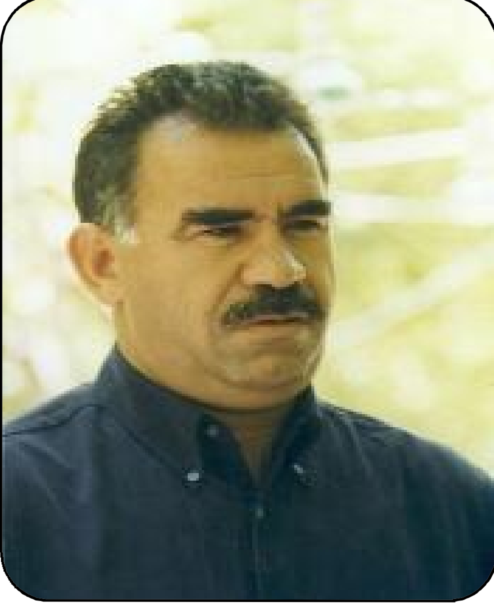
Sonuçta Türkiye'de iki temel güç kıyasıya bir mücadele içine girmiş bulunuyor. Bunlar geleneksel güçler ve demokrasi güçleri oluyor. Önder APO'nun başını çektiği demokrasi güçleri, sınırlara dokunulmadan Kürtler için demokratik ulus çerçevesinde Demokratik Özerklik, Türkiye bütünlüğü içinde de Demokratik Cumhuriyet projesi için direniyor.

Özel savaş güçleri, Önderliğin projesini boşa çıkarmak için her türden manipülasyon aracını kullanıyor. Onun için 43. Sayımızda hem Önderliğin demokratik çözüm yaklaşımını çeşitli başlıklar altında ortaya koyarken, hem de özel savaşın tüm manipülasyon söylemlerini boşa çıkarmaya çalışacağız.

Komünar

İBRANİ KABİLESİNİN ÖYKÜSÜ

Abdullah ÖCALAN

1- Yahudiler ve Uygarlık:

Dostluğa tarihte eşine ender rastlanan bir ihanet temelinde beni ABD-CIA denetimine teslim eden Yunan ulus-devletinin Türkiye Cumhuriyeti'yle ilişkileri çıkar denklemine eklenince, 'çıplak krallar ve maskesiz tanrılar çağında' İmralı kayalıklarına zincirlenip, Prometheus efsanesine 'taş çıkartan' biçimde bir kadercilik mahkûmiyetine duçar (düşen) oldum.

Bu sürece yol açan Suriye'den çıkışımdaki denklem daha da çarpıcıdır. Beni Suriye'den çıkartan anlayış, özünde yine dostluğa çizdiğim paye ile İsrail'in Kürt politikası arasındaki çelişkinin çarpışmasına dayanır. Uzun süredir, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında Kürt sorununun patronajlığına soyunan İsrail, şahsımda giderek etkili olmaya başlayan ikinci bir Kürt çözüm tarzına tahammül edemeyecek denli hassastı. Benim çözüm tarzım hesaplarına kesinlikle uygun düşmüyordu. Hakkını inkâr etmemeliyim; MOSSAD dolaylı yoldan beni kendi çözüm yoluna davet etti. Ama buna da ben ne ahlaken ne siyaseten açık ve hazır değildim. Suriye Arap yönetimi PKK Önderliğiyle taktik yanı ağır basan bir ilişki biçimini asla aşmak istemedi. Kaldı ki, Hafız Esad önderliği ABD-Sovyetler Birliği hegemonya çatışmasına dayalı olarak vücut bulmuştu. Sovyetler'in çözülüşüyle birlikte, kritik bir aşamada hiçbir taktik ilişkiyi koruyacak durumda değildi. Benimle -PKK oluşumuyla- Türkiye'yi dengelerken, bir anlamda Türkiye Cumhuriyeti'nin 1958'den itibaren gelişen Suriye üzerindeki tehdidine ve aşırı İsrail yanlısı eğilimine yanıt arıyordu. PKK'nin bu konuda uygun araç olması, uzun süreli bir taktik ilişkiye imkân verdi. Bu ilişkinin ikinci bir Kürt politikasına yol açabileceği pek görülmek istenmiyordu. Türk yönetimlerinin bütün çabaları bu anlamda etkili olamıyordu.

Bu kısa hatırlatma bile beni Suriye'den çıkartan esas gücün İsrail olduğunu gösterir...

İbranilerin tarihte ve günümüzdeki öyküsü doğru kavranmadan, tarihsel-toplum gelişiminin tam bir anlatımı zordur. Tarihte İbranileri, günümüze doğru Yahudiliği bir etnik topluluk veya ulus olarak değerlendirmek büyük eksiklik taşır. Ortadoğu kökenli olan, ama tüm dünyayı birinci derecede ilgilendiren, etkileyen temel bir kültür kaynağı olarak değerlendirmek büyük önem taşır. Kültürden dar anlamda bahsetmiyorum; maddi ve manevi kültürün toplamı olarak alıyorum. Konuya ilişkin iki büyük yanlıştan kaçınmak gerekir: Birincisi, Yahudiliği dünyayı yöneten güç olarak abartan, yücelten anlayıştır. 'Tanrının seçtiği ulus' deyi-

mi de bu kapsamdadır. İstismara çok müsait bu tip abartmalardan ne kadar kaçınılırsa, konunun gerçekçi kavranışı o denli kolaylaşır. İkincisi, Yahudiliği şeytanlaştırma, günah keçisi yapma anlayışıdır. Tüm kötülüklerin kaynağında Yahudiliği görmek çok işlenmiş bir görüştür. En az birinci abartma kadar yanlış kavrayışlara götüren bu yaklaşımın etkilerinden uzak durmak, konuyu daha iyi anlaşılır kılacaktır.

Bütün belirtiler İbrahim olarak adlandırılan kimliğin (İbrahimî dinlerin atası olarak kabul edilen Hz. İbrahim'in kimliğiyle ilgili bilgiler, Hz. İsa ve Hz. Musa'da olduğu gibi mitolojik ağlarla örtülüdür. Gerçeğin daha net görünümü için kapsamlı sosyolojik araştırmalara ihtiyaç vardır) Babil Nemrutlarından (bir nevi eyalet valisi) olan bugünkü Urfa yöneticisiyle paradigmatik bir anlaşmazlığa girdiğini veya başka nedenleri olsa bile bu tür yansıtıldığını göstermektedir. İbrahim, panteondaki put heykellerinin tanrı olamayacağını göstermek için onları kırmakta, daha sonra ateşe atılmak için Urfa kalesindeki mancınıklarda sallandırılarak odun yığını üzerine atılırken ateşler su kesilmekte, bugünkü Balıklı Göl meydana gelmekte biçiminde mitolojik öykü sürüp gitmektedir.

Büyük ihtimalle Urfa-Kudüs hattı, dönemin görkemli iki gücü olan Mısır'ın Yeni Hanedan uygarlığıyla Sümerlerin Babil Hammurabi Hanedanlığı arasında tampon bölge konumundadır. Ticaret tarihte ilk defa yükselişe geçen bir ekonomik sektör haline gelmektedir. İki uygarlık arasında ticaret belki de siyasetin üzerinde bir rol oynamaktadır. Tüccarların geliş gidişi hızlanmaktadır. Asurluların görkemli ticaret dönemi de bu evreyle çakışmaktadır. Ayrıca Urfa-Kudüs-Şam-Halep ilk çağlardan beri (neolitiğin doğuşu ve ilk kent kuruluş dönemleri) çok önemli bir göç, ticaret ve istila, işgal ve en önemlisi din alışveriş hattıdır. Bu alanların Hz. İbrahim'in çıkış ve ilk göç yerleri olması tesadüfî değildir. Hıristiyanlığın ve İslamiyet'in de ilk çıkış hatlarından oldukları çarpıcı olarak bilinmektedir. İbrahim (Bu adın muhtemelen Mısırlılar tarafından unvan olarak verildiği tahmin edilmektedir. Mısırlılar Sina Çölü üzerinden giriş yapanlara, üzerlerindeki kir ve tozdan dolayı 'Apiru'lar demektedir. İbrani ve İbrahim adlarının Apiru'dan dönüşerek türemiş olması kuvvetle muhtemeldir) önce bugünkü İsrail-Filistin olan Kudüs yakınlarında ikamet etmek ister. Yerel hâkimler kolay izin vermez. Çok küçük bir mülk aldığı ve orada öldüğü belirtilir. Sara, Hacer, İsmail, İshak, Yakup hikâyeleriyle başlayan, Hz. Musa, İsa, Muhammed ve aralarındaki yüzlerce peygamber halkasıyla devam eden öyküyü isteyen Kutsal Kitaplardan (Ahdi Atik, Ahdi Cedit ve Kur'an'dan) takip edebilir. Binlerce yan öyküleme ve romanlarla tarih kitapları da öğretici olabilir. Çok genel birkaç dönemle görünür kılmak amacım açısından yeterlidir.

a- Birinci dönem, İbrahim'in Urfa'daki ve çıkışındaki öyküsü. Muhtemelen M.Ö. 1700-1600 dönemi. Kabile reisi ve tüccar.

b- Mısır'da esaret dönemi. M.Ö. 1600-1300

c- Hz. Musa önderliğinde çıkış. M.Ö. 1300-1250.

d- Vaat edilmiş topraklarda iskân. M.Ö. 1250-1200 (Komutan ve peygamber Hz. Yeşu dönemi).

e- Önderler, Hâkimler dönemi. M.Ö. 1200-1000. İlk Kral Saul'a kadar geçen ve henüz kral ve peygamber olmamış laik ve dini (kâhin) önderler dönemi.

f- Yahudi ve İsrail Krallar dönemi. M.Ö. 1000-700. Saul, Davut, Süleyman'la başlayıp Hezekiel'le (Asur işgali) biten dönemi.

g- İşgal, istila, tahakküm, direniş ve diaspora çıkışı. M.Ö. 700-M. S. 70 (Asur, Babil, İskender ve Romalıların işgal ve hâkimiyet dönemi).

Bu dönemde Yahudi veya İsrail Krallığı yıkılır. Yerine direnişçi ve işbirlikçi olmak üzere iki grup belirginlik kazanır. İşbirlikçiler özellikle Grek ve Pers yanlısı olmak üzere iki ana grup olarak belirginlik kazanır. Urfa ve Mısır'dan sonra üçüncü sürgünleri, Babil Kralı Nabokadnazar döneminde kırk

yıl süren ünlü Babil sürgünüdür (M.Ö. 535-495). Kutsal Kitapta yer alan ve Zerdüştlükten etkilendiği açık olan hükümler bu dönemde aktarılmıştır. Perslere büyük hayranlık oluşmuştur. Çünkü kırk yıllık sürgünlerine son verdirilmiştir. Tevrat'ın ilk yazılı nüshaları da bu dönemde, yani M. Ö. 700'den sonra derlenmiştir. Yani yaklaşık altı yüz yıl (M.Ö. 1300-700) Kutsal Kitabın elde hiçbir yazılı nüshası yoktur. Demek ki üç Kutsal Kitaptaki ilgili kısımlar altı yüz yıl aradan sonraki sözlü anlatımlara dayanmaktadır. Homeros ve Hesiodos'un aynı dönemdeki İlyada ve Teogonia'da benzer söylentilerin yazıya geçmiş halleridir. Romalıların M.Ö. 70 ve M.S. 70 civarlarında Süleyman Mabedini iki defa yıkmaları büyük direnişlere yol açmıştır. Hıristiyanlık en yoksul kesimin direniş geleneğidir. Üst tabaka direnişleri de, örneğin Makabilerinki de ünlüdür.

Diasporaya, yani yurtdışına çıkışla kabilenin veya kavmin dağılışı M.S. 70'den sonra yoğunluk kazanır. Dağılış Asur, Ermeni ve Grek kültüründe yaşayanlarda olduğu gibi, Roma ve İran İmparatorluk sahalarında olmak üzere iki alanda yoğunlaşır. Bu uzun döneme aynı zamanda Yazarlar Dönemi de denilmektedir. Yani sürekli Tevrat derlemeleri ve yorumları yapılmaktadır. Peygamberler de çıkıyor. Ama yazarlık daha önemli hale geliyor. Demek ki, Yahudi kültüründeki entelektüel seviyenin yüksekliği çok önemli bir tarihsel geleneğe dayanmaktadır. Diğer önemli bir meslek, para ve ticaret işleri olsa gerekir. Tarım toprakları üzerinde rahat geçinme imkânı bulamadıklarından, tüm güçleriyle ticaret ve onun etkili aracı para üzerinde yoğunlaşmaları konumlarıyla yakından bağlantılıdır. Asurluların yerine geçtiklerini, Ortadoğu'da artık para ve ticaret tekelini ele geçirdiklerini bu nedenle söylemek mümkündür. Bu konumları onları ortaçağ kentlerinde ve kapitalizmin beşiği Londra ve Amsterdam'da çok etkili ve kârlı duruma getirirken, aynı zamanda büyük sermayedarlar haline gelmelerinin de uzun bir tarihi geleneğe dayandığını göstermektedir. Kudüs çevrelerinde az kaldıkları, çoğunun diasporaya dağıldığı tahmin edilmektedir. Doğu ve Batı diasporası olarak iki önemli kültürel gelenek daha ortaya çıkacaktır bu kavmin dağılış öyküsünde.

h- Diasporayla birlikte bir kabile olmaktan çıkıp çok sayıda kabile düzeyini aşmış kültürel gruplarda yoğunlaştıklarına göre, Yahudileri artık 'kavim' olarak adlandırmak daha uygun düşmektedir. Özellikle Arabistan, İran, Kürdistan, Mısır ve Helenistan bölgelerinde yoğunlaştıkları ve alan kültürüne dayalı Yahudi grupları haline geldikleri görülmektedir. İki kültürlü bir halk oluyorlar: Asıl İbrani kültürü ve içine yerleştikleri toplumların kültürü. Bu konum entelektüel yetenekleri üzerinde çok önemli ve olumlu etkide bulunacaktır. Çünkü tarihin en kadim kültürlerinin hepsiyle temasta oluyorlar.

İslamiyet'in çıkışıyla birlikte yeni bir trajik dönem daha başlıyor. İslamiyet'le Araplar bir ticaret uygarlığına geçiş yapmak durumundadırlar. Fakat ticaret ve para tekeli çoğunlukla Arabistan'ın birçok bölgelerindeki de dahil, Yahudi tüccar ve sarrafların elindedir. Dolayısıyla Hz. Muhammed'e atfedilen "Yahudiler Arabistan'da kalmamalı" hadisi kuşkulu da olsa anlamlı görünmektedir. Arap-Yahudi düşmanlığı tarihin derinliklerine dayanmaktadır. Hacer ve oğlu İsmail'in Mekke'nin bulunduğu yere bir nevi istenmeyen ikili olarak gönderilmeleri, dönemin Yahudi ve Arap kabileleri arasındaki çelişkilerle ilgilidir. Yahudilerle Arap şeyh ve tüccarların çıkarları o dönemden beri sürekli çelişmekte olup, günümüzdeki Arap-İsrail ve Filistin-İsrail çatışmalarına kadar tırmanmaktadır. Yaklaşık 3500 yıllık köklerden ve tarihten kaynaklanan bu çelişkinin varlığı, günümüzde tam bir uygarlıklar çatışmasına dönüşmüş bulunmaktadır.

Bölgedeki ticaret tekelleri arasında şiddetli bir rekabetin doğması normaldir. İslamiyet'in ticarete önem vermesinin nedeni ve Hatice ile Hz. Muhammed ilişkisi bu nedenle daha anlaşılır olmaktadır. Sonuçta Yahudiler ya kendilerini asimilasyona uğratıp faydalı işbirlikçiler haline getirerek (muhtedi)

alanda kalacaklar, ya da yeni alanlara sürgünü yiyeceklerdir. İki durum da ortaya çıkıyor. Önemli bir kısmı daha Roma İmparatorluğunda Avrupa'ya doğru başlayan göçleri daha da yoğunlaştırıp ayrılırken, kalanlar da muhtedi ve yarı-esir biçiminde haraca bağlanarak yaşıyorlar. Ortaçağda İslam uygarlığında, özellikle İran ve Endülüs (İspanya) bölgelerinde tarihsel rollerini (yani kâtiplik, ticaret ve sarraflık) daha da ilerleterek ünlü hale geliyorlar. Birçok siyasi güçle çalışma olanağını elde ediyorlar. Entelektüel ve tüccar-sarraf halk unvanını kesinleştiriyorlar. Bu yüzden bulundukları tüm bölgelerdeki diğer toplumların entelektüel ve tüccarlarının büyük hışmına hedef oluyorlar. Demek ki, tarihten sürüp gelen Yahudi düşmanlığının çok önemli maddi, kültürel ve tarihsel nedenleri vardır.

i- Yeniçağın başlangıcına geldiğimizde, bu nedenlerden ötürü Yahudiler üzerinde bir nefret dalgası, tehditler ve sürgünler hızını daha da artıracaktır. Çünkü kapitalizm ticaret ve para tekelinin ana rahminde doğan bir uygarlıktır. Bundan çıkarı ve zararı olan herkes, önlerinde engel olarak Yahudi entelektüel, tüccar ve sarrafları gösterecektir. Yahudiler tehlikeli bir paradoksla karşı karşıyadırlar. Çıkarları kapitalist gelişmelerden yana olan diğer ulusların tüccar ve sarraf tekelleri, önlerinde Yahudi unsurlarını engel görecektir. Çıkarları kapitalist tekellerin gelişmesiyle çelişen ulusların eski tarımcıları ve zanaatkârları da Yahudi'yi rahatlıkla mistik bir tehlike haline getirebilecektir. Entelektüellerin de, sisteme bağımlılıkları gereği, tüm kötülüklerin Pandora Kutusu olarak Yahudiliği göstermeleri çıkarları gereğidir. Bu etkenler altında 15. ve 16. yüzyıllar Yahudiler için tarihte olduğu gibi yine sürgünler ve pogromlarla (Yahudi katliamları) şiddetlenen yeni bir uygarlık sürecinin başlangıcı olacaktır.

İşin ilginç yanı, Yahudi entelektüel ve tüccar-sarraf gücü bu yeni uygarlığın inşasında en önemli etken olabileceği gibi, en çok gazabına uğrayanları da olacaktır. Paradoks budur. 1492'de İspanya'dan sadece Müslümanlar değil, Yahudiler de kitlesel halde atıldılar. Ne de olsa İsa'yı çarmıha gerenlerdi. Bahane hazır ve etkiliydi. Fakat asıl nedenler anlatıldığı gibidir. Polonya'da ve Rus Çarlığı'nda da benzeri süreçler yaşanmaktadır. Bu durumlar karşısında yeni toplandıkları ülkelerin başında Hollanda ve İngiltere gelecektir. Tüm etkili Yahudi tüccar, sarraf ve entelektüelleri dalga dalga bu ülkelere akacaklardır. Bir kısmı Avrupa monarşileriyle savaş halinde olan Osmanlı İmparatorluğuna, özellikle sultanın sarraflık ve tüccarlık tekelinde etkin rol almak amacıyla sadece kabul edilmeyecekler, çağrılacaklardır da. Yavaş yavaş Amerika Kıtasına da göç başlamıştır. Yeni gelişen Alman kentlerinde entelektüel tüccar ve sarraf tekelinde gün geçtikçe konumlarını güçlendireceklerdir. Bu ülkede köklü bir yerleşme ve melezleşme söz konusudur.

Bazı entelektüeller kapitalizmi Yahudiciliğe bağlarsa da, bu abartmalı bir ideadır. Etkileri vardır. Belirleyiciliğin kökenleri, elbette yerleşik toplum koşullarıdır. Fakat azınlıkların tetikleyici rolleri de küçümsenemez. Hollanda ve İngiltere'deki gerek entelektüel ortamın gelişmesinde, gerek kapitalizmin yeni sistem hegemonu olarak ortaya çıkmasında bu ülkelerdeki Yahudi banker, tüccar ve filozoflarının etkisi oldukça önemlidir. Spinoza yeniçağı zihniyet açısından başlatan en önemli simadır. İlk Yahudi laiklerindendir (Laikliği daha çok sinagogun dışına çıkmış veya çıkarılmış kişilere ilişkin belirtiyoruz). Özgürlüğün de büyük düşünürlerindendir. "Anlamak Özgürlüktür" felsefesi ona çok şey borçludur. Yahudi banker ve tüccarların İngiltere ve Hollanda devletine verdikleri borçlar, savaşların kazanılmasında ve güçlü devlet olmalarında büyük rol oynar. Amerika Kıtasında, özellikle Kuzey Amerika'da İngiltere eyaletlerinin bağımsızlık savaşında benzer rol oynayacaklardır. Günümüz ABD'nin oluşumunda temel etkileyici güçlerin başında Yahudi entelektüel, tüccar ve bankerlerinin geldiği iyi bilinmekte veya bilinmek durumundadır.

2- Yahudilik İdeolojisi, Kapitalizm ve Modernite

Diaspora ve yoğunlaşmanın Doğu ve Batı olarak (Seferad ve Aşkenaz) ikiye ayrıldığı genel kabul gören görüştür. Etkileri de buna bağlı olarak farklı olmuştur. Doğu Yahudiliğinin başta bugünkü Suriye, Irak, İran, Hazar kıyıları, Rusya ve muhtemelen daha sonra İç Asya'ya doğru yayıldığı, Yahudilerin önemli koloniler halinde yaşadıkları bilinmektedir. Batı'ya doğru ise, genel olarak Roma İmparatorluğu'nun etkinlik sahasında göçleri ve kolonileşmeleri sürekli gelişim göstermiştir. Kuzey Afrika'dan Doğu Avrupa'ya, İberik Yarımadası'ndan Balkanlara kadar göç ve kolonilere rastlanmaktadır. Anadolu ise, Doğu ve Batı ayrımının gerçekleştiği merkez görünümündedir. Roma'nın yıkılışına kadar etkileri dinsellik açısından önem taşır. Hem Musevilik olarak, hem de Musevilikten doğma Hıristiyanlık olarak öncü bir etkiye sahip oldukları şüphesizdir. Bir nevi dönemin manevi imparatorluğunu tesis etmişlerdir.

Yahudilerin parayla nasıl ilişkiye geçtikleri, parayı aynen manevi etki kadar nasıl etkili bir maddi güç haline getirdikleri elbette uzun bir inceleme konusudur. Ama üzerinde stratejik olarak çalıştıkları konulardan birincisi manevi kültür ağırlıklı din, edebiyat ve bilimse, ikinci stratejik çalışma ve kazanç konularının da para olduğu kesindir. Tarihte birincisinin manevi kültürü, ikincisinin maddi kültürü stratejik konular haline getirmesi nedeniyle çok önemlidir.

Yahudilerin parayla nasıl ilişkiye geçtikleri, parayı aynen manevi etki kadar nasıl etkili bir maddi güç haline getirdikleri elbette uzun bir inceleme konusudur. Ama üzerinde stratejik olarak çalıştıkları konulardan birincisi manevi kültür ağırlıklı din, edebiyat ve bilimse, ikinci stratejik çalışma ve kazanç konularının da para olduğu kesindir. Tarihte birincisinin manevi kültürü, ikincisinin maddi kültürü stratejik konular haline getirmesi nedeniyle çok önemlidir. Daha o zaman bu iki konuda öncülüğü ellerinde bulunduran, dünya tarihinde stratejik önem kazanmış demektir. Tahminim, Yahudilerin bu yüzyıllarda her iki konuda da stratejik öncülüğün derinliğine farkında oldukları ve bunun için çalıştıklarıdır. Bunun temel nedenleri yaşadıkları somut koşullardır. Nüfuslarının azlığı, Doğu ve Batı kökenli iki uygarlığın sürekli kıskacında yaşamaları, kendilerini ideolojik olarak 'tanrının seçilmiş kulları' olarak bilmeleri (Keskin bir ideolojik hegemonya ile karşı karşıyayız), sürekli stratejik arayış içinde olmalarını zorunlu kılmıştır. Nüfus azlığı, göç, kutsal inançları ve sürekli katliam tehdidi altında bulunmaları hem kendilerini çok bilinçlendirmiş, hem de sürekli 'kurtuluş stratejileri' geliştirmeye (Devrimci kurtuluş stratejilerine ne kadar benziyor!) zorlamıştır. Yaşam tarzları stratejik düşünmeyi ve kurtuluş araçlarını geliştirmeyi dayatmaktadır. Aksi halde kendilerinden başka binlerce kabilenin başına geldiği gibi yok olup bitmeleri işten bile değildir.

Bu noktada sürekli bir direniş hali tek kurtuluş yolu oluyor. Direniş ise, kesinlikle iki şey gerektirir: İnanç ve maddi araçlar. İnanç kendini manevi stratejik unsur olarak yansıtırken, para ise kendisini stratejik maddi unsur olarak yansıtmaktadır. Dolayısıyla Yahudilikte büyük önem taşıyan manevi unsur olarak dinin stratejik rolüyle maddi unsur olarak paranın stratejik rolü, kurtuluş amacında birleşen vazgeçilmez iki ana kaynak oluyorlar. Neden Yahudi'de para ve dinmana egemenliği sorusuna yanıt ararsak, cevap bellidir: Başka çareleri yoktur. Yaşam tarzları sürekli direnmeyi gerektiriyor. Yok olmamak ve üstün kalitede (Çünkü tanrının seçkin kulları olduklarına inanıyorlar) yaşamak için bu şarttır. Direniş ise, kurtuluş stratejileri (ideolojik öncülük) ve maddi stratejik olanak olarak para (maddi öncü) olmadan, sürdürülmesi zor bir sanattır. Bunun için ya

çölde (Araplar gibi) ya dağda(Kürtler gibi) olacaksınız. Yahudilerde ikisi de yoktur. Geriye ideolojik ve maddi olanak kalıyor.

Batı Yahudiliğinin Roma sonrası çıkışı, kentlerin kuruluşu (M.S. 10. yüzyıldan itibaren Birinci Avrupa Devrimi) ve etraflarında pazarın gelişmesiyle maddi planda gelişecektir. Meta-para-ticaret ilişkisinin gelişmesi, Yahudilere ikinci stratejik hamle gücünü, yani paranın stratejik rolünü kazandıracaktır. Paranın egemenliği yarı yarıya kentin, dolayısıyla yükselen yeni devletlerin yönetiminde rol sahibi olmak demektir. Zaten 10. yüzyıldan itibaren Avrupa'nın manevi fethi (Hıristiyanlaştırılması) tamamlanmıştır. Bu fetih Yahudileri dolaylı olarak olumlu ve olumsuz yönleriyle çok etkileyecektir. Olumlu yönü, İbrahimî bir dinin Avrupa'yı fethetmesi; olumsuz yönü ise, dar bir kabile dini (seçilmiş bir Yahudi dini) olarak Museviliğin giderek sıkıştırılmasıdır. Seküler ve kabile Avrupa'sı, Hitler'e ve günümüze kadar yaşadıkları birçok sorun ve bunalımın altında Museviliğin manevi gücüyle Yahudiliğin para gücünün etkisini görecektir. M.S. 1179'daki Katolik Hıristiyanlık Konseyi'nin ilk defa Yahudileri gettolara kapatma kararı bu etkinin sonucudur.

Yahudilik 10. yüzyıldan itibaren Avrupa'nın (Rusya da dahil) hem ideolojik hem de maddi stratejik gücü olarak sürekli gelişim halindedir. Her kentin bir zengini ve aydını mutlaka Yahudi'dir. Bu durumun büyük kıskançlığa, çelişkilere ve çatışmalara yol açması kaçınılmazdır. İlk gettolar (kapalı mahalleler) daha sonra olacakların habercisidir. Yahudilik bu yeni durumlar karşısında da yeni strateji ve taktikler geliştirecektir: Birincisi 'dönme' hareketi, ikincisi 'seküler-laik' hareketi. İkisi de büyük sonuçları olacak hareketlerdir. Yahudiler bu iki stratejik yeni hamleyle ortaçağdan başarıyla çıkış yapacaklardır. Unutmamak gerekir ki, eski dinden dönme, İbrahim ve Musa'nın da ilk yaptıkları stratejik hamlelerdir. Çıkış stratejik manevi hamle olarak rahatlıkla değerlendirilebilir.Yahudi yapı ustalarının Ortaçağ'da kurdukları Mason locaları ilk seküler-laik hareket olarak düşünülebilir. Yahudi kökenli büyük filozof Spinoza ise, kapitalist modernitenin başlangıç mabetlerinden Amsterdam'da ilk büyük seküler-laik felsefi çıkışın öncüsü olacaktır. Laiklik, başta Türkiye olmak üzere, İslam diye adlandırılan (Ben kapitalist, sosyalist toplum veya ülke biçimindeki adlandırmaları propagandatif bulduğum gibi laik, İslam, Hıristiyan, Budist gibi ülke adlandırılmalarını da aynı maksat dahilinde değerlendiriyorum. Toplumlara ilişkin 'ahlaki ve politik toplum olan ve olmayan' biçiminde yapılan nitelendirmeleri daha gerçekçi buluyorum) ülkelerde yoğun tartışma konularındandır. Laikliğin sekülerleşme (dünyevileşme) anlamında dinsel dogmatizmden uzaklaşma ve özgürleşme olarak olumlu bir işlevi vardır. Fakat laiklik, laisizm-laikçilik anlamında kullanıldığında, kendisi de karşı bir kutup olarak hızla dogmalaşabilir. Bu anlamdaki laisizmin diğer dinciliklerden pek farkı kalmadığını önemle belirtmek durumundayım. Dönmelik (din değiştirme) de Yahudi aleyhtarlığı geliştikçe hızlanacaktır. Ulus-devlet sürecinde Yahudiliğin durumuna devam etmeden önce, Ortadoğu ve Doğu'da da bu yönlü olup bitenler hayli etkili ve ilgi çekici olduğu için değinmek gerekecektir.

İslamiyet'e kadar Yahudiliğin Pers-Sasani Devletiyle iyi ilişkileri vardır. Saraylarda etkilerinin büyük olduğu anlaşılmaktadır. Ester adlı ilk kadın peygamberin Sasani saraylarında büyük rol sahibi olduğu bilinmektedir. Kutsal Kitapta da yeri vardır. Büyük ihtimalle imparatorluğun hem ticari-para işlerinde, hem ideolojik gelişmelerinde güçlü bir konuma sahiptirler. Bunda Perslerin kurucusu Kuros'un Babil sürgünü sırasında (M.Ö. 596-546) Yahudileri Babil Hükümdarı Nabokadnazar'dan kurtarması da güçlü bir gelenek etkisi yaratmıştır. İran sahasında Yahudilik tarih boyunca her zaman küçümsenmeyecek bir güç olmuştur. Arabistan, Kuzey Afrika, hatta Doğu Afrika-Habeşistan'da Yahudilik benzer şekilde tarihte hep önemli bir yer tutmuştur. Maddi ve manevi kültürel gelişmelerin tümünde etkileri küçümsenemez.

İslamiyet'in çıkış döneminde, Yahudiler Arabistan'da ticari dinsel grup olarak önde geliyorlardı. Verimli arazilerde mülk sahibiydiler. Öyle anlaşılıyor ki, Arap olmayan Semitik kökenli grupların başında gelmekteydiler. Süryanilerin de benzer bir durumu söz konusudur.

Araplar bir anlamda İslami çıkışla Yahudi tekeli yerine, kendi ticari ve iktidar tekelini kurma peşindeydi. İslamiyet'in Yahudilikten çok etkilenmesi bunu teyit eder. Bu durum kapitalist modernitedeki ulus-devlet kuruluşuna benzetilebilir. Ortaçağ modernitesine Araplar İslam'la karşılık veriyorlar. Yahudiler ve Yahudilikle ideolojik ve maddi çelişkilerinin temelinde bu gerçeklik yatar. İslam'ın çıkışında etnik boyut kadar sınıfsal boyutun da önemli rol oynadığını belirtmek gerekir. İslam'ın hızla yayılması ve Yahudilerin ilk direnişlerini sert bir şekilde kırması karşısında, sanki ikinci bir Roma felaketiyle karşılaşmış gibiydiler. Önlerinde iki yol vardı: Ya yeniden sürgün, ya da 'dönmecilik'. Bir kısmının İran'a, Kuzey Afrika ve Anadolu'ya sığındığı tahmin edilebilir. Önemli bir kısmının da görünüşte İslamiyet'i kabul edip özde kabul etmeme anlamında takıyyecilik yaptığına, yani dönme eğilimine girdiğine dair çok örnek vardır. Şoven Sünni Arap iktidarlarına karşı geliştirilen çok sayıdaki başkaldırı ve mezhep hareketinde dönmelerin rolü kuvvetle tahmin edilebilir. Yahudilerin özellikle İran ve Mezopotamya kökenli birçok muhalif akımdaki payları araştırılmaya değerdir.

Öyle anlaşılıyor ki, dönmecilik Yahudiliğin ayakta kalmak için üçüncü büyük stratejik çıkışı olmuştur. Dönmecilik olgusu olmasa, ne Doğu'daki İslam çoğunluğu içinde ne de Batı'daki Hıristiyan çoğunluk arasında varlıklarını sürdüremezlerdi. Dönmecilik bir yaşam stratejisi olarak kavranmalıdır.Yahudiler ortaçağda bu üç önemli stratejiyle tümüyle imha olmadan da çıkmayı başarıyorlar.

En ciddi gelişmeyi ise Hazar Denizi'nin kuzey kıyılarında, bugünkü Türkmenistan ve Azerbaycan'ın bir kısmında kurdukları Yahudi Hazara Türk Devletiydi. Selçukluların ilk atası Selçuk Beyin bu devlette bir kumandan mevkiinde olduğu rivayet edilmektedir. Dört oğlunun isminin de öz Yahudi ismi olması bu rivayeti güçlendiriyor. Eğer bu doğruysa, İran üzerinde Arap sultanlıklarına karşı geliştirilen birçok harekette olduğu gibi, Selçuklu hareketinde de Yahudiliğin rolü küçümsenemez. Araştırılması gereken çok önemli bir konudur bu. Anadolu, Yahudiliğin daha ilk çağda ciddi bir merkeziydi. Grekler kadar Yahudiler de birçok kent kuruluşunda yer almaktaydılar. Aralarında rekabet vardır. Batı'da ve Arabistan'da sıkışan Yahudilerin Anadolu'da toplanması gelenekseldir. Anadolu'yu bu nedenle İsrail'den sonra ikinci anayurtları gibi değerlendirmeleri bu tarihsel perspektif içinde daha iyi anlaşılabilir. Ayrıca Anadolu para-ticaret ve ideolojik hareketlerin güçlü pazarı konumundaydı ki, bunda Yahudilerin rolü küçümsenemez.

Öyle anlaşılıyor ki, dönmecilik Yahudiliğin ayakta kalmak için üçüncü büyük stratejik çıkışı olmuştur. Dönmecilik olgusu olmasa, ne Doğu'daki İslam çoğunluğu içinde ne de Batı'daki Hıristiyan çoğunluk arasında varlıklarını sürdüremezlerdi. Dönmecilik bir yaşam stratejisi olarak kavranmalıdır. Dinsel dogmatizm ifade özgürlüğünü tanımadığı müddetçe, benzer ideolojilerde olduğu gibi döneklik, dönmecilik eğilimleri kaçınılmaz olur. Yahudiler ortaçağda bu üç önemli stratejiyle tümüyle imha olmadan da çıkmayı başarıyorlar.

Paraya sadece maddi çıkar açısından bakmamak gerekir. Verdiği güç sayesinde yaşamlarını kurup sürdürmelerini sağlıyor. İdeolojik güç oluşturmaları sayesinde ise, manevi yöntemlerle hem etkili olmayı hem de hayatta kalmayı başarıyorlar. Yahudilerdeki büyük aydın, yazar, düşünür, ideolog, bilimci sayısının çokluğu tarih boyunca çok ihtiyaç duydukları manevi önderlik konumlarıyla yakından bağlantılıdır. Birçok dini, felsefi, bilimsel hareket geliştirmeleri yaşam

stratejilerinin vazgeçilmez gereklerindendir.

Dönmecilik stratejisi ise, asıl büyük önemini ulus-devlet çağında gösterecektir. İlk ulus-devlet olarak İngiltere, konunun kavranmasında kilit önemdedir. Hem Katolik kkenli olan Protestan Hıristiyanlarına hem de Yahudilere sürgün ve katliam uygulayan iki büyük güç olan İspanya ve Fransa kralları, 16. yüzyılda hem İngiltere'yi Avrupa'da etkisizleştirmek, hem de çıkışını önlemek için savaşlar da dahil büyük çaba içindeydiler. Yahudiler bu yüzyılda (16. yüzyıl) kendileri için en emin yer olan İzmir-Anadolu, Amsterdam-Hollanda ve Londra-İngiltere arasında sıkı ilişki içinde olmakla birlikte (Üç güç arasında ittifak çalışmaları da var), giderek Londra'yı merkez üs seçeceklerdi. O günden bugüne Londra bu konumunu sürdürecektir.

Her milliyetçilik Siyonist'tir. Arap milliyetçiliği de bu durumda Siyonist'tir. Filistin, Türk, Kürt, İran-Şii milliyetçiliğinin hepsini öz olarak Yahudi ideolojisinin başta ulusalcı tekellerce uygulanan biçimleri olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.

Bu yüzyılda İngiliz ulus-devletine gidildiği biliniyor. Ulus-devlet, bilindiği üzere sadece devlet kadrolarının değil, tüm vatandaş ve devlet kadrolarının (aynı din gibi) ortak bir ideolojik çerçeveyi paylaşmaları, bütün toplumun devlet üyesi, vatandaşı sayılması anlamına gelir. İşte bu özellik İbrani kabilesinin başından beri taşıdığı özelliğinin önce kavim, sonra ulus-devlet olarak geliştirilmesidir. İbrani kabilesi, kavmi, en son olarak ulusu, hem etnik hem de dini olarak bir bütündür. Daha doğrusu, etniklik aynı zamanda dinselliktir, dinsellik ise etnikliktir. Ayrıca yönetenler ve yönetilenler ayrımına bakılmadan, ortak amaçta birleşirler. Açıkçası (Bu benim şahsi yorumumdur ve çok önemli buluyorum), ulus-devletçilik İbrani kabile ideolojisinin geliştirilmiş bir türevi olarak, kendi dışındaki tüm kavimler ve uluslara dayatılmış, uyarlanmış, değişime uğratılmış bir biçimidir.

Kapitalist modern devletin İbraniler, Yahudiler (günümüzde İsrailliler) tarzında örgütlenmesi kendini ulus-devlet olarak görünür kılar. Daha da önemlisi, her ulus-devlet çekirdeği ırksal anlamda değil, ideolojik anlamda Yahudi Siyonist (Yahudi ulus-devletçiliği) karakterindedir. Ulus-devlet model olarak Yahudiliğin kapitalist modernitede aldığı devlet formudur. Verner Sombart, kapitalizmi Yahudiciliğin eseri sayarken, belki de ileri gitmiştir. Büyük İngiliz tarih felsefecisi Coolinwood -yanılmıyorsam-, ulus-devlet milliyetçiliğini tanımlarken, "Yahudi evrenselciliği (ideolojisi de denilebilir) zafer kazanmıştır, ama kendi soykırımcısı şahsında" demekle bu gerçeği ifade etmek istemiştir. Ulus-devlet zafer kazanmıştır. Bunun temelinde Yahudi ideolojisi (kabileciliği, milliyetçiliği, Siyonizm'i) yatmaktadır. Ama sonuçta soykırımcısını da beraberinde yaratmıştır. Aslında bu tespit önemlidir; genel bir özelliği açıklamaktadır. Her milliyetçilik Siyonist'tir. Arap milliyetçiliği de bu durumda Siyonist'tir. Filistin, Türk, Kürt, İran-Şii milliyetçiliğinin hepsini öz olarak Yahudi ideolojisinin başta ulusalcı tekellerce uygulanan biçimleri olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Zaten İngiliz ve Hollanda ulus-devlet milliyetçiliği araştırıldığında, gelişiminde sadece teorik olarak değil, somut olarak da para-sermaye olarak Yahudi tekellerinin büyük rol oynadığı çarpıcı biçimde görülecektir.

Bunu komplo veya art niyet olarak görmemek gerekir. Sermayeyi en çok ellerinde yoğunlaştıran tüccar, banker olarak Yahudiler, her ulus-devletin teşkilinde muazzam bir yatırım ve barınma alanı kazanmış oluyorlardı. Ulus-devlet Yahudi sermayesinin çığ gibi büyümesine yol açıyordu. Verner Sombart teorisini bu şekilde açıklasaydı, da-

ha gerçekçi olabilirdi. Dünya çapında Yahudi sermayesi büyürken, elbette kendi zıddını da üretecekti. Ulus tekelleriyle ulusüstü tekelin günümüzdeki çelişkileri de kaynağını bu gerçeklikten alır. Açıkça anlaşılıyor ki, Yahudi sermaye birikimcileri tarihteki sıkışıklıklarını da daima göz önünde bulundurarak, kendi geleneksel ideolojik çizgileri temelinde ulus-devlet oluşumlarına tarihsel bir hizmette bulunurken, bundan habersiz ve sorumlu tutulmaması gereken Yahudi toplulukları üzerinde objektif olarak soykırımın temellerini de atmış oluyorlardı. Biraz Hz. İsa ve ihbarcısı Yehuda İskaryot örneğini hatırlatıyor. Yaklaşık üç yüz yıl Alman ulus-devletinin geliştirilmesi için maddi ve manevi kültürlerini seferber eden (Alman ideolojisi Yahudi ideolojisine boşuna benzemedi) Yahudiler, Hitler zamanına kadar en sıkı Alman milliyetçileriydiler. En güçlü Siyonist milliyetçiler birçok bakımdan Alman milliyetçiliğinin de güçlü temsilcisiydiler. Benzer birçok örnek (özellikle Rusya, Osmanlı-Türkiye somutunda) sunmak mümkündür. Coolinwood'un belirttiği Yahudi evrenselciliği (milliyetçiliği-pozitivizmi-dinciliği) zafer kazanmıştır. Ama sadece Yahudi soykırımını değil, tüm dünyadaki fiziki ve kültürel soykırımcıları da beraberinde yaratarak.

Öneminden ötürü konuyu daha yakından görmek gerekir.

Yahudilik ideolojik olarak etnik ve dini özelliğin iç içe geçtiği tarihsel-toplum kimliklerinin belki de ilk örneklerindendir. Hz. İbrahim'den günümüze kadar bu özelliğini korumaktadır. 'Seçilmiş kavim' inancı da eklenince, kendilerini tüm toplumların üstünde görmeleri ideolojilerinin üçüncü önemli özelliği olarak belirmektedir. Tarih boyunca bu üstünlük anlayışı kendilerini diğer -öteki- toplumlarla karşı karşıya getirme potansiyelini hep taşımış ve çoğunlukla soykırıma dek varan çatışmalara da yol açmıştır.

Yahudilik bu çelişkiyle bağlantılı gelişen bir ideolojik toplum özelliğini hep korumuştur. Doğal olarak kendilerini koruma stratejilerini ve taktik araçlarını geliştirmek zorunda kalmıştır. Koruma stratejileri, yapısı gereği teorik, ideolojik olarak geliştirilmek durumundadır. Taktik araçlar ise daha çok maddi güçle ilgilidir. Bunların başında para ve silah gücü gelmektedir. Para, ticaret ve bankerlik yoluyla sağlanırken, silah daha çok teknik yeniliklerle geliştirilmiştir. Her iki alanda Yahudilerin gücü bilinmektedir ve kanıtlanmıştır. Bu konuda ilk ve ortaçağları bir yana bırakalım; yeniçağ, yani modern çağımız gelişirken, şüphesiz dünya çapında en örgütlü ve tecrübeli halk olarak Yahudiliğin yakın ilgisi ve ilişkisi içinde olacaktır. 16. yüzyıldan itibaren Batı Avrupa, özellikle Amsterdam-Hollanda ve Londra-İngiltere merkezli kapitalist dünya-sisteminin hegemonik yükselişi gelişirken, stratejik olarak güçlü konumda bulunan Yahudi finans ve ideolojik gücü bunda önemli rol oynayacaktır. O dönemi yakından inceleyenler bunu tespit etmekte güçlük çekmezler.

Kapitalizmi Yahudiliğin icat ettiğini belirtmek (V. Sombart) abartıya kaçabilir, ama sistem haline gelmede ve hegemonik güç kazanmadaki rollerinin çok önemli olduğu inkâr edilemez. Londra ve Amsterdam başta olmak üzere, tüm önemli kent pazar, borsa ve fuarlarında Yahudi tüccar ve bankerlerin cirit attığı tüm araştırmaların belirlediği bir olgudur. Ekonomi-politiğin bu konuda suskun kalması ve görmezden gelmesi, ideolojinin körleştirme rolüyle ilgilidir. Marks'ın Kapital'inde de dahil olmak üzere, ekonomi-politik konusundaki değerlendirmelerde sermaye birikiminin etnik ve ulus menşeinin pek işlenmemesi hem çok önemli bir eksikliktir, hem de oldukça düşündürücüdür. "Sermayenin dini, imanı, milliyeti yoktur" tekerlemesi de yanlıştır. Sermayenin din, iman ve milliyetle çok sıkı bir bağı vardır. Tabii bazı din, iman ve milliyet sahipleri birçok sermaye ve iktidar tekelleri oluştururken, buna mukabil çoğunluğu sömürgeleştirilir. En çıplak örnek günümüzde ABD'dir. Hem din, hem iman, hem de milliyet olarak en çok sermayedarın oradan olduğu inkâr edilemez.

Yahudiliğin kapitalizmin, modernitenin (kapitalist modernitenin) diğer iki ayağı olan endüstriyalizm ve ulus-devlet inşacılığındaki rolü de tartışmasızdır. Avrupa'nın birinci kent devriminden beri (M.S. 1050-1350) gelişimini sürdüren Yahudi tüccar ve bankerleri, 15.-18. yüzyıl ticari kapitalizm döneminde daha da palazlanmış olarak çıkış yapmışlardır. Doğu'nun kentlerinde de (Kahire, Halep, Şam, İzmir, Tebriz, Antakya, Bağdat, İstanbul vb.) benzer gelişme sağlamışlardır. Endüstri Devrimi en kârlı saha olarak belirlenince, ellerindeki büyük sermayeyi endüstriyel alana aktarmakta gecikmemişlerdir. Bunu da açıklamaya pek gerek yoktur. Kârın yüksek olduğu her yer, sermayenin hücuma geçtiği yerdir. Kâr kanunu denen ilke de bu değil midir?

O halde hem kapitalizm damgalı hem endüstriyel kapitalizmin modernitesi olarak modernitede Yahudi sermaye tekelciliğinin önde gelen rolü nasıl hafife alınabilir, önemi nasıl vurgulanmayabilir? Buna bilinçli bir çarpıtma denilmese bile, rahatlıkla ideolojik körlük denilebilir. Kaldı ki, Yahudilik açısından bu durum bir suç da değildir. Her ulusal, dinsel ve etnik toplulukta ticari ve sınaî tekeller oluşabilir. Burada önemli olan, Yahudi ticari ve sınaî tekellerinin stratejik rolleridir. Finans zaten ebed-ezel Yahudi tekelinde varlık bulmuştur. Ekonomi-politiğin ticari, sınaî ve finans tekelciliğinin genelde ideolojik (Liberalizm ancak propaganda değerinde söz konusu olabilir), özelde milliyetçi, dinci, bilimci ve cinsiyetçi ideolojilerle bağını çözümlemekten kaçınması, idea ettiği gibi 'nesnel' olma endişesinden ileri gelmiyor. Tersine nesnel olmama tüm tekellerin, özellikle iktidar tekelleri de dahil, dinci, cinsiyetçi, milliyetçi ve bilimci kimliklerini gizleyerek objektif bir bilim olmama haliyle ilgilidir; somut, yaşanır gerçekliği can alıcı noktalarda gizlemesi ve önemsiz kılmasıyla ilgilidir. Böylece bilim değil, ideolojik propaganda aracı olarak işlev görmesiyle ilgilidir.

Dört yüz yıllık hegemonik dünya sisteminde Yahudilerin stratejik konumları hala ticari, sınaî, finans, medya ve entelektüel sermaye tekellerinde önemini daha da arttırmış olarak devam etmektedir. Bu olguyu tespit etmeden, ne küresel ne yerel hiçbir sorunu çözümleme (teorik) ve çözme (pratik) hakkıyla mümkün değildir.

Yahudilik hem stratejik ideolojik güç, hem stratejik maddi güç olarak modernitenin, ulus-devletin inşasında çok daha belirgin bir konumdadır. Ulus-devlet aracılığıyla modernitenin kesin kapitalist niteliğini açığa çıkarıp gerçekleştirirken, moderniteyi ticari, finans, endüstri ve iktidar tekellerinin birleşmiş hali olan ulus-devletle somutlaştırır, kesinleştirir. Yahudilik ulus-devletin elbette tanrısı değildir. Ama kabile çağından günümüze kadar, ana rahmindeki halinden bugünkü kocamış ve çürümüş yaşına kadar kendi ustalık sahasında geliştirmiştir.

Komplo teorilerine hiç itibar etmiyorum. Sıkça idealar ortaya atılır. Dünyayı yöneten gizli Mason Cemiyetleri, Bilderberg Toplantıları, Davos Toplantıları, 12 Kişilik Daimi Dünyayı Yöneten Konsey, BM'nin Yahudi aletliği vb. isimlendirmelerle komplo teorilerine haklılık kazandırılmaya çalışılır. Bunlarda gerçeklik payı taşıyan idealar bulunmakla birlikte, abartı yanları, dogmatik ve bilimsel olmama hali bu teorilerin ortak özelliğidir. Ama gerçek ortadadır. Mızrak çuvala sığmıyor. Yahudiliğin kapitalist modernitenin her üç ayağında da üstünlüğü tartışma götürmüyor. Her üç alanda da stratejik olarak ideolojik ve maddi güç anlamında etkili ve hatta çokça belirleyici konumdadır. Sözümün kapsamına dikkat edilmelidir: Kapitalist modernite sahasındaki etkinliğinden bahsediyorum. Yoksa daha kapsayıcı olan tarihsel toplum gerçeği olarak demokratik modernitelerdeki yerlerinden bahsetmiyorum. Yahudilik bu modernitelerde de vardır. Ama stratejik gücünden çok şey yitirmiş olarak.

Biraz sonra buna geçmeden, ulus-devleti biraz daha çözmekte yarar vardır. Yahudi ideolojisi ortaçağdan çıkışta gerek Hıristiyan gerek Müslüman muhaliflerini etkisizleştirme çabalarını yaşam stratejileri açısın-

dan hiç eksik etmemiştir. Ulus-devlet modeli hem bünyesinde taşıdığı ulus tanrıcılığı (Yahudilik'te Rab, ulus tanrıları anlamındadır), hem de tüm ticari, finansal, endüstriyel, ideolojik ve iktidar tekellerinin yoğunlaşmış hali olarak, bu konuya en uygun yaşam stratejisi modeli şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Ulus-devlette laisizm, Yahudi Ulusal Tanrısı Rab'ın konumunda işlev görmektedir. Yahudi Masonluğunun bu yönlü kavram inşası çok önemlidir. Bu yönüyle ve bu anlamda ulus-devlet Yahudiliğin en önemli evrensel yönetim aracıdır.

Yahudi tekelleri ulus-devlet modelini Anglo-Sakson kökenli tekellerle Fransa ve İspanya İmparatorluklarını çözmek için etkili bir araç olarak kullanmışlardır. Çünkü her iki güç diğer her iki güç (Hollanda ve İngiltere) için ölümcül planlara sahipti. Katliam ve tarihten tasfiye olma tehdidiyle karşı karşıya idiler. Ulus-devlet, en yoğunlaşmış birleşik tekel gücü olarak bu yönlü organize olamamış ve daha çok ortaçağdan kalma imparatorluk gelenekleriyle sonuca gitmek isteyen İspanya ve Fransa tekelciliğine karşı başarı modeli olmuştur. I. Wallerstein, ünlü eseri Dünya Sistemi'nde İngiltere'nin Fransa'ya karşı üstünlüğünü belirleyen temel etkeni ulus-devlet sistematiği olarak açıklarken, bu gerçeğin önemini belirtmiş olur.

Avusturya-Habsburg Hanedanı çökertilirken, ittifak Prusya ulus-devlet şekillenmesini öne sürer. Almanya'nın birliği Avusturya'nın önderliğinden çıkartılıp Prusya'nın önceliğine verilir. Fransa Devrimi'nde geleneksel düşmanları olan krala karşı her tür muhalefetin merkezi Londra olur. Mason teşkilatı ihtilalde önemli rol oynar. Kralın başı kesilir. Daha önceki İngiltere ve Hollanda Devriminde benzer tasfiyeler yaşanır. Prusya ulus-devleti Fransa'nın yerine yeni hegemonik güç olarak çıkmak isterken, aynı oyun Prusya'ya karşı oynanır. Marks bile muhalif olarak Londra'da ikamet etmektedir. İttifak, Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarıyla Almanya'nın hegemonik iddialarını başarısızlığa uğratır. Hitler'in gerçekleştirdiği Yahudi soykırımındaki asıl neden, Yahudi sermayesinin stratejik gücünü İngiltere'den yana kullanarak, Almanların yenilgisinde önemli rol oynamasıdır. Aynı ittifak yeni biçimlenmelerle soğuk savaşta Rusya'nın hegemonik iddialarını da başarısızlığa uğratacaktır. Bu gidişle hiç şüphe olmasın ki, idea edilen ve şimdilik bol varsayımı yapılan Çin'in hegemonik ideası depreşirse, aynı akıbeti paylaşması güçlü olasılıktır.

Günümüzde iki yüzü aşkın ulus-devlet, New York kent merkezli BM'de temsil edilmektedir. BM'nin aynı ittifakın öncülüğünde hareket ettiği, en azından ittifakın onayı olmadan tek bir karar çıkartamadığı bilinmektedir.

Tekrar belirtmeliyim ki, iki yüz ulus-devleti Siyonizm veya başka bir Yahudi güç yönetmiyor. Ama iki yüzü de (Buna can düşmanları İran ve Arap ulus-devletleri de dahildir) Yahudi milliyetçi paradigmayla kurulmuştur ve ipleri dört yüz yıldır aynı ittifak çekirdeğinin elindedir. Ulus-devlet elitleri içinde hiç Yahudi bulunmasa bile, gerek paradigmatik gerek ittifakın somut tedbirleri nedeniyle (yani teorik ve pratik olarak) bağımsız hareket sahaları son derece sınırlıdır. Yapacakları işler dört yüz yıllık kapitalist modernitenin geleneksel ideolojik ve yapısal kalıplarına uygun oldukça problem yoktur. Yola devam edebilirler. G. W. Bush'un deyimiyle, eğer 'asi devlet' konumuna kayarlarsa, her ulus-devletin akıbeti Taliban Afganistan'ı, Saddam Irak'ı ve tarihte onlarca örneği bulunanlarla aynı olacaktır. Uluslararası sistem, BM statükosu denilen olgu budur.

Yetmiş yıllık Sovyet Rusya'sı bile ancak kapitalist modernitenin gereklerine tam uyum ifade ettikten sonra sisteme entegre edilmeye başlandı. Çin daha erken entegre edildi. Açık ki, sistem gücünü baştan beri anlatmaya çalıştığım iki stratejik güçten alıyor. İkisinde de Yahudilik tarihsel ve güncel olarak belirleyiciliğe yakın konumdadır. Stratejik ideolojik güç unsurları kültür endüstrisi, entelektüel sermaye ve medyadır. İçerikleri milliyetçi, dinci, bilimci ve cinsiyetçidir. Stratejik maddi güç unsurları ticari, sınai, finansal ve iktidar tekel yapılanma-

larıdır. Devlet sistemleri olarak ulus-devletin uluslararası ittifakları resmi yapıyı ifade eder. Devasa iki stratejik güç alanının kendisini, resmi ifade olarak devletler ve sistemleriyle karıştırmamak gerekir.

3 -Yahudi Milliyetçiliği

Geleneksel Yahudi tüccar ve sarraf kesimi kapitalist sistemde burjuva sınıfı olarak daha görünür modern bir sıfat kazandı. Burjuvazinin yeni sosyal sınıf olarak resmi ideolojisini pozitivizmde bulması ve devlet anlayışının milliyetçiliği doğurması son derece anlaşılırdır. Hem ulusun yaratıcısı olarak, hem de yeni ideolojisiyle bu durumunu pekiştiriyor. Ulusu oluşturan tüm faktörler ulusallaştırıldıktan sonra, devlet tekeli kanalıyla egemen ekonomik tekellere transferleri zor değildir. Avrupa'nın her ulusunda hızla gelişen tekelleşme ancak milliyetçilik kanalıyla tüm ulusa yutturabilirdi. Sümerlerdeki ideolojinin başardığına benzer bir oluşumla karşı karşıyayız. Ulus en yüce birim (en eski tanrı veya yerine ikame ediliyor) olarak ilan ediliyor. Ulus içindeki devlet maddi hayatı tekeline geçiriyor. Toplumun en büyük gücü oluyor. İkisi birleşince, ulus-devlet olarak eski kral-tanrı devletinin yeni hali oluyor. Topluma mal edilmesi için mitolojilere, kapitalizm çağında felsefeye, onun tüm topluma mal edilecek vulger (kaba, basit, sıradan olanın duygularına hitap edecek seviyeye indirgenme) biçimlerine ihtiyaç vardır. Milliyetçilik bu ihtiyacı mükemmelen gideriyor. Avrupalı toplumların ulusal toplumlar olarak yolu son dört yüz yıllık ideolojik arayışlardan sonra böylece resmi ifadesine kavuşuyor. Ulus milliyetçiliği, milliyetçilik ulusu, ikisi devleti, devlet ekonomik tekeli besleyerek yeni dünya kesinleşiyor. Kendi geçici zamanı içinde tabii. Her tarafta muazzam bir ulusal ayrışma ve ateşli milliyetçilik çağı böyle gelişince, Yahudi ideolojisi tabii ki hem yoğun etkileyecek, hem de etkilenecekti.

Yahudi ideolojisinin objektif olarak baştan beri kavim ve kabileyle, dolayısıyla kavimcilik ve kabilecilikle bağlantısının olması rahat anlaşılacak bir husustur. Kabile ve kavim milliyetçiliği anlamında en eski milliyetçilik, Yahudi ideolojisinin doğal ve temel bir özelliğidir. Burjuvalaşma evresinde dönüşüm geçirmesi en kolay ideolojilerdendir. Yine bir paradoksla karşı karşıyayız. Hem milliyetçilik ideolojisinin babalığını yapacaksın, hem yeni türemeler seni reddedecek: Tıpkı maddi alanda olduğu gibi, manevi-ideolojik alanda da bu paradoks gelişti. Tüm milliyetçilikler babalarına (zorunlu maddi nedenler, tabii kapitalist tercih açısından zorunluluk) diş bilemeye başladılar. Her Avrupa ulusundaki milliyetçiler önlerindeki sorun ve engellerden Yahudi'yi (ideoloji, maddi kültür ve ulus-kavim olarak) sorumlu tutmaya başladılar. Musevi kökenli oldukları halde, tıpkı Hıristiyanlık ve İslamiyet'in Yahudiliği en temel engel saymaları gibi. Burada uygarlığın temelinde rol oynayan ve benim tezimi doğrulayan bir husus yatmaktadır. O da uygarlığın çekirdeği olarak devletin ekonomik tekel olduğudur. Yeni devletleşmelerin olduğu her yerde eski ve yeni tekeller arasında çatışma veya savaş kaçınılmaz olur. Biri ya yok edilinceye, teslim oluncaya veya çok önemsiz hale gelinceye kadar savaş sürmek zorundadır.

Nasıl ki Yahudi kabilesi için 3500 yıl önce 'vaadi edilmiş topraklar' meselesi varsa, Avrupa'nın ulus ve milliyetçilik çağında da bu ihtiyaç şiddetle hissedilecektir. Yeni bir Yahudi ulusu, yeni toprak demektir. Avrupa Yahudilere hep karşı olduğuna göre, eski 'vaat edilmiş topraklar'a dayalı bir akım kaçınılmaz oluyor. Siyonizm denilen Yahudi burjuva milliyetçiliği böyle doğuyor: 19. yüzyılın milliyetçilikler çağının etkin bir örneği olarak.

Öykü bundan sonra tarihe girer. Çok kısaca söylenmesi gereken şudur: Dönemin çok güçlü iki devletine ihtiyaç vardır: Almanya ve İngiltere. Fransa üçüncülüğe düşmüş durumdadır. Yahudi milliyetçileri iki kanatta da çok çalışıyorlar. İngiltere ve Hollanda devletini nasıl güçlü kıldıkları biliniyor. Almanya'da da benzeri bir işlev gören Yahudi sermayedarı işe koşuluyor. Yahudi

entelektüeller de entelektüel sermaye (Alman ideolojisi) oluşturulmasında büyük katkı sahibidirler. Alman İmparatoru bu destekleri sayesinde iki kez Kudüs'e giderek yeni yurt hareketine ilgisini belli eder. Birinci Dünya Savaşı kazanılsa, Alman ve Osmanlı (İttihat ve Terakki'nin en güçlü kanadı Almancıydı ve Selanik Yahudileriyle, sermayedarlarıyla bağlantılıydı) korumasında Yahudilik erkenden ve çok daha güçlü temellerde Filistin'e veya eski topraklarına dönmüş olacaktı. Zaten Londra kanadında geleneksel bir ağırlıkları vardır.

Geniş bir konu olan siyasi tarihi bir yana bırakalım. Hitler, Alman yenilgisinden kesin olarak Yahudileri sorumlu tutuyor. Şunu çok iyi görüyor: Londra'nın üstünlüğü Yahudi ideolojisi ve milliyetçiliğinden bağımsız değildir. Almanya büyük bir ihanete uğramıştır. Sorumlu Yahudi'dir. Benzer sorunları olan her ulusta (Fransa'da Dreyfus olayı) anti-Yahudicilik böyle gelişir. Böyle olmadığı kanıtlanabilir. Ama neden bu idealar hala dünya çapında sürdürülüyor? Örneğin en son İran Cumhurbaşkanı Ahmedinecad tarafından? Bu, Yahudi ideolojisi ve milliyetçiliğinin dünyadaki işleviyle ilgilidir. Halen öncü ideolojidir. Tıpkı sermaye tekellerinde olduğu gibi.

Yahudi milliyetçiliği küçük bir ulusun milliyetçiliği değil, dünya milliyetçiliğidir. Bütün milliyetçiliklerin, ulus-devletçilerin babasıdır. Ne acıdır ki, milliyetçiliğin en büyük ve tarihte eşine az rastlanır kurbanı da Yahudiler olmuştur

Hitlercilik asla savunulamaz. Soykırım en büyük insanlık suçudur. Bunlar tartışılmaz insani, toplumsal gerçekliklerdir. Yahudi aydınlarının insanlığın soylu özgürlük, eşitlik ve demokratik toplum mücadelesindeki konumları da küçümsenemez. Peygamberleri bir tarafa bırakalım, yeniçağda Spinoza'dan başlayan, Marks, Freud, Rosa Luxemburg, Trostky, Adorno, Hannah Arendt ve Einstein'a kadar giden çok sayıda entelektüel ve devrimcinin durumu bellidir. Yahudi entelektüelindeki demokratik sosyalist boyutların çok güçlü olduğunun farkındayım. Adorno'nun yargısını yinelemeyeceğim. Ama soykırımda Yahudiliğin (hem maddi hem manevi kültür alanında) objektif konumunu çözümleyici ve politik sonuç alıcı bir konuma taşımak için gerekli eleştiri-özeleştiriyi ne zaman yapacak ve eylemine geçecekler? İdeolojik güç olarak, hem de öncülük konumları itibariyle Yahudi milliyetçiliği doğru çözümlenmedikçe, ne Yahudi soykırımının anısı layıkıyla değerlendirilir, ne de yeni soykırımlar, katliamlar önlenebilir. Yahudi milliyetçiliği küçük bir ulusun milliyetçiliği değil, dünya milliyetçiliğidir. Bütün milliyetçiliklerin, ulus-devletçilerin babasıdır. Ne acıdır ki, milliyetçiliğin en büyük ve tarihte eşine az rastlanır kurbanı da Yahudiler olmuştur.Yahudilik sorun olarak çok tartışılmıştır; bizzat Marks, Freud gibi önde gelen Yahudi aydınlar tarafından. Ama şu sorun yanıtsız kalıyor: Soykırıma nasıl gelindi? Soykırımın anısı ancak başka soykırımların olmamasına bağlı olduğuna göre, bu nasıl gerçekleştirilecek?

Savunmamda Yahudi örneği temelinde varabildiğim tüm sonuçları şöyle formüle edebilirim:Yahudi kabilesi Sümer ve Mısır uygarlığına özendi. Bu özenmenin karşılığı sürgün oldu. İnatçı küçük kabile (sanki tüm kabilelerin yapmak istediğine öncülük edercesine) kıskançlığından kendi kabilecilik ideolojisini (dinini) inşa etti. Kudüs Krallığını kurdu. Kurduğu krallık yıkıldı. Daha da inat etti; dünyaya yayıldı. Kabilesine, sonra kavmine yer aradı. Vermediler, sürdüler. Yenilmemek için atoma kadar indiler, uzaya kadar gittiler. Kabile bu sefer küçük ulus-devletiyle uygarlık önderliğine oynuyor. Belki de ebelik ettiği tüm Ortadoğu ve hatta dünya uygarlık ve devletini yıkabilir. Ama o zaman kendisi de kalmaz. Çünkü küçük Yahudi uygarlığı, dünya uygarlığının özüdür. Dünya uygarlığı olmadan Yahudi uygarlığı, Yahudi uygarlığı olmadan dünya uygarlığı olmaz. Yahudi soykırımının en büyük dersi budur. Çok önemsediğim dolayı bu konu üzerinde hep

düşünürüm; tıpkı benzerleri üzerinde olduğu gibi. Bilgeler çoktan ateşi ateşle söndüremezsin demişlerdir. Uygarlık ateşinden küçük uygarlık ateşleri (ulus-devletler, genelde tekeller) yakarak kurtuluş sağlanamaz. Tarih boyunca uygarlık güçlerine karşı savaşan tüm kabile, kavim yoksullarının, mazlumlar ve kölelerin önderleri ya öldürüldüler ya da kazandılar. Ölenlerin anısı unutulamaz. Ama kazananların ilk yaptıkları, kendilerini de uygarlık yapmak oldu. Çünkü başka türlüsünü bilmiyorlardı. Bilimsel sosyalizmin zafer kazanmış önderleri bile kapitalist modernitenin demir kafesli örneği olmaktan kendilerini kurtaramadılar. Soykırıma uğrayanlar hiçbir zaman böylesinin başlarına geleceğini düşünmemişlerdi. Ama oldu.

Bu noktada kalbim kesinlikle en antijenositçi geçinenden daha fazla jenosid kurbanlarını anlamaktadır. Neden anlıyorum, hiçbir Yahudi'nin anlamadığı kadar? Çünkü aynı sistem beni de o çarka almıştı da ondan. Tabii yine Yahudi gücüydü sistemi çeviren. O ideolojinin iktidar savaşı, uygarlık yaratım gücü olmasaydı Hıristiyanlık, Hıristiyanlık olmasaydı Hitler olur muydu? Hitler'i doğuran Alman milliyetçiliği nasıl Alman ideolojisinde, dolayısıyla Aydınlanma ideolojisinde (pozitivizm ve biyolojizm) köklerini buluyorsa, Yahudi ideolojisinin Aydınlanmadaki rolü ve Yahudi milliyetçiliğiyle bağlantılarıyla da bu vesileyle (Aydınlanmacı ortak kök) diyalektik ilişki içindedir. Yani nasıl Yahudi kabile ve kavimciliği Yahudi milliyetçiliğinin köklerini oluşturuyorsa, Alman kabileciliği ve kavimciliği de Alman milliyetçiliğinin köklerini oluşturur. Almanya'daki iç içe gelişmeleri, aralarında ekonomik ve siyasal tekeller nedeniyle girift ilişkilere yol açmıştır. Tüm bu tarihsel-toplumsal gelişmeler iki milliyetçilik arasındaki bağı gayet açıkça göstermektedir. Her iki milliyetçilik aşılmadıkça, soykırım kurbanları anlamlı anılamaz ve yeni türlerinden kurtulanamaz.

Benzer bir karşılaştırma Arap ideolojisi ve milliyetçiliğiyle Yahudi ideolojisi ve milliyetçiliği arasında yapılabilir. Sonuçları diyalektik ve çarpıcı olacaktır. O olmasaydı İslam, İslam olmasaydı Hz. Muhammed olur muydu? O olmasaydı Baas, Baas olmasaydı Saddam olur muydu? Totoloji yaptığım söylenecek. Fakat söylediklerim uygarlık çözümlememin süzgecinden geçmektedir. ABD dünya gücüdür, hegemondur, imparatorluk bile olabilir. Şimdi Ortadoğu'da İsrail için savaşıyor. Belki yarın İran'la da savaşabilir. Neden yine soykırım tehlikesi var? Bu sefer atom silahları da kullanılacaktır. Nükleer savaşı nükleer savaşla önlemek! Bunun kapıdaki tehlike olduğunu kimse inkâr edemez. Kaldı ki, bir Hiroşima yeter! Çözümlemem doğrudur. Uygarlık kurulurken göksel tanrıların himayesinde olduğu söylendi. Yıkılırken atoma sığınıyor. Sahtesi gerçeğinden bin defa daha fazla tercih edilir. Yeryüzünde yürüyen çıplak krallar ve maskesiz tanrısından, onun atom şimşeğinden bahsediyorum.

4- Anadolu Yahudiliği:

Ek mahiyetinde kısa bir değerlendirmeyi de Anadolu Yahudiliği ile ilgili sunmak önem taşımaktadır. Bu konuda ilk ve ortaçağlara kısaca değinmiştim. Selçuklu-Yahudi ve Grek-Yahudi ilişkileri önemlidir. Doğu Yahudileri ortaçağda Endülüs'ten Orta Asya'ya kadar yayılmışlardır. Hazara Yahudi Türk Devleti bu sürecin ürünüdür. Dönmecilik ve açık Yahudicilik İslam ülkelerinde yasaklanmış olmayıp, özellikle iktidar ve devletlerin stratejik alanlarında geleneksel ideolojik ve maddi güçleriyle etkilidirler. Ticaret ve bankerlik Batıdakinden aşağı kalır bir konumda değildir.

Hıristiyanlarla geleneksel çelişkileri (İsa'nın çarmıha gerilmesi ve Hıristiyanlığın Batı'nın resmi inancı haline gelmesi) 1179 Lateran Konsey Kararıyla gettolaşmaya dönüşünce ve 1391 ile 1492 İspanya sürgünleri söz konusu olunca, Yahudiler kendileri için daha çok anayurt ihtiyacı duymaya başladılar. 'Vaat edilmiş ülke' kavramı hâlâ canlıdır. Daha yükseliş döneminde Osmanlı saltanat çevreleriyle kurdukları ilişkiler olumlu sonuçlarını verecektir. Bankerlik ve ticaret

Osmanlılar için de önemini arttırınca, Yahudilik de konumunu güçlendirecektir. Osmanlıların sürekli Hıristiyan nüfus üzerinde iktidarlarını yayıp geliştirmeleri, Batıda Hıristiyanlık âleminde (Katolik ve Ortodoks olanları) konumları giderek zorlaşan Yahudilerin İngiltere ile benzer bir ittifakı Osmanlı padişahları ile de yapmalarını beraberinde getirdi. Ortak görüş 1550-1600 yıllarında bu ittifakın güçlenmiş olduğudur. Aynı tarihte Protestan olan Hollanda ve İngiltere ile de benzer ittifak geliştirilecektir. Protestanlık, kapitalizm, ulus-devlet, modernite ve Yahudi ilişkisi araştırılmaya değer önemli bir konudur.

İspanya İberik Yarımadasının Müslümanlar ve Musevilerden temizlenmesi (1600'lere kadar tamamlanır), karşı hamle olarak Anadolu'nun Hıristiyanlıktan temizlenmesini gündeme getirir. Tarihin Anadolu'daki en eski halklarından olan, güçlü bir maddi ve manevi kültür tarihi bulunan, ama erkenden Hıristiyanlaşmış Rumlar, Pontuslular, Ermeniler ve Süryanilerin trajedisi, bu gündem nedeniyle tersine dönmeye başlar. Akdeniz'in her iki ucundaki yarımadalar adeta birbirlerine misilleme yaparcasına adım adım karşılıklı tasfiyeleri gerçekleştirirler. Yahudilerin 1550-1600 hamlesinden sonra ikinci büyük hamleleri İttihat ve Terakki Partisi ile (1890'larda; Siyonist Kongre 1896'da aynı dönemde kurulur) yaşanır. Selanik merkezli ve Sabetay'dan (1650'lerden beri) gelme dönmecilik hareketiyle iç içe gelişen İttihat ve Terakki'nin en azından bir kanadının Yahudi olduğu kesindir. İnşa ettikleri ulusçuluk (Cohen, Wamberi) kelime olarak 'Türk'tür; ama içeriği Mason ve dönme olan Kürt, Arnavut ve Yahudilerle doludur. Sosyolojik bir olgu olarak Türklükle pek ilgisi yoktur. Tümüyle siyasi bir Türklük söz konusudur. Almanya ve İngiltere Yahudilerinin üzerlerinde yarışan bir etkisi de önemlidir. Tarihi uzundur ve yeri burası değildir.

Sonuçta bence Yahudiliğin Anadolu'daki tarihleri, yaşadıkları sürgünler ve ulus-devlet inşa tecrübeleri stratejik, ideolojik ve maddi güçleriyle birleşince, gerek Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, gerek hızla (muhtemelen 1926'larda) ulus-devlete dönüştürülmesinde önemli bir rol oynar. Tıpkı 1600'lerde Hollanda ve İngiltere'de olduğu gibi. Cumhuriyetin hızla ulus-devlete dönüşmesini ve Anadolu Hıristiyanlığının tasfiyesinden sonra geleneksel İslam ve Kürtlerin kültürel tasfiyelerinin gündeme gelmesini (Hıristiyanların fiziki tasfiyeleri de söz konusudur) sadece Türklerin ulus olma projesi olarak sunmak büyük yanlışlıklar içerir. Konu daha kapsamlıdır ve Yahudilerin Anadolu'yu İsrail'den önce Yahudi anayurdu olarak kabul etmeleriyle yakından bağlantılıdır. Bu konunun Yahudiler arasında çok tartışıldığı bilinmektedir. Mustafa Kemal'e dayatılan Selanik veya Edirne merkezli Yahudi projesi örtbas edilen bir konudur. Ancak İsrail'in kuruluşuyla birlikte bu projenin önemini yitirdiğini belirtmek mümkündür. Ama Anadolu'da TC üzerinde Yahudilerin ve İsrail'in ilgisi halen stratejiktir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin inşasında Mustafa Kemal Atatürk'ün konumu tartışmasızdır. Ama kendisine rağmen tanrısallaştırılması, tarih boyunca çok yerde yaptıkları gibi bir Yahudi ideolojik kurmacasıdır. Yahudi evrenselciliğinde (Levhi Mahfuz, kader, yasacılık, determinizm, ilerlemecilik; Sümer tanrı kurmacalığının tek tanrılı dinlere dönüştürülmüş biçimi) tanrısallaştırılma çok geliştirilmiş ve uygulanmış bir kavramdır. Gerek peygamberlerce, gerek modernite döneminde entelektüellerce geliştirilen her türlü edebi ütopya, altınçağ, teori, varsayım ve kanun gibi zihniyet kavramlaştırmaları bu gelenekle yakından bağlantılıdır. Tüm Ortadoğu halklarına ilişkin olduğu gibi, Türkler üzerinde de bu yönlü yoğun tanrısal seküler-laik hegemonik dogmalar inşa ettikleri doğru çözümlenmedikçe, bölgeyi kavramak eksik ve zor olacaktır.

Elbette Yahudilerin maddi güçleri de stratejik önemdeydi. M. K. Atatürk'ün bu eğilime teslim olmadığına inanıyorum. Ama çok okumasına ve araştırmasına rağmen (Sümer ve Hititlere kadar inmesi boşuna değil), tam çözümlediği kanısında değilim. İyi

bir cumhuriyetçi olmak istediğinden, bunun ulus-devlet olarak değil demokrasi olarak geliştirilmesini istediğinden de kuşku duymuyorum. İdea edildiği gibi anti-Kürt ve anti-İslam da değildir. Fakat İslam-laik sorunu (Laiklik ancak 1937'de anayasaya girer) ile Kürt sorununa başlangıçta liberal yaklaşımlarını sürdüremediğine, bunun nedeninin de etrafının dönme İttihatçı kadrolarla sıkıca kuşatılması olduğuna dair kuşkularımı da önemle belirtmek durumundayım.

Sonuç olarak Yahudiliği sadece kapitalizm, modernite ve ulus-devlet bağlamında düşünmek eksik ve yanlış olur. Demokratik modernite üzerinde de önemli etkisi olmuştur. Tarih boyunca tıpkı iktidarcı-devletçi kanat (Yahudi Krallığı, İsrail Devleti) kadar olmasa bile, yine de güçlü bir Yahudi demokratik uygarlık modernite kanadı hep olagelmiştir. Yoksul ve kabile bağları zayıf Yahudilik de tarihte hep kendinden bahsettirmiştir. Hz. İbrahim'in cariye Hacer'den olma oğlu İsmail'den Mısır'daki Yusuf'a, Musa'nın kızkardeşi Meryem'den İsa'nın annesi Meryem'e kadar çok sayıda peygamber, yazar, aydın, sosyal anarşist, feminist, felsefeci ve bilim adamı ve tüm emekçi halkıyla Yahudiliğin diğer yüzü demokratik uygarlık ve modernite mücadelesinde büyük buluşlar, icatlar, teoriler, devrimler ve sanat eserleri gerçekleştirmişlerdir. Yahudiler ideolojik ve maddi güçlerini hep tekeller uğruna harcamamışlardır. Daha aydınlıklı, adil, özgür ve demokratik bir dünya için de çok önemli çaba ve başarıları olmuştur. Hangi peygamber hareketini, kardeşlik ve yoksullar dayanışmasını, ütopik hareketi, sosyalizm, anarşizm, feminizm ve ekolojik hareketi Yahudisiz düşünebiliriz? Felsefi ekoller, bilimsel ve sanatsal hareketler, dinsel mezhepler Yahudisiz çok az düşünülebilir. Kapitalizme karşı sosyalizm, ulus-devletçiliğe karşı enternasyonalizm, liberalizme karşı komünalizm, toplumsal cinsiyetçiliğe karşı feminizm, endüstriyalizme karşı eko-ekonomizm, dinciliğe karşı laisizm, evrenselciliğe karşı görecilik Yahudilik ve Yahudiler olmadan acaba ne kadar gelişebilirdi?

Ortadoğu nasıl Yahudi'siz bir harabeyse, Yahudi de Ortadoğu'suz hep soykırımlar sürgünüdür.

Açık ki, Yahudilik her iki modernite dünyası açısından da önemlidir. Tarihin önemli kısımlarında ve günümüzde bu önemlerini korumuşlardır. Buna rağmen, Yahudi sorunu tarihte olduğu gibi günümüzde de varlığını korumaktadır. Başta da belirttiğim gibi, Yahudiliğe tanrının seçkin topluluğu olarak bakmak da, günah keçileri olarak görüp değerlendirmek de, çokça örneği görüldüğü gibi vahim yanlışlıklara ve oluşumlara yol açar. Önemine binaen konuya taslak düzeyinde eğilme gereği duymam bu nedenledir. Hem yerel hem küresel çözümlemeler, Yahudi gerçekliği göz önüne getirilmeden, yeterince doğru ve sonuç verici olamazlar.

Konuyu bağlarken, K. Marks'ın bir sözünü tekrarlamak isterim: Marks, "Proletarya kendini kurtarmak istiyorsa, bu işin dünyayı kurtarmadan gerçekleşemeyeceğini bilerek hareket etmelidir" demişti. Ben de diyorum ki, Yahudilik eğer kendini kurtarmak istiyorsa, bunun dünyayı kurtarmadan gerçekleşmeyeceğini bilerek, stratejik olan ideolojik ve maddi gücünü bu temelde kullanmalıdır. Demokratik modernite bu temelin başında gelmektedir.

Çözüm Ortadoğu demokratik uygarlığındadır. Ortadoğu nasıl Yahudi'siz bir harabeyse, Yahudi de Ortadoğu'suz hep soykırımlar sürgünüdür. Tarih yeterince derslerle doludur. Yahudi aydını kendi sorununu, yani bu sorunun dünya sorunu olduğunu gittikçe iyi fark ediyor. Çözüm yeri Ortadoğuda aranmalıdır. Demokratik Ortadoğu'nun bir hayal değil, ekmek ve su kadar günlük harcımız olduğunu asla unutmayalım. Yahudiler hem soykırımı anmanın, hem de yeni bir soykırıma ebediyen düşmemenin yolunun demokratik Ortadoğu uygarlığından geçtiğini bilmeli; tüm Ortadoğu halkları da Yahudi'siz demokratik Ortadoğu olamayacağını, tarihi bir demokratik uzlaşmanın tek çözüm yolu olduğunu bilerek, demokratik toplumu inşa görevine dört elle sarılmalıdır.

SİYASAL DURUM VE GÖREVLERİMİZ

Cemil BAYIK

Uluslar arası komplo 1990'ların başında belirginlik kazandı. PKK'nin öncülük ettiği özgürlük mücadelesi bütün Kürdistan parçalarını etkilemiş, işbirlikçi Kürt çizgisini ve örgütlenmesini zayıf düşürerek sınırlandırmış; ulusal bir ruh, birlik ve bilinç yaratmış, Özgür Kürt'ü ortaya çıkarmış, Ortadoğu halklarına direniş ve geleceği kazanmada büyük bir umut vermiş ve kapitalist modernist sistemin, Kürdistan'ı parçalayan, inkar ve imha sistemine alarak, oluşturduğu statükoyu tehdit etmeye başlamıştır. Yol açtığı bu gelişmeyle kapitalist modernist sistemi, sömürgeciliği ve Kürt işbirlikçiliğinin çıkarlarını sarsmış ve ABD'nin Ortadoğu müdahalesini tehlikeyle yüz yüze getirmiştir. ABD, İngiltere ve İsrail bununla bağlantılı olarak müdahale etmeyi geliştirmişlerdir. 1992'de TC, KDP ve YNK'nin PKK'ye açıktan saldırısı, böyle planlanmış ve geliştirilmiş bir saldırıdır.

İnkar ve imha sistemi esasta bir uluslar arası sistemdir. Bu sistemi yaratan İngiltere ve Fransa'dır. Almanya ile mücadele içinde 1. Dünya Savaşı ve Kahire Antlaşması ile yaratmışlardır. Bu sistem, kendini TC, Irak, İran ve Suriye sömürgeci devletleri ile hayata geçirdi. Bu sömürgeci devletler, kapitalist modernist sistemin Ortadoğu'daki ayaklarıdır. Bu sistemin hayata geçirilmesini üstlenen ve buna öncülük yapan TC'dir. Bunu soykırım biçiminde geliştirmiştir. İran, Irak ve Suriye bunu takip etmiştir. Bu sisteme karşı, Önder APO'nun öncülüğünde PKK kuruldu. PKK mücadele ederek bu sistemin bütün gerçekliğini ortaya çıkardı ve Kürt halkına kavrattı. PKK yürüttüğü özgürlük ve demokrasi mücadelesiyle TC'nin Kürdistan'daki egemenliğini birçok yönüyle sarstı. Bu gelişmeyi önlemek için gerçekleştirilen 12 Eylül faşist askeri darbesine karşı, ikinci partileşme hamlesini ve gerilla mücadelesini başlatmayı, bu temelde varlığını ve halkı korumayı ve direnişi geliştirerek özgür geleceği yaratmayı esas aldı. 15 Ağustos tarihi hamlesini başlattı. Tarihi 15 Ağustos Atılımı, 12 Eylül faşist askeri darbesine karşı geliştirilen bir özgürlük ve demokrasi hamlesi oldu. 12 Eylül faşist rejimine darbe vurdu ve tümüyle başarıya gitmesini önleyerek yenilgisini sağladı. Bunun ardından TC, PKK ve Kürt sorununu 1995'te NATO'ya taşırdı. NATO, PKK' ye karşı TC'yi koruma kararı aldı ve Almanya'yı bu kararı uygulamakla görevlendirdi. NATO'nun bu kararı sonucunda Kürdistan'da 1987'de Olağanüstü Hal Sistemi planlanıp uygulandı. Bu sistemle PKK' ye karşı, sınırsız özel savaş geliştirildi. NATO, ABD ve AB başarılı olması için TC'ye her yönüyle sınırsız destek verdi. Bütün bu destekler sonuç vermeyince ve PKK'nin imhasına yetmeyince, 1992'de Güney Kürdistan'da KDP-YNK-TC'nin ortak saldırısı geliştirildi. NATO böylece PKK ile savaşta daha fazla işin içine girdi. ABD ve NATO giderek PKK'ye karşı daha kapsamlı

planlar geliştirdi. Bütün uluslar arası gericilik, Ortadoğu gericiliği ve Kürt işbirlikçiliğini biraraya getiren bir saldırı ile PKK ezilmek istendi. Bu Kürdistan'daki inkar ve imha sisteminin bir uluslar arası sistem olduğunu, Kürdistan'ın uluslar arası bir sömürge olduğunu çok daha iyi ortaya çıkardı. Artık PKK ile mücadele tüm bu güçlerin mücadelesi haline geldi ve açıktan yürütülmeye başlandı.

1992 Güney savaşı bu açıdan NATO, ABD, İngiltere, İsrail'in gizlice planladığı, geliştirip desteklediği KDP-YNK-TC tarafından pratikte yürütüldüğü, Ortadoğu gericiliğinin gizlice arkasında durduğu bir savaştı. Bu savaşın ortaya çıkardığı sonuçlar oldu. Belki PKK'nin iradesi kırılıp teslim alınamadı, ama PKK'nin öncülük ettiği özgürlük ve demokrasi mücadelemizin gelişiminin daha ileriye gitmesinin önü alındı. Kürt işbirlikçiliğine nefes aldırılıp güçlendirilmesi ve giderek etkin kılınmasının adımları atılmış oldu. ABD, İngiltere ve İsrail'in Ortadoğu'ya müdahalesinin zemini güçlendirildi. Önder APO 92 savaşının ardından ortaya çıkan bu gerici bloğun saldırılarına karşı mücadeleyi 1993 ateşkesi ile karşılamaya çalıştı. Bu ateşkes ile mücadeleyi yeni bir stratejik yapılanmayla yürütmeyi, tehlikeleri bertaraf etmeyi, başarının olanaklarını arttırmayı istedi. Önder APO, PKK de bu temelde değişim ve dönüşümün temellerini attı. Sovyetlerin dağılmasıyla dünyada yeni bir durum oluşmuştu ve bunun Ortadoğu'ya, Kürdistan'a yansımaları vardı. Yürütülen mücadeleyle Kürdistan'da ortaya çıkarılan gelişmeler vardı. Bütün bu sonuçlar 92 savaşıyla da daha net bir biçimde ortaya çıkmıştı. Artık eski stratejiyle, örgütlenme tarzıyla ve ideolojik yapılanmayla olunamayacağını görmüştü. Başarılı olmak için değişim ve dönüşüm zorunluydu. Önder APO, düşüncede ve pratikte bunun adımını geliştirmeye çalıştı. 93 ateşkesi bunun açık bir adımıydı. Ama içteki çetecilik ve TC içindeki özel savaş güçleri birlikte bu adımı sabote ettiler. ABD öncülüğünde 'çekiç güç' oluşturuldu. Güney Kürdistan'da Federe Kürt Yönetimi oluşturuldu, KDP-YNK'ye her yönden destek verilerek güçlendirildi. PKK'nin Güney Kürdistan'a girişi ise engellendi. PKK'nin sınırlandırılması, etkisiz kılınması esas alındı. Bu süreç 92 Güney savaşıyla başlatıldı ve 98'e kadar sürdürüldü. ABD, İngiltere ve İsrail, PKK'yi sınırlandırmaya, baskı altına alarak zayıflatmaya, KDP ve YNK'yi ise egemen kılmayı, yine Filistin direniş hareketini etkisizleştirerek Irak'ın ele geçirilmesini planladı. PKK buna karşı direnişi geliştirdi, varlığını koruyarak etrafında geliştirilen tecridi ve saldırılarla iradesini kırıp teslim almayı boşa çıkarmaya çalıştı. Varlığını koruyabildi, ama tecridi, teslim alma çabalarını tümden boşa çıkarmada başarılı olamadı. Önder APO bu durumu görerek, taktik hamlelerin sonuç vermediğini, yeni stratejik bir yaklaşım ve buna dayalı taktiklerin geliştirilerek ancak sonuç alınabileceğini anladı, bu temelde çabalarını olağanüstü geliştirmeye girdi.

Önder APO, 15 Ağustos 1998'de yeni değerlendirmeler yaptı. Bu değerlendirmelerde PKK'deki değişim ve dönüşümü stratejik düzeyde başlattığını; strateji değişikliği, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanmayı pratikleştireceğini ortaya koydu. Bunun üzerinden çeşitli güçlerin bazı öneri ve isteklerini de dikkate alarak 1 Eylül'de ateşkes ilan etti. Kürt sorununun siyasal demokratik çözümünü gündemleştirdi, herkesi bu çözümü desteklemeye çağırdı. Bununla '93 ve 95'te ilan edilen ateşkeslerle teorik, örgütsel, taktiksel, stratejik planlamaya dönüştürülemeyen, kesintiye uğratılan, bilinçli ve bilinçsiz sabote edilen, stratejik değişimi, örgütsel yeniden yapılanmayı, ideolojik yenilenmeyi daha köklü gerçekleştirmek istedi. Bu gerçekleştirilmeden, artık PKK'nin yarattığı kazanımları koruyamayacağını, daha fazla ilerleyemeyeceğini, hatta tehlike ile yüz yüze gelebileceğini, Kürt halkının varlığını koruyamayacağını, özgür ve demokratik geleceğini yaratamayacağını anladı. Bunun için de artık riskleri üstlenerek, yeni ve köklü kararların alınması ve bu temelde pratik adımları kararlıca ve cesurca atmak gere-

ğine inandı. 15 Ağustos 1998 konuşması ve 1 Eylül ateşkesi ile başlatılan ve geliştirilmek istenen süreç, tamamen bunu ifade etmektedir. Önder APO 93 ve 95'te de bunu geliştirmek istemiş ama başaramamıştı, bu sefer başarmak istiyordu. Başlattığı süreci doğru yöneterek, stratejik değişimi, ideolojik yenilenmeyi ve örgütsel yeniden yapılanmayı başarmak istedi. PKK'ye dayatılan irade kırma ve teslim almayı boşa çıkarmak, PKK'yi amaçları üzerinde tutarak bu amaçları gerçekleştirmek istedi. PKK karşısında uluslar arası bir saldırı vardı, buna karşı durmak, bu duruşta başarılı olmak, varlığını koruyarak ve kendisini yenileyip güçlendirerek Kürt halkının özgür ve demokratik yaşamını ve Kürt sorununun demokratik siyasal çözümünü geliştirmek istedi.

Önder APO ve PKK gerçeği sürekli eskiyen, çürüyen, cevap olmayan, geri, yetersiz, yanlış yönlerden kurtulma; kendini yenileme, canlı ve başarılı kılma gerçeğidir.

PKK doğuşunda ve şekillenip gelişmesinde başlangıçta ajan kişi, kurum ve yapılara karşı mücadele taktiğini benimsedi, bu taktiğiyle sonuçlar aldı. Bunun üzerinden silahlı propaganda taktiğini geliştirdi ve olumlu sonuçlar aldı. Bu sonuçlar üzerinden gerillayı örgütledi, silahlı mücadeleyi geliştirdi. Bütün bu mücadelelerle Türk sömürgeciliğinin gerçek yüzünü ortaya çıkardı, birçok darbe vurdu, paramparça etti. Ulusal diriliş devrimini geliştirip başarıya götürdü. Stratejik değişim, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanmayla da, uluslar arası komploya karşı meşru savunma çizgisinde demokratik siyasal mücadele stratejisini benimsedi. Bu temelde geliştirdiği mücadelesiyle uluslar arası komplo ve onun inkar-imha sistemini boşa çıkararak, parçalayarak, etkisizleştirerek Kürt sorununun demokratik siyasal çözümünü gerçekleştirmeyi amaçladı. PKK'de gerçekleştirilen değişim ve dönüşüm tamamen bu temelde gerçekleştirilmiştir. Önder APO'nun 15 Ağustos 1998 değerlendirmeleri temelinde 1 Eylül Ateşkesi'nin geliştirilmesinin hedefi budur. İçine girilen süreç yeni bir süreç, alınan karar büyük ve cesurca alınmış bir karardı, bunun sonuçları olacaktı. Hiç kimsenin beklemediği bir anda Önder APO, yeni bir çıkış yapıyordu. Yeni sürece göre PKK'yi yapılandırmak, yönetmek, yeni bir mücadele sürecini geliştirmek istiyordu. Çünkü 93-98 arası pratik, böylesi bir değişim ve dönüşümün yapılmaması, başarılmaması durumunda özgürlük ve demokrasi mücadelesinin daha fazla ilerletilmesinin ve sonuç alınmasının mümkün olmadığını açığa çıkarmıştı. Hatta PKK açısından varlığını koruyamama, anlamını da kaybetme durumu da yaşanabilirdi. Böylesi bir tehlikenin de giderek güçlendiği ortaya çıkmaya başlamıştı. Önder APO ve PKK gerçeği sürekli eskiyen, çürüyen, cevap olmayan, geri, yetersiz, yanlış yönlerden kurtulma; kendini yenileme, canlı ve başarılı kılma gerçeğidir. Başarı dışında hiçbir şeyi kabul etmeme, her şeyi başarının gerekçesi yapmadır. Yenilenmeyen, gelişmeyen, başarmayan PKK tıkanır, geriler, çürür ve kaybeder. Bu açıdan PKK var olduğu gibi kalamaz, devam edemezdi. Önder APO onun için büyük bir arayışa ve karşılaşılan sorunlara çözüm gücü olmak için büyük bir yönelime girdi. Çözümü stratejik değişim, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanmada ve bunun mutlaka başarılmasında gördü. Bu temelde gelişen uluslar arası saldırıyı boşa çıkarmayı amaçladı. Başka türlü bu saldırının boşa çıkarılamayacağını, tehlikenin yaşanacağını anladı. İşte çetecilik ve yetersiz militanlık, bu tehlikenin büyümesine hizmet ediyordu. Bunlara yüklenerek bu zeminin de etkisiz kılınması gerekiyordu. Bunu başarmak için büyük çalıştı, tüm örgütü de buna çekmek istedi. Önder APO böylesi çabalar içindeyken, uluslar arası komployu geliştiren ABD-İngiltere-İsrail, 1992'yi de aşan bir kapsam ve derinlikteki

saldırıyla, Önder APO ve PKK üzerine gelmeye başladılar. Çünkü Önder APO'nun başlattığı sürecin başarılı olması PKK'yi başarıya götürecek, kapitalist modernist sistem büyük darbe yiyecek, kapitalist sistemin Ortadoğu'daki müdahalesi tehlikeye girecek, Ortadoğu halkları büyük bir moral kazanıp özgürlük ve demokrasi mücadelesini yükseltecekti. Mutlaka bunun önünün alınması, PKK'de başlatılan değişim ve dönüşümün tersine çevrilmesi, PKK'nin dağılması biçiminde tamamlanması gerekirdi. Bu amaçla uluslar arası komplocu güçler hemen harekete geçtiler. Önderliğin başlattığı sürece kendi cephelerinden cevap verdiler.

Uluslar arası komployu geliştirenler, 17 Eylül 1998'de Washington'da bir antlaşma yaptılar. KDP ve YNK bu antlaşmada hazır bulundu ve onayladılar. Uluslar arası komplo bu antlaşmayla kararlaştırıldı ve başlatıldı. Antlaşmanın hedefi Önder APO'yu ve PKK'yi Kürdistan'da tamamen etkisiz hale getirmekti. En çok da KDP ve YNK böylesi bir saldırıyı istiyordu ve teşvik ediyordu. Ancak böylesi bir saldırı ile Önder APO ve PKK'den intikam alabilirlerdi, konumlarını güçlendirip çıkarlarını sağlama alabilirlerdi. Önder APO ile mücadelede tek başına ve hatta sömürgecilerden, ABD ve AB'den destek alarak dahi sonuç alamıyorlardı. Önder APO ve PKK'nin geliştirdiği özgür Kürt, kapitalist modernist sistem, sömürgeciler ve Kürt işbirlikçilerinin çıkarlarını tehlikeye sokuyordu, bu Kürt'ün mutlaka ezilmesi gerekiyordu. Hepsinin çıkarı bunu gerektiriyordu. Uluslar arası komplo bütün bu güçler adına planlandı ve pratikleştirildi. Washington Antlaşması 9 Ekim 1998'de pratiğe geçirildi. Önder APO'nun Suriye'den çıkarılarak imhası esas alındı. Suriye üzerinde baskı ve tehdit geliştirildi. Bunu ABD organize etti ve bu sonuç verdi. Önder APO Suriye'den çıkarıldı, ama Önder APO'nun geliştirdiği tedbirler imhasını önledi. İmhayı fiziki olarak gerçekleştiremediler. Ama 15 Şubat 1999'da Kenya'dan kaçırarak getirip İmralı sisteminde her gün öldürme siyasetini uygulamaya başladılar. Uluslar arası komployа karşı mücadele edilmesine, birçok yönüyle boşa çıkarılmasına rağmen hala da uluslar arası komplocu güçler hedeflerinden vazgeçmiş değiller, hedeflerini gerçekleştirmek için ısrarla çabalarını sürdürüyorlar. Önder APO ve PKK'nin tasfiyesine yönelik çabalar devam ediyor. Önder APO ve PKK de buna karşı direniyor, varlığını korumaya, Kürt halkının özgür ve demokratik yaşam hedefini gerçekleştirmeye çalışıyor. Önder APO direniyor, teorik ve ideolojik üretimi üst düzeyde gerçekleştiriyor, direnişi ve düşünce üretimi ile Kürt halkına, gerillaya büyük direnme gücü veriyor. Halk ve gerilla gücü direniyor, komplocuların sonuç almasını önlüyor, komployu geliştiren kapitalist modernist sisteme karşı alternatif sistem olarak demokratik konfederalizmi geliştiriyor. Stratejik değişim, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanma temelinde meşru savunma çizgisinde, demokratik siyasal mücadele sürdürülüyor. Bu mücadele PKK'nin yeniden inşası, 1 Haziran tarihi atılımı ve KCK'nin ilanı ile pratikleştirilerek günümüzdeki düzeye vardırılmış bulunuyor. 3. önderliksel doğuş, bu temelde 3. partileşme hamlesi uluslar arası komploya karşı direnişi sürdürme olmaktadır. Bu direniş bugünkü düzeye gelinceye kadar değişik aşamalardan geçerek ve bazı özellikler kazanarak gelmiştir. Bir mücadele ve başarı örgütü olan PKK, uluslar arası komploya karşı kendini değiştirmiş, yenilemiş ve yeniden yaratmıştır, güçlenmiştir. Uluslar arası komplo ve onun inkar-imha sistemi birçok yönüyle sonuçsuz bırakılarak zayıflatılmıştır, ama tümden parçalanamamıştır. Onun için Önder APO ve PKK'yi tasfiyede ısrar etmekte, Kürt sorununun demokratik siyasal çözümünü Önder APO ve PKK ile kabul etmemektedir. Sonucun nasıl olacağını içinde bulunduğumuz mücadele sürecinin gelişmesi belirleyecektir. Bu süreçte izlenecek taktikler başarı veya başarısızlığın yaşanmasına yol açacaktır. Bu açıdan mücadele şiddetlenmektedir. Taktikte hata yapan, başarısız olacaktır. Önder APO uluslar arası komploya karşı mücadeleyi her

aşamada yürüttü ve yönlendirdi. Gerilla ve halk anladığı oranda Önder APO'yu izledi, onunla birleşmeye çalıştı, bu temelde mücadele etti. Bu uluslar arası komplonun başarıya gitmesini önledi. Önder APO uluslar arası kompolya karşı mücadelesinde başarılı oldu, komplocuları yendi. Bu komployu geliştiren sistemi çözümleyerek aştı ve alternatifini ortaya çıkararak başarılı oldu. Komplocular fiziki imhayı gerçekleştirmek istedi, başarılı olamadılar. Hukuki olarak imha etmek istediler, bunu da başaramadılar, iradesini kırıp teslim almak istediler, başaramadılar. Yaşamın her saniyesini ve her şeyi bir işkenceye dönüştürüp intihara sürüklemek istediler, ama başarılı olamadılar. Zehirleyerek sonuç almak istediler, yine başaramadılar. Düşünce üretmesinin önünü almak için vahşeti sınırsız geliştirdiler, ama Önder APO en büyük düşünce patlamasını gerçekleştirerek ve bunu PKK, Kürt halkı ve insanlığa ulaştırarak buna cevap verdi, onları yenilgiye uğrattı. Uluslar arası komplonun tümden başarısızlığı, Önderliğin gerçekleştirdiği başarının, gerilla ve halk tarafından gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır. Bu da öncülüğün rolünü zamanında, doğru ve yeterli düzeyde yerine getirmesiyle gerçekleşecektir. Komplocular hala hedeflerinden vazgeçmemiş ve ısrar ediyorlarsa bu, öncülüğün yeterli olmaması, Önder APO'nun başardığını gerilla ve serhıldanların başarmaması ve onu tamamlayamamasındandır.

Uluslar arası komplonun tümden başarısızlığı, Önderliğin gerçekleştirdiği başarının, gerilla ve halk tarafından gerçekleştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Önder APO'nun 15 Ağustos 1998 değerlendirmesi ve ardından 1 Eylül Ateşkesi ilan etmesi, bu temelde pratik çabalar içine girmesine, komplocular Washington Antlaşması'yla gecikmeden cevap verdiler. KDP-YNK bu antlaşmada ve uluslararası komploda çok belirgin rol oynadılar. PKK militanlarının ve Kürt halkının bunu hiçbir zaman unutmaması gerekir. Uluslararası komployu geliştirenler esasta KDP-YNK'ye dayanarak bu komployu geliştirdiler. PKK'nin uluslararası tecridi ve terörist olarak ilan edilmesi KDP-YNK eliyle sağlandı. Saldırının zemini KDP-YNK ile sağlandı. 1992 KDP-YNK-TC ortak saldırısı için Doğan Güreş'in açıklamaları oldu. Doğan Güreş, *"KDP-YNK bizden yardım istedi, biz bunun üzerine Güney'e girdik, kendilerine PKK ile savaşmaları için destek olduk, her türlü yardımı verdik, bu yardımlarımızla ayakta kalıp **geliştiler.**"* dedi. KDP-YNK, PKK mücadelesinin yarattığı sonuçlar üzerinden güç olmuşlardır. Sömürgeci devletler ve ABD, AB destekleri ile bugünkü konuma gelmişlerdir. Bunu inkar edemezler, başarılarını PKK'ye borçludurlar. 1 Eylül Ateşkesi'ne Washington Antlaşması'yla cevap vermeleri, ardından ABD'nin TC, Mısır ve İsrail'i harekete geçirmesi geliştirildi. TC ve Mısır, Suriye'yi tehdit etti. Mısır devreye sokularak Hüsnü Mübarek, TC ve Suriye'ye gönderildi. Mısır vasıtasıyla Suriye, Arap sahasında da yalnızlaştırıldı. Önderliğin Suriye'den çıkarılma dayatılması oldu. Bunun üzerinden Suriye, Önderliğin Suriye'den çıkmasını istedi. Önder APO Suriye'nin zarar görmemesi için çıkmayı uygun gördü ve çıkış yaptı. Sorunu demokratik-siyasal olarak çözmek için Avrupa'ya gitti. Ama Avrupa Kürt sorununun çözümünü kendi çıkarlarına uygun görmedi, çözümsüzlük politikasının arkasında durarak çatışmayı derinleştirmek istedi. Onun için uluslararası komplo içinde yer aldı. Bunun sonucu olarak uluslararası komplo Önderliğin esareti ile sonuçlandı. Çünkü inkar ve imha sisteminin esas sahipleri İngiltere ve Fransa'ydı. Avrupa kendi sistemine sahiplik yaptı, çıkarları bunu gerektiriyordu. Avrupa siyasi ve ekonomik çıkarlarını daima her şeyin üstünde tutar, bu süreçte de buna bağlı kalmıştı. Kürt sorununun çözümü Önder APO ve PKK ile gerçekleşirse, bu durum çıkarlarına hizmet etmeyecekti. Kürdistan ve Ortadoğu'da yıllarca yaptıkları yatırımlarını kaybedeceklerdi. Kürt sorununun çözümü Türkiye'ye karşı baskı uygulama, her istedikleri-

ni elde etme imkanını da ortadan kaldıracaktı. Bütün bu nedenlerden dolayı sorunun çözümünü değil, çatışmasının derinleştirilmesini esas aldılar. Bu süreçte birçok güç TC ile pazarlık yaptı, TC'den siyasi ve ekonomik çıkarlar elde etti, sözler aldılar. TC neyi varsa verdi, geleceğe ilişkin sözler de verdi. Amaç Önder APO'yu imha etmekti, PKK'yi tasfiye etmekti. ABD ise Irak'a müdahale etmek ve Ortadoğu'yu ele geçirmek amacıyla Önderliği TC'ye verdi, TC'den bu müdahaleye destek sözü alarak Önder APO'yu Kenya'da TC'ye teslim etti. Yunanistan, Kıbrıs ve Ege Adaları sorununda TC'den sözler aldı. Rusya Mavi Akım Projesi ve IMF'den kredi sağlama karşılığında komploda yer aldı.

Önder APO'nun Suriye'den Atina'ya, oradan Moskova'ya, oradan da Roma'ya gidişi fiziki imhasını önlemişti. Komplo kısmen boşa çıkmıştı. Ama Roma'dan tekrar Moskova'ya gidişi komplonun başarısını sağladı. Buradan itibaren Önderliğin üzerinde ABD'nin denetimi tamamen gerçekleşti, ABD'nin süreci yönlendirmesi ve Kenya'yı Yunanistan eliyle yönlendirmesi ve Kenya'dan kaçırarak TC'ye teslim etmesiyle tamamlandı. Komplocular birinci aşamada sonuç almayı başardılar. Önder APO'yu İmralı sistemine aldılar. Bunun üzerinden ikinci aşamayı başlatarak tamamen sonuca gitmek istediler. İkinci aşamada komplo kendini hareket içine taşırdı, içinde örgütlendi, sistem içileşmeyi geliştirdi. Hareketi Önderlikten koparıp ele geçirmek istedi. Bu hareketin Önderlikten uzaklaşmasına, yer yer kopmasına, büyük kayıpların ve tahribatların yaşanmasına yol açtı. Az kalsın komplocular hedeflerine ulaşacaktı. Önderlik halk ve çizgiye bağlı militanların birlikte mücadelesiyle tasfiyenin önü alındı. Önderliğin müdahaleleri, çabaları hareketin tasfiyesini önledi, toparlanmasını ve yeniden özünü yakalamasını sağladı. Komplocular bunun üzerine üçüncü aşamayı başlattılar ve hareket de buna karşı 'Êdî Bese' hamlesiyle cevap verdi. Bu mücadele hala devam ediyor. PKK militanları, Kürt halkı uluslararası komployu kavradığı, mücadele ettiği oranda başarılı oldu. Kavrama ve mücadele etmede yetersiz kaldığı anlarda tahribat ve tehlikeler yaşandı. Bunun için PKK militanları, Kürt halkı ve insanının uluslararası komplo ve buna bağlı olarak inkar ve imha sistemini bütün yönleriyle kavraması, varlığını koruması ve özgür, demokratik yaşamını geliştirmesi, başarı için hayati önemdedir. Ancak bunu bilince çıkaran komploya karşı örgüt ve eylemi geliştirebilir, başarıda ısrarlı olur. İnkar ve imha sistemini ve bunun uluslararası boyutlarını daha doğru kavrar, nasıl bir saldırı, tehlike ve imha olduğunu anlar. Bunu derinliğine kavrayan ancak gereklerini yetiren getirebilir; militan, yurtsever, demokrat ve sosyalist olabilir, Kürdistan'da özgürlük ve demokrasi mücadelesini doğru geliştirebilir ve başarıya götürebilir. Bu komployu anlayamayan, inkar ve imha sistemini de anlayamaz. Önder APO ve PKK gerçeğini de anlayamaz. Kendi gerçeğini de kavrayamaz. Böylesi biri kaybeder, başkalarının hizmetine girer, köle olur, yok olur; iradesini, kimliğini ve onurunu kaybeder. Bilinci çarpıklaşır, duyguları körelir, yüreği taşlaşır, ruhu söner. Önder APO'ya, PKK'ye saldırı, Kürt'ün varlığına saldırıdır, onu inkar ve imha etmektir; komploya, inkar ve imha sisteminin hizmetine girmektir, komplonun başarısı için çalışmaktır. Uluslararası komplo ve beslediği inkar ve imha sistemi Kürt halkının iradesine, kimliğine, ruhuna, duygularına, düşüncelerine, örgütlülüğüne, yaşamına, geleceğine, diline, kültürüne, değerlerine, özgür ve demokratik yaşam istemine saldırıdır. Önder APO, PKK ve özgür Kürt'ün imha edilmesidir. Önder APO ve PKK'nin bu saldırıya karşı durması, Kürt halkının varlığını koruma, özgür ve demokratik yaşam geleceği geliştirme, bunu güvenceye kavuşturma mücadelesidir. Bu bir meşru savunma savaşıdır. Özgürlük savaşıdır. Direnerek kendini koruma ve var etme savaşıdır. Her onurlu Kürt'ün bunu böyle anlaması, üstüne düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmesi gerekir. Bu kutsal mücadelede yer almak gerekir. Önder APO ve PKK yürüttü-

ğü direniş mücadelesiyle TC'nin 1924'den beri geliştirdiği, uyguladığı, tamamen Kürt'ün inkar ve imhasını amaçlayan politikası iflas ettirmiştir. Yürütülemez duruma düşürülmüştür. Kürt sorununun demokratik-siyasal çözümü dayatılmıştır. PKK kendi istemini geliştirmeye, bu temelde sorunun çözümünü gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

PKK'nin yeniden inşası, 1 Haziran tarihi atılımı, Önder APO'nun KCK sistemini 2005 Newrozu'nda ilan etmesi ve halkın sahiplenmesi, 'Êdî Bese' hamlesinin geliştirilmesi, Önder APO'nun direnişi, düşünce üretiminde büyük bir patlamayı yapıp bunu elimize vermesi, gerillanın direnişi, halkın serhıldanları, yaşanan şahadetler, 2007'de Kongra-Gel 5. Genel Kurulu'nun aldığı kararlar, 2007'den itibaren geliştirilip derinleştirilen ideolojik ve örgütsel mücadele, tasfiyeciliğin tasfiye edilmesi, hareketin toparlanması, Zap direnişi ve başarısı, 10. PKK Kongresi'nin zaferle tamamlanması; Gabar, Oramar, Bezelê, Amed, Dersim, Botan eylemleri ve ardından yerel seçimlerle sağlanan başarı düşmanın başarı planlarını boşa çıkarmış ve hareketimiz komplocular, tasfiyeciler, sömürgeciler, işbirlikçi Kürtler karşısında başarılı olmuştur. PKK yürüttüğü mücadeleyle özellikle son iki yılda ideolojik, siyasi ve askeri başarılar elde etmiştir. İnisiyatifi ele geçirmiş ve gündemini herkese dayatmıştır. Bugün Türkiye ve Ortadoğu siyasetinde etkili bir güç haline gelinmiş bulunuyor. PKK daha 2008 Aralığı'nda, mücadelenin ağırlıklı olarak siyasal temelde yürütülmesi kararını ortaya koymuştur. Esasta 1 Haziran hamlesiyle yürütülen ve günümüze kadar getirilen mücadele de demokratik, siyasal mücadele stratejimizin gereği olarak yürütülmüştür. Özellikle 29 Mart yerel seçimlerinden sonra bu daha net bir biçimde öne çıkmıştır.

Türkiye yerel seçimleri bir referanduma dönüştürdü. Seçimleri tek devlet, millet, bayrak, vatan üzerinden yürüttü ve bunu kabul etmeyenlerin Türkiye'yi terk edip gitmesini Başbakan Erdoğan söyledi. AKP'nin seçimleri kazanması için TC, ABD, AB, KDP, YNK, İran ve Suriye büyük destek verdi. Seçimlerin kazanılacağına inanıldı. DTP seçimlerde oldukça zayıflatılmış olarak çıkacaktı. Hemen ardından halkın PKK'yi değil, AKP'yi, devleti desteklediği, PKK'nin tasfiye edilmesi gerektiği açıkça dillendirilecek, KDP-YNK ile de Kürt Konferansı adı altında PKK'nin Kürtlerden tecridi sağlanacak ve böylece PKK'nin tasfiyesi gelişecekti. DTP ise seçimleri 'Önder APO'ya Özgürlük, Kürt Kimliğine Özgürlük ve Kürdistan'da Demokratik Özerklik' üzerinden yürüttü. Kürt Özgürlük Hareketi beklemedikleri bir başarı elde etti. AKP hezimete uğradı. Ama ortaya çıkarılan sonuç TC'nin inkar ve imha sisteminin bitirilmesine yetmedi, bu anlamda yarım başarı oldu. Önder APO, *"Yarım bir başarıdır, demokratik bir devrimdir, içinden geçilen süreç 1789 Fransız, 1917 Ekim Devrimlerinin gerçekleştiği süreçlere benziyor, DTK sürekli çalışmalı, Türkiye'de Demokrasi Kongresi ve Çatı Partisi geliştirilmeli, Ulusal Konferans gerçekleştirilmeli, Akademi ve Meclisler geliştirilmeli, halkın ekonomik sorunları giderilmeli, öz savunma geliştirilmeli, katılımlar örgütlendirilip geliştirilmeli"* dedi. Ardından da hareketin çatışmasızlık kararıyla hareket siyasi bir hamle yapınca, tartışmalar yoğunlaşınca ve TC'nin süreci sabote etme çabaları gelişince, Önderliğimiz yol haritası geliştireceğini açıklayarak süreci ilerletmek, çözüme kavuşturmak istedi.

29 Mart yerel seçim sonuçlarıyla birlikte, demokratik-siyasal sürecin daha da derinleştirilmesi imkanları ortaya çıktığında, doğru bir mücadele yürütülürse, Kürt sorununun barışçıl, demokratik-siyasi çözümünün gerçekleştirilebileceği görülmüştür. PKK ortaya çıkardığı imkanları değerlendirmek amacıyla 13 Nisan günü çatışmasızlık kararını ilan etmiştir. Hareketin yönetimi Aralık 2008 toplantısında aldığı kararı seçimlerden hemen sonra açıklayabilirdi. Bunda gecikme yaşanması, neredeyse mücadelesiyle ortaya çıkardığı güçlü bir imkanı kaybetmesine yol açıyordu. Gecikmeli de olsa 13 Nisan'da çatışmasızlık kararını ilan etmesiyle yeni bir mücadele süreci başla-

tılmıştır. TC oldukça zorda bırakılmıştır. Bu karar Obama'nın Türkiye'ye gelişinden önce açıklansaydı, daha güçlü siyasal kazanımlar elde edilebilirdi. Seçimlere kadar DTP'ye karşı AKP'yi destekleyen, DTP'yi PKK'ye tavır alması için tehdit eden ABD, seçim sonuçlarından hemen sonra politik tutumunda değişiklik yaptı. Obama yaptığı Türkiye ziyaretinde DTP ile görüştü ve "ilk kez Türkiye'de bir Kürt önderi ile görüşüyorum" dedi. Hem de Türkiye Meclis'inde görüştü. Türk generalleri DTP'liler Meclis'te diye gelmiyor, AKP ise DTP ile görüşmüyordu. Böylesi bir ortam ve mekanda görüştü. Bu açıkça ABD'nin Kürt sorununda TC'den farklı bir politika benimseyeceğinin işareti oluyordu. PKK Obama'dan önce çatışmasızlık kararını almış olsaydı, hem ABD hem de TC karşısında daha etkili olabilirdi, politikalarını etkileyebilirdi. Ama bunda geç kalındı, elde edilmesi gereken başarı da yetersiz kaldı.

PKK siyasi tutumundaki kararlılığı ile tüm sabote edici çabalara rağmen hatalara düşmeyerek TC'yi zorlamayı sürdürmüş, inisiyatifi elinde tutmayı başarmıştır.

Türkiye; Obama'nın DTP ile görüşmesi, Kürt Özgürlük Hareketi'nin seçim başarısı, çatışmasızlık kararını açıklayarak yeni bir demokratik-siyasal sürecin başlatılması, Kürt halkının ve PKK'nin kendine olan güveninin artması, mücadele coşku ve azminin yükselmesi, TC'nin 1924'ten beri uyguladığı Kürt politikası olan inkar ve imha siyasetinin iflas ederek meşruluğunun kalmaması, PKK'nin inisiyatifi ele geçirip gündemini herkesin önüne koyması, Türkiye'deki tartışmaların PKK lehine gelişmesi, PKK'nin buna dayanarak yeni adımlar atabileceğini göstererek PKK'nin tamamen meşrulaşıp Kürt sorununda muhatap olarak öne çıkması ve çözüm dışında yapabileceği bir şeyin kalmadığını anlaması üzerine paniğe kapıldı ve aceleyle 14 Nisan'da DTP'ye karşı operasyon başlattı. Genelkurmay ise sürece müdahalede bulundu. PKK ve TC kendi cephelerinde hamleleri aynı zamanda yaptılar. PKK bir gün öncesinden hamle yaptığı için yine de TC'nin hamlesini zayıf düşürmüş oldu. TC'yi teşhir etmiş, inisiyatifi elinde tutmuş oldu. Türkiye siyasi, askeri operasyonları geliştirerek ve sürekli kılarak Kürt Özgürlük Hareketi'nin daha ileri adımlar atmasını önlemek, çalışmalarını sabote etmek, hatalara sürükleyerek bunun üzerinden hareketi vurarak, Kürt halkının coşkusunu kırmayı, DTP'yi mümkünse işlemez kılarak teslim almayı amaçladı. Başarmazsa parçalamayı ve öte yandan yeni bir Kürt politikası oluşturarak bunu herkese kabul ettirmeyi, tüm kabul eden güçleri PKK üzerine sürerek bu politikayı PKK'ye kabul ettirerek PKK'nin tasfiyesini gerçekleştirmeyi, edemediğinde ise, "PKK sözüme gelmiyor, engel oluyor, onun için tasfiye edilmesi gerekiyor." deyip askeri yönelimlerle tasfiyeye destek sağlamayı ve tasfiyeyi gerçekleştirmeyi amaçlayan bir süreci başlattı. PKK'nin demokratik-siyasal çözüm stratejisine, demokratik açılım stratejisi ile karşılık vermeye çalıştı. Bu temelde yeni bir Kürt politikası oluşturmaya çalışıyor. Nasıl ki İsrail radikal Filistinlileri tutukluyor, direnişçileri vuruyor ve işbirlikçileri öne çıkarıyor, Filistinlileri bölüp birbirine vurdurtuyorsa, aynı politikayı bugün TC Kürtlere yönelik uyguluyor. TC bu tutumuyla gündemi saptırmaya yönelmiştir. Geliştirdiği askeri, siyasi ve polisiye operasyonlarla, özel psikolojik savaşı derinleştirmesiyle bu saptırmayı ve süreci kendi lehine oluşturmayı hedeflemiştir. PKK siyasi tutumundaki kararlılığı ile tüm sabote edici çabalara rağmen hatalara düşmeyerek TC'yi zorlamayı sürdürmüş, inisiyatifi elinde tutmayı başarmıştır.

TC yalnız gerilla ve DTP'ye yönelik operasyonlar yürütmemiş, halka yönelik tutuklama, işkence, hakaret ve katliamlarını da arttırmıştır. Gizliden faşistleri halka saldırtarak linç ve yağma, yakma eylemlerini de geliştirmiştir. Ağrı'da, Amara'da, Mazıdağ'da katliam, binlerce Kürt çocuğunu yakalayıp işkenceden geçirme, çok ağır cezalar verme, çocukların başını ve kolunu kırma, Kürt ana-

larını yerlerde süründürme, tekmeleme, ezme; Kürt kadınlarına tecavüz etme gibi insanlık dışı saldırılar geliştirilerek Kürt halkının direniş iradesi kırılmaya çalışılmıştır. PKK'nin geliştirdiği demokratik-siyasal süreç tersinden çevrilmek istenmiştir. Genelkurmay bizzat Türk basınıyla toplantılar yaparak, onların özel psikolojik savaşın hizmetinde çalışmalarını istemiş ve basını bu temelde yönlendirmeye başlamıştır. Türk aydın, yazar akademisyenlerini farklı tartışmalar yapmamaları için uyarmıştır. Herkesin belirlenen çerçevede hareket etmesi istenmiştir. Genelkurmay bu temelde açık ve gizli olarak süreci kontrol altına almaya, yeni Kürt politikasını şekillendirmeye girişmiştir.

TC Devleti'nin zihniyetinde bir değişiklik yoktur. Değişiklik, meşruluğu kalmayan Kürt politikasının yeni argümanlarla yeniden oluşturulmasıdır. Kürt politikasında restorasyona gidilmiştir. Ön gördükleri inkar ve imha hedeflerinde, bunun yol ve yönteminde değişiklik yapılmaktadır

TC yönetimi PKK'nin geliştirdiği süreç karşısında etkili olamayacağını görünce, yeni bir Kürt politikası inşa etme arayışına girmiştir. Zap yenilgisinden sonra Başbuğ ve Erdoğan görüşerek yeni bir politikanın oluşturulmasının zorunlu olduğu konusunda anlaşmışlardır. Gül'ün harekete geçmesi tam da böylesi bir ortamda gelişmiş, "Kürt sorununda iyi şeyler olacak" konuşması bunun sonucunda geliştirilmiştir. Yeni Kürt politikasının oluşturulmasında atılan ilk adımdır. TC Devleti'nin zihniyetinde bir değişiklik yoktur. Değişiklik, meşruluğu kalmayan Kürt politikasının yeni argümanlarla yeniden oluşturulmasıdır. Kürt politikasında restorasyona gidilmiştir. Ön gördükleri inkar ve imha hedeflerinde, bunun yol ve yönteminde değişiklik yapılmamıştır. Türk Devleti oldukça zora sokulmuştur. 1924'ten beri uyguladığı Kürt politikası uygulanamaz duruma düşürülmüştür. TC içine düştüğü bu durumdan çıkmak, PKK'nin inisiyatifi ve süreci ilerletmesini engellemek ve PKK'yi tasfiye etmek için yeni bir Kürt politikası belirlemek zorunda kalmıştır. AKP tamamen bunu gerçekleştirme çalışıyor. Bunun için umut yaratıyor, oyalama yapıyor, zamana yaymaya çalışıyor, operasyonları sürdürüyor, diplomasi faaliyeti ile yeni politikaya destek sağlamaya çalışıyor. Önder APO, TC'nin zorlandığını, mücadele ile başlatılan sürecin demokratik-siyasal çözüm olanaklarını ortaya çıkardığını gördü, devletin süreci lehine çevirmek için çalıştığını anladı ve Yol Haritası'nı geliştireceğini açıklayarak sürecin çözüm yönünde ilerlemesini, hareketin inisiyatifini pekiştirmeyi amaçladı. Bu, hareketi daha inisiyatifli kıldı, tartışmalara yön vermeye başladı, lehte gelişmeler yaşamasını sağladı. Bu durum Önder APO'nun yarı yarıya muhatap olmasını sağladı. Bazı çevreler Önder APO'ya yaklaşımını düzeltti, Önder APO'suz çözümün olamayacağını açıkça dile getirmeye başladılar. Bu durumdan özellikle Genelkurmay rahatsız oldu, müdahalelerini arttırmaya başladı.

Siyasi alanda ve gerilla cephesinde bazı kayıplar yaşamış, hedeflediği sonuçların hepsine ulaşmamış olsa da PKK'nin süreci genel anlamda olumlu yönettiği söylenebilir. Alınması gereken sonuçlar siyasi alanda önemli oranda alınmıştır. Süreç belki Önder APO'nun istediği gibi yürütülememiştir. Hareketin yönetimi, bu süreçte yapacağı ideolojik çalışmalarda, yine gençlik ve kadın çalışmalarında, diplomasi çalışmalarında, siyasi süreci derinleştirecek açıklamaları zamanında yapmada eksik kalmıştır. Bütün bu eksikliklere rağmen süreç olumlu yönde yönlendirildi ve bazı sonuçlar alındı. Tüm çabalar demokratik-siyasal çözümün önündeki engelleri aşmak, süreci bu tarzda ilerletmek yönünde oldu. Bunu başardığımızı söyleyemeyiz. Bu konuda hala belirsizlik aşılamamıştır, birçok yönü ile bu belirsizlik devam ediyor. Önder APO da "şüphelerim var, pek umutlu değilim" dedi ve oyun olabileceği yönünde kaygılarını ortaya koydu.

Hareketimizin yönetimi de açıklamalarında bunu açıkça belirtmektedir. Tamamen süreç sabote olmuştur diyemiyoruz, ama sürecin bir savaşa doğru ilerlediğinin verileri oldukça artmış bulunuyor. Devlet ve hükümetin takındığı tutum, çözümü değil, PKK'yi tasfiyeyi amaçlamaktadır. Kürt'süz Kürt sorununu çözmek, Kürt'süz demokratikleşme sağlamak istemesi, bunu böyle anlamamıza neden oluyor. Eğer çözüm niyetleri olsaydı operasyonları sürdürmez, Önder APO'nun koşullarını iyileştirir, yol haritasını verir, Önder APO'yu muhatap olarak görür, müzakereleri başlatırlardı. Oysa bunların hiçbirinde bir adım atma yoktur. Nasıl bazı basit adımlar atarak Kürt halkını ve dünyayı aldatacaklarının, PKK'yi tasfiye edeceklerinin her gün hesabını yapmaktadırlar. Atılan adımlar bunu gerçekleştirmeye yöneliktir. PKK ve Kürt halkı bütün bunları anlamakta ve zorlanma yaşansa da demokratik-siyasal süreci yaşatmaya ve ilerletme-ye özen göstermektedir. Bu, zayıflıktan değil; barışı, özgürlüğü, demokrasiyi esas almamızdan ve Kürt sorununu barışçıl, de-mokratik-siyasal yolla çözmek istememizden kaynaklanıyor.

PKK ve Kürt halkı bu süreçte bazı kazanımlar elde etmiştir. Önder APO'nun yol haritasını hazırlaması önemli bir kazanımdır. Her ne kadar devlet el koymuş ve kamuoyuna ulaşmasını önlemişse de bir muhatap olarak devletin elindedir.

PKK ve Kürt halkı bu süreçte bazı kazanımlar elde etmiştir. Önder APO'nun yol haritasını hazırlaması önemli bir kazanımdır. Her ne kadar devlet el koymuş ve kamuoyuna ulaşmasını önlemişse de bir muhatap olarak devletin elindedir. Kürt sorununun demokratik-siyasal çözümünde yol haritası, bir netlik ve derinlik yaratmıştır. PKK ve Kürtlerin sorununun çözümünde kararlılığı, samimiyeti açıkça ve herkesin anlayabileceği bir tarzda ortaya çıkmıştır. PKK ve Kürtlerin çözüme yönelik politikasının olduğu, TC'nin ise çözüm politikasına sahip olmadığını göstermiştir. Her ne kadar Önder APO ve PKK geçmişte, karşılıksız da bırakılsa, sorunun demokratik-siyasal çözümünde adımlar atmışsa da yol haritasının geliştirilmesi geçmiş adımları çok aşan, daha derin ve açık bir teorik çerçevenin yanı sıra pratik çözümü de içeren bir kapsama sahiptir. Geçmiş süreçlerde daha çok teorik çerçeve ve tartışma düzeyi ile sınırlı kalmış olmasına rağmen, yol haritası bütün süreçleri çözümleyerek Kürt sorununun demokratik-siyasal çözümünün pratik gerçekleşmesini de ortaya koymaktadır. Bu, Kürt sorununun tartışılmasında geçmiş tartışmaları aşan bir tartışmanın ve siyasi bir sürecin yaşanmasını sağlamıştır. Yol haritası sadece devlete ve kamuoyuna sunulan bir belge değil, aynı zamanda Kürt sorununun nasıl anlaşılması, tartışılması ve çözümlenmesi gerektiğine de yön vermeyi amaçlıyor, buna hizmet ediyor. Önder APO bir yol haritasını hazırlayacağını açıkladıktan sonra tartışmalar daha çok gelişmiş ve derinlik kazanmıştır. Bu durum, üç ay boyunca tartışmalara yön vermiştir. Bu tartışmalar eski tartışmaları daha çok ilerletmiş, bazı çevrelerin düşüncelerinde olumlu yönde değişikliklerin yapılmasını ve Genelkurmay'ın yıllardır baskı altına alarak bir çerçeveye soktuğu tek tip düşünme parçalanmış, çok farklı ve giderek Önder APO'nun çözümün muhatabı olması gerektiği biçimindeki düşüncelerin güçlenmesini sağlamıştır. Bu gelişme Kürt sorununun demokratik çözümünün zeminini daha da güçlendirmiştir. Bu durumu gören Genelkurmay müdahalelerini gizli ve açık olarak daha da arttırarak sürecin daha fazla gelişmemesi için baskılarını yoğunlaştırmış ve önemli oranda da bunu başarmıştır. Birçok çevreyi sindirmiş ve tekrar düşüncelerini herkese kabul ettirme yönünde baskı ve tehditlerini arttırmıştır.

1993 Ateşkesi ortamında da Kürt sorunu ve çözümü tartışılmıştı. Ama bugünkü düzeyde olmamıştı. 29 Mart seçimlerinin ortaya çıkardığı sonuçlar, hareketimizin çatışmasızlık kararını ilan etmesi, Önder APO'nun yol haritası geliştireceğini açıkla-

ması, 1993'teki tartışmaların düzeyini daha ileri boyutlara taşırdı. Birçok tartışma yaşandı. Karşı duranlar olduğu gibi çözümden yana olanlar da oldu. Farklı farklı çözüm önerileri geliştirenler oldu. Kürtler, Türkler, uluslararası düzeyde çeşitli çevreler bu tartışmalara katıldı, tartışmaları izledi ve anlamaya çalıştı. Bu, Kürt sorununu siyasi alana güçlü bir tarzda taşırdı. Kürt sorununun siyasal alanda yer edinmesini sağladı ve PKK'nin siyasallaşmasına, meşruluk kazanmasına güçlü bir zemin yarattı, Önder APO'nun yarı yarıya muhatap olmasını sağladı. Artık kimse Kürt sorununun bir terör sorunu olduğunu söyleyemez. Kürt sorunu siyasi bir sorun olarak herkesin gündemine girmiş oldu. Bu anlamda Kürt inkarcılığı büyük bir darbe yedi, artık Kürt ve Kürt sorunu yoktur diyemiyor. Her ne kadar Kürt soykırımından vazgeçilmemiş olunsa da, eskisi gibi Kürt ve Kürt sorunu açıktan inkar edilemiyor. Bu durum kabul edilerek, Kürt soykırımı gerçekleştirilmek isteniyor. Bu, mücadele ile 1924'ten beri uygulanan Kürt politikasının iflası ve yeni bir Kürt politikasının oluşturulmasını ifade ediyor. Kürtlerin artık inkar edilememesi, Türk toplumunun da düşünmesine ve etkilenmesine yol açmaktadır. Türk toplumunun büyük bir bölümü artık Kürt sorunu ile yaşamak istemediğini, bu sorunun çözümlenmesi gerektiğini istemektedir. Bu, TC'yi zorlayan, eskisi gibi savaş için toplumda destek bulmayı zorlaştıran bir durumu ortaya çıkarmış bulunuyor. Ortaya çıkarılan bu durum da bir kazanım olarak görülmelidir.

Devlet ve gerici güçler Kürt sorununun çözümünü engellemeye, inkar ve imha politikasını yeni argümanlar oluşturarak yürütmeye çalışıyorlar. Önder APO ve PKK'nin Türkiye toplumuna daha çok ulaşmasına önlemeye çalışıyorlar. Bütün bu çabalarına rağmen sınırlı da olsa bir yansıma olmakta ve bu sınırlı yansıma dahi, Türkiye toplumunun duygu ve düşüncesinde Kürtlere ve Kürt sorununa ilişkin bir değişimi geliştirmektedir. Bu, olumlu ama daha da geliştirilmesi ve örgütsel bir düzeye çıkarılması gereken bir gelişmedir. Türk özel savaş rejimi bu gelişme ile yara almıştır. Özgürlük ve demokrasi mücadelemiz şoven, milliyetçi ve faşist eksende oluşturulan birliği kısmi de olsa parçalamıştır. Özel savaş rejimi artık eskisi gibi Kürtlere ve PKK'ye karşı güçlü bir birlik sağlayamaz ve özel savaşa destek bulamaz.

Geliştirdiğimiz Kürt sorununun demokratik-siyasal çözüm süreci, Kürt kamuoyunda, tüm parçalarda ve yurtdışında oldukça etkili olmuştur. Bugüne kadar Önder APO ve PKK'ye karşı oldukça olumsuz bir duruş içinde olan Kürt işbirlikçi ve milliyetçi çevreleri, eskisi gibi açıktan olumsuz bir duruşu sergileyememektedirler. Kürt kamuoyunda Önder APO ve PKK'nin, Kürt halkının çıkarlarını savunan esas güç olduğu düşüncesi daha fazla gelişmektedir. Bir Kürt ulusal konferansının gerçekleştirilmesi düşüncesi daha güçlü dile getirilmektedir. Bu düşünce Kürdistan'daki tüm siyasi güçler üzerinde baskısını daha çok hissettirmektedir. Bu gelişme, Kürt ulusal siyasetini olumlu yönde etkilemekte, yönlendirmekte ve bir birine yakınlaştırmakta, ABD ve AB başta olmak üzere sömürgecilerin eskisi gibi Kürtleri birbiriyle ile çatıştırmasının zeminini zayıflatmaktadır. Bu güne kadar Kürt siyaseti bölünüp parçalanmaktaydı ve birbirleriyle çatıştırılmaktaydı. Kürt halkı bundan büyük zarar görmekteydi. Önder APO ve PKK'nin geliştirdiği mücadele Kürt toplumunu oldukça bilinçlendirmiş, düşman gerçeğini oraya çıkartıp kavratmış, birçok oyunu bozmuş, Kürt ulusal çıkarlarının nasıl korunacağını ortaya koymuş, bir demokratik ulusal ruh ve birlik yaratmıştır. Bu ulusal birlik düşüncesinin bir strateji düzeyine vardırılmasını Kürt siyasetine dayattığı gibi, çatışmanın zeminini de tümden ortadan kaldırmasa da zayıflatmıştır. Bu da önemli bir kazanımdır.

Uluslararası alanda Kürt sorununun çözümünün siyasi anlam kazanması ve diplomatik çalışmalarda önemli bir konu olması da yaşanan bir diğer kazanım olmuştur. ABD ve AB artık Kürt inkar ve imha siyasetinin meşruluğunun kalmadığını görerek, çı-

karları açısından Kürt sorununun çözümünü istemektedirler. Hala Önder APO ve PKK ile çözüm noktasına gelmiş olmasalar da, bu sorunun çözümlenmemesinin çıkarlarına zarar verdiğini ve tüm desteklerine rağmen TC'nin PKK'yi tasfiyede başarılı olamadığını görmüşlerdir. TC'den Kürt politikasında yeni bir siyaset geliştirmesini, Kürt'ü kabul ederek, PKK'nin dışlanması ve tasfiyesini gerçekleştirebileceğini ve buna destek vereceklerini belirtmişlerdir. ABD, TC'nin bu yönde adım atmasını, DTP ile görüşerek dayatmıştır. Bir yandan PKK'nin mücadelesi ile artık iflas eden Kürt politikasının TC'yi politikasız ve başarısız kılması, öte yandan ABD ve AB'nin yeni Kürt politikası geliştirmesi için dayatmaları, bu gelişmeleri ortaya çıkarmıştır. Böylesi bir gelişme PKK açısından bir başarı ve Kuzey Kürdistan açısından böylesi bir gelişmenin ortaya çıkarılması tarihi önemdedir. TC, ABD ve AB ile Kürt sorunundaki çelişkili politikalarını giderme ve onlarla uyumlu politikalar geliştirmek için yoğun çaba sarf etmektedir. Bu durum, Kürt özgürlük hareketinin diplomatik sahada daha fazla çalışma olanaklarını artırmış bulunuyor. Dış kamuoyunda Önder APO ve PKK'nin Kürt toplumundaki gücünü ve Kürt sorununun çözümünde esas muhatap güç olduğunu çok açıkça ortaya çıkarmıştır. Önder APO'suz ve PKK'siz sorunun çözümünün çok zor olduğu bir kez daha görülmüştür. Bu sürecin en önemli kazanımı Önder APO'nun Türkiye toplumunda Kürt sorununun çözümünde esas muhatap olduğu düşüncesinin belirgin bir tarzda gelişmiş olması ve muhataplığının yarı yarıya gerçekleşmiş olmasıdır. Kürt toplumunda ise, Önder APO'nun kendisinin önderliğini ve iradesini temsil eden güç olduğu düşüncesi daha çok güçlenmiş ve belirginlik kazanmıştır. Önder APO çok zor şartlar altında bu süreçte üstüne düşen görev ve sorumluluğu hakkıyla yerine getirmiştir. Kürt sorununun siyasallaşmasını sağladığı ve çözümün olanaklarını ilerlettiği gibi, kendini yarı yarıya muhatap haline getirmesi, Kürt ve Türk toplumlarında, yine uluslararası çevrelerde konumunu daha da güçlendirmiştir. Bu bir siyasal hamle ve ortaya çıkardığı kazanımdır. Bunun üzerinden yeni hamleler geliştirilebilirse, Önder APO'nun öncülüğünde Kürt sorununun demokratik siyasal çözümü ve Türkiye'de demokratikleşme gerçekleştirilebilir. Bu Kürdistan'ın diğer parçalarında sorunun çözümüne, İran ve Suriye'nin demokratikleşme sürecine girmesine ve Ortadoğu'da demokratikleşmenin gelişmesine yol açabilecektir. Gelişmelerin gelip dayandığı düzey böylesine tarihi gelişmelere yol açabilecek bir düzeydir.

Önder APO'nun öncülüğünde Kürt sorununun demokratik siyasal çözümü ve Türkiye'de demokratikleşme gerçekleştirilebilir. Bu Kürdistan'ın diğer parçalarında sorunun çözümüne, İran ve Suriye'nin demokratikleşme sürecine girmesine ve Ortadoğu'da demokratikleşmenin gelişmesine yol açabilecektir. Gelişmelerin gelip dayandığı düzey böylesine tarihi gelişmelere yol açabilecek bir düzeydir.

Bu süreçte böylesi olumlu gelişmeler ve kazanımların yanı sıra, yetersiz kalan çalışmalar ve işlenen hatalar sonucunda yaşanan kayıplar da vardır. PKK'nin çatışmasızlık kararını açıklamada geç kalması, ideolojik ve örgütsel çalışmalarda zamanında yeterli adımları atamaması, propaganda ve ajitasyonda yetersiz kalması, ideolojik saldırılara zamanında karşılık vermemesi, siyasi ve askeri saldırılara karşı meşru savunmada zayıf tutum sergilemesi, yersiz kayıpların yaşanması, öz savunmada istenen adımların atılmaması, ulusal konferans ve çatı partisinin geliştirilmesinde pratik adımların geliştirilmemesi, Kürdistan kültürü, tarihi, doğasının tahribine karşı halkın yeterince bilinçlendirilip harekete geçirilmemesi, KCK sisteminin meclis, akademi ve topluluklar

ekonomisi temelinde kurumlaştırılmasında pratik adımların geliştirilmemesi, DTK'nin sürekli çalışan bir düzeye ulaşıp, toplumu çözüm yönünde örgütleyip harekete geçirememesi, öncülükte yaşanan yetersizliklerin aşılamaması ve ortaya çıkarılan demokratik devrimin daha fazla derinleştirilerek ilerletilememesidir. Her ne kadar olumlu yönde adımlar atılmışsa da, sabote etme, engelleme, baskı, tutuklama, işkence, katletme ve daha ileri adımlar atmayı önleme çabaları yoğunlaşmış, özel psikolojik savaş sınırsız geliştirilmiştir. Bundan dolayı yaratılan sonuçlar ve elde edilen kazanımlar yeterli olarak görülemez.Genelkurmay, halkın ve gerillanın iradesini kırmak, gelişmelerin önünü tıkayıp saptırarak kontrol altına almak ve inisiyatifi yeniden ele geçirip imhayı gerçekleştirmek için bütün olanakları kullanarak gizli ve açık müdahaleleri geliştirdi. Esasta demokratik toplum örgütlenmesinin geliştirilmesini engellemek için bunu yaptı. Buna karşı direnişle cevap verildi, bedeller ödendi, ama yeterli bir örgütlülük ortaya çıkarılamadı. Ayakta yürüyen, her türlü bedeli vermeye hazır olan ama örgütlülüğü geliştirilemeyen bir halk gerçeği yaşanmaktadır. Dünyada böylesine görkemli direnen başka bir halk, bugün görülemez. Yine dünyada Kürt halkı kadar cezaevlerine alınan, işkencelerden geçirilen ve tutuklanan başka bir halk da görülemez. Binlercesi cezaevlerinde, çok ağır cezalarla cezalandırılmakta, çocuklarının yüzlercesine dünyanın hiçbir yerinde rastlanmayan ağır cezalar verilmektedir. Bütün bunlara rağmen özgürlükte kararlı ve tutku düzeyinde bağlı, "yaşam olacaksa özgür olacak, ya da olmayacak" demektedir. Bu düzeyde ayağa kalkıp yürüyen bir halkın örgütlülüğünün sağlanamaması büyük bir tehlikeyi yaratmakta ve sonuç alınmasını önlemektedir. Bu, tamamen öncülükten kaynaklanan bir durumdur. Bunun hızla aşılması gerekiyor. Bu sorun aşılırsa, dünyanın, örgütlenmeye en yaktın halkı haline gelen Kürt halkını örgütlemek ve başarıya gitmek oldukça yakınlaşmış demektir. Sadece direnişi geliştirmek, ama sonuçlarını örgütlememenin bizi başarıya götürmeyeceğini, hatta tehlike yaşatacağını anlamak, direniş ile örgütlenmeyi iç içe yürütmek gerekiyor.

Önder APO, 1993'te PKK'de stratejik değişiklik, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanmayı başlattı. Ateşkes ilan ederek bunu gerçekleştirmenin başlangıç temelini attı. TC, Güney Kür-distan'daki işbirlikçilik, PKK içindeki çetecilik ve kapitalist modernist sistem temsilcileri el ele vererek bunu gerçekleşmesini önledi. Önder APO, başlattığı bu değişim ve dönüşümün teorik izahını, programını, örgüt ve eylemini bu yüzden geliştiremedi. Önder APO'nun başlattığı bu süreç, bundan dolayı derinleştirilerek yürütülemedi. Önder APO, 1 Eylül 1998'de ateşkes ilan ederek bu süreci yeniden ve daha kararlı yürütmek istedi. Uluslar arası komplocu güçler bunu da boşa çıkarmak için harekete geçti. Uluslar arası komployla bu sürecin önü alınarak, stratejik değişiklik, ideolojik yenilenme ve örgütsel yeniden yapılanma gerçekleştirilmeden tersine çevrilmek ve PKK tasfiye edilmek istendi.

Uluslararası komplo Önder APO'nun imhasını amaçladı. İmha başarılmayınca kaçırılıp İmralı'ya getirildi ve imha İmralı sistemiyle gerçekleştirilmek istendi. Önder APO, direnişiyle ve düşünce üretimiyle bunu da boşa çıkardı. Örgüt ve halkı da bu direnişe, ürettiği düşünce temelinde eğitime çekti. Örgüt ve halk ile birleşti. Böylece uluslar arası komployu boşa çıkardı. Komplocular 2003'te tasfiyeciliği geliştirerek sonuç almak istediler. Buna da izin vermedi ve tasfiyecilik tasfiye edildi. Önder APO İmralı işkence sistemi altında, insanüstü bir çabayla değişim ve dönüşümün teorik çalışmalarını yürüttü ve güçlü bir teorik gelişmeyi ortaya koydu. Bu temelde felsefi ve ideolojik yenilenmeyi yarattı. Paradigma değişimini gerçekleştirerek yeni paradigmayı geliştirdi. Örgütsel yeniden yapılanmanın çözümlemelerini geliştirerek, inşasını ortaya koydu. Dünyanın en büyük düşünce gücünü ortaya çıkararak PKK, Kürt halkı ve insanlığın eline vererek yenilmezliğini sağladı.

Önder APO'nun gerçekleştirdiği stratejik değişim, ideolojik yenilenme, PKK'nin bu temelde yeniden inşasına geliştirilmesi, meşru savunma çizgisinde 1 Haziran hamlesinin başlatılması, tasfiyeciliğin tasfiye edilmesi, KCK sisteminin kurumlaşması içine girilerek 2005 Newrozunda ilan edilmesi ve halkın bunu sahiplenmesi, bütün bunlar temelinde hareket toparlanarak gelişme göstermeye başladı. Bu gelişmeleri gören ve tıkatıp kontrolü yeniden ele alarak inkar ve imhayı gerçekleştirmek isteyen TC ve AKP hükümeti, 2005'ten itibaren yeni bir konsept oluşturarak saldırıya geçti. Oluşturulan konsept, topyekun saldırı ile sonuca gitmeyi öngörüyordu. Önderliğin fiziki imhası da içinde olmak üzere, yeni paradigmasının ve yeni stratejisinin örgüte ve sisteme dönüşmesini engellemeyi amaçlıyordu. Eğer bu başarılırsa, imha gerçekleştirilebilirdi. 2005'ten başlayarak bu konsept temelinde saldırılar yoğunlaştırıldı, tüm olanaklar bu amaçla sınırsız kullanıldı. TC, ABD ve AB, Güney Kürdistanlı siyasi güçleri de kullanarak ateşkes talebinde bulundular, Kürt sorununun çözümü için çalışacaklarını belirttiler. Sonradan bunun aldatma ve tasfiye açmalı geliştirildiği ortaya çıktı. Hareketin toparlanması ve gelişmesi karşısında, 2007'de Erdoğan-Bush görüşmesiyle PKK ortak düşman ilan edilerek imha amaçlı saldırıları daha da kapsamlılaştırarak 2008'de sonuç almak istediler. En ileri teknik kullanılarak imhalar gerçekleştirilmek ve Zap saldırısıyla da tamamlanmak istendi. Ardından Hewlêr'de yapılacak bir Kürt toplantısıyla, PKK Kürtlerden tecrit edilerek ve siyasi olarak bitirilerek, KDP-YNK egemen kılınmak istendi. Bütün bu saldırılara karşı büyük bir direniş sergilendi. Önder APO'nun çizgisinde Hareketin, kendini yeniden yapılandırması geliştirildi. Bu görevler iç içe yürütüldü. Stratejik değişiklik pratikleştirilmeye, ideolojik yenilenme özümsenmeye, örgütlenmede ve sistem geliştirmede adımlar atılmaya çalışıldı. Bunlar gerçekleştirildiği oranda da sonuçlar alınmaya başlandı.

Hala stratejik değişiklik ideolojik yenilenme, örgütsel yeniden yapılanma güçlü bir halk örgütlenmesine dönüşmemiş, KCK sistemi pratikte istenen düzeyde geliştiril-memiş olsa da bu konuda küçümsenmeyecek adımların atıldığı, bu temelde sonuçların ortaya çıkarıldığı bir gerçektir. Artık bu değişim ve dönüşümü sabote etmek, önünü almak mümkün değildir. PKK bunu genelde başarmıştır. PKK direnişiyle, inkar ve imha sistemini ve değişimin önünü alma, saptırma, tersten PKK'ye yaşatarak tasfiye etme konseptini boşa çıkarmıştır. Değişim ve dönüşüm Mart 2009 yerel seçimleriyle birlikte tüm eksik ve hatalarına rağmen önemli oranda gerçekleştirilmiştir. PKK'nin halktan koparılamayacağı, tasfiye edilemeyeceği ve stratejik değişimi başardığı ortaya çıkmıştır. Bütün tasfiye çabalarını boşa çıkararak başarılı olduğu, Kürt sorununu siyasi alana taşırdığı, siyasileştirdiği, kendisinin de siyasallaştığı, TC'nin Kürt politikasını iflas ettirdiği, Kürt sorununun demokratik siyasal çözümünü herkesin gündemine koyduğu ortaya çıkmıştır. PKK'nin bu değişimi kendinde gerçekleştirmesi, bütün PKK ile ilgile-

nen güçleri de değişime zorlamıştır. Bu güçler PKK'de değişimi önlemek için büyük çaba sarf ettiler, tersinden PKK'ye yaşatmak istediler ama bunda başarılı olamadılar. Şimdi bunu başaran PKK, bu güçleri değişime zorluyor. Bu güçler değişmek zorundadırlar. 29 Mart seçimlerinden sonra Obama'nın DTP ile görüşmesi bu yönde atılmış bir adımı ifade ediyor. Seçim öncesi DTP'yi PKK'den uzaklaşması için uyaran, görüşmeyen, AKP'nin başarısı için çalışan ve TC'nin politikalarına destek veren ABD, seçim sonuçlarından sonra hemen bu tutumunda bir değişiklik yapmıştır. Bu zamana kadar Kuzey Kürdistan için Kürt politikası olmayan ABD, yeni bir Kürt politikası geliştirmeye başladı. ABD'nin yeni bir yaklaşım içine girmesi ve bunu TC'ye dayatması sonucunda TC, bu politika doğrultusunda hareket etmeye başladı. Kürt sorunu vardır, çözülmesi gerekiyor, çözeceğiz dedi. ABD'nin Kuzey Kürtlerini tanıması, tüm Kürtleri tanıması anlamına geliyor. Bundan önce sadece Irak'ta Güney Kürdistan'da Kürtleri kabul ediyordu, bu önemli bir değişikliktir. ABD bununla Kürt sorununda yeni bir politika oluşturuyor. ABD, 29 Mart seçimlerinden sonra böylesi bir değişikliğe yönelmiş bulunuyor. Bu zamana kadar Kuzey'de Kürtleri kabul etmiyor, TC'nin politikalarına destek veriyordu, PKK'nin tasfiyesi için çalışıyordu. ABD hala da Önder APO ve PKK'yi kabul etmemiş, tasfiyeden vazgeçmemiştir. PKK ile mücadelede yöntem değiştirmiş ve bunu TC'ye de kabul ettirmiştir. Kürt'ü kabul ederek, PKK'yi Kürt'ün dışına atma, Kürt'ü aldatarak PKK'yi tasfiye etme, tüm Kürtleri işbirlikçi çizgiye çekerek kendi hizmetinde kullanmak istiyor. Bu amaçla işbirlikçi bir Kürt yaratmak için büyük çaba sarf ediyor. TC, ABD'nin bu çabalarını anlıyor, ABD'ye dayanarak PKK'yi tasfiye etmeyi gerçekleştirmek istiyor. PKK'nin tasfiyesi gerçekleştirilirse, işbirlikçi Kürt'ün rahat teslim alınacağını, inkar ve imhanın gerçekleştirilebileceğini, bu konuda hiçbir gücün engel olamayacağını bilerek hareket ediyor.

ABD hala da Önder APO ve PKK'yi kabul etmemiş, tasfiyeden vazgeçmemiştir. PKK ile mücadelede yöntem değiştirmiş ve bunu TC'ye de kabul ettirmiştir. Kürt'ü kabul ederek, PKK'yi Kürt'ün dışına atma, Kürt'ü aldatarak PKK'yi tasfiye etme, tüm Kürtleri işbirlikçi çizgiye çekerek kendi hizmetinde kullanmak istiyor. Bu amaçla işbirlikçi bir Kürt yaratmak için büyük çaba sarf ediyor

Bu gelişmeler temelinde Abdullah Gül "Kürt sorunu vardır, çözülecek, yakında iyi şeyler yaşanacak" diyerek, yeni bir süreç başlattı. Abdullah Gül'ü böyle konuşmaya iten nedenler vardır. PKK yürüttüğü mücadeleyle TC'nin 1924'ten beri uyguladığı politikasını bitirmiştir, TC'yi politikasız bırakmıştır. ABD bu politikanın bitirildiğini görüp yeni bir politika geliştirmeye ve dayatmaya başlamıştır. Bu durumda yeni bir Kürt politikası belirlemek, bunu herkese kabul ettirip meşruluğunu sağlamak, bu temelde destek alıp PKK'yi ezmek gerekir. Aksi takdirde TC büyük kaybedecektir ve PKK kazanacaktır. Bu, Ortadoğu'da yeni bir gelişmenin yaşanması demektir. Bunun önlenmesi, onun için de hızla yeni bir Kürt politikası geliştirmek gerekir. TC başta Kürt sorunu, sonra demokratikleşme açılımı ve en son da milli birlik projesi adı altında böylesi bir politika oluşturma çabası içindedir. Başta "bu yılın sonuna kadar mutlaka bu sorunu çözeceğiz" dendi, ardından "bu bir süreçtir, kısa, orta ve uzun vadede yapılacaklar vardır" biçiminde değiştirildi. Bu yeni bir stratejinin oluşturulduğunu, demokratik siyasal mücadele stratejimize karşı, siyasi yönü önde olan ama askeri mücadeleyi de bununla paralel yürütmeyi amaçlayan bir strateji olduğunu gösteriyor. TC'nin inkâr ve imha zihniyetinde bir değişiklik yoktur. Bu zihni-

yetin farklı argüman ve yöntemlerle yürütülmesini içermektedir. Ortada Kürt sorununun demokratik siyasal çözümü yoktur. İnkâr ve imhanın sürdürülmesi vardır. Önder APO ve PKK tasfiye edilerek bu amaca ulaşmanın strateji ve taktikleri geliştirilmektedir. Şimdiye kadarki mücadele stratejilerin katı ret, inkar ve imha üzerine kurmuşlardı. Bu, artık meşruiyetini kaybettiği ve uygulanamaz duruma düştüğü için, yerine Kürt'ü tanıyoruz, sorunu çözeceğiz, biçiminde bir mücadele stratejisi, demokrasi söylemi içinde ama inkar ve imhaya zarar vermeyecek, buna hizmet edecek ve bunu hızlandıracak bazı değişiklikleri içermektedir. Bu tarzda içine düştükleri zor durmandan çıkmak ve hedeflerini gerçekleştirmek istiyorlar. Onun için TRT -6 geliştirildi, Kürdoloji bölümü, yer adlarını değiştirme, gerekirse Kürtçe seçmeli dersi de kabul etme, özel Kürtçe TV açma gibi adımlarla Kürt soykırımı gerçekleştirilmek isteniyor. Artık 1924'te oluşturulduğu herkese kabul ettirilen ve uygulanan Kürt politikasını ne Kürtlere ne Türklere ne uluslararası güçlere kabul ettirebilmektedir. Herkesi aldatabilmek, PKK'yi tecrit ve tasfiye edebilmek için böylesi bir politika oluşturmak, bu temelde herkesin desteğini yeniden kazanarak zor durumdan çıkmak ve başarılı olmak istiyorlar. Bu politikayı Genelkurmay ve AKP birlikte geliştiriyor. Genelkurmay esasta yönlendiriyor, siyasi diplomatik, ekonomik ayağını AKP ile yürütüyor, askeri ayağını da kendisi yürütüyor. Bütün ideolojik çerçevesini, propaganda ve ajitasyonunu, örgütlenmesini ve eylemini, strateji ve taktiklerini Genelkurmay geliştiriyor ve herkesi bunu kabul etmeye zorluyor. Bu yeni bir durum ve oldukça önemli bir durumdur. Bunun çok iyi anlaşılması ve bu temelde mücadelesinin çok yönlü verilmesi gerekiyor.

Bugüne kadar kaba ret, inkar ve imha politikasına karşı mücadele yürüttük. Şimdi aynı politika daha inceltilmiş, aldatma içerikli oyalamayla zaman kazanılarak, yeni argümanlarla, Kürtlüğe sahip çıkma adı altında ve daha tehlikeli bir tarzda yürütülmek istenmektedir. Kürtlük, Kürtlerin elinden alınarak, Kürtsüz bir çözüm ve demokrasi geliştirilerek Kürt imhası geliştirilmek isteniyor. AKP başlattığı bu süreçle Kürdistan'ı yeniden ele geçirmek istiyor. Kürtleri bölüp parçalamak istiyor. Önder APO, PKK ve özgür Kürt'ü yok etmek istiyor. ABD, AB, KDP, YNK, İran ve Suriye'yi yanına alarak bu amaçlarını gerçekleştirmek istiyor. Erdoğan bu temelde ABD'ye giderek, 2007'de olduğu gibi destek almak ve buna dayanarak PKK'ye yönelik saldırıları arttırmayı, tasfiyeyi gerçekleştirmeyi hedefliyor. İran ve Suriye'yi planını desteklemeye, bunun, onların da çıkarına olduğuna inandırmaya çalışıyor. Suriye, İran ve Irak bu temelde TC ve AKP'ye desteğini açıklıyor. Erdoğan tüm dünyaya bu planı desteklemeleri için çağrı yapıyor, özellikle de AB'ye çağrıda bulunuyor. KDP ve YNK ile görüşerek her türlü olanağı sunarak ve tehdidi de eksiltmeden planını desteklemeleri için yoğun çaba harcıyor. Türk ve Kürt kamuoyunu etkileyecek, yönlendirecek konuşmalar yapıyorlar. Herkesi aldatarak yanına çekerek, PKK'yi tecrit etmeye, PKK üzerinde baskı ve saldırıları attırarak PKK'ye dahi planını kabul ettirmeye çalışıyorlar. Kabul etmezse, PKK çözümü önlüyor, artan kaldırılması gerekir, destek verin deyip askeri saldırıyla ve herkesi de buna katarak sonuç almak için yoğun çalışıyorlar.

TC Meclisi açıldı. AKP milli birlik projesini sunacağını, herkesin bunu desteklemesini ve Kürt sorunundan kurtulmayı isteyeceğini belirtiyor. Bir yandan da savaş tezkeresini meclise sevk ederek uzatılmasını isteyeceğini belirtiyor. Bir anayasa değişikliğine meclisin ve devlet kurumlarının hazır olmadığını, onun için yapılmayacağını belirtiyor. APO ve PKK ile görüşülmeyecek, tek gerilla kalıncaya kadar operasyonlar devam edecek, PKK tasfiye edilecek deniyor. Genelkurmay Başkanı bayram günü Nusaybin'de bir sınır karakolunda "nerede PKK'li bulursak vuracağız, PKK'liler için tek yol gelip teslim olmaktır, gelecek Türkçededir, tek devlet, tek millet, tek vatan ve tek bayrak

vardır, biz bunların sahibiyiz" diye tehditlerde bulunuyor. Demokratik siyasete ve gerillaya karşı operasyonlar aralıksız sürdürülüyor. Kürdistan coğrafyası, tarihi, kültürü tahrip ediliyor. Sınırlarda barajlar adı altında tampon bölge yaratılıyor, arazi birbirinden kopartılarak gerillanın hareket ve yaşam olanakları ortadan kaldırılmak isteniyor. Binlerce Kürt insanı ve çocuğu tutuklanıyor, işkencelerden geçiriliyor, ağır cezalar veriliyor. Güney Kürdistan'daki Medya Savunma Alanları'na yönelik büyük bir saldırının hazırlıklarını tamamlayıp, ABD'nin onayını almaya çalışarak bunu gerçekleştirmeye çalışıyor. Kürt sorununun demokratik siyasi çözümünün önünü tıkamak, süreci sabote edip savaş yönünde evirilmesi için tüm güçlerini kullanıyorlar. Öyle görünüyor ki süreç savaş yönünde adım adım geliştiriliyor ve çözüm olanakları tümden ortadan kaldırılmamış olsa da, bu olanaklar hızla eritilmektedir. Süreç savaş yönünde ge-lişmekte ve kaçınılmaz gibi görünmektedir. Uluslararası Komplonun 12. Yılına doğru yaklaşırken, PKK'nin tasfiyesi, Kürt inkarı ve imhasının gerçekleştirilmesi bir kez daha yeni bir politikayla gerçekleştirilmek isteniyor.

Bu süreçte siyasi mücadelede hata yapan kaybeder ve bunu telafi etme imkânını zor bulur.

TC ve AKP yeni Kürt politikası geliştirerek kendini siyasi olarak çıkmazdan kurtarmak, yeniden inisiyatifi ele geçirmek ve imha hedefini gerçekleştirmek istiyor. En çok da bu amaçla KDP - YNK üzerinde çalışıyor, onları yanında harekete geçirmeye ve PKK'nin tasfiyesinde daha fazla rol vermeye çalışıyor. KDP-YNK gerillayı kaçırtma ve katılmaları önlemede Kürtler içinde ve uluslararası alanda PKK'yi tecrit etmede geçmişten beri üstlendikleri rollerini daha fazla yerine getiriyorlar. Ama TC bunu yeterli görmemekte, daha fazla rol üstlenip gereklerini yerine getirmelerini istemektedir. Gelişmeler, bu süreçte bu yönlü adımlar atacaklarını göstermektedir. TC, gelişmemizi önleme, bizi daraltma, sınırlandırma, güçsüz duruma düşürme, kendi zayıflık ve zorluklarını giderme, iç ve dışta politikasını herkese kabul ettirme ve bunu başardığında da, büyük bir askeri saldırıyı başlatmayı gündemleştireceğe benziyor. Bunun anlaşılması gerekiyor. Hala politikasını oluşturmuş ve herkesin desteğini sağlamış değildir, ama kısa sürede buna ulaşmaya çalışıyor. Ekonomik sorunları da vardır, bunları da çözmeye çalışıyor. Eğer bu hedeflerinde sonuçlar alırlarsa bir erken seçim hesapları da yapmaktadırlar. Bunun da şimdiden görülmesi, buna hazır olunması gerekiyor. Demokratik siyaseti engelliyor, DTP'nin örgütlenmesini felç ediyorlar. Kürt basınını susturuyor, Kürt sanatının ve kültürünün gelişmesini engelliyorlar. Önder APO üzerindeki zulmü devam ettiriyorlar. Gerillanın Güney'e çekilip silah bırakması gerektiğini, bunu kabul ettirmek için operasyonları propaganda ve ajitasyonu özel psikolojik savaşın tüm araçlarını giderek yoğunlaştırıyorlar. Bu tamamen bir özel psikolojik savaş durumudur. Eskisine göre daha da inceltilmiş, etkili hale getirilmeye çalışılan ve etkili olan bir özel psikolojik savaştır. Önder APO, PKK ve Kürt halkına karşı bu savaş, sınırsız geliştiriliyor. Bunun deşifre edilmesi kavratılması, tüm kadro ve halkın buna karşı donatılması gerekiyor. Bu özel psikolojik savaşa karşı tüm cephelerden ve çok boyutlu olarak savaşılması gerekiyor.

İçinden geçtiğimiz süreç oldukça hassas, kritik bir süreçtir. Siyasi mücadele oldukça kızışmıştır. Bir noktada sonuç verecektir. Bu süreçte siyasi mücadelede hata yapan kaybeder ve bunu telafi etme imkânını zor bulur. Hareketimiz, Kürt sorununun demokratik siyasi çözümünde ısrar ediyor. Ama TC'nin de imhada ısrar ettiği artık netleşmiştir. Süreç giderek hızla bir savaşa doğru gelişmektedir. Bütün PKK militanlarının ve Kürt halkının bu gerçeği anlaması gerekiyor. Kürt sorununun demokratik siyasi çözümü için çabalarını daha da derinleştirmesi, ama sonucu belirleyecek olan ve bu temelde gelişen büyük bir savaşa da hazır olması gerekiyor. Bu savaşın geçmiş yıllardaki gibi çok uzun yıllar almayacağı, belki de son savaş

olacağı olasılığı çok güçlüdür. TC koşulların kendisinden yana olduğunu düşünerek böylesi bir savaşla tasfiyeyi gerçekleştireceğine inanıyor. Onun için çözüme gelmiyor, imhada ısrar ediyor. Dünyadaki güçlerin de buna ses çıkarmayacağını ve hatta destekleyeceğini düşünüyor. Bu açıdan tüm gücünü kullanarak savaşla sonuç almak istemektedir. Eğer Zap gibi sonuç alamaz ve darbe yerse, o zaman zorunlu olarak çözümü kabul edecektir. Hem de Önder APO ve PKK ile bunu düşünecektir. Tüm PKK militanları ve Kürt halkının böylesi bir savaşa hazır olması gerekiyor. Halkın öz savunmasını örgütlemesi, serhildan örgütlemesi ve eylemini oldukça güçlendirmesi gerekiyor. DTP'nin birliğini koruyarak, örgütlenmesinde boşluk yaratmayarak kendini güçlendirmesi, ulusal birliği esas alması, ulusal konferans için çalışması, Türkiye'de demokrasi kongresini geliştirmesi, çatı partisini geliştirmesi ve uluslararası alanda çalışmalarını yoğunlaştırması gerekiyor. DTK'nin tüm halkın örgütlülüğünü ve direnişini geliştirmesi ve Önderliğin yol haritasını almak için çalışması gerekiyor. Halkı bu temelde harekete geçirmesi gerekiyor. PKK'nin, öncülükteki zayıflıkları hızla gidermesi, tüm örgüt ve kadroyu sürecin görevlerini yerine getirecek tarzda hazır hale getirmesi gerekiyor. Yol haritasını almak için toplumu harekete geçirmesi gerekiyor. KCK sistemini pratikte örgütleyip geliştirmesi, toplumun özgür ve demokratik yaşamını ve varlığını bu temelde güvenceye alması gerekiyor. Meşru savunma savaşının gerilla ve serhildan örgütlenmelerini yeterli hale getirmesi gerekiyor. Bunun için gerillanın nicelik ve nitelik olarak güçlendirilmesi ve toplumun öz savunma örgütlenmesini geliştirmesi gerekiyor. Her saldırı, tutuklama ve katletmeye anında cevap vermesi gerekiyor. Kürdistan coğrafyası, kültürü ve tarihinin tahrip edilmesini önlemek için meşru savunma hakkını kullanması gerekiyor. İdeolojik ve örgütsel çalışmaları derinleştirmesi, propaganda ve ajitasyonu yeterli düzeyde geliştirmesi, TC politikalarını teşhir etmesi ve saldırıları karşılayıp boşa çıkarması gerekiyor. Ulusal Konferans'ın geciktirilmeden gerçekleştirilmesi, Türkiye'de demokrasi hareketi ve örgütlendirilmesinin geliştirilmesi gerekiyor. Uluslararası alanda siyasi ve diplomatik çalışmaların daha aktif hale getirilmesi gerekiyor. **PKK militanlarının bütün bu görevleri başarması için tam bir derviş ve azize gibi yaşaması ve Önder APO'nun birer çağdaş havarisi gibi çalışması başarı için şarttır.** PKK militanları ve Kürt halkının önümüzdeki haftalarda hareketin yönetiminin alacağı yeni kararlara göre hızla hareket etmesi ve buna hazır olması gerekiyor. Hareketimiz büyük bir özveri ve ısrarla tek taraflı olarak süreci getireceği yere kadar getirmiştir. Artık, tek taraflı olarak daha fazla ilerlemenin olanakları neredeyse tükenmiştir. Kürt sorununun demokratik siyasi çözümünde sağlıklı tartışma, diyalog ve çözüm yolunun gelişmesi, bu yola girilip ilerlenmesi ancak çift taraflı ateşkes ve Kürt halkının iradesi olan Önder APO'nun muhatap alınarak müzakerelere başlanması ile mümkündür. Başka türlü olamayacağı artık ortaya çıkmıştır. TC'nin hem operasyonları sürdürmesi, hem Kürtlerin iradesini hiçe sayması ve PKK'yi açıkça imha edeceğini söylemesi, hem de çözüm yönünde en ufak bir adım atmaması, tek taraflı olarak geliştirdiğimiz çözüm sürecini artık yürütülemez duruma düşürmüştür. Bu durum bizi yeni kararlar almaya zorlamaktadır. TC Meclisinin yaklaşımlarına göre yeni kararlar alacağımız beklenmelidir. Daha şimdiden savaş tezkeresinin çıkarılacağı, anayasa değişikliği yapılmayacağı, Kürtsüz demokrasinin geliştirileceği açıkça konuşulmaktadır. Bunlar savaşın, inkar ve imhanın devam ettirileceği anlamını taşıyor. Bu açıdan tüm PKK militanları ve Kürt halkının böylesi bir savaşı karşılamaları ve her şeylerini ortaya koyup TC'yi başarısızlığa mahkûm etmeleri gerekiyor. Komployu ve onun inkar ve imha sistemini tümüyle ve bir daha yürütülemez düzeyde parçalaması gerekir. Özgür Önderlik, Özgür Kimlik ve Demokratik Özerklik'i gerçekleştirmesi gerekir. Bu temelde başarmayı ve kazanmasını bilmesi gerekir.

BİR İKTİDAR GELENEĞİ OLARAK KOMPLO GERÇEĞİ VE 9 EKİM

Hasan BOTAN

İktidar geleneğinin varoluşsal dayanağı olarak komplo(culuk), alçaklığın evrensel tarihi boyunca iktidar sahiplerinin gözde aracı olma konumundan bir şey kaybetmeden, trendi gittikçe yükselen bir siyasal töreye dönüştürüldü. Günümüz insanlığının muhayyilesinde halen diri olan ve esasında toplumsal gözeneklerde kendini var kılmaya devam eden, insansal gerçekleşmenin ilk ve en uzun tarihli toplumsal seçeneği olan doğal yaşam formunun bastırılarak geriye itilmesi ve yerine iktidar geleneğinin geçirilmesi, özü itibarıyla komplo ile gerçekleştirilen bir kölelik makro sürecidir. İnsanı insan yapan temel toplumsal değerlerin ortadan kaldırılması, her zaman için iktidar sahiplerinin başat hedefi olageldi. Uygarlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar, bu hedefe ulaşmak için kullanılan en önemli araç, komplo oldu.

Doğal toplumun yaratıcı gücü kadının düşürülerek köleleştirilmesi, komploculuk gerçeğiyle yakından bağlantılıdır. Güçlü ve kurnaz erkek, avcılık kültüründen edindiği tecrübelere dayanarak, komplolarla kadının evcil düzenine karşı yeni bir ev düzeni geliştirerek, emeğe ve paylaşıma dayalı yaşam düzeneğini ortadan kaldırarak bir sömürü 'toplumsallığı'nı geliştirdi. Böylece, toplumsallığın on binlerce yıla dayanan tarihsel akışında sapma olarak değerlendirilecek süreç başlamış oldu. Doğal toplumda başat olan eşitlik, adalet, özgürlük ve paylaşım gibi ahlaki değerler, uzun bir sürece yayılan komplolar dizini ile bastırılarak yerine zor, şiddet, baskı, sömürü ve kölelik gibi uygarlık değerleri yerleştirildi. Böylece insan gerçeğinden kopuş da başlatılmış oldu. Bu durum aynı zamanda doğal toplumun ana kadın eksenlenli yaşam formunun ortadan kaldırılması ve yerine devletçi-iktidarcı uygarlık sisteminin geçirilmesi süreci oluyor.

Komplo ve komploculuk uygarlık tarihinin başlangıcından günümüzün dehşet uygarlığı olan kapitalizme kadar iktidar erkinin elinde başköşeye oturtulan iktidarı süreklileştirme aracı oldu. Her tanrı kral, kral, hanedan, padişah, imparator, kayser, vezir veya devlet başkanı bunu vazgeçilmez bir tanrı nimeti olarak gördü ve öyle değerlendirdi. Büyük imparatorlukların saraylarında gizli kapıların ardında oynanan tek oyun bu oldu. Ayakta kalmaları, ancak bu oyunla mümkündü. Ve bu komploculuk oyunu binlerce yıldan bu yana değerinden hiçbir şey yitirmeden, hızını ve işlevselliğini arttırarak günümüze kadar geldi. İktidar oyunları, tarihi kan deryasına çevirdi, dünyayı yaşanılmaz hale getirdi ve insanlığın büyük felaketlerin batağında boğulmasına yol açtı.

Komplo ve komploculuk, analitik aklın bir ürünü olarak egemen kesimler tarafından bulundu, kullanıldı ve geliştirildi. Kendilerine ve iktidarlarına karşı çıkan her ses komplolarla kesildi, her soluk boğuldu, her özgürlük arayışı bastırıldı. Devletçi iktidarcı sistemin baskısına, zulmüne, zorbalığına, tahakkümüne, talanına ve sömürüsüne karşı duran, bunun karşısında direnen, mücadele eden ve özgürlükte ısrar eden bütün toplumsal kesimlere karşı her çeşit şiddet, işkence ve zor aracı kullanılarak bunlar ortadan kaldırılmaya ve tarihten silinmeye çalışıldı. Amaç, iktidarı ezel-ebed kılmaktı.

Bir iktidar geleneği olarak komploculuğun her zaman için iki temel amacı olmuştur. Birincisi, bir tarihsel akış olarak ahlaki ve politik değerleri barındıran toplumu köleleştirerek sömürüye açık hale getirmektir. İkincisi ise birincisinin gerçekleşmemesi durumunda, özgürlük ahlakını temsil eden bu toplumsal gerçekliği imha ederek ortadan kaldırmaktır.

Böylece komplolarla bir yandan ihanet ve işbirlikçilik geliştirilirken diğer yandan

katliamlarla fiziki olarak ortadan kaldırma eylemleri gerçekleştiriliyordu. Uygarlık güçleri ahlaki ve politik toplumun çıkış yaptığı bütün önemli tarihsel kesitlerde komploculuğu devreye sokmuşlardır. Hz. İsa'nın çarmıha gerili-şi, Hz. Ali'nin katledilmesi, Hüseyin'in Kerbela'da katledilmesi, Mani'nin Sasani rahiplerinin yönlendirilmesiyle öldürülmesi, Hallac-ı Mansur'un diri diri yakılması, Nesimi'nin derisinin yüzülmesi ve Pir Sultan Abdal'ın idam sehpasına götürülüşü, ilk elden insanın aklına gelen en büyük komplo örnekleridir.

Tarihte komplolara en fazla maruz kalan haklardan biri de Kürt halkıdır. Somut örnek anlamında tarihteki en önemli komplolardan biri Kiros'un ihanetçi Harpagos'la Med kralı Astiyag'a karşı gerçekleştirdikleri komplodur. Bu örneklerin hepsi bize gösteriyor ki beş bin yıllık uygarlık tarihini, aynı zamanda komplolar tarihi olarak tanımlamak zor olmayacaktır. Ancak, bu beş bin yıllık süre zarfında yok etmeye dayalı bütün saldırılara rağmen doğal toplumun ahlaki ve politik özellikleri kendilerini dağ başlarında, çöllerin derinliklerinde ve orman kuytuluklarında var kılmayı başardılar. Kürt halkı bu toplumların başında gelmektedir. Neolitik devrimin yaratıcı ve devindirici gücü olan Kürt toplumu uygarlık tarihi boyunca da devletçi-iktidarcı uygarlık sisteminden uzak kalmayı tercih etmiştir. Uzun bir tarihi dönem boyunca iktidara karşı öz savunmaya dayalı olarak kendilerini korumayı başarmışlardır. Kürtlerin uygun coğrafi koşulları, doğal topluma dayalı yerleşik yaşam değerlerini bugüne kadar taşırmalarında belirleyici bir rol oynamıştır. Doğal toplumun ahlaki ve politik değerleri Kürt toplumundaki içselleşmenin derinliğiyle bağlantılı olarak kendini önemli oranda koruyabilmiştir. Kürtler Ortadoğu'da devlet lanetine, en az bulaşmış halkların başında gelmektedir. Dolayısıyla ahlaki ve politik toplumun öz değerlerini en fazla koruyan ve bugüne taşıran halk konumundadırlar. Sümerlerden Asurlulara, Perserden Osmanlılara kadar devletçi sisteme karşı her zaman bir direniş halinde olmuşlardır.

Tarihsel örneklerinde de görülmüştür ki bütün komplolarda her zaman iki güç rol oynamıştır. Birincisi egemen sistem güçleri, ikincisi ise bunların işbirlikçisi ihanetçi kesimleri.

Tarihsel örneklerinde de görülmüştür ki bütün komplolarda her zaman iki güç rol oynamıştır. Birincisi egemen sistem güçleri, ikincisi ise bunların işbirlikçisi ihanetçi kesimler. Bu durum özellikle de Kürtler açısından daha fazla geçerlidir. Kürt tarihinde baş aşağıya gidiş, daha çok on dokuzuncu yüzyılın başlarından itibaren başlayan süreçtir. Bu dönem Kürdistan tarihinde komploların en fazla yoğunlaştığı dönemdir. Aynı zamanda iç ihanetlerin de çok yoğun olarak devreye girdiği bir dönem olmaktadır. Kürdistan üzerinde işgal, istila, komplo, ihanet, işbirlikçilik, baskı, sömürü, zorbalık ve katliamlar en fazla tarihin bu kesitinde yaşandı. Kürt egemen kesimleri halkın iktidara karşı olan tarihsel direnişini isyanlara dönüştürerek kendi iktidarlarını kurmak ve olanı da korumak için kulandılar. İsyanlar bastırılınca da hızla işbirlikçiliğe yöneldiler. İsyanlarda halkın payına düşen istila, talan, şiddet, katliam ve kara terör oldu.

İhanetçi ve işbirlikçi Kürt egemen kesimlerinin bizzat komploların içinde yer almaları bu durumu daha da ağırlaştırmıştır. İsyanlar gerçeği ve burada yaşanan ihanet ve işbirlikçilik, Kürt toplumunun baş aşağı gidişine neden olmuştur.

İngilizlerin başını çektiği emperyalist komploculuk ve işbirlikçilik, isyanlar döneminde uygulanan şiddet ve terörle, Kürt halkını yok olmayla yüz yüze getirdi. Ortadoğu'da oluşturulan bütün ulus-devletleşmelerde Kürt halkı kurban olarak seçildi. Aynı iktidarcı ve devletçi geleneğin farklı yüzleri olan emperyalist sömürgecilik, ulus devlet oluşumları ve Kürt egemen kesimlerinin ilişki, çelişki ve çatışmaları Kürt halkı üzerinde komploculuğa dönüşerek Kürt halkının tarihsel kaybedişine neden olmuştur. Aynı uygarlık sisteminin birer sacayağı olarak bir

yandan kendi aralarındaki çelişki ve çatışmalarda geniş toplumsal kesimleri kullanarak bunları kırımdan geçirmişler, diğer yandan biraraya gelerek, ittifaklar kurup komplolarla direniş geleneğini tasfiye etmişlerdir. Böylece kimi dönemler çelişkili ve çatışmalı görünseler de özü itibarıyla birbirlerini besleyerek büyütmüşlerdir.

"Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasından sonra Kürdistan'ın daha da parçalanması ve şiddet ortamına çekilmesi gelişti. Yeni emperyalist ve sömürgeci güç olarak yükselen İngiltere ve Fransa'nın çizdiği Ortadoğu haritasında Kürdistan üzerinde Türkiye Cumhuriyeti, İran Şahlığı, Irak monarşisi ve Suriye-Fransız yönetiminin egemenliği geçerli kılındı. Daha doğrusu dayatıldı. Yeni rejimler altında çıkarları daha da daraltılan Kürt işbirlikçi üst tabakasının sınırlı ve eski otonom heveslerinden kaynaklanan ve çoğu tahriklere dayanan isyan hareketleri terörün yoğunlaşmasına yol açtı. Ayaklanmalar ulusal ve demokratik talepleri geliştirmiş olmaktan uzaktı. Eski ayrıcalıklı günlerini arayan Kürt işbirlikçi feodalitesinin yeni rejimlerden pay isteme kavgasıydı. Kapitalizme dayalı ve milliyetçi ideolojiden etkilenen yeni rejimlerin tek ulus, tek dil, üniter devlet fanatizminden Kürtlerin payına düşen, eskisinden beter inkâr edilmek, baskı altına alınmak, isyan halinde katliam ve zoraki asimilasyonla ortaçağ karanlığına terk edilmekti. Tam anlamıyla cendereye alınma söz konusuydu. Denebilir ki, dünyada Yahudilerden sonra bölgesel çapta şoven milliyetçiliğin en yoğun terörünü yaşayan halk, etnik ve olgusal varlık olarak Kürtlerdi. Kürtlerin kendi işbirlikçi hainleri tarafından feodal geriliğe terk edilmeleri, çağdaş milli demokratik hareketlere bile anlam verememeleri yüzünden yaşadıkları durum, 20. yüzyılın en çirkin yüzlerinden biridir."

İsyanlar döneminin sonunda Kürt halkı derin bir sessizliğe gömülmüştür. Bundan sonrası inkar ve imha sisteminin devreye konularak Kürt halkını yok etme politikasının geliştirilmesi olmuştur. İnkar ve imha sistemi bir komplo sistemidir. Kürt halkına karşı geliştirilen komplolar toplamından oluşuyor. İnkar ve imha sistemi reel politika olarak katliam, sürgün, işgal, istila, sömürü, asimilasyon ve bunların toplamı olarak kara terör biçiminde hayat bulmuştur. Bunlar emperyalizm, sömürgeci bölge devletleri ve işbirlikçi Kürt egemen kesimlerinin birleşik egemenlik erki olarak devletçi-iktidarcı uygarlık sisteminin 20. yüzyılda Kürt halkına biçtikleri paye olmuştur.

Ahlaki ve politik geleneği güçlü yaşayan Kürt halkının ortadan kaldırılması, aynı zamanda on binlerce yıla dayanan bu toplumsal geleneğin de ortadan kaldırılması anlamına geliyordu. Uygarlık sisteminin yaklaşımı böyleydi. Uygarlık, Kürt halkı şahsında, temel toplumsal form olan ve bir gelenek olarak toplumsal gözeneklerde varlığını koruyan ahlaki-politik toplumdan adeta intikam alıyordu. Bu yüzden, Kürt halkının imha ve inkâr sistemiyle ortadan kaldırılması onlar için önemliydi. Bunu ebedi zafer olarak görüyorlardı.

Uluslararası komployu tartışırken ve bilince çıkarmaya çalışırken en çok sorduğumuz sorulardan biri de "neden Önder Apo ve Kürt halkı?" sorusudur. Neden Önderliğe karşı bu kadar öfke ve kin? Neden hiçbir ahlaki ve insani kural tanınmadan böylesi bir komplo gerçekleştirildi? Kuşkusuz bu sorular çoğaltılabilir. Bütün bu soruların cevabı Önderlik gerçeğinde ve temsil ettiği değerlerde yatmaktadır. Önderlik bir değerler sistemini temsil ediyordu ve bu değerler ahlaki politik topluma ait değerlerdi. Yani uygarlık sisteminin tümden ortadan kaldırmaya çalıştığı değerler. Önder Apo uygarlık güçleri karşısında durumunu şöyle tanımlıyordu: ***"Adım Abdullah, yani 'Allah'ın Kulu'; ama kul olmayı tam yüreğime oturtmamakla kendime saygılı olmanın, dolayısıyla o tanrısal güçler ne kadar üzerime gelirlerse gelsinler, özgür insanı savunmanın büyük erdem olduğuna kendimi inandırmıştım."***

Her şey bitti denilen yerde tarih bir kez daha gerçek yüzünü göstererek iyilik ile kötülüğün, güzellik ile çirkinliğin, özgürlük ile köleliğin, yaşam ile ölümün, doğruluk ile

sahteliğin arasındaki kavgada mücadelenin bitmediğini, halen devam ettiğini ortaya koyacaktı. Ahlaki-politik toplum geleneğinin insana ve toplumsal ahlaka dair bütün öz değerleri Önder Apo şahsında ye-ni doğuşunu gerçekleştirecekti. Bu öylesine bir doğuş olacaktı ki, tarihin saklanmış, bastırılmış ve varlığı inkar edilmiş yüzü, bütün değerleriyle kendini yeniden yaratacaktı. Kaybedilen, kaybedildiği yerde aranacak ve bulunacaktı. Önder Apo, kendi şahsında insanlığa ait değerleri bir bir açığa çıkaracak, bunları örgütleyecek ve gittikçe başta Kürt halkına ve Ortadoğu halklarına sonra da bütün insanlığa mal edecekti. Bu aynı zamanda tarihin gidişatını yeniden rotasına sokmaktı.

Önder Apo, devletçi iktidarcı uygarlık sisteminin, özellikle de kapitalist modernite sürecinde yok etmenin eşiğine getirdiği insanı, toplumu, kadını ve doğayı yeniden öz değerleriyle buluşturacaktı. Kapitalist modernite insan kırım, toplum kırım, kadın kırım, doğa kırım ve en önemlisi de bunların mükemmel ahengini oluşturan ahlak kırım olarak vücut bulmuştu. Bunların mükemmel ahengi ile gerçekleşecek olan, dünyanın yeniden yaşanılır hale gelmesi mücadelesi, Önder Apo şahsında kendini ifadeye kavuşturacaktı. Bu mücadele, Önder Apo şahsında ahlaki-politik toplumun bütün değerleri ile uygarlığın son tanrıları şahsında, sömürü, talan, istila, baskı, gasp, fetih, şiddet, işgal ve kölelik değerleri arasındaki mücadeleydi. Bir anlamda tarihin her iki akışı arasındaki mücadeleydi, hesaplaşmaydı. İnsan ve toplum gerçekliği, Önder Apo şahsında kendi hakikatini yeniden yaratacak ve bu hakikati uygarlık tanrılarına dayatacaktı. Bu anlamda Önder Apo'nun doğuşu ve kendini gerçekleştirmesi, insanın ve toplumun yeni doğuşu ve gerçekleşmesi oluyordu.

Kapitalist modernite insan kırım, toplum kırım, kadın kırım, doğa kırımve en önemlisi de bunların mükemmel ahengini oluşturan ahlak kırım olarak vücut bulmuştu.

Özellikle, kapitalist modernitenin insanı doğadaki değerinden soyutlayarak hayvanlaşmanın eşiğine getirdiği bilinmektedir. Birey ve bireycilik adı altında toplumdan soyutlanarak yaratılan insan gerçeği bir canavar gibi çevresindeki her şeyi tüketebilecek bir konuma getirilmiştir. Bedeni de dahil, insana ait bütün maddi ve manevi değerler bir sektör haline getirilerek pazarlanmakta ve kapitalist tanrıların hizmetine koşturulmaktadır. Önderlik bu gerçekliği değiştirerek insanı düşünce, emek ve yaratıcılık gerçeğiyle buluşturdu.

Egemen erkek aklının ürünü olan ve kadın köleliği üzerine kurulmuş uygarlık sistemi, kadın köleliğini bütün köleliklerin merkezine yerleştirerek kadını tam bir cendereye aldı. Önderlik şahsında ortaya çıkan bir gerçeklik de kadının tarihi hesaplaşmasıydı. *"Sümerli rahiplerin tanrıça anamı ve aşk kadını* ***İştar****'ı tapınağa, oradan kral sarayına, tanrı-kralların yanına götürüşünü, öldüklerinde kendileriyle birlikte canlı canlı mezara konuluşunu iliklerime kadar anlamıştım. Tanrı-krallar bile olsalar, kadını ziyafet sofralarında zevklerinin bir parçası kılmalarını hiç kabullenemedim. Ama tanrıça anamı ve aşk kadınını günümüze kadar dirhem dirhem büyük bir incelikle sömürüp yediklerini, posasını iki-başlı evlilik diye kullarının önüne, erkek kölelerine sus payı olarak bıraktıklarını da anlamıştım. Bu hediyelerini erkek olarak yüreğime kabul ettirmemekle tanrıça anamın ve aşk kadınının iyi bir oğlu olabileceğime inandıkça, daha çok sevinç ve gururla doluyordum. Ana topraklarını böylece ilk defa tarihin derinliklerinde anlamaya başlıyor, binlerce yıllık kördüğümler atılmış çelişkileri çözümlüyor, bu seferki doğuşun anlamlı olduğunu fark ediyordum. Ölümü dayatanlar, tüm 20. yüzyıl, tüm komplocular, kimler olurlarsa olsunlar hepsine dayanabileceğimi, bunu halen bana inanan bazı dostlara mesaj olarak sunmamın değerli olduğunu, onların da bunu hak ettiklerini kabul et-*

miştim. Dayattıkları Hiroşima'lardan bile tehlikeli paket bomba kılınmamın ve halklarımızın üzerine böyle atılmamın tüm inceliklerini çözebiliyor; pimlerini söküp tüm malzemeyi bombacıların suratına fırlatıp rahatlıyordum. İnsandan yanaydım, zorba tanrılar bir kez daha yenilmişlerdi."

Bütün toplumsal değerlerin yaratıcısı olan kadının köleleştirilmesi üzerine kurulmuş bir sistemin toplumsal doğayı felaketlere götüreceği kuşku götürmez. Özellikle kapitalist çağ uygarlığı toplumu tam bir kırımdan geçirmiştir. Bütün toplumsal gözeneklere sızarak özgürlük bilinci olan ahlakı ortadan kaldırmış ve toplumsal dokuyu dumura uğratmıştır. Önderlik, ahlakı "toplumu bir arada tutan harç" olarak tanımladı. Kapitalizm toplumsuz bir sistemdir, dolayısıyla ahlaksız bir sistemdir. Bu, bireyciliğin geliştirilmesiyle gerçekleştirilen bir durumdur. Bütün bunlar karşısında Önder Apo'da gerçekleşen ise, özgürlüğe, eşitliğe, adalete ve paylaşıma dayalı yeni toplumsal ahlak kimliğidir. Özgürlük bilincini yitirmiş toplumların her çeşit ahlaksızlık içerisinde debelenmekten ve sömürüye maruz kalmaktan kurtulamayacakları aşikârdır. Önderlik Kürt halkına yeni bir özgürlük bilinci kazandırdı. Önder Apo bütün bunlarla birlikte yeni bir doğa felsefesi geliştirerek doğayı yaşanılır kılmanın mümkün olduğunu ortaya koymuştur. İnsan-doğa ve toplum-doğa ilişkilerini yeniden düzenleyecek bir felsefik anlayış ortaya koymuştur.

Sistem güçlerini uluslararası komploya götüren temel neden Önderlik gerçeğinde ifadesini bulan bu ideolojik ve felsefi formasyondur. Önder Apo aynı zamanda hakikat arayışçısı bütün tarihsel kişiliklerin bir bileşkesi olma misyonunu da kendinde açığa çıkartmıştı. Bu da bir kişide kendini ifadeye kavuşturan tarihin yeniden canlanışı, ayağa kalkışı ve uygarlık tanrılarından hesap soruşuydu. "…Komplocu Zeus'un Promete'ye ve Hektor'a yaptıklarıyla onun günümüzdeki Atinalı çocuklarının yaptıklarının aynı olduğunu gördükçe, arkadaşlarımı daha iyi tanıyordum. Promete ve Hektor'la arkadaşlık çok onurlu oluyordu. Bunu hak etmiş olmam bana gurur veriyordu.

*"..Başka kimseleri olmadığı için, İsa tavrının daha zor olanını 2000 yıl sonra üstlenmek durumunda kaldım. **Demirci Kawa** rolünü de üstlendim. **Hz. İbrahim**'in kutsallığını da çağdaşlaştırdım. Bütün **Zin**'ler ve **Adule**'lerin, **Mem**'i ve **Dervişe Avdê**'si de oldum. **Mani**'lerin, **Mazdek**'lerin, **Babek**'lerin son ahından tutalım, **Hüseyin**'in Kerbela yalnızlığını, **Hallacı Mansur**'un hakikat aşkını, **Pir Sultan**'ın dostluk rütbesini de taşıdım. **Deniz**'lerin, **Mahir**'lerin, **İbrahim**'lerin arkadaşıydım. **Mazlum**, **Hayri**, **Kemal** ve **Ferhat**'ların intikam savaşçısıydım. Böy-lesi her çağdan, her milletten binlercesinin birleşen ve bilince kavuşan son örnekleriydim. Bu insanlık abidelerinin sadece direniş ve savaşları değil, bir de fırsat bulamadıkları barış davaları vardı."*

Önderlik gerçeği böylesi tarihsel, felsefi ve ideolojik yanları olan bir gerçekliktir. Hele bu önderlik Kürdistan koşullarında ortaya çıkıyor ve Kürt halkının makûs talihini değiştirecek gelişmeler açığa çıkartıyorsa, daha fazla önem arz etmektedir. Böylece uygarlık tanrılarının öfkeleri de anlam kazanmaktadır. Kürt halkının ortadan kaldırılması üzerine kurgulanmış 20. yüzyıl Ortadoğu politikası, Kürt Özgürlük Hareketi'nin ortaya çıkmasıyla birlikte bir hezimet durumunu yaşadı. Başkan APO önderliğinde Özgürlük Hareketi, Kürt halkının yok oluşa doğru gerçekleşen gidişatını durdurmuş, Kürt halkının Ortadoğu'da temel bir özne haline gelmesini sağlamıştır. Özgürlük Hareketi'nin, ortaya çıkışıyla vaat ettiği özgürlük umutlarını erkenden fark eden güçlerin başında ABD gelmektedir. ABD onayıyla gerçekleştirilen 12 Eylül Darbesi'ni, Özgürlük Hareketi'nin önünün alınması için yapılan bir darbe olarak görmek gerekir. Başka faktörler olsa da belirleyici olan bu durumdur. Büyük zindan direnişi ve ardından gelen 15 Ağustos Atılımı Özgürlük Hareketi'nin önünün alınamayacağının ispatı oldular. 1985'e gelindiğinde Almanya'nın öncülüğünde "yargısız infaz konsepti" devreye konularak imha ve tasfiye planları en üst boyuta tırmandırıldı. '90'lı yıllarla birlikte yurtsever halkımıza karşı ger-

çekleştirilen katliamlarla bu konsept zirveleştirildi. 85'ten sonra başlayan süreç, NATO'nun Türkiye örgütü olarak ERGENEKON'un aktifleştirilerek devreye sokulduğu süreç oldu. Önder Apo bu süreci 'NATO ile doğrudan savaştığımız yıllar' olarak tanımladı. Özgürlük Hareketi, geliştiği ilk andan şimdiye kadar sürekli komplolara maruz kaldı. Kaldı ki, yirminci yüzyıl boyunca geliştirilen inkar ve imha sistemi özünde bir komplo sistemiydi. Uluslararası komplo ise, bu sistemin en yoğunlaştırılmış ve zirveleştirilmiş durumunu ifade ediyordu.

17 Eylül 1998'de imzalanan Ankara-Washington Antlaşması'yla uluslararası komplonun startı verildi. Bu antlaşma ABD, Türkiye, KDP ve YNK arasında yapıldı. Çok değişik güçler değişik amaçlarla komplo içerisinde yer aldı. ABD, İngiltere ve İsrail, Önderliği ve Özgürlük Hareketi'ni, geliştirmek istedikleri Büyük Ortadoğu Projesi önünde engel olmaktan çıkarmak istiyorlardı. KDP ve YNK bu proje çerçevesinde kurmak istedikleri küçük devletçikleri için Kürt halkını ve Kürdistan'ı pazarlamaya çıkmışlardı. Yunanistan alçakça ihanetinin karşılığında Ege ve Kıbrıs sorunlarında taviz koparmak istiyordu. Rusya çoktandır, enerji anlaşmaları ve sekiz milyon dolar karşılığında sosyalizmin bütün değerlerini satabilecek kadar onursuzlaşmıştı. Almanya ve Fransa başta olmak üzere Avrupa'nın geri kalan devletleri ile İran ve Suriye başta olmak üzere Ortadoğu'nun geri kalan devletlerinin her biri değişik çıkarlar karşılığında bu komplonun içinde yer aldılar. Yine ilkel milliyetçi reformist Kürt grupçukları, dağılmasını bekledikleri PKK'den arta kalan mirasın derdine düşmüşlerdi.

Komplonun en önemli boyutlarından biri bölgesel bir savaşın göze alınmış olmasıydı. Önderlik, Suriye'den çıkışı sağlanarak imha sürecine alınmak istendi. Yapılan planlama gereğince Avrupa'nın bütün kapıları kapatılacak, böylece denetime girdikten sonra geri dönüşü sağlanacak ve havadayken içinde bulunduğu uçak, Akdeniz'de bulunan NATO'ya bağlı savaş gemilerinden fırlatılacak bir füzeyle imha edilecek ve kim vurduya gidecekti. Önderlik, Suriye'ye geri dönmeyerek bu planlamayı boşa çıkarmış oldu.

9 Ekim 1998'de Atina Havaalanı'nda başla-yan ve 15 Şubat 1999'da Önderliğimizin Türkiye'ye teslim edilmesiyle tamamlanan süreç, her gününe, her saatine, her dakikasına ve her saniyesine büyük bir mücadelenin sığdırıldığı bir süreç oldu. Atina, Moskova, Roma, Moskova, Atina ve en son Nairobi; bütün bu mekanların her biri, insanlık değerlerinin, alçaklığın evrensel tarihine karşı bütün dünyanın gözleri önünde verdiği direniş mücadelesine sahne oldu. Yücelik ile alçaklığın, onur ile onursuzluğun, güzellik ile çirkinliğin, sevgi ile nefretin, iyilik ile kötülüğün, özgürlük ile köleliğin, doğru ile yalanın ve hakikat ile sahteliğin arasında akıllara durgunluk veren bir savaştı yaşanan. İnsanım diyen hiçbir yüreğin duyarsız kalamayacağı bir savaş. Tarihin hiçbir döneminde rastlanmayan bir güç dengesizliğiyle yürütülen bir savaş. Bir tarafta insanlığın bütün değerlerinin bileşkesi bir yürek vardı. Diğer tarafta ise teknolojisi, bilimi, son model silahları, tam donanımlı ordu güçleri, istihbarat ve emniyet teşkilatları, kullanabilecekleri bolca ihanetçileri ve dünyanın bütün ekonomisini elinde bulunduran mali kurumları olan, insanlığın hiçbir değerini tanımayan ve kar hesaplarından başka hiçbir şey düşünemeyen analitik beyinlere sahip uygarlık tanrıları. Sonuç, tarihte eşi benzeri bulunmayan alçakça bir komplo.

Komplo, bir taraftan Önderliğe karşı geliştirilirken, diğer taraftan halka karşı gerçekleştirilecek katliamlar da pratik planlamaya kavuşturulmuştu. Aslında 1998'in başından itibaren bunun hazırlıkları yapılmaktaydı. Cumhuriyetin 75. kuruluş yıldönümü bahane edilerek bir sene boyunca bunun hazırlıkları yapıldı. Bir yıl boyunca, toplumun günlük yaşamının her saniyesini işgal eden ırkçı propagandalar, insanların damarlarına enjekte edildi. Siyasetten ekonomiye, sanattan spora ve medyaya kadar yaşamın bütün alanlarında milliyetçi şovenist bir dalga yaratılarak, toplum, planlanan katliam için hazırlandı. Hedefte Kürt halkı vardı. Dönemin

Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in 9 Ekim'den birkaç gün öncesine denk gelen Bulgaristan ziyareti sırasında sarf ettiği "Bir devlet çok zorlandığında, gerekirse soykırıma da gider" sözleri, katliam planlamasının açık kanıtıydı.

Peki, bu planlama uygulamaya nasıl konulacaktı? Önderliğin imha edilmesiyle nasıl bir bağı vardı? Açık ki, 9 Ekim öncesinde kimi provaları yapılmış olsa da (genel merkez yöneticileri de dahil HADEP'li yöneticilere dönük yoğun tutuklamalar, dönemin İHD Genel Başkanı Akın Birdal'a karşı gerçekleştirilen suikast girişimi, metropollerde HADEP il ve ilçe örgütlerine yönelik hem bombalı hem de kitlesel saldırılar) katliam, 9 Ekim'de Önderliğin imha edilmesi üzerine kurgulanmıştı. Buna göre; Önderliğin imha edilmesine karşı Kürt halkının göstereceği refleks bir yandan şiddet ve terörle bastırılacak, diğer yandan bu refleks bahane edilerek Türk toplumundaki şovenist dalgalanma zirveleştirilecekti. 20 günlük iç çatışma ortamından sonra 29 Ekim cumhuriyet bayramı yüz binlerce kişilik kitlelerle kutlanacak ve bu kitleler -özellikle metropollerde- yönlendirilerek Kürt halkının yaşadığı mahallelere saldırılacaktı. Böylece Kürt halkı tam bir toplu katliamdan geçirilecekti. Bunun sonucunda özgürlük arayışları yeniden derin bir sessizliğe gömülecekti. Türkiye'nin soykırım ve katliamlar konusundaki tecrübeleri hayli çoktu. Bu konudaki sabıka kaydı hayli kabarıktı. Ermeni katliamı, Kürt isyanları, 6-7 Eylül olayları, Çorum, Maraş, Sivas katliamları bunlardan sadece birkaç tanesidir. Önder Apo, büyük bir soğukkanlılıkla yürüttüğü mücadele sonucunda, aynı zamanda bu katliamın da önüne geçebildi.

Önder Apo, hem Avrupa'da bulunduğu süreç içerisinde hem de İmralı'da tek kişilik hücre koşullarında yürüttüğü insanüstü bir mücadele ile uluslararası komplonun yaratmak istediği sonuçları boşa çıkarabildi. Ancak uluslararası komplo değişik boyutlarda ve farklı yöntemlerle son on bir yıllık süreç içerisinde de devam ettirildi. Önce 2000 yılının sonbaharında başlayan YNK ve İran'ın ortak askeri saldırısı gerçekleşti. Bu saldırı gerilla güçlerimizin direnişiyle boşa çıkarıldı. Sonra tasfiyeci provakatif kesimlerin eliyle Önderliğimiz devre dışı bırakılarak değişim adı altında Özgürlük Hareketi tasfiye edilmek istendi. Bu tasfiyecilik saldırısı da, Önderliğimizin ve hareketimizin yürüttüğü yoğun bir mücadele ile tasfiye edilebildi. Daha sonra Önderliğimizin zehirlenmesi ve fiziki işkenceye tabi tutulması, yine G. Kürdistan'a yönelik yapılan askeri operasyon, bunların hepsi uluslararası komplonun bir devamı olarak devreye konuldu. Komplonun devamı olan bütün bu girişimler Önderliğimizin, halkımızın ve hareketimizin yürütmüş olduğu yoğun mücadelelerle boşa çıkarıldı.

Uluslararası komplo şimdiye kadar boşa çıkarılabilmişse de henüz bütünüyle yenilgiye uğratılamamış ve zemini kurutulamamıştır. Bugün 'Kürt açılımı' adı altında yapılan tartışmaları, uluslararası komplonun devamı olan politikalardan bağımsız olarak ele almamak gerekiyor.

Yukarıda uluslararası komplonun tarihsel, felsefi, ideolojik ve politik nedenlerini Önderlik gerçeğiyle bağlantılı olarak izah etmeye çalıştık. Önder Apo, komplonun engellenememesini iki temel nedene bağladı. Bunlardan birincisi sahte dostluk, ikincisi ise yetersiz yoldaşlıktır. Başta Yunanlılar olmak üzere, dost olarak geçinenlerin komploda oynadıkları rol bilinmektedir. Ancak burada sorgulanmasının derinleştirilmesi gereken husus, bizim yaşadığımız yetersiz yoldaşlıktır. Her gün komplo bilinciyle yaşayarak ve ona karşı mücadele ederek tarihsel günahımızın vebalinden kurtulabiliriz. Halkımızın her gün katliam tehdidi altında yaşadığını unutmadan, yüksek bir duyarlılık ve bilinç düzeyiyle mücadeleye yüklenmek ve pratikleşmek en başta gelen sorumluluğumuzdur. Bu sorumluluk bilinciyle yaklaşmak, ancak günahlı geçmişimizi affettirebilir. Böyle yaklaşarak komplo gerçeğini ortadan kaldırabilir, Önderliğimizi ve halkımızı özgürleştirebiliriz. Önder Apo *"ülkemiz halen askeri işgal, siyasi ve ekonomik sömürü ve kültürel soykırım altındadır"* hatırlatmasında bulunarak hepimizi bunun bilincini taşımaya davet etti. Bu bilinci taşımak komployu unutmamak ve o bilinçle yaşamaktır. Bu bilinç halkımızı, Ortadoğu halklarını ve giderek tüm insanlığı özgür yarınlara taşıracaktır.

HAKİKAT ARAYIŞI, ÖZGÜRLÜK ARAYIŞIDIR

Fırat DOĞAN

Bilimsel yöntem bugün sistemde en fazla esas alınan ve kendini egemen duruma getiren yöntemdir. Özellikle 13. ve 14.yüzyılda gelişmeye başlar. Temelini Roger Bacon atar. 15-16. yüzyılda ise, Descartes ve Francis Bacon'la bir felsefeye dönüşür. 17-18. yüzyılda da Newton'la paradigmaya dönüşür. Böylelikle, devletçi sistem kimi başka eklemelerle, 'modernist paradigma' denen dönem paradigmasına kavuşur. Bu paradigma kendisini daha çok bilime dayandırdığından hakikate ulaştığından emindir. 'Bilimsel' yöntemi kullandığından hakikate ulaşmıştır ve öyle de görülmek ister. Esasında kullandığı yöntem pozitif bilimlerce kullanılan ve adına bilimsel yöntem denen, sadece görünür şeylerle ilgilenme, onları bilimin ve hakikatin konusu yapma veya gerçeğin sadece bir yönünü esas alma yöntemidir.

Bu yöntem kapitalizmin işine yarar. Kapitalizm sistem olarak varlığını daha fazla sürdürmek için bu yöntemi çokça kullanır. Bu yöntemde bazı şeyleri özellikle öne çıkarırlar. Bacon'a göre mutlak doğru, gözleme dayanandır. Gözleme dayanmayan bilgi doğru değildir. Descartes bunu bir adım daha ileri götürür. İçinde şüpheye hiç yer bırakmayacak şey, bilgi ancak doğrudur. Bu öyle bir şeydir ki, hakkında hiçbir şüphe olmamalıdır. Mutlak doğru olmalı. Bir anlamda şüphe krizini yaşayarak şüpheciliği geliştirir. Böylece 'düşünüyorum, öyleyse varım'a ulaşıyor. Şüphe duymada vardığı son nokta kendisidir, var olduğudur. Francis Bacon'a göre, doğrunun kaynağı olmalı, üzerinde şüphe olmamalı ve deneye dayanmalıdır. Gözleme, deneye ve şüpheye dayanmayan bilgi doğru değildir. Bu nedenle de hakikate ulaşılamaz. Bunlara dayanmayan yöntem doğru bir yöntem değildir. Böyle bir sonuca ulaşılıyor. Bu yapılırken 'bizim işimiz doğruya ulaşmaktır' derler. Ve 'işin iyiliği bizi ilgilendirmez' derler. Onlara göre işin iyiliğini araştırmak, felsefecilerin ve ilahiyatçıların işidir. 'İyilik metafizik bir şeydir, idealist bir şeydir, bu yüzden iyilik bizi ilgilendirmez.' Bilimsel yöntemleri bunu esas alır. İyilik ve güzellik yerine 'doğru'ya yönelirler. Böylece doğru ve güzellik, doğru ve iyilik birbirinden kopartılır. Oysa iyiliği ve güzelliği olmayan doğru, gerçek anlamda doğru değildir. Çünkü toplumun varoluş tarzı olan ahlaktan kopuktur. İyiliği ve güzelliği olmayan bir toplum da ahlaksız bir toplumdur. Bu yüzden ahlaksızlaşan bilimde, iyiye ve doğruya yer yoktur. Günümüz bilimi, iyiye ve güzele yer vermediğinden ahlaksızdır.

Bilimsel yöntemi, daha fazla değerlendirme konusu yapmak gerekir. Bu yöntemin kullandığı argümanlardan birisi de özne-nesne ikilemidir. Bu yaklaşım felsefe ekollerindeki bölünmelerin temelini oluşturur.

Buna göre ; nesne; senin dışında olan ve üzerinde deney yaptığın her şeydir. İnsan bedeni bile bir nesnedir, üzerinde deney yapılabilir. Bugün klonlama yapılıyor, böylece insan genleriyle oynanıyor. İnsanın bedeni

dahil her şey nesnedir, deney malzemesidir ve değersizdir. Dıştaki her şeyi nesneleştiren yaklaşım hakimdir ve bu nesnel gerçeklik olarak dayatılmaktadır. Bu objektiflik adına yapılmaktadır. Bunun bilimi de pozitivizm oluyor. Buna olgucu yaklaşım deniyor. Yani her şeye, kaide ve kurallara göre yaklaşmak esas alınıyor. Evrenin oluşumunun kendi iç kanunları vardır. Fiziki, kimyevi ve biyolojik kanunları vardır. Evrenin oluşumundaki bu kanunları tümüyle topluma da uyarlamak isterler. Bu yüzden toplumun fiziki bir şey olduğunu söylerler. Auguste Comte toplum bilimi olarak sosyolojiyi kurmasına rağmen, bunu pozitif ilkelere göre oluşturuyor. Darvin evrim kurallarını buluyor. Daha sonra evrimin bu biyolojik kuralları topluma da uyarlanarak, doruğu Hitler'de temsil edilen Sosyal Darvincilik geliştirilir. Yani pozitivizm adına, nesnelcilik adına, objektivizm adına birinci doğa olarak adlandırdığımız, insanlık öncesi doğanın kaide ve kuralları toplumda da uygulanmak istenir. Böylece her şey olguya indirgenmiş olur. Buna göre mutlak doğruya ulaşmak için ele alınan olgunun her şeyden koparılması, yalnızlaştırılması ve öyle değerlendirilmesi gerekir. Herhangi bir cismi değerlendirirken, onu bulunduğu ortamdan, yetiştiği koşullardan ve tarihsel gelişiminden kopartarak değerlendirmek ne kadar doğru olur?

Pozitivizmin yani olguculuğun dili matematiktir. Yani her şey rakamlarla ifade edilir. Evrenin ve içindeki varlıkların oluşumu matematikle ifade edilir. Bu yaklaşım özünde Platon felsefesine dayanır. Platon, akademisinin girişine 'matematik bilmeyen giremez' diye yazmıştı. Günümüzdeki bilim adamları veya felsefeciler Platon'un değişik bir versiyonu veya Yeni Platoncu oluyorlar. Modern paradigmanın yaratıcısı Newton 'dünyanın dili matematiktir' diyerek bu gerçeği ifade ediyor. Oysa bilim geliştikçe, evren veya içindekiler sadece matematikle anlatılamayacağını, ifade edilemeyeceğini gösteriyor. Matematikte 2x2= 4 edebilir. Ancak toplumda böyle bir formül işe yaramadığı gibi, yanlış sonuçlar da yaratıyor. Oysa matematiğin dili formüldür. Bu da mutlaktır. Değişmez. Çoklu değil, tekdüzedir. İlişkileri sıcak değil, buz gibi soğuktur. Canlı değildir. İşte, evreni bu dille ifade etmenin sonuçlarını yaşıyoruz. Newton, kitabının ismini 'Dünyanın Oluşumunun Matematiksel İlkeleri' koyarak bunu anlatıyor.

İnsanın beyin yapısı bile dikkate alındığında duygu ve çözümlemenin beraber olduğu veya insanın, bunların toplamından oluştuğu görülür. Bu, şu anlama gelmektedir. İyilik, güzellik, duygu ve sezgiler sol lobda iken, doğruluk sağ lobdadır. Yani insan beyni doğruluk ve güzelliğin toplamıdır. Daha değişik bir ifadeyle insan beyni, duygusal ve analitik zekanın toplamıdır. Beynin işlevleri parçalanırsa, beynin sağ ve sol loblarının oynadığı roller birbirinden kopartılır ve karşı karşıya getirilirse, bir anlamları kalmadığı gibi, tersten etkilere yol açar. Bilimsel yönteme göre, insan yaşamında duygusal zekanın yeri geri plandadır, talidir veya hiç yoktur. Duygusal zeka boş ve anlamsız görülür. Hayvanlardaki zekayla aynı görülür, fazla bir etkisinin olmadığı belirtilir. Tüm bunlar da nesnellik adına yapılır. Çünkü nesnel olmak analitik hareket etmeyi gerektirir. Analiz yapar. İşte bu modern paradigmanın felsefesini de mekanizm adı altında Descartes oluşturur.

Bu hastalığın diğer bir ayağı da öznelciliktir. Öznelcilik "benim dışımda veya düşüncemin dışında olan şeyler gerçek değildir" yaklaşımıdır. Gördüğümüz şeyler, düşüncelerimizin yansımalarıdır. Dolayısıyla gördüklerimiz düşündüklerimizdir. Şayet düşünmezsek bunlar yoktur. Düşündüğümüz için bu şeyler vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı R.T. Erdoğan, Rusya gezisi sırasında bir gazetecinin Kürt sorununa ilişkin bir sorusu üzerine, 'düşünmezseniz yoktur' derken bu yaklaşımın iyi bir örneğini sergilemiş oluyordu. Düşündüğünüzde Kürt sorunu vardır. Düşünceden, düşünmekten vazgeçersek Kürt sorunu yoktur, olmaz. Bu anlamda öznelcilik doğrulardan, gerçeklikten kopmanın diğer adı oluyor. Her şey düşünce ve yorum derecesine düşürülüyor.

Gerçeklik bilinemeyeceği için tek gerçeklik düşünmedir. Herkes de düşünebildiğinden herkese göre bir doğru çıkar ortaya. Ne kadar çok insan o kadar çok doğru yaklaşımı, bu düşünce tarzından ileri gelmektedir. Öznelci yaklaşımın temelinde kendini esas alma vardır. Kendine görelik bunun diğer bir ifade ediş biçimi olmaktadır. Bu anlamıyla içimizde de yoğunca görülen kendine göreliğin altında felsefik bir yaklaşım yatmaktadır. Kendine görelik öznelciliğin bir yöntemidir. Her şeyi kendi çevresinde görmekten, kendini her şeyin merkezine koymaktan ileri gelir.

Kapitalizm, sistem olarak insanı hem düşünceden hem de pratikten uzaklaştırır. Düşünceden uzaklaştırdığını köleleştirir, proleterleştirir, pratikten uzaklaştırdığını da egemen yapar. Ya da düşünceden kopanlar alt toplumu, pratikten de kopanlar üst toplumu oluşturur. Bu yüzden egemenler veya onların anlayışında olanlar sürekli ve sadece düşünceyi geliştirir, proleterler de çalışırlar. İnsanlığa kurulmuş bu felsefi tuzağa, proleterler adına en iddialı bilim olan Marksizm bile düşmüştür. Marksizm, proleterin zihniyeti olma iddiasıyla yola çıkmış olmasına karşın, kendinden öncekiler gibi hakim devletçi paradigmanın sınırlarında seyretmekten kurtulamamıştır. İnsanlıktan düşme sonucu gerçekleşen sınıflaşmayı tarihin temel motor gücü olarak görerek, ezilen sınıfa her zaman devrimci bir rol biçmiş ve toplumsal gelişmelerin bu sınıfın lehine ve öncülüğünde gerçekleşeceğine ayet gibi inanmıştır. Sonuç beklenilen gibi olmamış, karşı durulan sisteme tümden bir benzeşme ve onun içinde erime gerçekleşmiştir. Hatta hakim sistem ondan beslenerek ömrünü yüz elli yıl daha uzatmayı bilmiştir. Halklar, ezilenler adına tüm bu olumsuzlukların yaşanmasının en temel nedeni, zihni örgünün mevcut kalıpları aşamamasıdır. Ayrı ve gerçekten özgürlüğe götüren bir zihniyet kurulamamıştır.

Felsefedeki bu parçalanmışlık veya tersten okuma, insanı bir yönüyle tanrılaştırmış, bir yönüyle de kullaştırmıştır. İnsan, Bush örneğinde kendisini tanrılaştırırken (zalim, gaddar ve barbar tanrı), diğer yanıyla, ölmüş kulları ifade eder. Bir yanda atom silahları üzerinde oturan ve bir dokunuşta dünyayı yok edebilenler, öte taraftan ölmüş olanlar. Tanrının en temel özelliği yaratıcı olduğu gibi yıkıcı olmasıdır da. Tüm kutsal kitaplarda tanrının evreni yarattığı belirtilir. Ve zamanı geldiğinde yine tanrının melek İsrafil'e SUR'u üfleme talimatını verdiğinde dünyanın yıkılacağı, kıyametin kopacağı belirtilir. Bilgisayar tuşuna basarak atomları patlatan biri dünyanın sonunu getirebilir. İnsan bu bilimsel yöntemi kullanarak, kıyameti getirecek düzeye gelmiştir. Öte yandan işsiz ve güçsüzdür. Bir karınca gibi bile çalışamamakta, üretememektedir. Değeri beş kuruşa düşürülmüştür. Nesnelcilik adına alt toplum bu kadar değersizleştirilirken, öznelcilik adına üst toplum bu kadar yüceltilmektedir.

Öznelcilik ve nesnelcilik felsefi olarak ne kadar karşıt olsalar da, birbirleriyle mücadele etseler de, toplumsal gerçeklik karşısında sonunda birleşirler.

İnsanlık için kurulmuş bu felsefi tuzağa düşmemek, bu yolu sağ salim aşmak için, belirtilen yolların, hakikatlerin ve rejimlerin dışında bir yol, yöntem ve hakikat aramalıyız.

Bilimsel yöntem, özünde dini söylemleri laiklik aracıyla dünyevileştirmesinden başka bir şey değildir. Bu gerçeği en yalın ifade eden felsefecilerden birisi de Carl Schmit'tir. Bilim, dinin kavramlar üzerindeki maskesini kaldırarak, kendisi kullanmıştır. Bunu da en fazla laiklikle yapmıştır. Laikliği din ve devlet işlerini birbirinden ayırma tarzında tanımlasalar da bu tanım yetersizdir. Daha doğru olan, dinin dünyevileşmesidir. Laiklik dini bir adım ileri götürmüştür. Laikliği günümüzün dini olarak düşündüğümüzde bunun ifadesi pozitivizmdir. Dinlerin tanrıya dayandırdığı kaderci anlayışı, bilim nesnel ve zorunlu kanunlar adı altında dayatmaktadır. Ha tanrı kuralları, ha nesnel kurallar. Bir fark yoktur. Biri din adına, diğeri pozitivizm adına. Biri uhrevilik adına, diğeri dünyevilik adına. Bu yaklaşımlarda da insan veya toplum yoktur. Ya tanrı kanunları ya doğa

kanunları… Tanrıyı doğadan kopartıp göğe yükseltmek veya tanrıyı gökten indirip doğaya yerleştirmek. İdealizm ve materyalizmin yaptığı budur. Bu felsefi çelişki çok derin olması kadar, karışıktır da. Orta çağda bilim ve kilise arasındaki savaşların % 90'ı bunun için olmuştur. Bu savaşların özü ise hakimiyet kurma, iktidarı elde etme savaşlarıdır. Bu, işin görünen yüzüdür. Oysa ortaçağ savaşları daha derinliğine incelenirse görülecektir ki, kendi toplumsallığını korumak isteyenlerle, bunu parçalamak isteyenlerin savaşıdır. Kendi toplumsallığını korumak isteyenler ahlak silahını kuşanırken, toplumu parçalamak isteyenler ise bilim silahını kuşanmışlardır.

Hakikat, tüm bunlara tavır alabilme, yeni bir yolun yolcusu olabilme durumudur. Bilinen patikaların dışında yürüme, yeni bir patika yaratma arayışıdır. Bu arayış, politik ve ahlaki toplum olan doğal toplumu yitiren ve hafızasında cennet olarak kalan insanın var olma, insan olma arayışıdır. Bu arayış, zaman zaman baskılarla önü alınsa da hiç durmamıştır. Bir nehir gibi durmadan hep akmıştır. İnsanlığın yazılmamış, gizli kalmış tarihi açığa çıkarılırsa bu görülecektir.

Hakikat bilinen patikaların dışında yürüme, yeni bir patika yaratma arayışıdır. Bu arayış, politik ve ahlaki toplum olan doğal toplumu yitiren ve hafızasında cennet olarak kalan insanın var olma, insan olma arayışıdır.

Adem ile başlayan, İbrahim'le daha da sistemli hale gelen peygamberler geleneği, bunda önemli bir adımdır. Zerdüşt, Buda ve Sokrat'la gelişen ahlakçı felsefe bunda bir dayanaktır. Ortaçağda yakılıp gidenler bunda bir damardır. Komünarlarda direnenler bunda bir damardır. Devlet dışı toplumsallığın bileşkesi olan ana damar, bugün Önder APO'da ifadesini buluyor. Önder APO, yeni bir yol, yeni bir hakikat yaratmaya çalışıyor.

Ortaçağda kilisenin görüşlerinin dışında "dünya dönüyor" diyen Galileo'ya, engizisyona götürülerek düşüncesinden vazgeçmesi dayatılır. Vazgeçmediği taktirde kellesi vurulacaktır. Ancak Galileo engizisyon tehdidi altında düşüncesinden vazgeçer, düşüncelerini savunamaz. Kopernik, bazı düşünceler geliştirir, ancak sonuna kadar götüremez. Ölüm döşeğinde düşüncelerini açıklar. Düşüncelerini açıklayan Bruno, geri adım atmadığından ateşlerde yakılır. Hem bilim, hem de kilise Bruno'ya karşı durur. Çünkü Bruno, kilise ve bilimin çizdiği yoldan değil de kendi yolunun yolcusudur, doğal toplumun arayışçısıdır. Politik ve ahlaki toplum olan doğal toplumun hakikati açığa çıkınca, çılgına dönen kilise ve bilim, birleşerek devletçi egemenliği korumak istemişlerdir. Bunu tüm çıplaklığıyla Ortadoğu'da görmek mümkündür.Ulus-devleti temsil eden bölgenin gerici güçleri ile, ulus devleti aşmak isteyen uluslar arası emperyalist ve sermaye güçleri arasındaki çelişki ve çatışma derindir. Ancak halk özgürlük eğilimi geliştiğinde, her iki gücün de aralarındaki çelişkileri durdurup halk özgürlük eğilimlerine karşı birleşmeleri bunun ifadesidir. Birbirleriyle kanlı bıçaklı olan güçler, Önder APO konusunda tam bir işbirliği ve ortaklık yapmışlardır. İşte bu ortaklık sadece politik ve konjoktürel bir ilişki ve ittifak değil, felsefi ve düşünsel arka planı olan bir ilişki ve ittifaktır.

Tüm bir hiyerarşik devletçi sistemin tarihine baktığımızda, insanlığa getirdikleri anlamında bir hakikatten, gerçek yaşamdan bahsedemiyoruz. Peki, gerçek anlamda hakikat olmayacak mı?

Günümüzde felaket tellallığı yapıp her şeyin sonunun geldiğini, bu yüzden yeni bir hakikat aramanın anlamsız olduğunu söyleyenler var. Nihilistleşip her şeyi değersizleştiren, anlamsızlaştıran, uğrunda mücadele edilecek bir değer bırakmayanlar var.

Bunca egemenliğin, iktidarcı tekelin içinde yeni bir hakikat olabilir mi? Hakikat bir kez daha yaşama gerçek anlamını veren bir yetkinlikte kurulabilecek mi, neye hakikat denilecek, hakikat adına ortaya çıkan şeyleri yanlışlamanın kriteri ne olacak? Gü-

zellik ve doğruluk bir kez daha biraraya gelebilecek mi? Kendi pratiğimizde iyiyle doğruyu, güzelle doğruyu biraraya getirebilecek miyiz? Bunları birleştirebilecek miyiz? Beynimizi bütünlüklü işleyen bir organ haline getirebilecek miyiz? Yani duygu ve akıl birleşebilecek mi?

Tüm bunların cevabı için insan yine kendine dönüyor. Çünkü insanın kendi üzerinde yoğunlaşması, düşünmesi tüm düşüncelerin temelini oluşturur. İnsanı tanımak, tüm bilmelerin temelini oluşturur. Bu yüzden Apollo tapınağına **'Kendini Bil!'** diye yazılmıştır. Örneğin, annenin 9 ay 10 günlük hamileliği süreci yakından izlenirse, çocuğun anne karnında geçirdiği evrim, sadece insanlık tarihinin değil tüm evrenin oluşumu tarihinin bir özetidir. İnsana dair yapılan 'mikro kozmos' tanımı, bu gerçeklikten kaynağını alır. İnsanda dile gelen evrendir, evren insanda yeni bir gerçekleşmeyi yaşar. Bu yüzden kendini bilmek, tanımak, tüm tanımaların temelidir. Bu evrimi anlamak, tanımak canlıları anlamaya, tanımaya yeterdir. Bu yüzden insan, şayet okunabilirse en büyük kitaptır. Bu anlamda Mevlana'nın 'ne varsa insanda var imiş, gerisi kil u kal imiş' sözü çok anlamlı bir gerçeğe vurgu yapmaktadır.

Doğa gibi hakikat de boşluk tanımaz. Hakikat arayışı zayıf olanın militanlığı da zayıftır. Kendini gerçekleştiren bir militan olmanın ilk şartı, hakikat arayışını güçlendirmektir. Bu nasıl olacak? Bunun da ilk şartı, var olan hakikatlere negatif yaklaşmaktır. Reddetme, veriliyi kabul etmeme, yeniye ulaşmanın önkoşuludur. Var olanı kabul etmek, ona karşı durmayı imkansızlaştırır.

Kendini bilmek için kendine dönmek gerekir. İnsan nedir? Ben neyim, ne yapacağım, nasıl yaşayacağım… vb. soruları çoğaltarak sormak gerekir. Bu sorular, insanlık arayışına girdiğimiz zaman tünelinin karanlığında bize ışık olacaktır. Bunlar karanlık dünyamıza akan ışık huzmeleri olacaktır. Bunlar dünyaya bakışımızı değiştirecektir.

Dünyaya bakış açısı sağlam olmayanın hakikati olmaz. Hakikat sahibi olmak için dünyaya bakış açısı olmalıdır. Hakikati olmayan, başkalarının hakikatini yaşar.

Kürtler, neolitikte kendi hakikatlerini yarattılar. Ancak sınıflı toplum onların bu hakikatine saldırdı, geriletti. Zerdüştvari hakikat arayışının dışında kendi hakikatlerini güçlü bir şekilde yaratamadılar. Her gelen güç kendi hakikatini dayattı, egemen kılmak istedi, Kürt toplumsallığı parçalandı. Farslar, Helenler, Romalılar, Araplar ve Türkler kendi hakikatlerini dayattılar. Günümüzde de Avrupalılar ve Amerikalılar kendi hakikatlerini dayatıyorlar. Ya bunu yaşarsınız ya da yaşamanıza izin vermeyiz diyorlar.

İnsanlaşmanın veya militanlaşmanın en temel ölçütlerinden birisi, sağlam bir bakış açısı kazanmaktır. Bu, özgür yaşayabilmenin de temel şartıdır. Dünyaya bakışı sağlam olmayanlar, başka görüş ve düşüncelerden etkilenirler, hatta onların tesirlerine girerek onlardan bir parça olurlar. Böylece benliklerine, kendilerine ve toplumlarına yabancılaşırlar. Etkilendikleri sisteme hizmet eden köleler durumuna gelirler. Özgür mekanlardan köleliğe gitmelerin izahı, başka nasıl yapılabilir?

Doğa gibi hakikat de boşluk tanımaz. Hakikat arayışı zayıf olanın militanlığı da zayıftır. Kendini gerçekleştiren bir militan olmanın ilk şartı, hakikat arayışını güçlendirmektir. Bu nasıl olacak? Bunun da ilk şartı, var olan hakikatlere negatif yaklaşmaktır. Reddetme, veriliyi kabul etmeme, yeniye ulaşmanın önkoşuludur. Var olanı kabul etmek, ona karşı durmayı imkansızlaştırır. Kapitalist modernite aşılmadan, ona karşı gerçek anlamda mücadele edilemez. Kaba anlamda mücadele edilebilir belki, ama başarı elde edilemez, elde edilen başarıların da ömrü uzun olmaz. Modernizmi, modernleşmeyi olumlu bir gelişme olarak görüp değerlendirenlerin ona karşı durmaları, savaşmaları mümkün olmaz. O yüzden verili hakikate

negatif yaklaşım birinci adım olurken, ikinci adım kapitalist moderniteye tavırdır. Post modernler bu tavrı gösterip kapitalist moderniteyi eleştirmelerine rağmen, onu aşamıyorlar. Marksistler de bunu eleştirdiler, ancak aşamadılar. Neden? Çünkü onların sağlam, doğru, güzel ve iyi bir hakikatleri yoktu. Onların hakikatleri bu sistemin bir parçasıydı. Yaşam ve toplumsallık da bilme gücüyle, zihniyet yapısıyla kurulur. Zihniyet özgür ve farklı olmayınca, yeni insan ve toplum da kurulmuyor.

Şeyh Bedrettin için anlatılan hikaye oldukça öğreticidir. Şeyh Bedrettin Bursa'da büyük ve ünlü bir Osmanlı kadısıdır. Büyük eğitim, terbiye görmüş, kendisini yetiştirmiş birisidir. Bir gün Mısır'da Şeyh Ahlati adında büyük bir şeyhin olduğunu öğrenir. Gidip ondan ders almak, eğitimini görmek ister. Kadılığını bırakır, yollara düşer. Güneşli bir günde bir ırmağın kenarında gölgeliğe çekilerek dinlenir. Bu arada gözü su içmeye gelen köpeğe takılır. Köpek susuzluktan çatlayacak gibidir. Dili iki karış dışarıdadır. Ancak köpek subaşına gelmesine rağmen bir türlü su içemez. Ancak son seferde henüz suya yetişmeden kendisini uzaktan ırmağın içine atarak doya doya su içer. Sonra çıkıp gider. Bu durum Şeyh Bedrettin'in dikkatini çeker. Gidip suya bakar, önce hiçbir şey göremez. Biraz daha dikkatli bakınca suda kendi gölgesini görür. Köpek de suda gölgesini gördüğünden su içememiştir. Uzaktan, gölgesini görmeyecek bir yerden kendisini suya atar. Bu olay Şeyh Bedrettin'i derin düşüncelere iter. O zamana kadar verili suni Osmanlı geleneğine, zihniyetine ve hakikatine uygun birçok kitap yazmıştır. Kendi kendisine yeni bir yola, arayışa girerken eskiden kurtulmak gerekir diyerek yazdığı kitapları ırmağa atar. Şeyh Bedrettin o zaman gerçek hakikate ulaşır.

Bir gün bir bağlama ustası bağlama okulu açmaya karar verir. Ve okulunu açar. Öğrenciler kayıt olmaya gelirler. Hiç bağlama çalmasını bilmeyenlerin kayıt ücreti, biraz bilenlerinkinin yarısı kadardır. Biraz bağlama çalmasını bilen birisi: 'Hocam ben biraz bağlama çalmasını biliyorum, neden iki kat kayıt ücreti ödeyeyim' diye sorar. Hoca da ona, 'yarısı sana bağlamayı unutturmak, yarısı da yeniden öğretmek için' diye cevap verir. Yani eski atılmadan yenisi alınmıyor. Verili hakikate tavır alınmadan yeni hakikat geliştirilmiyor. Yani bize giydirilen gömleğin bize ait olmadığına, deli gömleği olduğuna inanmadan onu değiştiremeyiz.

Önderliğin hakikat gerçeği, alt toplumun yani halk kesiminin hakikat gerçeğidir. Önderliğin hakikat gerçeği politik ve ahlaki toplumun gerçekliğidir. Önderliğin hakikat gerçekliği Kürt'ün neolitik gerçekliğidir. Bu yüzden Önderlik hakikatiyle bütünleşmek Kürt gerçekliğiyle, hakikatiyle bütünleşmektir.

Önderlik hakikatiyle de iki yolla bütünleşilir. Ya çok yüksek bir bağlılık, fedai bir yaklaşım ya da çok yüksek bir bilme düzeyidir. Bunun yolu da sitemin bilme sınırlarını aşmaktır. Yani sistemin ufkundan çıkmaktır. Yetersiz yoldaşlığı yaşayarak zaten Önderlik hakikatinden koptuk. Sistemin bilme sınırlarını aşamazsak, bir kez daha Önderlik hakikatinden kopacağız. Sistemin bilme sınırlarını aşmayan, onun ufuklarında seyreden hiçbir yoldaşlık, gerçek yoldaşlık değildir. Kemal'in, Mazlum'un, Hayri'nin, Agit'in, Zilan'ın, Viyan'ın yoldaşlığı bunları aşan yoldaşlıktır. İşte 'Kemale ermek' bunları aşmaktır. İmralı'da rafine hale getirilen savunmalar Kemal'e ermenin yolunu gösteriyor, gücünü veriyor.

Sistemin bilme sınırlarının dışına çıkmak, çok zor ve zahmetlidir. Prometheus gibi kayalara bağlanmayı, Nesimi gibi derisi yüzülmeyi, Bruno gibi yakılmayı, Önder APO gibi İmralı'yı göze almayı gerektirir. Bu Nirvana'ya ulaşmaktır. Bu en kirli ortamlarda bile bir lotus gibi tertemiz kalabilmektir.

Hakikat yolunun yolcusu, bir derviş gibi yürekleri kazanma arayışındadır.

Verili hakikate bu kadar eleştiri yapıldıktan sonra, biz nasıl bir hakikat arıyoruz? Bizim oluşturacağımız veya oluşturmak istediğimiz hakikat nasıl olacak veya olmalıdır? Verili patika ve yollardan gitmeden nasıl bir

patika yaratacağız? Nasıl bir doğru yaratacağız? Ya da bizim temsil edeceğimiz doğrular ne olacak? Madem sağlam bir duruş, sağlam bir bakış açısıyla mümkündür, o halde bizim evrene, dünyaya, çevremize ve kendimize bakışımız nedir, bu konuda neyi nasıl düşünüyoruz? Doğru düşünmenin temeli doğru toplumsallaşmaysa, doğru toplumsallaşma nedir, nasıl oluşur? Doğru kişi kimdir, doğru kişilik nasıl edinilir?

Oluşacak yeni toplum nasıl bir toplum olmalıdır, verili toplumlardan farkı nedir veya bu farkını nasıl ortaya koyacak? Bu toplumun özellikleri nelerdir? Bu toplumu geliştirecek olan birey nasıl olmalıdır? Bu anlamda yeni toplumun hakikati, toplum-birey ilişkisine vereceği cevap olacaktır. Eğer bu bağlantı doğru kurulamazsa, sağdan veya soldan verili sisteme eklemlenmekten kurtulunamayacaktır. Bu yüzden birey-toplum ilişkisi, yöntemde ve hakikatte temel konulardan birisidir. İnsanla ilgilenen tüm bilimlerde bu konu ağırlıkta yer alır. Son yıllarda gelişen sosyal bilimlerde de bu yeni bir yöntemle ele alınmaktadır. Doğruluk üzerinde yoğunlaşan herkes, toplum ve birey ilişkisi üzerinde de duruyor-durmalıdır.

Madem sağlam bir duruş, sağlam bir bakış açısıyla mümkündür, o halde bizim evrene, dünyaya, çevremize ve kendimize bakışımız nedir?

İnsan biyolojik dünyada veya genel olarak canlılar arasında evrimini en fazla geliştiren varlık veya canlıdır. Bilim bu gelişmeyi şöyle ifade ediyor. Bigbang denen büyük patlamadan sonra, soğuma ve yavaşlamayla beraber ortam yeni oluşumlara imkan sunar duruma gelir. Bu kozmik ortamda atom altı parçacıklar denen parçacıklar oluşur. Bu parçacıklar en yalın halleriyle biraraya geldiklerinde en basit atom olan Hidrojen atomunu oluştururlar. Hidrojen atomu tek protonludur. Bu sayının artmasıyla yeni elementler ortaya çıkar. Buna fiziksel devrim de denir.

Birkaç atomun bir araya gelmesiyle moleküller oluşur. Molekül artık atomu da kapsayan ama farklı bir oluşumdur. Örneğin, Hidrojen ve oksijen atomlarından oluşan su molekülü başka bir oluşumdur, farklıdır. Moleküllerin oluşması özünde kimyasal bir devrimdir.

Moleküllerin biraraya gelmeleri, birleşmeleri hücrenin alt yapısını oluşturur. Hücre molekülleri içinde taşımakla beraber, molekülden ayrı bir oluşumdur. Hücrenin oluşması özünde canlının oluşumudur, bu çok büyük bir gelişmedir. Buna da biyolojik devrim denir.

Biyolojik çeşitlilik de önce tek hücreden başlar, bunlar yosunlar ve eğrelti otlarıdır. Bu bölünmeler giderek çoğalır ve değişiklikler oluşturur. Bunlar bitkisel dünyadaki zenginliği oluşturur. Yosundan bugün rengarenk çiçeklere, bitkilere gidişin öyküsü budur.

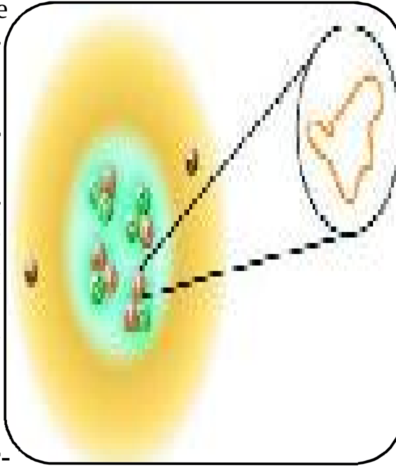
Hücrelerin çoğalması hayvansal alemin zeminini oluşturur. En basit yapılı hayvanlardan en gelişmiş hayvanlara kadar bu gelişimi görmek mümkündür.

Bu gelişmelerin hepsini insanda gözlemlemek mümkündür. Ya da insan kendi evriminde bunların hepsini taşıyor, sergiliyor. Fiziğin gelişimi, insanın evriminden öğrenilebilir. Fiziğin sorunlarını laboratuarlara hapsetmek gerçeği sakatlar. Ya da sadece laboratuarlarda öğrenilen-öğretilen fizik yetersizdir, zayıftır, eksiktir. Bu fiziğin sorunlarını aşmaya yetmez. Kast edilen laboratuarların gereksiz ve anlamsız olduğu değildir, hiçbir laboratuarın insan bedeninden daha gelişkin olamayacağıdır.

Gelişen yeni bilimin ifadesi olan kuantum, laboratuarlarda parçacığın zamanının ve yerinin aynı anda bilinemeyeceğini belirtir. Bu durum insanda sürekli yaşanan bir durumdur. İnsan üzerinde yoğunlaşılırsa, bu sonuca daha erken varılabilir. İnsanda zaman ve mekan aynı değildir. O yüzden gerçek, insanda gizlidir. İnsan üzerinde yoğunlaşmayan, insanı araştırmayan düşünürün, felsefecinin veya bilim insanının yaklaşımı eksik ve yarımdır. Bu eksiklik ve yarımlık oluşacak bilinci de sakatladığından insan gerçeğinin yanlış algılanmasına yol açar. İnsanın içinde yer almadığı bir araştırma bi-

limsel bir araştırma değildir. Doğal toplumda insan doğayla bir ve bütünlük oluşturduğundan, herhangi bir ayrışma yoktur ve bu doğruya yakın sonuç verir. Ancak sonrasında gelişen mitolojik yöntem, bunu kısmen ayırır, din bu ayrışmayı derinleştirir. Bilim ise, doğa ve insanı birbirinden koparır. İnsanı inceleme konusunun dışında bırakıyor.

İnsan zihniyeti çok esnektir, bu yüzden çabuk değişir. İnsanın evrimleşmesindeki temellerden birisi de zihniyetinin bu esnekliğidir. Bu esneklik sayesinde insan kendini yapar. Diğer canlıların beynine nazaran, insan beyni daha çabuk evrim geçiriyor, dönüşüme uğruyor. Beyindeki bu esneklik görülmeden çeşitlilik ve zenginlik oluşmaz. Bu kadar hücre nasıl çoğaldı, yeniden bütünleşti. Bu, büyük bir inceleme konusudur. Hücrelerin bölünme ve birleşmeleri arasında optimal bir denge vardır. Vücudun herhangi bir hücresi fazladan parçalanırsa veya diğer hücreler aleyhine gelişirse, bu kansere yol açar. Bedenin herhangi bir organında fazladan çoğalan hücre kansere yol açar. Birebir ve kaba bir yorumu dışarıda tutarsak benzer durum toplum için de geçerlidir. Toplumda herhangi bir grup, başka bir grubun aleyhinde büyürse, toplumsal bünye bozulur. Bu da toplumun kanserleşmesidir. Köylere nazaran kentlerde kanser hastalığının fazla olmasının nedeni nedir? Toplumdaki bu dengesiz büyümedir veya kentin, kırın aleyhine gelişmesidir.

İnsan zihniyetindeki bu esneklik görülmeden tek düze, mekanik yaklaşılması durumunda -ki günümüz bilim insanları böyle yapıyor- insanın bir anlamı kalmıyor. Zaten insana hayvan diyorlar. Ya da 'konuşan hayvan, politik hayvan' vb. tespitleri vardır. İnsana hayvan dendiği anda anlam yitimi başlamıştır. İnsanın gelişimi, evrimi bitirilmiştir. Bu eko sistemde değişik canlılar yaşıyor, evrim geçiriyor, ancak insan gibi olamıyorlar. Bu yüzden insanlaşmanın zihniyetle, zihniyetteki bu esneklikle bağı çok güçlüdür. İnsan zihniyeti çok esnek, çok yumuşak ve çok çabuk değişebiliyor. Bu yüzden her şeye açıktır. Bu insan zihniyetinin bir yönüdür. Diğer yön, gelişme kadar bozmaya da açıktır. Hem olumlu, hem de olumsuz şeylere son derece açıktır.

İnsan zaman ve mekana bağlıdır. Zamandan ve mekandan kopuk bir şey yoktur. Zaman ve mekandan kopan bir şey anlamını yitirir, değersizleşir. İnsan, anlam gücü en yüksek varlıktır. İnsan zaman ve mekanda ortaya çıkmış bir varlıktır. Zamanın ve mekanın koşulları insanda etki eder. Afrika Rif'inden çıkan insan, neden başka yeri değil de Mezopotamya topraklarını yer edindi? Bu insanın oluşumunda mekanın önemini belirtir. Neolitik, neden buzul devrinden önce olmadı da o zaman oldu? Bu da zamanın önemini gösterir. İlk insansılar, Afrika rifinden çıkmalarına rağmen, ancak Toros-Zagros kavislerinde toplumsallığı, köy devrimini ve tarım devrimini geliştirebildiler. Demek ki, zaman ve mekandan kopuk bir toplumsallaşma yoktur. Verili hakikatler insanı hem zamandan hem de mekandan kopartıyorlar. Sanki her zaman ve mekanda bu insan vardı yaklaşımı söz konusudur.

Dinsel yaklaşımlara göre, evren ve içindekiler doğanın tüm yaratıcı niteliklerini kendinde toplamış olan bir tanrı tarafından birbirinden kopuk bir şekilde yaratılmıştır. Birbirini doğuran, birbirine dönüşen bir doğal evrim değildir, gerçekleşen. Tamamen tanrının belirleyiciliğinde ve birbirine üstün kılınarak gerçekleşen bir yaratım işidir. İnsan da eşref-i mahlukat olarak tüm yaratılmışlara efendi olarak yaratılmıştır. Bu tarz bir ele alış, doğayı tüm sistematiği içinde ele almamaktır, bağlantıları kuramamaktır. Ger-

çekleşeni mekan ve zamandan koparmaktır. Materyalistlerde de belirleyicilik rolü üretim güçlerine verilir ve zaman-mekanın etkisi azaltılır. Böylece insan ve toplum bilimi olan sosyoloji tarihten ve coğrafyadan kopartılır. Sosyoloji bilimi kendi başına kaldı. Böylece insan köksüz bir hale getirildi. Bu durumu gören kimi filozoflar buna eleştiri yapıyorlar. Gothe, 'üç bin yıllık tarihini bilmeyen insan, günübirlik yaşayan insandır' diyerek bu gerçeği vurguluyor. Geçmişini, tarihini bilmenin önemini vurguluyor. Tarihten kopan insan günübirlik yaşar. Bugün, kapitalizmin, insanı bu kadar günübirlikçi hale getirmesinde bu yaklaşımın payı büyüktür. Bu yüzden arayışında olduğumuz alternatif hakikat, mutlaka ama mutlaka tarihe dayanmalıdır. Veya toplum ve insan bilimi olan sosyolojiyi tarihle birleştirmeliyiz. Fernard Braudel, bu kopukluğu gördüğünden, 'tarihin sosyolojikleştirilmesinden ve sosyolojinin tarihselleştirilmesinden' bahsediyor. Bu yüzden, tarihle günceli bağlamayan bir hakikat yanlış ve sakattır. Önderliğin **'biz tarihin baş-langıcında gizliyiz, tarih günümüzde saklı**' tespiti bunun veciz anlatımıdır.

Tüm bunlardan çıkaracağımız sonuç, toplumsallıkla ilgili gerçeklerin tarihsel süreçte yaratıldıklarıdır, güncelin tarih olduğudur. Ezel ve ebed olan bir şey yoktur, olmamıştır. Her şey döneminde yaratılmıştır. Madem toplumsal gerçeklikler zaman ve mekanda yaratılıyorsa, bunları değiştirmek de mümkündür. Bu sistem, bu kişilik, bu hakikat bir zaman ve mekanda oluşmuştur, ilelebet olacak bir şey değildir. O yüzden bu sistemi, bu kişiliği, bu hakikati değiştirebiliriz. Bu sistemi, bu kişiliği, bu hakikati ömür boyu yaşamak zorunda değiliz. Bu bir kader değildir. İnsan kaderini kendisi yapar, geleceğini kendisi çizer. Yeter ki tarihle bağlarını doğru ve güçlü kursun. Önderliğin güç kaynaklarından belki de en büyüğü budur.

İnsan kendi kaderini kendisi yazmaya başladığında yaratıcı olur. Yaratıcılık tanrısal bir özelliktir. Böylece insan kendi tanrısı olur. İnsan isterse kendisini yaratarak kendi tanrısı olabilir. Bu felsefik bir yaklaşımdır ve kimi Ortadoğulu felsefecilerde bu vardır. Şeyh Ahlati gibi, Suhreverdi gibi. Onlar, 'insanın ölümlü tanrı, tanrının ölümsüz insan' olduğunu söylerler. Kendisini yaratma arayışına çıkan insan, özünde tanrılaşma arayışında olan insandır.

Demek ki, varolan hakikatler yaratılmış hakikatlerdir. Ezel-ebed geçerli olan bir hakikat yoktur. Dışımızda, insanın ve toplumun dışında bir hakikat yoktur.

Toplum ve birey kendiliğinden evrim sonucu oluşmaz. Bilinçli, iradeli bir müdahale sonucunda yaratılırlar. Yaratım tanrı özelliğidir. Toplumu ilk yapanlar bu yüzden tanrılaştılar. Kadın toplumsallığı yarattığı, geliştirdiği için tanrıça oldu. Kadın toplumu yaratmasaydı, sadece fiziki varlığıyla tanrıça olabilir miydi? Olamazdı.

Demek ki, varolan hakikatler yaratılmış hakikatlerdir. Ezel-ebed geçerli olan bir hakikat yoktur. Dışımızda, insanın ve toplumun dışında bir hakikat yoktur.

Tanrı veya tanrıçalaşmanın ölçüsü, insanın kendisini yapması kadardır. Bu da insanın hayalleriyle, özlemleriyle, ütopyalarıyla ilgilidir. Bunların toplamı özgürlüktür. CHE, 'insan hayalleri kadar özgürdür' derken bunu ifade ediyor. Bu da İSTEKTİR. İnsan istediği oranda yapar, yaratıcı olur. İsteğin büyüklüğü, güçlülüğü bunda motor rolünü oynar.

Yeni hakikatin bir diğer özelliği de hiçbir şeyi birbirinden koparmadığı gibi aynı yapmamasıdır. Bu oldukça derin ve esnek bir yaklaşım ister. İnsan tüm canlıların özelliğini kendinde toplar, ancak tüm canlılar biraraya gelse bir insan oluşmaz. Ya da toplum insanın tüm özelliklerini taşımasına rağmen, tek tek yığınlar gibi insanları bir araya getirmek toplum yaratmaz. Toplumun ve insanın anlamı, önemi ve değeri burada açığa çıkıyor. Toplum, yığın halindeki insanlardan niteliksel olarak farklıdır.

Bu felsefi yaklaşıma yakın yaklaşımları Doğu felsefesinde veya mistisizminde bulmak mümkündür. Bu hakikate yakınlaşma vardır. İnsan hakikatinden kopmama durumu var. Örneğin Taoculukta şöyle bir durum var; 'Tanrı taşta uyur, çiçekte rüya görür, hayvanda uyanır, insanda uyandığının farkına varır.' Bu Taocu hakikatin güzel bir ifadesidir. Her şey birbirine bağlıdır, ama hiçbir şey aynı değildir. Tanrı olan hakikat, evrendeki her şeyde vardır. Tanrı taşta rüya görmez, ancak yatar, çiçekte uyanmaz, ancak rüya görür, hayvanda farkına varmaz, ancak uyanır, insanda ise tüm bunların farkına varır. Yani bu aşamaları geçerek gerçek kimliğine ulaşır.

İnsanın bir yönü biyolojiktir, yani fiziktir, geldiği doğanın bir parçasıdır, ancak bir yönü de düşünce, sezgi ve duygudur yani fizik değil, metafiziktir. Yani bir parçası doğadır, bir parçası doğanın ötesindedir.

İnsanın bu ikili yapısı felsefenin temel tartışma gündemidir. Felsefedeki yarılmalar kaynağını bundan alır. Buna göre doğayla ifadelendirilebilen şeylere fizik dediler. Bunlar gözle görülen, dokunulan şeylerdir. Doğanın ötesinde olan veya doğayla açıklanamayan şeylere de doğa ötesi, yani metafizik dediler. Bunlar da gözle görülmeyen, elle dokunulamayan şeylerdir. Mesela ruh, gözle görülmez, elle tutulmaz. Bu anlamda metafiziktir. Sevgi, duygu doğayla ifadelendirilemez, açıklanamaz, bunlar da metafiziktir. Kin, öfke nefret doğayla ifade edilemez, bunlar da metafiziktir. Bunlar insandaki metafizik yanlardır. İnsanın bir yönü maddi şeylerle tarif edilirken, diğer yönü maddi şeylerle tarif edilemez. İşte bu, insanın metafizik yanıdır. Modern paradigma pozitivist olduğundan metafiziğin bir önemi yoktur. Fazla anlam ifade etmez. Hatta küçümsenir. Zamanı geçmiş, geri ve ilkel bir düşünüş tarzı olarak değerlendirilir. Bu yüzden Comte, felsefesini oluştururken pozitivizme başvurur. Felsefenin gelişimini üç aşamaya ayırır. Düşüncenin metafizik aşaması yani çocukluk aşaması, dini aşama yani gençlik aşaması, pozitif aşama yani olgunluk aşamasıdır. Ona göre metafizik, düşüncenin çocukluk halidir. Bunun üzerinden geliştirdiği hakikati topluma dayatır. İşte deli gömleği denen hakikat budur. Bu hakikat düşüncemizi, beynimizi sakatlamıştır. Metafiziği böylesine küçük görerek gerçeklikten uzaklaştırmıştır. Oysa metafizik diyerek gerçeklikten uzaklaştırılan şeyler, insanlaşmanın özünü teşkil eden şeylerdir. Mesela, direniş, inanç, bağlılık vb. şeyler metafiziktir. Bunları yok saymak mümkün müdür? Bunları görmezlikten gelmek mümkün müdür? Bunu görmezden gelen birisi boş çuvalın yere yığılması gibi yığılır, çöker. Zaten günümüzde toplumsal çöküşün en temel nedenlerinden birisi budur.

Kimi filozoflar bu boşluğu görüp, fark ettiler. Bu konuda belli eleştiriler geliştirdiler. Ancak bu sefer de işe diğer uçtan el attılar. Her şeyi metafiziğe boğarak yaşamdan kopardılar. Kötü bir ruhçu oldular. Ruhun özgür olması gerektiğini belirtip, bedenin ruha bir hapishane olduğunu söylediler. Toplumun da bireyi daralttığını söylediler. Toplum birey için açık cezaevidir dediler. Böylece ruh ve bedeni, birey ve toplumu, fizik ve metafiziği kendi cephelerinden parçaladılar. Bütünlüğü bozdular. Bütünlüğü bozmak, karşı karşıya getirmek modern paradigmanın bir yöntemidir ve ona hizmet eder. Yeni hakikat bu açmazı aşarak bu tuzağa düşmemelidir. Bunun yolu da bu sisteme her yönden negatif yaklaşmaktır.

Modern paradigmanın metafizik tanımını da değiştirmek gerekir. Metafizik, insanın enerjisidir. Enerji insanın yaşam gücü ve direncidir. Önderlik savunmada bir insan öldüğünde bedeninden 18 gramlık enerji kaybının olduğunu belirtiyor. Bu enerji nereye gidiyor? Belki de 'evren ruhlarla doludur' deyimi bu anlamda doğrudur. Buna inanırsan, enerjinin akışına inanırsan sana güç verir, ancak inanmazsan sana hikaye gibi gelir. Bunların hikaye gelmesinin altında yatan ise, bilimsel yöntemin bizde oluşturduğu hakikat gerçeğidir. Bir de yaratılan hakikat ile gerçek hakikat arasında bir terslik, bir zıtlık var ve bu zıtlık giderek uçuruma dönüşüyor.

İşte bu zıtlık, bu terslik insanlarda gerginlik yaratıyor. İnsanların krizli olmalarının, gergin olmalarının, stresli olmalarının en temel nedeni budur. Önderlik kendisi için 'krizli kişilik' diyordu. Bu kişilikten dolayı İmralı'da boğulmanın eşiğine geldiğini defalarca söyledi. İmralı savunmalarıyla düşüncesinin rafine olduğunu, hakikatler arasındaki bu tezatlığı aştığını ve rahatladığını belirtti. Son savunma için de 'adeta üzerimden büyük bir yük kalkmışçasına rahatladım' diyor. İşte rahatlama budur. Materyalist-idealist yaklaşımların, parçalı ele alışların yarattığı hakikatleri aşmak ancak insanda rahatlığı sağlar. Stres, gerginlik ve hatta inme gibi uygarlık hastalıkları çözüme kavuşur, iyileşir.

Enerji üzerinde araştırma yapanlar, var olan enerjinin ancak % 10'unun kullanıldığını, diğerinin de kaybolduğunu söylüyorlar. Hiçbir şey kaybolmayacağına, yok olmayacağına göre, kullanılmayan enerji nereye gidiyor?

İnsan da benzer durumdadır. Enerjisinin ancak bir kısmını kullanıyor, diğer enerjiyi kullanamıyor. İnsanda biriken ve kullanılmayan enerji hastalık yapar. Ağırlık yapar. Ya da kendisine yeni bir kanal arar. İnsanın hiç beklenmedik anda değişik şeyler yapması bu enerjinin kendisine kanal açmasıyla ilgilidir. İnsan bu enerjisini kullanabilirse, Doğulu felsefecilerin söylediği gibi 'ölümlü tanrı' konumuna gelir. İnsanın enerjisi, insanın metafiziğidir. Bu enerjiyi kullanmak önemlidir. Evrende oluşan kara delikler evrendeki fazla enerjiyi yutuyor. İnsandaki fazla enerjiyi de insanda oluşan kara delikler yutuyor. Nedir insanda oluşan kara delikler? Amacından kopan cinsellik, insan için bir kara deliktir. Ve enerjisinin çok büyük kısmını yutar. Basit ailecilik ve aile kavgaları, birer kara deliktir, insanın enerjisini emer. Keyfiyet, kendine göre yaklaşım, rahata düşkünlük, doyumsuzluk vb. sayabileceğimiz onlarca şey insan için birer kara deliktir. Boş kalan enerji, cinsellikle kadın ve erkeği düşürür. Boş kalan enerji insanı açlıkla düşürüyor. Boş kalan enerji, günlük yaşamın basitlikleriyle insanı düşürür. Fitne fesat yapmak bile enerji boşaltmaktır. Toplumda maçlara gidip slogan atarak biraz deşarj olalım deniliyor. Bu sorunlar insandaki enerjiyi emerler.

İnsanda bozulma nasıl olur? İnsan kötü olarak doğmaz. Zamanla bu enerjisini doğru kanallara akıtıp kullanamaması bozulmanın en temel nedenidir. Enerji de su gibidir. Durmaz, hep akar. Bir yerde birikirse, en zayıf noktayı patlatarak akışını sürdürür. İşte insandaki zayıf veya zaaflı yönler, insan için enerjisini emen birer kara deliktir. Kul-lanılmayan enerji boğuntu yaratır. Biriken enerji onu çürütür. Boğuntuya gelip çürümemek için enerjiyi kullanmak gerekir. Melekleşme veya uçma denen şey böyle olur. Önderlik boşuna 'insan uçurumun kenarında kanatlanır' demedi. İnsan, uçurumun kenarında daha fazla enerji kullanıyor. Kullandığı bu enerji onu uçuruyor. Enerjiyi kullanmak için de tanrı olmak gerekiyor. Yani yaratıcı olmak gerekiyor. Geliştireceğimiz hakikatin en önemli özelliklerinden birisi de budur. İNSANI KENDİ TANRISI YAPMAK!

Bu hakikatin diğer bir özelliği de bunun bir hayal, ütopya olmadığıdır. Zaman zaman 'bunlar hayaldir, ütopyadır, bunların gerçekleşmesi yüzyıllar sürer' şeklinde itirazlar yükseliyor. 'Söylenenler güzel, hayaller güzel ancak bunlar pratikleşebilecek, yaşam bulabilecek şeyler değil. Bunlar bugünden yarına olacak şeyler değildirler' diyerek, bilinmez bir geleceğe erteleme yaklaşımı var. Bu umutsuz yaklaşım da sistem hakikatinin yarattığı bir gerçektir. Oysa söylendiği kadar zor şeyler değil bunlar. Önderlik bunun için; 'bir-iki iyi duygu, bir-iki doğru söz ve bunun pratiği yeterlidir' demektedir. Zerdüştlükteki 'doğru düşün, güzel söyle, iyi yap' yaklaşımını esas almak yeterlidir.

21. yüzyıl devrimciliği inanca, iradeye ve tercihe dayalı bir devrimciliktir. Oluşacak hakikat de bunun hakikati olacaktır. O yüzden tercih güçlü olmazsa, 21. yüzyıl devrimciliği zayıf kalır, hakikati zayıf kalır. 21. yüzyılda temel sorun, yeni bir hakikat mi arayacağız, yoksa var olan hakikatlerden en iyisine tabi mi olacağız? Sorun budur. Bun-

da yapılacak TERCİHTİR! Verili hakikat, var olan hakikat daha somut olduğundan gözle görülür durumdadır. Bu yüzden ulaşılması kolaydır. 21. yüzyıl hakikati ise henüz tam açığa çıkmamış, gözle görülmediğinden, ona ulaşmak, onu elde etmek çok zordur. Verili hakikatte insanın çevresi maddi şeylerle doludur, ancak 21. yüzyıl hakikatinde insan yalnızdır. Hem de kutsallık derecesinde yalnızdır. Önderlik de buna 'kutsal yalnızlık' dedi. Verili hakikatte insan topluluk içinde olsa da duygusunda, yüreğinde yalnızdır. Okyanusta susuz kalmış gibidir. Kapitalist sistemde bir şehirde on milyonlar birlikte yaşar, ancak yine de yalnızdırlar. 21. yüzyıl hakikatinde ise insan görünüşte yalnızdır, ancak yüreği milyonlarladır, duygusu milyonlarladır. Bir damla da olsa okyanusladır. Kendisinin enerjisinin diğer enerjilerle birleşeceğini, bir sinerji yaratacağını bilir. Burada tercih şudur; Tek olup binlerle yaşamak, binlerle olup tek yaşamak. Tercih hangisine yapılacaktır? Tercih özgürlüğe giden yoldur. Özgürlük için hangi yoldan gidilecek?

Hakikate karşı çok değişik duruşlar, tutumlar sergileniyor. Madem verili hakikat yaşanmaz, kabul edilmez, istenilen hakikat de yoktur, o zaman ne yapılacak? En iyisi boş vermek. Nasıl olsa hiçbir şeyin değeri yok diyen nihilist, inkarcı yaklaşımlar, bunun başını çekiyor. Bu eğilim, pratikte de orta yolculuk tarzında kendisini dışa vuruyor. Söylenen hakikate kim tahammül edebilir, bu kadar yalnızlığı kim göze alabilir? Ya da göze alınanlar buna değer mi? Söylenen hakikat Kaf Dağı'nın arkasındadır ve buna ulaşmak için de küllerinden yeniden doğan Zümrüd-ü Anka gibi olmak gerekir. İnsan da böyle olmadığına göre, buna gerek yoktur. Diğer tarafta ise, maddi bir gerçeklik var, içinde her türlü yaşam imkanı var. İnsanı mest eden, sarhoş eden verili hakikat var. Hangisi tercih edilecek? Sümer rahipleri mitolojiyi yaratırken gerçekliği insandan hep uzak tutmuşlardır. Yunan mitolojisinde her türlü kötülük ortaya saçılmasına rağmen, umut tutsak edilmiştir. Cennet hikayesinde her şey serbesttir, ancak bilgi ağacının meyvesinin yenmesi haramdır. Rahipler bu mitolojiyi oluştururken, insanın en temel erdemlerini ondan almışlardır. Umudu, bilgiyi yasaklamış, tutsak etmişlerdir. Rahipler, bilimi bile hep uzakta, insanın dışında yapmışlardır. Matematikten sonraki ilk bilimin astronomi olması anlaşılırdır. Göğe bakarak bilim yapmışlardır. Yani bilimi hep uzaklarda aramışlardır ki, normal insan bunlara ulaşmasın. Bilim tekellerinde kalsın. Bu paradigmayla oluşturulan gerçeklik günümüze kadar devam ediyor. Bilim bazı kesimlerin tekelindedir. Bu yüzden günümüzde bilim toplumdan kopmuştur, toplumla bağını yitirmiştir. Hatta bilim adamı deyince toplumla bağı olmayanlar anlaşılmaktadır. Rahiplerin, bilim adına Sümer devletinin kanunlarını yapması gibi, günümüz bilim adamları da devletlerin kanunlarını yapmaktadırlar, devletlerin elini güçlendirici şeyler yapmaktadırlar. Böylece toplumdaki metafiziği, ahlakı öldürüyorlar. Örneğin din, inanç metafizik bir olaydır. Bu düzeyde din karşıtlığını geliştirmek doğru değildir. Din, günümüzde gerçekliğinden uzaklaşmış, bozulmuş durumdadır. Din adına katliamlar yapılıyor. Bu, dinin bozulmuş halidir. Her şeyi dine bağlamanın veya din karşıtlığına bağlamanın sonucu budur. Ancak dinin özü bu değildir. Din özünde bir inanç olayıdır. İnsan inançsız yaşayamaz. İnsan toplumsallığının farkına vardığında kendisini besleyen her şeye minnet etti, şükran gösterdi. Kendisini besleyen, yaşamında etkileri olan şeyleri kendisine totem yaptı. Kendisini totemiyle ifade etti. İşte bunlar ahlakını oluşturdu. Minnetsiz, şükransız insa-

Verili hakikatte insan topluluk içinde olsa da duygusunda, yüreğinde yalnızdır. Okyanusta susuz kalmış gibidir. Kapitalist sistemde bir şehirde on milyonlar birlikte yaşar, ancak yine de yalnızdırlar. 21. yüzyıl hakikatinde ise insan görünüşte yalnızdır, ancak yüreği milyonlarladır, duygusu milyonlarladır. Bir damla da olsa okyanusladır.

nın varacağı sonuç faşizmdir. Bu da insanlıktan çıkmadır. İnsan olmakta ısrar, manevi değerlerinde ve inançlarında ısrarcı olmaktır.

Ahlakın metafizik bir yaratım olduğu yukarıda belirtilmişti. 21. yüzyıl hakikati ahlak hakikatidir. Ancak verili hakikat, ahlakı, toplumun ve bireyin bileklerinde kelepçe, boynunda zincir, ayaklarında pranga olarak görüyor. O yüzden her gün ahlaksızlığı bir politika olarak geliştiriyor. Bu hakikate göre, ahlaksız toplum en özgür toplumdur. Marks Weber'in Protestan Ahlakı adlı kitabında belirttiği gibi, kapitalizm karını arttırmak için ahlak engelini kaldırmalıdır. Hıristiyanlıkta, bunu en iyi yapan Protestanlıktır. Ahlak insanı topluma bağlar. Verili hakikate göre bireyi topluma bağlayan bu bağlar çözülmedikçe, özgürleşme gerçekleşmez. Bu yüzden özgürleşmek için bu bağları çözmek gerekir. İnsanı en fazla bağlayan bağ emek bağıdır. Bu bağ da çözüldükten sonra insan özgürleşir. İşte Protestanlık bu bağları çözmüştür.

Sanat metafizik bir yaratımdır. Ruhu, duyguları doyuma ulaştırır. Sanatı, kültürü insan yaşamından çıkart, insan yaşayamaz. İnsan ilk taşı attığında gidip onun resmini çizmiştir. Bu yüzden insan yaşamının bir parçasıdır ve en az insan yaşı kadar da eskidir. Sanat insan ruhunu doyurma ve terbiye etmedir. Sanatçı da insanın ruhunu terbiye edendir. İnsanın ruhunu doyurmayan bir sanatçı, sanatçı değildir. Bu tüm sanat dalları için geçerlidir. Kültür de bunların toplamıdır. Ruhun doyurulmadığı, terbiye edilmediği yerde kültürsüzlük vardır. Kapitalizm ruhları aç bırakıp terbiye etmediği için kültürsüz bir sistemdir. Birisine kültürsüzsün demek, ruhun terbiyesizdir demektir. İnsan, yaşamını kendisine göre şarkılaştırmış, tiyatrolaştırmış, folklorlaştırmıştır. İlk Sümer yazıtlarına bakılsın, hepsi tiyatro gibidir ve dili şiirseldir.

Toplumları en fazla değiştiren şeylerin başında din, ahlak ve kültür gelir. Toplumda şöyle bir gerçek var. 40 tane ideolojik-teorik doğru söyle fazla etkilenmez. Ama iki tane dini söz söyle, iki güzel ahlak örneği göster, ruha hitap eden bir iki şiir oku, türkü söyle, oyun göster daha çok etkilersin. Bu yüzden, "Ortadoğu'da bir imam Batılı aydınlara teneke bağlar" deniliyor. Bu bir gerçeğin ifadesidir. Buna güzel bir örnek Osmanlı vezirlerinden İskender Paşa'nın örneğidir. Osmanlılar Balkanları işgal ederken, oradaki küçük Hıristiyan çocukları getirip devlet okullarında okutarak devşirirler. Bu Osmanlı sisteminin temelini oluşturur. Bu Balkan işgali sırasında Arnavutluk da işgal edilir. Oradaki küçük çocuklar İstanbul'a getirilerek devlet okullarında okutulur. Bunlardan birisi İskender Paşa'dır. İskender Paşa kısa sürede yükselir ve vezir olur. Zamanla Balkanlarda çıkan isyanları bastırmakla görevlendirilir. Orduyla beraber Balkanlara geçer, isyanları kanla, katliamla büyük bir acımasızlıkla bastırır. Adeta taş üstünde taş bırakmaz. Aynı şeyi memleketi olan Arnavutluk'ta da yapar. Adeta Arnavutluk'u yerle bir eder. Zafer kazanmış komutan edasıyla gerine gerine gelirken, yıkık bir evin önünde ağıt yakan bir anneyle karşılaşır. Anne ağıtı o kadar derinden söyler ki yürekleri yakar. Ağıt, İskender Paşa'yı adeta sarsar. Paşa ağıt bitinceye kadar ananın yanına diz çöker ve içten içe ağlar. Ağıt bitince, İskender Paşa ağıtı anneye sorar. Anne de ağıtın hikayesini anlatır. Hikayeden etkilenen İskender Paşa, yeniden ordusunun başına geçer ve bu sefer de Arnavutluk'un bağımsızlığı için Osmanlılara karşı savaşır. Savaşı kazanır, Osmanlıları Arnavutluk'tan çıkarır. Bu bir türkünün, bir ağıtın yarattığı değişimdir. İskender Paşa'ya 40 sefer Arnavutluk tarihi anlatılsaydı, bu kadar etkilenmezdi.

Yılmaz Güney'in 'sazın teline vurulan her mızrap, atom bombasından daha etkilidir' sözü burada gerçek anlamını buluyor.

Biz de toplumu değiştirmek istiyoruz. Önderliğimiz devrimciliğin rolünü, "toplumun politik ve ahlaki olan özünün gerçekleşmesi için tıkalı kanalların açılmasını sağlama" olarak tanımladı. Devletçi sistemde toplumun önü kapalı olduğundan toplumun tüm bileşenleri, güçleri ve potansiyelleri oranında kendini gerçekleştirememektedir. Bu nedenle de insan eksik kalmaktadır.

Toplum organik olamamaktadır, birbirini tamamlayamamaktadır. Toplumun gerçek bir toplum, insanların da gerçek insanlar olabilmesi için doğal toplumdaki ahlaka dönmek veya o ahlakı güncelleştirmek gereklidir.

İnsan inançsız veya hakikatsiz yaşayamaz. Bunu herkes derinden biliyor. Politik ve ahlaki olan doğal toplumda, insanlar hakikatlerini yaşamlarının bir parçası yaptılar. Yaşamları hakikatleri oldu. Bu animizmle oldu, totemle oldu, ana tanrıçayla oldu. Bu durumu fark eden şaman, kendi egemenliğini kurmak için yaşlı ve tecrübeli erkekle geliştirdiği ittifakla yeni bir hakikat oluşturdu. Mitolojik hakikat denen hakikat budur. Bu hakikatten rahibin sesi yankılanır. Sonra din hakikati oluşur. Dinden de birleşen tanrıların sesi gelir. Bu ses egemenlerin sesidir. İnsanın kültürsüz yaşayamayacağını bildiklerinden kendi kültürlerini geliştirirler. Kültürden gelen, özünde sistemin sesidir. Gelen nağmeler doğal toplumun değil, kapitalizmin nağmeleridirler. İnsan duygusuna, insan ruhuna olan bu akış olmadan, yaşamın olmayacağını biliyorlar. Bu yüzden bu sesi keserek kendi seslerini yerleştiriyorlar. Bugün duyduğumuz seslerden hangisi insanı toplumsallaştıran mitolojinin sesidir, hangisi rahibin sesidir; bugün duyulan seslerden hangisi insana huzur veren dinin sesidir, hangisi tek tanrıda ifadesini bulan egemenlerin sesidir? Bunlar mutlaka ama mutlaka ayrıştırılmalıdır. Ayrıştırılmazsa gelen her sese kulak kabartırız ki, bu da çok kötü sonuçlanır.

İnsanın kanadı olmadığından uçamaz, insan mitolojik bir varlık olmadığından melek de değildir. Ancak uçmak veya melek olmak elindedir. % 10'unu kullandığı enerjisini arttırırsa bunu yapabilir. Melek zaten enerjidir ve kutsal yalnızlığı yaşar. O yüzden bütün APOCULAR birer melektir. Daha doğrusu melek gibi olmak zorundadır. O yüzden APOİZM melekleşmenin bilimidir, melekleşmenin ilmi, melekleşmenin dilidir. APOCULAR bir yanlarıyla melekleşme, tanrılaşma ve tanrıçalaşma yolunun yolcusudurlar. Tercih bir daha ortaya çıkıyor. Mitolojilerdeki Kentaurlar mı olacağız, melekler mi olacağız? İnsanı cehenneme götüren kentaurlar mı olacağız yoksa insanları yücelterek göklere çıkartıp cennete götüren melekler mi olacağız? Mitolojilerdeki kentaurlar insanları cehenneme götüren aracılardır. Hayvan insan karışımıdırlar.

21. yüzyıl hakikati veya aranan hakikat budur. Bu, verili hakikate karşı yeni bir hakikat yaratmadır. Zorlukları çok fazla, dağ gibidir. Engelleri çok fazla. Yeni hakikat Bruno gibi yakılmayı göze alabilenler tarafından yaratılabilir. Yeni hakikat özgürlüktür. Özgürlük kolay olsaydı Ronahi ve Berivan kendilerini yakmazlardı. Özgürlük kolay olsaydı Bruno yakılmazdı. Kolay olsaydı Nesimi'nin derisi yüzülmezdi. Çok kolay olsaydı Bedrettin darağacına gitmezdi. Hakikat, verili olan sistemi tümden karşıya almaktır.

Özgürlük kolay olsaydı Ronahi ve Berivan kendilerini yakmazlardı. Özgürlük kolay olsaydı Bruno yakılmazdı. Kolay olsaydı Nesimi'nin derisi yüzülmezdi. Çok kolay olsaydı Bedrettin darağacına gitmezdi. Hakikat, verili olan sistemi tümden karşıya almaktır.

Hakikat kavgadan çıkar. Hakikat, Zümrüd-ü Anka kuşu gibi küllerinden doğar. Hakikat belki de dördüncü kelebek gibi ateşin ortasına dalmakla olur. Ateşe dalmayan kelebek, hakikate ulaşamaz. Hakikat, kirlilik içinde doğsa da bir lotus gibi kalabilmektir. Deniyor ki, canlıyken çiçeklerin içinde en iyi kokan çiçek zambakmış. Bu çiçek canlılığını yitirince de dünyanın en kötü kokusunu yayarmış. En güzel çiçek olan canlı zambak mı, çok kötü kokan çürümüş zambak mı?

Hakikat, capcanlı bir zambaktır. İnsan kültürsüz, sanatsız, edebiyatsız yaşayamayacağına göre, bunlar ne kadar gelişecektir. Edebiyat sanat, insanı lotus yapmalıdır. Lotusu kirleten kirleri temizleyecektir. Temizlerse amacına ulaşacaktır...

KLANDAN DEMOKRATİK ULUSA

Sinan ŞAHİN

Son dönemlerde Önderliğimizin geliştirdiği yol haritası çerçevesinde sık sık dile getirmiş olduğu 'Demokratik Ulus' kavramı üzerinde neredeyse fırtınalar koparılmaktadır. Hiç de konuyla ilgisi olmayan değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu değerlendirmelere bağlı olarak da AKP hükümeti tarafından 'Kürt açılımı' olarak ele alınan süreç, önce 'demokratik çözüm' giderek de 'milli birlik projesi' olarak tanımlanmaya başlamıştır.

Süreç böylesi tanımlamalar ışığında evrim geçirirken 'ulus-devlet', 'üniter devlet', 'tek bayrak, tek ulus, tek dil' kavramları gündemin baş köşesine oturtulmaya çalışılmaktadır. En sonunda, TC'nin Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ, TSK cephesinden açılımı yorumlayarak var olan inkarcılık bayrağını yeniden dalgalandırmıştır. Bir taraftan siyaset ağalarından bahsederken, diğer taraftan sorunu ekonomik olarak niteleyerek, devleti Kürtlere Türkçeyi yeteri kadar öğretemediği, yeteri kadar iş bulamadığı için eleştirmiştir. 'Son terörist kalıncaya kadar' da savaşın devam edeceğini tekrarlamıştır. Bu arada 'sınır ötesi operasyon' önce hükümet sonra da meclis onayından geçirilerek bir yıl daha uzatılma sürecine sokulmuştur. Bir kez daha asıl hedefin özgürlük mücadelesini yok etmek olduğu, tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmıştır.

Sürecin böylesi bir noktaya gelmesi, tüm medya organlarında anlık olarak etkisini göstermiştir. En 'iyimser' yaklaşanlar 'açılım'a kuşkuyla bakarken, statükocu eğilimin sözcüleri yeni bir raunt kazanmanın heyecanı ile kah kalemlerine sarılarak, kah dil dökerek zehirlerini akıtmaktadır. Gelinen bu aşamada, ana eğilim son birkaç aylık dönemin kapanmak üzere olduğunu işaret etmektedir. Ama Kürtler, onun özgürlük iradesi olan PKK, bu işin oyun olmadığını ilan edercesine, Önder APO ve onun 'yol haritası' etrafında kenetlenerek 'demokratik ulus' taleplerini giderek artan bir gür sesle haykırmaya devam ederken, sürecin gerçek öncüsü olduğunun ve nasıl sahip çıkılması gerektiğinin mesajlarını vermektedir.

Bunun için de etrafında fırtınalar koparılan bu 'demokratik ulus nedir?' sorusuna yanıt vermek, yazımızın konusu olmaktadır. Aslında Önderliğimizin tüm savunmalar boyunca ve haftalık görüşmelerinde üzerinde durduğu temel konuların başında da bu konu gelmektedir. Yani 'demokratik ulus' deyince, bizim açımızdan ya da Önderliği belki de bizlerden daha dikkatli takip eden liberaller, muhafazakarlar, faşistler, sosyal-demokratlar; kısacası PKK çizgisi dışında kalan tüm birey, grup, sınıf ya da örgütler açısından hiç de gizli saklı bir şey kalmamıştır. Ama buna rağmen bilinçli bir çarpıtma ve psikolojik savaş yöntemi ile karşı karşıya olduğumuzu görmekteyiz.

Bu manipülasyona dayalı özel savaşın, gerçeği ne kadar çarpıttığını anlamak için, konuya girerken öncelikle Önderlikten yapacağımız bir alıntıyla, demokratik ulus deyince, neyin anlaşılması ve böylesi bir ulusal örgütlenmeye gidişte nasıl bir yol izlenmesi gerektiğini görelim:

"Demokratik, komünal ve sivil toplum etrafında bir Kürt uluslaşması en sağlıklı ve çağdaş yöntemlerden biri olabilir. Klasik devlet odaklı ulusal hareketten farklı olması, uzun vadeli ulusal kurtuluş savaşı yöntemlerine dayanma yerine, işlevsel sivil toplum ve demokratikleşme faaliyetlerine öncelik vermesi demokratik ulusal şekillenmeyi sağlayabilir. Özellikle kadının özgürlük temelinde katılımı önemini daha da arttırmaktadır. Milliyetçilikten arınmış, din radikalizmine yer vermeyen, yerel kültürün özgür ifadesine, toplumsal cinsiyet özgürlüğüne ve çevreci ekolojik çalışmaya dayanan bu tür

uluslaşma, ayrılıkçılık ve şiddet içermeyen yöntemleriyle demokrat ulus olmanın en sağlıklı yoludur. Kürt uluslaşması bu yöntemle Ortadoğu gibi etnik, dini, mezhebi, milliyetçi boğazlaşmanın en yoğun yaşandığı bölgede çözümleyici değeri yüksek bir örnek olabilir. Özellikle İsrail-Filistin örneğinden büyük bir çıkmaza giren milliyetçi yöntem yerine, yeni yöntemler kaçınılmaz olmaktadır. Sorunları şiddet ve ayrılmalarla çözmenin gerçekçi ve çözümleyici yol olmadığını tam anlamanın zamanıdır. Yine devlet terörü ile milli gerçekleri yok etmenin olanak dışı olduğu anlaşılmalıdır. Daha da önemlisi, farklı ulusal, etnik ve dini kültürlerle yaşamanın bir kaygı, kayıp etkeni değil, zengin canlı bir yaşam yolu olabileceği de anlaşılmalıdır. Farklı ulus ve kültürlerden olmanın farklı devlet gerektirmediğini, ancak tam bir demokrasi gerektirdiğini anladıkça, çözülemeyecek bir ulusal sorunun olmadığı da daha iyi anlaşılacaktır.

Günümüzde Kürt uluslaşması iki yöntemi de birlikte ve iç içe denemektedir. Birincisi, Batı kapitalist sistemin desteklediği ve şimdilik programını Federe Kürt Devleti olarak somutlaştıran ilkel milliyetçi feodal-burjuva Kürt hakim tabakasının yolu; ikincisi, özgücü esas alan, demokratik ve özgürlükçü bir ulus olmayı hedefleyen emekçi Kürt halkının yolu. Birincisinde gericileşmiş, çıkara dayanan feodal, dinci ve aşiretçi bağları kullanırken, ikincisinde dar aşiretçiliği aşmış, feodal, dinci eğilimlere dayanmayan, demokratik, özgürlükçü, eşitçi bağları esas almaktadır. Birincisi ağırlıklı olarak ABD'nin işgal koşullarında Irak Kürdistan'ında öncülük etmeye çalışırken, ikincisi özgücüne dayalı, Türkiye'nin demokratikleşmesinde Kürdistan'ı bir köstek değil destek olarak değerlendirmede öncü kılmaya çalışmaktadır. Bu iki yolun ya da yöntemin önümüzdeki dönemde Ortadoğu çapında ağırlaşan ulusal demokratik sorunların çözümündeki rolleri, önemi daha iyi anlaşılacaktır. Kürdistan'ın daha kapsamlı bir yeni İsrail-Filistin mi olacağı, yoksa demokratik barışçı çözüm ülkesi mi olacağı bu yöntemlerin ağırlık kazanmasına göre belirlenecektir. Dar etnik, kavmiyetçi, dinci ve milliyetçi yöntemlerden ne kadar uzak durulur ve askeri yöntemlere itibar edilmezse, Kürdistan'daki çok karmaşık toplumsal sorunların demokratik, özgür ve eşitçi çözümü de o denli demokratik uluslaşmanın yoluyla olur."

Bu girişten sonra demokratik ulus kavramını oluşturan tarihsel-toplumsal gelişmeleri kısaca da olsa açmaya çalışalım.

Ulusun, Devletle Birlikte Ele Alınması Kaçınılmaz mıdır?

İnsanlık, tarihi boyunca iki temel paradigma tanıdı. Her ne kadar her temel paradigma kendi içerisinde bölümlere ayrılsa da, özü değiştirmemektedir. Birincisi insanlığın ilk hafızasını oluşturan, doğayla canlı bir bütünlük içinde, eşitlik-özgürlük temelinde, kıra ve etnisiteye dayalı politik ve ahlaki bir toplum olan doğal toplumu esas alan paradigmadır. Bu, insanın toplumsallaşmasının kök hücresidir. Politikanın, ahlakın, komünalitenin kök hücresidir. Bu, ana kadın etrafında gelişen paradigmadır. Mitolojik anlatıma göre cennettir.

Bunun karşısında insanlık hafızasının küçük bir bölümünü oluşturan, kente-sınıfa-devlete dayalı, sınıfçı, iktidarcı, cinsiyetçi, doğayı ve kadını cansız ve vahşi bularak denetim altına almak isteyen, erkek egemenlikli paradigmadır. Sınıfa ve bireyciliğe dayalı bu paradigma, komünal değil bireyseldir. Politik ve ahlaki değil, idari ve pragmatisttir. Dinsel ifadeyle mahşer ya da cehennemdir.

Bu paradigma çatışması toplumsal gelişmenin her aşamasında kendisini gösterir. Ancak buna ne tanrısal bir özellik atfedip kaderci, ne de 'bilimsellik' adı altında düz, çizgisel ve determinist yaklaşmak doğrudur. Bunun böyle gelişmesi, ne ilahi olanın tecellisi, ne de doğa ve toplumun yasalarıdır. Sadece 'Kaos Teorisi'nin ifadesidir. Buna göre, gelişme kaostan çıkar. Fakat ne çıkacağı önceden bilinemez. Bu konuda örgütlü-bilinçli ve mücadeleci olan güç gelişmeye yön verir. Buna da ideolojik, politik ve ahlaksal mü-

cadele denilmektedir. Bu temelde insanlık, iki ana eksende gelişen zihniyet savaşımında, devletçi uygarlık aşamasıyla birlikte mitolojik, dinsel, felsefik ve bilimcilik(pozitivizm) adı altında dört temel yaklaşım biçimine tanık olmuştur. Bu temel yaklaşımlar esasta iktidar, devlet, sınıf, cinsiyetçi ve kent merkezli olarak doğa, kadın ve toplum üzerinde egemenliğe dayalı olmuştur. Demokratik komünaliteye dayalı ekolojik-demokratik ve cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması, uygarlık tarihi boyunca tüm bu akımlara karşı mücadele içinde, kendisini zenginleştirerek gelişmiştir.

Pozitivist yaklaşım, insanlığın ulus örgütlenmesi ile tanışmasında, devleti zorunlu kılmaktadır. Ama Önderliğin de ortaya koyduğu gibi 'Özgürlüğün Sosyolojisi', durumun hiç de öyle olmadığını bizlere göstermektedir. Tarihe bu yeni bakış açısı, insanlığın başlangıcından günümüze kadarki yolculuğunda, devlet ve toplumun birlikte ele alınmasının ve toplumsal gelişim seyri ile devletin gelişmesi arasında doğru bir orantının kurulmasının bir sapma olduğunu göstermiştir. Yani esas olanın toplum olduğu ortaya çıkarken, devletin toplumu tüketen bir hastalık, sapma olduğu tarihsel geçmişi ile yorumlanmıştır. Bu yorumda, devletin büyümesinin, toplumun daralması, küçülmesi, çözülmesi anlamına geldiği tüm yönleriyle ortaya konulmuştur. Ortaya konulan bu gerçeklikle birlikte, demokrasi ve toplum iç içe ele alınırken, devletin olduğu yerde demokrasinin de daralacağı, devlet büyüdükçe demokrasinin küçüleceği gözler önüne serilmiştir.

Bu anlamda ulusul-toplumsal örgütlenmenin ve demokrasinin devletle ters orantılı olduğu ortaya konulurken, pozitivizm ve onunla bağlantılı tüm sosyal hareketler ve tarih yorumu mahkum edilmiştir. İşte biz de, bu mahkumiyet temelinde tarihi yorumlarken, demokratik ulusa ulaşmanın ne anlama geldiğini ortaya koymaya çalışacağız.

Devlet ve ulusun birlikte ele alınmasının, bir uygarlık hastalığı ve pozitivizmin yarattığı bir sapma, insanlığı tüketen bir canavar olduğunu belirttik. O zaman esas olan nedir? Canavarlaşmanın önüne nasıl geçilir? Toplumsallık ve bağlantılı olarak toplumun kaynakları yani kökü nedir?

Demokrasi ve Toplumculuğun Kökenleri Komünallikte Gizlidir

Tarihin çok gerilerine gitmeden insanlığın klan örgütlenmesi aşaması ile birlikte konumuzu ele alacağız.

Klan, kan bağına dayalı ve sınırlı sayıda insandan oluşan bir örgütlenmedir. 20-30 kişilik geniş bir aile gibidir. Klan yaşamını, topluluk olma özelliklerinin yanı sıra kullanılan teknik belirler. Bulduklarıyla yetinirler. Klanda, göçerlik temel yaklaşım olduğundan yurt, vatan, ülke bilinci gelişmemiştir. İnanç simgeleri yani totemler, aynı zamanda klanların kimliği ve aidiyet bilinci anlamına gelmektedir.

Yerleşik olmadıklarından dolayı düzenli bir yaşamları yoktur. Su kenarlarına yakın yerlerde barınırlar. Sayıları az olduğundan dolayı birlikte hareket ederler. Gelişmiş bir simgesel dilleri yoktur. Başta beden dili denen ve işaretlerden oluşan JEST denilen davranışlarla iletişim kurmuşlardır. Daha sonra sınırlı miktarda hece ya da sözcüklerden oluşan bir dil oluşturmuşlardır. Bu dil, günlük yaşama dönük, emir kipleri üzerinde kurulmuştur.

Dil gelişmediğinden, dil öbekleri veya dile dayalı ayrışmalar olmadığı gibi sanatsal bir gelişmeden ve soyutlamadan da fazla bahsedemeyiz. Avladıkları hayvanların resimlerini ya da av sahnelerini kaldıkları mağaralara ve kayalara çizmekle yetinmektedirler.

Klan, tek parça bir örgüt konumunda olup, bir bütün oluşturur. Klandan bir kişiyi koparmak, tümünü yok etmekle mümkün olabilir ki, bu durumda da koparılanın yaşatılması mümkün değildir. Zaten bir klan başka bir klandan birini içine almaz, aldığında da onun diğer üyelerden hiçbir farkı kalmaz, o tamamen klanın üyesi haline gelir. **"Hepimiz birimiz, birimiz hepimiz için"** söylemi toplumsal yaşamda en fazla da klan için geçerlidir.

Klan, tam bir eşitlik düzenini ifade eder. Ekonomik yaşam ortaklaşadır. Özel mülkiyet yoktur. Sınırlı ve ihtiyaçları karşılayacak kadar da olsa, üretim ve tüketim de toplumsallık yani ortaklaşacılık hakimdir. Bu yüzden birikim yoktur. Şayet ihtiyaç fazlası bir ürün ortaya çıkarsa, o da yine toplumun ortak kullanımına ait olup tüm toplumundur. Klanlarda eğer bir mülkiyetten bahsedilecekse, o da kolektiftir.

Klanlar arası çatışmalar da sık karşılaşılan durumdur. Bir klanın diğer bir klanın av ya da üslenme sahasına girmesi bir kavga nedenidir ve klanlar arasında gelişen kavgalar, bir klanın tümden yok edilmesine kadar gider. Bu kavgalarda insanlar esir alınmaz, köleleştirilmez. Öldürülür ya da galip klanın eşit-özgür bir üyesi olarak yaşama katılır.

Klanın soyutlama yeteneği fazla gelişmediğinden, zihniyeti soyut kurgulamalardan uzaktır. Fiziki, bitkisel ve hayvansal doğadaki her nesneyi canlı ve düşünen varlıklar olarak görür ve öyle yaklaşır. Bu yaklaşım, tüm klan toplumlarında vardır. Doğayı canlı görme, onunla uyum içinde yaşama esastır.

Doğayı kendisi gibi canlı ve ruhlu gören bu anlayışa animizm denir. Animizm, Latince 'soluk', 'can', 'yaşam ilkesi' ya da 'ruh' anlamına gelen 'Anima'dan türetilmiş bir kelimedir. Doğada bulunan canlı-cansız bütün varlıkların bir can ya da ruh taşıdığını varsayan bu inanç biçimine 'canlıcılık' da denilir.

Canlıcılık, insanlığın evrim çizgisinde bir dönemin izah tarzıdır. Dinin ve dinsel inancın da ilk basamaklarından birini teşkil etmiştir. Bu anlamda animizme, insanlığın ilk anlam hafızası da denilebilir. İnsanın ilk düşünüş ve inanış biçimi de olan animizm, doğada olup biten her şeyi ruhlarla izah eder. Doğadaki nesneleri yaşatanın, harekete geçirenin temelde bir tür ölümsüz "ruh" olduğuna inanır.

Animizm, klan doğasının bir ürünüdür. Bu dönem insanı doğayla özdeş, özgürlükçü ve eşitlikçi bir anlayışa sahiptir. Bu aşamada, insan-doğa ikilemi söz konusu değildir. Kendisini doğada, doğayı da kendisinde görmektedir. Kendisini doğayla, doğadaki nesneleri de kendisi ile türdeş görmesi, anlamdaş kılması, yani insanın ilk anlam ve izah tarzının bu biçimde açığa çıkması, bu dönem insanının doğası gereğidir.

Fetişizm, animizm ve bunların toplamı olan totemi, insanın ilk güçlenmesi ve düşünce anlamında da ileri bir adım olarak görmek gerekir. Klan, yaşamını en fazla etkileyen eşya, bitki ve hayvanları simgeleştirerek kutsallaştırır. Bu kutsama bir nevi klanın kimliği olur. İşte kutsallaştırdıkları bu simgelere totem denir. Klan, bilinci ve emeğiyle yarattığı her şeyi toteme yükler. Bu anlamda totem emeğin, bilincin toplamı oluyor. Toteme saygı, emek ve bilince saygı oluyor.

Totem etrafında toplanma esnasında, toteme adaklar sunma, takas yapma ve armağan verme, pazarın ilk veya primitif halini teşkil eder. Bu anlamda totem etrafındaki ekonomik kümelenmeyi proto-pazar sayabiliriz.

İnsanın sadece biyolojik evrimle insanlaşamayacağı bilimsel bir tespittir. Bunun esas olarak metafizik olan toplumsal boyutları vardır. Böylesi bir toplumsallık içinde klanı bir arada tutan, maneviyatını sağlayan, zora dayanmayan ve yazılı olmayan kurallar vardır ki, buna da ahlak denir. Bir insan veya toplum ahlaksız varlığını sürdüremez. Ahlakını yitirmiş toplum ya da birey yıkılmış toplum ve bireydir.

Doğada termodinamiğin ikinci yasası vardır. Adına,'entropi' denir. Buna göre, herhangi bir maddeye enerji akışı olmazsa, o madde zamanla çözülür ve dağılır. Maddeyi bir arada tutan, 'entropi' denen bu enerji akımıdır. İnsan ve toplum doğası birebir fizik yasalarıyla açıklanamaz, ancak bu yasalar ufuk açıcı olduğu gibi, bazen toplumlara da uygulanabilir. Yani, fizikteki entropi yasasının toplumsallıktaki karşılığı ahlaktır. Toplumu bir arada tutan, dağılmasını önleyen işte budur. O yüzden klan için ahlak, yaşamla eş değerdedir. Ahlaksızlık ölüm demektir. Günümüzde bile ahlakın bu kadar değer ifade etmesi, bu özelliğinden dolayıdır. Bu konuda Önder Apo şunları belirtir: *"Klan, totemin simgesel değerinde kendini kutsamak-*

tadır. İlk ahlak kavramına da bu yoldan ulaşmaktadır. Çok iyi bilincindedir ki, klan topluluğu olmazsa yaşam sürdürülemez. O halde toplumsal varlıkları kutsaldır ve en yüce değer olarak sembolleştirip tapınılmalıdır. Din inancının gücü de bu kaynaktan gelmektedir. Din ilk toplumsal bilinç formu oluyor. Ahlakla bütünlüklüdür. Bilinçten giderek katı bir inanca dönüşüyor. Artık toplum bilinci din formunun geliştirilmesi biçiminde olacaktır. Din bu özelliğiyle toplumun ilk temel hafızası, köklü geleneği ve ahlakın kaynağıdır. Klan toplumu pratiğiyle ne kadar bilinç geliştirse, bunu hep toteme, dolayısıyla kendi yeteneğine bağlamış oluyor. Simgesel olarak totem gerçeğinde ise, insan topluluğunun giderek başarılı olması sürekli kutsamayı da beraberinde getiriyor. Kutsama kutsalın, kutsallık ise toplumun gücü oluyor."

Klanı ilk demokrasi örneği ve politika merkezi olarak görmek, değerlendirmek yanlış değildir. Bu hem üretimde, hem savunmada, hem de yer değiştirmede böyledir. Bu yüzden klan demokrasisi doğrudan demokrasidir. Daha doğrusu klan demokrasisi onun yaşam tarzıdır. Klanda, ortak yaklaşım olmadan herhangi bir eyleme geçme yoktur. Klanın bu ortak yaşam gerçekliği, değerlendirme ve kararların ortaklaşa gelişmesi, klana tüm bireyleri ile birlikte politik bir duruş kazandırmaktadır. Engels, 'Ailenin-Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni' adlı yapıtında: *"…Her gens, kendi saşem (barış zamanında şef) ve şefini (askeri komutan) seçer. Saşem'in gens içinden seçilmiş olması gerekirdi ve buradaki görevleri soydan geçmeydi (héréditaire); şu anlamda ki, görevin boşalması halinde, hemen yeni bir saşem seçilmeliydi; askeri komutan, gensin dışından da seçilebilirdi ve bir zaman için hiç olmasa da olurdu. Bir önceki saşemin oğlu asla saşem seçilmezdi.*

Gens, istediği zaman, saşemi ve askeri şefi görevinden alır. Bu iş de erkeklerle kadınların bütünü tarafından kararlaştırılır. Görevden alınan büyükler, artık öbür insanlar gibi, basit savaşçılar haline gelirler.

Gensin bir konseyi, kadın-erkek, herkesin oy hakkına sahip bulunduğu, bütün ergin gens üyelerinden kurulu demokratik bir meclisi vardır. Saşemleri ve askeri şefleri bu konsey seçer, bu konsey görevden alırdı; öbür 'iman koruyucuları' için de durum aynıydı…" Engels'in de belirttiği gibi klan bu özelliğiyle en demokratik ve politik toplum olmaktadır. Yani topluluğu oluşturan tüm bireyler, sorunların ortaya konulması ve çözümlenmesinde hem katılımcı ve hem de çözüm gücü olarak sorumluluk sahibidir. Bugün demokrasinin beşiği, anavatanı olarak gösterilen ülkelerde bile böylesine bir demokrasi ve politikleşmenin olmadığı açıktır.

Engels devamla. '…*Ve bütün saflığı ve yalınlığıyla, bu gentilice örgütlenmede, askersiz, jandarmasız, polissiz, soylular sınıfı yok, ne kral, ne hükümet, ne vali, ne yargıç, hapissiz, davasız, her şey düzenli bir biçimde gider. Bütün kavgalar, bütün çekişmeler, ilgili kimselerin topluluğu, gens ya da aşiret ya da kendi aralarında çeşitli gensler tarafından bir sonuca bağlanır. Kamusal işlerin günümüzdekilerden çok daha büyük sayıda olmalarına karşın ev ekonomisi, bir dizi aile içinde ortaklaşa ve komünisttir (komündür); toprak, aşiretin mülkiyetindedir: Bizim geniş ve karmaşık yönetim aygıtımıza hiçbir gereksinme duyulmamıştır. Her şeyi ilgililer kararlaştırır ve çoğu durumda, yüzlerce yıllık bir töre, her şeyi önceden düzenler. Yoksul ve gereksinenler bulunamaz -komünist ev ekonomisi ve gens, yaşlılar, hastalar, savaş sakatları karşısındaki görevlerini bilir. Herkes eşit ve özgürdür …'*

Engels'in anlattığı bu özelliklere göre de, klan toplumsallığın şafağı, demokrasinin kök hücresi olmaktadır. Bu konuda Önder APO da şunları belirtmektedir;

'….. doğal toplumdaki insan bilgisinin kendi özüne ilişkin yapısı hakkında neler söylenebilir? En azından doğal toplumdaki insan, kendisini birlikte olduğu klan üyeleriyle bir bütün olarak yaşatmak kuralına olmazsa olmaz kabilinden bağlıdır. Klanın bir üyesi diğerinden ayrıcalıklı bir yaşamı düşünemez; klan dışında yaşamı düşünemez.

Avcılık yapabilir, hatta yamyamlık da yapabilir. Ama tüm bunlar klanı yaşatmak içindir. Klanda yaşam kuralı 'ya hep ya hiç' kuralıdır. Tüm toplumsal veriler klanların bu özelliğini vurgulamaktadır. Bir kütle ve şahsiyettir. Bireylerin ondan ayrı bir şahsiyeti ve hükmü düşünülmüyor. Klanın önemi, insanın ilk ve temel var olma tarzında yatar. İmtiyazsız, sınıfsız, hiyerarşisi olmayan, sömürü tanımayan toplum biçimidir. Milyonlarca yıl sürmüştür. Bundan şu sonuç çıkar: İnsan türünün toplum olarak gelişimi uzun süre hakimiyet ilişkilerine değil, dayanışma ilkesine dayanır. Doğayı bağrında büyüdüğü bir 'ana' olarak hafızasına yerleştirir. Kendi aralarında ve doğayla bütünlük esastır…"

Klan örgütlenmesinin gelişimi, yani aynı temel özelliklerin daha gelişmiş bilinçli bir toplumsal forma tekabül etmesi anlamında, bugünkü insanlığın özgürlük taleplerinin köklerini derinlere salması, Etnisite (Aşiret) örgütlenmesi ile başlamıştır. Diğer bir değişle, klan döneminde doğallığı içinde gelişen toplumsallık ilişkileri, etnisitelerle (aşiretlerle) birlikte bilinçli, örgütlü ve süreklilik kazanan bir düzeye ulaşmıştır. Onun için etnisiteleri doğru anlamak bugünkü demokratik uluslaşmayı anlamanın temel önkoşulu gibidir.

Etnisite Yunanca 'ethnos' kavramından geliyor. Bu da 'ethnikos'dan gelir. Yani 'kafir ve pagan olup, Atina sitelerinden olmayanları, dışarıdan gelenleri' tarif etmek için kullanılmıştır. Zamanla 'halk' anlamında da kullanılmıştır. Fakat tüm siyasal kavramlarda olduğu gibi etnisite de kelime anlamının dışında oldukça geniş anlamlarda kullanılmaktadır. İnsanın toplumsallaşmasına veya kültürel bir varlık olarak gelişmesine tekabül eden etnisite, doğal olanıdır.

Yerleşik yaşama geçiş, tarım, hayvancılık ve zanaattaki gelişim, dili de geliştirir. Dilin gelişimi üretimi daha da arttırır. Bu üretim, hem maddi hem de düşünseldir. Dil üretimi, üretim toplumsallığı, toplumsallık da yeniden dil ve üretimi geliştirir. Artık gelişmenin diyalektiği yakalanmıştır. Bunun en belirgin özelliği, dil öbeklerinin oluşmasıdır. Bunlar; sonradan Hint-Avrupa denilen Aryenik, esas olarak Arap dünyasını kapsayan Semitik(Hami-Sami dil grubu da denilmektedir) ve Uzakdoğu kültürlerini kapsayan Sinik(farklı yerlerde Ural-Altay diye de adlandırılmaktadır) dil gruplarıdır.

Yeni toplumsal yapı ve örgütleme kadın etrafında gelişir. Doğayı daha fazla gözlemleyen kadın, sezgileriyle bunu birleştirince yaşama yansıtır. Doğuran, besleyen kadın tanrıçalaşır. Totemik, animist inançlar halen varlığını korumakla beraber, bunları da aşan ana tanrıça inancı, etnisitenin temel inancı olmaktadır. Totem daha çok klanın simgesel ifadesi olduğundan tanrıya dönüşmemiştir. Tanrı inancı, topluluğu koruyan, besleyen, güçlendiren şeyi ifade eder. Yeni toplumun hem kurucusu, hem yaratıcısı, hem neslini sürdüren, hem besleyen ve hem de koruyuculuğunu yapan kadındır. Bu yüzden inançta, ana tanrıça etrafında oluşan düşünce egemendir.

Kadın öncülüğünde tarımın gelişimi ve hayvanların evcilleştirilmesi, yani yerleşik köy yaşamına geçiş (Neolitik devrim), düşünce dünyasında da sıçramaya yol açar. Yaşamda öne çıkan ve temel gereksinimleri karşılayan varlıklar toprak, ekilen bitkiler, meyve veren ağaçlar ve çok yönlü yararlanılan evcil hayvanlardır. İnsanların dikkati, kendilerine en çok yaşam olanağı sunan nesnelere, kutsallık taşıyan varlıklara yönelmiştir. Bu canlıları tanımak için yoğun bir emek harcadıklarından, bu varlıkları kutsayarak onlara doğa üstü özellikler yüklemişlerdir. Bunu en fazla yapan ana-kadındır. Kadın, bundan dolayı tanrıça olmaktadır.

Tarım ve hayvancılık döneminin öncü gücü kadın olduğundan düşünce, inanç ve dilin gelişimine kadın eksenli bir tarz damgasını vurur. Bundan dolayı bunların hepsini yaratan kadın, 'Ana Tanrıça' olarak önem kazanır. Kadın artık bereketli topraktır. Kadının bu kutsallığı, eski totem dini inancını ikinci plana düşürür. Bu konuda Önder Apo şunları belirtiyor: *"… Toplumlar için bütün çağlar ve dönemlerin kendilerine göre hareketleri vardır. Neolitik dönemin temel ha-*

reketi, mevsimsel olarak doğaya sıkı sıkıya bağlı olan yaşamın sürdürülmesi için, doğa dininin bir parçası ve benzeri olarak ana tanrıça etrafında şekillenir. İnsanlara dost tanrılar oluşturmak, en temel hareketlerdir. Bunlar için dua, kurban, şölen, bayram tertiplemek toplumsal hareketlerin en gözde biçimleridir. Ana tanrıçayı kutsamak, ona bağlanmak en yüce harekettir. Toplumun işini kolaylaştıran dost tanrılara yönelik tüm hizmetler, bu yüce hareketlerin parçalarıdır. Dönemin temel siyasal hareketi bu öze sahiptir…"

Etnisite, klan tarzı oluşumların aşılması, soy farkının belirginleşmesiyle gelişir. Soyların farklılaşması, çıkarların da farklılaşmasını getirir. Bir anlamda etnisite, topluluk çıkarlarının bilincine varmadır. Klanların etnisiteye dönüşmeleri, çıkar bağlarıyla bağlı olunan alanların üzerinde örgütlenerek belli bir aidiyet kazanmayı gerektirir. Ortak üretim ve dil giderek toplumu daha çok birbirine bağlar. Dış saldırılar bu toplumsal örgütlenmeyi daha da geliştirir.

Etnisitenin varoluş tarzı demokrasidir. Klandaki demokrasi anlayışının daha da geliştirilmiş halidir. Etnisite iç sorunlarını kendisi çözer. Doğal bir meclis gibidir. Buna kadın-erkek olgun olan herkes katılır. Burada varılan sonuç esas alınır. Dış saldırılara karşı da meşru savunmalarını yaparlar. Böyle durumlarda kendilerine bir askeri lider belirlerler. Ancak onun da görevi o saldırının durumuna göredir. Saldırının püskürtülmesi, durdurulması veya başarısız olması durumunda görevine son verilir. Kurumlaşmış, süreklilik kazanmış bir otorite, yetki yoktur. Ve günümüzün gelişmiş sosyal bilimlerinin 'devletsiz, bürokrasisiz olmaz' yaklaşımlarına karşı en güzel cevabı teşkil eder. İnsanlık tarihinin %98'i devletsiz, bürokrasisiz, otoritesiz geçmiştir. Devletli, bürokrasili, otoriterli geçmiş süre %2 bile değildir.

Etnisitede soy farklılıkları vardır. Farklılık gelişmenin doğasıdır. Zaten gelişme farklılıklarla olur. Yoksa aynılık tekrarı, tekrar gelişmenin inkârını getirir. Tekrar olsaydı, evren ilk atomda, insan ilk hücrede takılıp kalırdı. O atomdan bu kadar zengin bir evren, o hücreden bu kadar zengin bir canlı doğası çıkmazdı. Demek ki farklılık, işin doğasına aykırı değildir, aykırı olan aynılık ve tekrardır. Doğa farklılaşarak gelişir, kutuplaşır. Bu kutuplar birleşir, yeni bir oluşuma gider. Elektronla protonun birliğinden atom oluşur. Birisinin diğerini dışlaması durumunda atom oluşmaz. Ama elektron ve proton aynı şeyler değildir. Benzer durum insan için de geçerlidir. İnsan vücudundaki hücreler aynı değildir. Farklı ve çelişkilidir. Ancak organizma olarak insan, bunların bütünlüğünden oluşur. Bu bütünlük sağlanmazsa, bir hücre başka bir hücreyi dışlarsa, insan organizması bozulur. Hatta daha güncel bir örnekle, bir hücrenin başka hücreler aleyhine büyümesi kansere yol açar ki bu da organizmanın bozulmasıdır, hastalıklı hale gelmesidir.

Toplumsal gelişme de böyledir. Etnisite içinde soy faklılıklarının olması, işin doğası gereğidir. Ters olan, olmamasıdır. Farklılaşan soylar daha üst bir birlik kurarak gelişirler. Burada farklılık ve birlik iç içedir. Birbirinin aleyhine, egemenliğe-kurumlaşmış zora dayalı bir gelişme ve büyüme yoktur. Aksine etnisiteyi güçlendiren de, bu farklı soyların birliğidir. Bu farklılık onun güç kaynağıdır. Bu yönüyle oldukça zengin bir mozaiktir. Bu aynı zamanda onun demokratik özelliğidir.

Etnisitede merkezi bir otorite olmaz. O yüzden federasyon, konfederasyon tarzı oluşumlar etnisiteye daha uygun oluşumlardır. Merkezi bir yapı oluşturan Sümer, Asur tipi devletlere karşı, etnisitelerin mücadelesi konfederasyon tarzı örgütlenmeyle olmuştur. Aryenik etnisitenin direnişlerinde bunlar başattır.

Etnisite, örgütlenme olarak hiyerarşiyi geçmez. Hiyerarşi etnisitenin sınırlarını belirler. Olumlu hiyerarşi dönemi etnisitenin zirvede olduğu dönemdir. Etnisitenin olumlu hiyerarşi döneminde zirve yapması aynı zamanda bir çatallaşmanın da başlangıcı olmaktadır. Etnisite ya konfederal bir tarzda örgütlenerek yeni bir form tarzında varlığını

sürdürür ya da hiyerarşi sınırlarını aşar, soya dayalı bağlar çözülür, kentleşmeye bağlı olarak sınıflaşma gelişir ve Sümer tarzında bir devlete dönüşür.

Sınıflaşma daha çok kentlerde gelişir. Kent etnisiteden kopmuş veya etnisite dışı kalmışların geliştirdiği bir yerleşim biçimidir. İlk devletlerin oluşumunda bunun yoğunca pratikleri vardır. Çözülen etnisitenin üst kesimleri şehirlere yerleşerek oradaki devletle bütünleşirler. Etnisitenin ana gövdesini oluşturan alt tabakalar ise genelde kırsal alanda kalarak özgür yaşamlarına devam ederler. Etnisitenin alt tabakasında da zaman zaman kopmalar olur. Bunlar da genellikle gittikleri şehirlerde, devletlerin ya paralı askerleri ya da köleleri olurlar. Bunun için de sınıflı toplum için her zaman taze ve hazır kandırlar. Önder APO bu konuda şunları belirtir: *"…Aşiret olgusu, bir toplumsal formdur, evrenseldir. Gelişen her toplum az-çok bu formu yaşar. Göçebe ve yerleşik olabilir. Aşiret olgusunda devlet seviyesinde bir siyasi oluşuma geçilmez; en üst yönetim boyutu, aşiretler arası konfederasyonlardır. Aşiret, devlet öncesi siyasi toplumu ifade eder. Önceleri anaerkil, sonraları uygarlığın artan etkisiyle ataerkil bir konumu yaşamışlardır. Aşiretin bağrında devletleşme, sınıflaşmayı doğurur. Sınıflaşma ile aşiret bağları da çözülüp, yerini daha örgütlü yöneten ve yönetilen ilişkisine bırakır. Burada kan bağları ve akrabalık ilişkileri değil; siyasal bürokratik ilişkiler egemen olur..."*

Etnisiteden kopup sınıflı toplumla bütünleşenler, özgürlüklerini yitirirler. Ancak sınıflı toplumla bütünleşmeyen; çöllerde, ormanlarda, dağların doruklarında, yarı göçebe yaşayanlar tüm tahribat ve saldırılara rağmen özgürlüklerini korumuşlardır. Sınıflı ve devletli güçle çatışanlar ağırlıkta bunlar olduklarından, tarihin devindirici temel gücüdürler. Belki de Marks'ın en büyük yanlışı buradadır. Tarihin devindiriciliğini etnisiteden alıp sınıflara vermesidir. Sınıfların mücadelesi yaşanan bir gerçektir ve inkâra gelmez. Ancak sınıflar, tarihin bir aşamasından sonra ortaya çıktığından dolayı onlara asıl devindirici rol yüklemek doğru değildir. Tarihin hiçbir döneminde sadece içteki sınıf mücadelesiyle yıkılmış bir sistem yoktur. Bunu iddia etmek tarihten, tarihsellikten kopmaktır. Bu yüzden sistemlerin yıkılmasında etnisitenin, devlet dışı, sistem dışı kalmış güçlerin duruşu daha belirleyicidir. Bu yüzden tarihi doğru anlamak istiyorsak, Braudel'in söylediği gibi 'tarihi sosyolojikleştirmeli, sosyolojiyi tarihleştirmeliyiz.'

Toplumsallaşma örgütlenmedir. Bunu sağlayan kadındır. Toplumsallaşma güçtür, bunu sağlayan kadındır. Toplumsallaşma kutsallıktır. Bunu sağlayan kadındır. Kadının kutsanarak ana tanrıça olması onun toplumsal özelliğinden dolayıdır. O yüzden toplumsal olmayan hiçbir şey kutsal, dolayısıyla tanrıça olamaz.

Ana kadın etrafında gelişen neolitik dönemde büyük gelişmeler yaşanır. Sadece teknik gelişimi bile sanayi devrimiyle kıyaslanabilecek düzeydedir. Bu gelişkinlik düzeyi beraberinde artık ürün getirir. Ancak ilk dönemlerde artık ürünü denetimine alma, mülk edinme gibi bir özellik yoktur. Bu ürün bayramlarda veya kıtlık gibi zor durumlarda etnisitenin üyelerine dağıtılır. Mertlik, cömertlik kavramları bu süreçten kalan kavramlardır. Mülk edinme olmadığından etnisite üyeleri arasında ciddi bir fark yoktur.

Neolitik dönemde yaşamın her alanında belirleyici olan kadındır. Ana kadını tanrıça konumuna yükselten, onun toplumsallıkta yarattığı güçtür. Toplumsallaşma örgütlenmedir. Bunu sağlayan kadındır. Toplum-sallaşma güçtür, bunu sağlayan kadındır. Toplumsallaşma kutsallıktır. Bunu sağlayan kadındır. Kadının kutsanarak ana tanrıça olması onun toplumsal özelliğinden dolayıdır. O yüzden toplumsal olmayan hiçbir şey kutsal, dolayısıyla tanrıça olamaz. Erkeğin ikinci derecede olması onun toplumsallıkta oynadığı rolle ilgilidir.

Tarlada sabanın daha fazla kullanılması, hayvanların evcilleştirilmesi ve avın sonuç vermesi giderek erkeği ön plana çıkarır. Bunlarla erkek, kendi gücünün farkına varır. Gücünün farkına varan erkek, toplumda buna denk bir statü bulmayınca sorun olur. Yeteneklerini arttıran erkek giderek gelişir. Ancak bu durum tek başına etnisiteyi aşmasına yetmez.

Etnisite asıl olarak zihniyette aşılır. Etnisitenin zihniyeti ana tanrıçadır. Bu zihniyet, toplumsal gelişmeye bağlı olarak çatallaşır. Bir ucu büyücülük olur. Diğer ucu sihirdir. Doğayla iç içe olan kadınlar, çeşitli bitkileri de kullanarak büyücü olurken, erkekler de topluluğu etkilemek için sihri kullanırlar. Bunu yapanlar da şamanlardır. Şamanlar dikkatlice incelendiğinde görülecektir ki temel özellikleri etkilemeyle kandırmadır. Tarih boyunca büyücülük kadınla, sihir erkekle anılır. Şamanlar, çeşitli maketler yaparak bir ritüel eşliğinde bunlara dilediklerini yaptırabileceklerini belirtirler. Bu yönleriyle yaşamla, üretimle direkt bağlarını yitirirler. Daha çok kandırmaya dayalı bir yaklaşım geliştirirler. Zigguratlar da rahiplerin sihirli maketi gibidir. Oradaki faaliyetler yoluyla rahipler, yeni bir bellek oluşturmaktadırlar. Rahiplerin sihrinde astronomi, matematik ve mitoloji önemli bir yere sahiptir. Zigguratın en üst katındaki tanrı ise en büyük sihir gücü olmaktadır. Etnisite zihniyetinde, başta çelişki olmamasına rağmen sonrasından gelişen tanrıça-şaman veya sihir-büyü ayrışması zihniyetteki çatallaşmayı gösterir. Bu çatallaşmadan ziggurat eksenli, kent merkezli, iktidar bakış açılı, erkek egemenlikçi ve sınıf kökenli devletçi uygarlık paradigması çıkacaktır.

Bunların yanında bir tarafa konulmuş yaşlılar da konumlarından rahatsızdırlar. Yılların birikim ve tecrübesine sahip yaşlılar da sistem dışı kaldıklarında yeni arayışa girerler. Deney ve tecrübelerini anlattıkları gençlerle ana kadına karşı yeni bir örgütlenme içine girerler.

Hiçbiri kendi başına etnisitenin kimliği olan ana tanrıçayı aşamaz. Bu yüzden ittifak yaparlar. Şaman, yaşlılar ve güçlü erkek üçlüsü ana kadına karşı kendilerini örgütler. Böylece etnisitedeki anaerkillik giderek ataerkilliğe dönüşür. Bu, kadının toplumsal yaşamdan dışlanması, erkeğin karısı durumuna getirilerek eve kapatılması ve erkek egemenliği altına alınmasıdır. Daha doğrusu toplumda erkek egemenliğine dayalı iktidarın, otoritenin boy vermesi ve kalıcı hale gelmesidir.

İlk iktidarın kadın üzerinde kurulması anlamlıdır. Etnisitenin sembolü olan kadının düşürülmesi, etnisitenin düşürülmesi, parçalanması demektir. Özgürlüğün temsili olan kadının düşürülmesi, özgürlüğün yerine köleliğin boy vermesi anlamına gelir. Doğayla uyumun sembolü olan kadının düşürülmesi, bu uyumun doğa aleyhine bozulmasıdır. Bu yüzden ilk ezilen sınıf kadındır. İlk sömürgenin kadın olduğu, giderek daha fazla kabul edilmeye başlanan bir gerçeklik olmaktadır. Şaman, yaşlı ve güçlü adamın ittifakından oluşan eğilim, toplumu denetime almak için, önce kadının denetime alınması gerektiğinin bilincine varmıştır.

Toplumun yaşamsal sorunlarını çözmek-çözmeye çalışmak politikadır. O yüzden politika öyle söylendiği gibi Yunan icadı değildir, Mezopotamya merkezlidir. Ancak gelişmelere paralel olarak şaman, yaşlı ve güçlü erkek ittifakı farklı arayışlara girer. Ana tanrıça ve komünal kültüre dayalı politik duruş karşısında etkilemeyi, dolayısıyla da etkileme yoluyla topluluğu egemenlik altına almayı esas alan bir politika geliştirirler. Bu politikayı geliştirirken, bunun doğruluğu, yararlılığı ve ahlaklı olmasından çok etkilemesine bakarlar. Bu yüzden doğal toplumun son aşamasında politikada farklılıklar oluşmaya başlar. Bir yanda topluluğun çıkarını savunan, topluma faydalı, doğru ve güzel şeyler yapmak isteyenler; diğer yanda ise kendi çıkarları uğruna ve toplumu bu istekleri doğrultusunda etkileyerek yönetmek isteyenler olur. Bu politik ayrışma günümüze kadar derinleşerek gelmiştir. Günümüz egemenlerinin uyguladıkları politikalarla toplumu etkileyerek istedikleri yere yönlendir-

meleri şaman, yaşlı ve güçlü erkek ittifakının etkileyerek toplumu idare etme yöntemlerinden kaynağını almaktadır.Ana kadın eğilimi dağların doruklarında veya şehir varoşlarında yer bulurken, şaman, yaşlı ve güçlü adamın eğilimi kentlerin merkezlerinde yükselir. Bu durum farklılaşmanın giderek kalıcılaştığını gösterir. Bu sınıflı toplumun ön aşamasıdır. Giderek etnisite, aşiret formu dağılır. Daha doğrusu değişime uğrayarak halk formunu oluşturur. Benzer dil ve kültürü aynı coğrafyada yaşayan, zaman zaman ya dıştan işgal veya içte oluşan siyasi kurumlar yoluyla egemenlik altında tutulan geniş aşiret topluluklarına 'halk' denir. Halk aşamasına geçişle birlikte etnisitede de yatay ve dikey genişleme ve büyüme olmuştur. Sınıflaşmaya uğramış aşiretlerin üst kesimleri hanedanlar haline gelirken, aşiretin alt kesimleri ise yoksullaşarak köleleşip emekçiler haline gelirler. Artık şehirde etnisite aidiyeti önemini yitirir, sınıfsallık kimliği ön plana çıkar.

Sınıflaşma ilişkisine girmeyen, dağların doruklarında, çöllerin derinliklerine gizlenen ve fırsat buldukça isyan eden etnisite ile etnisitenin çözülmesi sonucunda şehirlere doluşup köle olan emekçiler ve kaynağını doğal toplum özelliklerinden alan inanç grupları, komünal demokrasiyi besleyen temel kanallar olmakta ya da devletçi uygarlığa karşı komünal değerler, bu kollar yoluyla varlığını sürdürmektedir. Onun için bunlara dayanmadan demokrasi mücadelesi verilemez. Bunlara dayanmadan verilecek mücadele kısa sürede yozlaşır, Atina sitelerinde olduğu gibi demagoglaşır.

Sınıflı uygarlık, doğal toplumun tüm kavram ve yaratımlarını ters yüz ederek, doğal topluma karşı kullanmıştır. Bunu yaparken de doğal toplumun tüm yaratımlarını kendisine mal etmiş, kendisine mal edemediğini de kötüleyerek, karalayarak, lanetleyerek gözden düşürmeye çalışmıştır. Günümüzde insanların kendi öz değerlerine bu kadar yabancılaşmasının, gerçekliğine bu denli ters düşmesinin, onlardan bu kadar kaçmasının bu yaklaşımla bağı vardır.

Önder APO şunları belirtir: '*… Etnisitenin varoluş tarzını, eğer yenilmemişse, yarı-demokrasi olarak da tanımlayabiliriz. Buna bir de 'ilkel' sıfatını eklemek gerekir. Etnisite, ilkel demokrasidir. İçte komünal değerlere bağlılık, dışarıda tahakkümcü devlete direniş halk gruplarını demokratik, özgür ve eşit ilişkiler içinde bulunmaya zorlar. İlişkilerin bu karakteri olmadan direnişin anlamı kalmaz. Ortadoğu'da demokratikleşme tanımlanırken büyük bir yanlışlık yapılmaktadır. Sanki etnisite demokrasiye engelmiş gibi. Batı uygarlığındaki bireye dayalı demokrasi tek başına tanım belirleyemez. Demokrasiyi yalnız bireye dayandırmak, devlete dayandırmak kadar önemli yanlışlıklar içerir. Toplumda topluluk ve özgür birey çoğulcu demokrasinin gereğidir. Birbirine benzeyen birey ve topluluk anlayışı demokrasiler için ne gerekli ne de güvencedir. Farklılığın korunarak yeni bileşimlere erişilmesi demokrasilerin ayrıcalığıdır, temel özelliğidir…*' Demokrasinin gelişmesinde, yerleşmesinde etnisitenin durumunu şöyle formüle edebiliriz. Dalganın sahili döverek yumuşatması gibi, etnisite de devleti döverek yumuşatır ve demokrasiye duyarlı, açık hale getirir.

Devlet başlangıçta küçüktür, sadece kentte vardır. Bu yüzden devlet daha azınlık bir topluluktur, esas olan devlet dışı topluluklardır. Feodalizmde devlet biraz daha büyür ve olgunlaşır. Buna rağmen kıra göre kentlere daha hâkimdir. Bu yüzden kırdaki yaşam devlet yaşamından çok farklıdır. Devlet dışı bir yaşamdır. Komünaliteyi esas alan bir yaşam tarzıdır. Kırda devletin esas olarak hâkim olduğu, her yere girip, nüfuz ettiği dönem kapitalist modernite sürecidir.

Etnisitenin ana gövdesinin bölünmesiyle, ortak dil ve kültür grupları şekillenir. Buna 'kavim' denir. Kavim kavramı Arapça olup halkın karşılığıdır. Halkta dil ve kültür birliği olmasına rağmen gevşektir. Aralarındaki ilişkiler de gevşektir. Bu aynı zamanda daha alt düzeyde kimliklerin oluşmasıdır. Antropolojide kimlik, farklı olmak kadar kendine benzemek olarak da tanımlanır. Örne-

ğin Kürt kimliği, Kürtleri diğer kavimlerden ayırdığı gibi Kürtleri de yaratır. Farkını oluşturup kendini yaratma halk kimliğini yaratmanın temelidir. Halk, ilk çağın son dönemleri ile ortaçağın ortalarına kadar olan toplumsal kategoriyi ifade eden formdur. Kavimlerde toprağa yerleşiklik ve kültürel ayrışma daha da belirgindir. Hâkim sınıflar, köle sahibi-köle, aristokrasi-derebey ve serf köylülüğüdür. Şehirlilik bu genel kategoride yer almasına karşın, sınırlı bir bağımsızlığı ve kozmopolitizmi temsil eder. Köleci sistemde efendi-köle ikilisinin aynı aşiretten olması görülmez. Feodalite de ise aynı aşiretten olmak, serf-feodal ilişkisini reddetmez.

Sümer rahiplerinden bu yana nakış nakış dokunan egemenlikçi zihniyet, artık tüm kurumlaşmalarını da yaratarak uygarlığın son noktasına gelmektedir. Devlet kendisini bir tekel olarak büyüterek-çoğaltarak son durağına yanaşmıştır. Ama diğer yandan, zihniyette rönesans-reform devrimleri yaşanırken, toplumun temel hafızası olan demokratik komünalite ilişkileri de önemli oranda direnme ve kendini süreklileştirme odakları oluşturmaktadır. Başta Avrupa olmak üzere, dünyanın birçok yerinde, demokratik komünalite kaynaklı birçok toplumsal örgütlenme kendisini kentlerde, kasabalarda ve kırsal alanın birçok yerinde yaşatmıştır. Dinciliğin ağır egemenliği altında bunalan topluluklar, komünalliğin mirasına sahip çıkmış ve bu temelde komün örgütlenmelerini konfederal bir biçimde toplumların ulus aşamasına geçişinde de yaşatmışlardır.

Yani uluslar, kapitalizmsiz, devletsiz, demokratik örgütlenmeler ve konfederal yapılanmalar biçiminde tarihin yakın zamanına kadar ortaya çıkmış ve varlıklarını sürdürmüşlerdir. Paris Komünü'nün yenilgisi ve Alman, İtalyan birliğinin sağlanması, aynı zamanda Fransız Devrimi'yle başlatılan ulus-devlet aşamasının kesin zaferi anlamına gelmektedir. Fransız Devrimi'yle başlatılan ulus-devlet aşaması zamanda demokratik-ulus hareket ve örgütlenmelerinin de büyük oranda darbe yemesi anlamına gelmektedir.

Önderlik ulusu şöyle tanımlıyor: *"Pazarın gelişmesiyle artan sosyal ilişkisellikle artık ulusun doğuşundan bahsedebiliriz… ulus; kabile bilinci + din bilinci + ortak siyasi otorite + pazar etrafında gelişen sosyal bir olgu veya ilişkiler toplamıdır. Buna ulus toplumu demek daha anlamlı kılabilir. Uluslaşmak devletleşmekle aynı şey değildir… Ulusu dil ve kültür birimleri olarak genel bir tarife bağlamak öğretici olabilir. Ama yalnız dil ve kültür ulusu belirler demek, çok dar ve eksik bir yaklaşımdır. Ulusu, ulus olmayı sağlayan çok kaynak vardır. Siyaset, hukuk, devrim, sanatlar, özellikle edebiyat, müzik, ekonomik pazar hepsi uluslaşmada rol oynar. Ulusların ekonomik ve siyasi sistemlerle direkt ilişkisi yoktur. Karşılıklı etkileyici olabilirler."*

Bu tanımlamada da görüldüğü gibi bir toplumun ulus formunda örgütlenmesi için bir devlet zorunluluğu yoktur. Özel bir ekonomik ya da siyasal sistemle direkt bağlantı kurulamaz.

'Böylesi bir ihtiyaç vardır' deme durumunda ise 'ulus- devlet' ve 'milliyetçiliği' zorunlu bir sonuç olarak görmüş oluruz ki, bu da bizi determinizme, insanlık karşısında tarihin en kirli aygıt, uygulama ve zihniyeti olan her şeyi, hiç de hak etmediği biçimde olumlamaya, onlara onur payeleri biçmeye götürür.

Ulusu ulus yapan faktörlerin önemli bir kısmı neredeyse insanlığın yaşı kadar eski olan bir gelişim seyri içinde şekillenmiştir. Onun için ulusu son birkaç yüzyıllık zaman dilimi içine istesek de sığdıramayız. Dil, kabile ve din bilinci, ortak siyasi otorite, pazar, siyaset, hukuk, sanat, ekonomi… gibi faktörlerin hepsi kapitalizmden çok daha önceleri vardır, bir kısmı da insanlık tarihi kadar eskidir.

Ulusu, ulusal gelişmeyi bir zümreye, bir sınıfa, bir döneme mal etmek büyük bir yanılgı olmanın ötesinde ulusların şekillenmesinde önemli rolleri olan gerçek özgürlükçü değerlere de bir hakaret olur. Sadece bir halkın-bölgenin değil insanlığın binlerce yıllık özgürlük idealinin temsilini üslenenler

için bu durum, bir gaflet olmanın ötesinde ihanete gidişin zihniyet kalıplarının kırılmaması anlamına gelir.

Önderlik, ulus devletin tarihsel gelişimini şöyle belirtir: *"… Ulus-devlet kapitalist tekelciliğin geçekleştiği formdur. Daha 16. yüzyılda Hollanda ve İngiltere'de, İspanya ve Fransa imparatorluk emellerini kırmak için gerekli olan devlet formu bir nevi pro ulus-devletti. Hollanda Prensliği ve İngiltere Krallığı ulus-devlete doğru evrilerek üstünlük sağlamaya çalışacaklardı. 1649 Westphalia Konsensüsü'yle devletlerarasında ulusal faktör öne çıkınca, ulus-devlet doğrultusundaki gelişmeler hızlandı. Devletlerin ekonomi-politika olarak merkantilizmi esas almaları, ulusal pazar etkenini öne çıkarak diğer güçlendirici, hızlandırıcı bir faktör oldu. Ulusal dil, sanat, tarih çalışmaları artık devletin inhisarında giderek daha çok yer aldı. Uluslararasındaki çeşitli anlaşmazlıklar ve savaşlar artık milliyetçilik ve ulus-devlet tipi iktidar olmadan yürütülemez oldu. Napolyon savaşları bunda öncü rol oynadı. Fransa'yı ulus-devlet yapmadan savaş yürütülemezdi. Süreci yakından gözlemleyen Alman ideologları, Alman milliyetçiliği ve ulus-devletçiliği için gerekli tüm ipuçlarını Napolyon şahsında keşfetmişlerdi. Hızla geliştirilen Alman milliyetçiliği, bir an önce Almanya'nın birleştirilmesinde ve modernitenin aradığı devleti ortaya çıkarmada kaldıraç rolünü oynayacaktı. Daha sonra Hitler'i doğuracak süreç 19. yüzyılın başlarına ilk adımlarını atacaktı…'*

Fransız Devrimi'nden sonra burjuvalar devrimin önderliğini ele geçirirler ve binlerce yıldır sönmeyen, Avrupa'nın bu bakir topraklarında yeniden boy veren eşitlik ve özgürlük ruhunu, demokratik komünal duruşu tasfiye ederler. Değişik sınıf, katman ve etnisitenin katılımıyla oluşan devrimler, giderek bir sınıfın, bir cinsin, bir etnik yapının denetimine girerek daralır, kısırlaşır ve devrimin amaçlarına ters bir duruma dönüşür. Önderliğimizin *'kapitalizm toplum değil, toplum karşıtıdır'* tespiti bu gerçeği vurgular.

Uluslar kapitalizmin şafağında doğmadıkları gibi, kapitalizm ulusları geliştirmemiştir. Aksine ulusların gelişimi önünde engel olmuştur. Hatta ulusların demokratik açılımlarını da kırparak daha da daraltmıştır. Fransız Devrimi'nden hemen sonra, 'eşitlik, özgürlük ve kardeşlik' sloganlarının rafa kaldırılıp unutulması da bu gerçeği gösterir. Devrimin öncülüğünü ele geçiren Jirondenler, tek etnisiteye dayalı ulus yaratırlar. Çoğulcu demokratik yapı yerine, merkezi bürokratik yapılanmayı esas alırlar. Eşitlik yerine, sınıfçı ve hiyerarşik bir yapı oluştururlar. Frank etnisitesinin üst kesimine dayanarak diğer etnisiteleri, onların dil ve kültürlerini baskı altına alırlar. 'Tek dil, tek vatan, tek bayrak, tek kültür' vb tekçi yaklaşımlarda ifadesini bulan üniter sistemi getirirler. Çeşitlilik, zenginlik ve renklilik yerine tek rengi esas alırlar. Bu ulus anlayışının iktidara taşınması milliyetçiliktir. Milliyetçilik pazarda değil, tek bir etnisiteye dayalı ulusun iktidarında oluşur. Bu da ulus devleti yaratır. Bu anlamda milliyetçiliğin mayası, esas kaynağı ulus-devlettir.

Ulus-devletin ilk örneği Fransa modelidir. Daha doğrusu ulus-devletin doğum yeri Fransa'dır. Dil ve kültür birliğine dayanır. Yani siyasal birliği esas alır. Vatandaşlık bağına dayanır. Bu yüzden bunun temelini J.J.Rousseau'ya dayandırırlar. Siyasal birliği esas alan Fransa, 20.yüzyıla kadar kültürel birliğini sağlayamamıştır. Siyasal birliğini sağlayan Fransa ulus-devlet anlayışını Napolyon Savaşları ile bütün Avrupa'ya da dayattı. Bu anlamda bu formun asıl geliştiricisi de Napolyon'dur. Hegel'in Napolyon şahsında 'tanrının yeryüzüne inmiş hali' tespiti de bu gerçekliğin çarpıcı izahıdır. Fransız modeli ilk olduğundan dünyada çeşitli takipçileri vardır. Fransız modeli hakkında Önder Apo şunları belirtir: '*'Fransa örneği ilk ulus-devlet modelidir. Ulus-devletin doğum yeri Fransa'dır. Yaratıcısı ve tanrısı Napolyon'dur. Siyasal kimliği esas alır. Siyasal ve hukuksal alan güçlendirilerek, Alman tipi bir faşizme kaymama noktasında daha geleneksel bir yaklaşımları vardır. Irk ve hâkim etnisite*

konusunda bağnaz değildir. Fransa dilini ve kültürünü paylaşan herkes Fransız ulus-devletinde yer alabilir. Türkler bu modelden esinlenmiştir.''

Fransız Devrimi ve yarattığı etkiler bütün Avrupa'yı etkiler. Ulus-devlet tabiri ilk defa 1802 yılında dillendirilir. Fransa Napolyon Savaşları ile kendi gelişimini tüm Avrupa'ya yaymak ister. Napolyon şahsında etrafındaki monarşileri yıkarak ulusu devletleştirmek isteyen burjuvazinin eğilimi vardır. Buna 'devrimci milliyetçilik dönemi' diyenler vardır. Hatta bu yanlışa Marks bile düşerek bunu böyle değerlendirir. Oysa milliyetçiliğin hiçbir çeşidi devrimci ve ilerici olamaz. Milliyetçiliğe devrimci payeler biçmek büyük hatalara yol açtığı gibi, devrimcilerin kendi elleriyle emeklerini burjuvaziye sunmaları demektir. Bu durum 20.yüzyıldaki mücadelelere önemli oranda yansımıştır. Halkların birbirini boğazlamasına ilerici ve devrimci sıfatını vurmak, sonrasında bunu sosyalizm adına yapmak, faşizme yapılabilecek en büyük hizmettir.

Ulusun demokratik bir karakter kazanmasını isteyen halk kesiminin eğilimi ise şehir komünlerinde, köylü isyanlarında yaşar. Kentlerde ve köylerde demokrasi gelişir. Bugünün Avrupa Birliği'ne benzer gelişmeler yaşanır. Bunun başarıya ulaşması an meselesidir. Şehirlerarasında HANSEATİK BİRLİKLER denen konfederal bir sistem yaratılır. 16. yüzyıldan itibaren İspanya'dan başlayarak tüm Avrupa'ya yayılan komünarlar demokrasinin sesi olur. Devrimin ayak takımı denen özgür yurttaşların konfederal sistemleriyle, devrimin öncülüğünü ele geçiren burjuvaların ulus devlet yaklaşımları arasında kıyasıya, kıran kırana bir mücadele yaşanır. Burjuvalar, oluşturdukları devlet aygıtıyla hileli ve azgın olan orduyla zoru kullanırlar. Böylece kimi komünleri kandırarak, satın alarak yanına çeker, kimilerini de ezerek bastırırlar. Böylece her gün bir komün düşer. Eşitliğin, özgürlüğün ve demokrasinin merkezleri olan bu komünler burjuva anaforunda yutulur.Almanlar, ulus-devleti yaratma işine Hegel'le el atarlar. Böylece pratikte birleşik Almanya'nın gelecekteki ifadesi olan Prusya Devleti adım adım inşa edilir. İngiltere, Fransa'yla arasındaki çıkar çelişkilerinden dolayı başta Prusya Devleti'ni destekler. 1870'teki Sedan Zaferi'nden sonra Alman ulus-devletinin oluşumu tamamlanır. Napolyon'u takip ederek Alman ulus devletini yaratan Bismarck; *'Devlet adamının görevi, tarihin koridorlarında yürüyen tanrının ayak seslerini duymak ve o geçip giderken paltosunun kuyruğuna yapışmaya çalışmaktır'* sözleriyle adeta Hegel'in yarım bıraktıklarını tamamlamaktadır.

Alman ulus-devlet modeli, Fransa modelinden kimi farklılıklar gösterir. Dil ve kimlik birliği yerine kültür birliğine dayanır. Bunun da temelini Alman düşünür Herder atar. Herder toplumu *'…çevresindeki doğal olaylardan etkilenen, ancak diğerlerinden ayrılan gelenek, yaşayış ve düşünce biçimleri…'* şeklinde tanımlıyor. Yine Alman Friedrich Meinecke, Alman, Rus ve Yunan milliyetçiliğini buna örnek gösterir. Ona göre tarihi bağlara dayanan milliyetçilik kültür milliyetçiliğidir. Almanya, siyasal birlikten çok kültürel birliği esas alır. Bu yüzden kendisini Alman kültüründen hisseden herkesi Alman görür. Böylece kültürü de devletleştirir. Bununla kendi tarihini ve kültürünü diğer halkların tarihinden ve kültüründen üstün tutar. Bunu da önemli oranda baskı ve zorla yapar. İki dünya savaşına yol açan bu ulus-devlet anlayışıdır. Bu konuda Önder APO şunları belirtir: *"Alman modeli kültürü esas alır. Alman ulusuna özgü kültür hem vatandaşlığın hem ulus-devletin şartıdır. Faşizme daha çok eğilim arz etmesi, Alman ulus-devletinin bu temelde gelişmesiyle bağlantılıdır. Dünyayı etkilemiştir. Türkler bu uygulamadan da etkilenmiştir. Almanlar bu modeli aşmaktadır."*

Paris Komünü, son büyük direniş gücüdür. Etnisitenin, sınıfların, cinslerin, kısaca iktidar ve devlet dışı kalanların mücadelesidir. Gelişen ulus-devlet yaklaşımına karşı, halkların demokratik ve komünal direnişidir. Bu komün ve direnişin başarıya ulaşması, kapitalistler tarafından geliştirilen ulus-dev-

letin boşa çıkmasıdır. Bu yüzden komüne çok acımasızca yönelirler. Bismarck öncülüğünde gelişen ve merkezi birliğini sağlayarak ulus-devlete dönüşen Alman burjuvazisi, Fransız burjuvazisini yenerek işbirliğine zorlar. Paris Komünü Avrupa'daki son direniş kalesidir. Bunun da bastırılmasıyla burjuvazi iç denetimini büyük oranda sağlar. Direniş odaklarını bastırır, geriletir, etkisiz hale getirir. Etnisitenin gücü, sınıfların bilinç ve örgütlülüğü parçalanır, dağıtılır.

Bundan sonra insanın topluma katılım tarzı da değişir. Sanayi toplumuna kadar olan süreçte, bireyler kendi toplumsal kimlikleriyle yaşama katılırlardı. Bu etnisitenin, demokrasinin en temel ayağıydı. Halklaşma bunun üzerinden, toplumsal katılım üzerinden olurdu. Ancak sanayi toplumu ve sonrasında ise, birey yaşama toplumsal kimliğiyle değil, bireysel kimliğiyle katılır. Bu toplumsal kimlik içinde ifadesini bulan kimliklerden -kültür, ahlak, inanç, politika vb. kimlikler- soyunması, arınması anlamına gelir. Bu, gerçekliğine yabancılaşma, ondan kopma anlamına gelir. Kapitalizmin belki de en güçlü yanı budur. Bireyi toplumsal kimlikten koparıp bireysel kimlikle ifade etmesidir. Toplumsal kimliğinden arındırılan birey, yalnızlaştığından oldukça güçsüzleşir. Büyük boşluklar yaşar. Bireyin bu güçsüzlüğü ve yaşadığı boşluk kapitalizmi güç yapar. Bireylerin bu güçsüzlüklerini ve boşluklarını kendi potasında yoğurup kendisine göre şekil vererek milliyetçiliğe dönüştürür. Milliyetçilik, toplumsal kimliklerinden arındırılarak güçsüzleştirilmiş bireylerin toplamının ideolojisidir. Milliyetçilik yaşanan boşluğun kapitalizm lehine doldurulmasıdır.

Milliyetçilik, toplumsal kimliklerinden arındırılarak güçsüzleştirilmiş bireylerin toplamının ideolojisidir. Milliyetçilik yaşanan boşluğun kapitalizm lehine doldurulmasıdır.

Sınıflı uygarlığın her aşamasında olduğu gibi kapitalist modernite aşamasında da savaşlar iktidarın en güçlü dayanağı olarak kurumlaşmıştır. Kurumlaşan ordu, bir anlamda kurumlaşan savaş demektir. Halbuki ne klanlarda, ne de etnisiteler ve onların birliğinden oluşan konfedere birliklerde, böylesi bir kurumlaşma yoktu. Devlet ve toplum içinde giderek tüm bireylere kadar yayılan iktidar olgusunun bu konuda iyi irdelenmesi gerekmektedir. Devlet toplum dışıdır, ama devlet, kendisini iktidar yoluyla toplumda içselleştirmektedir.

Kapitalist modernitenin ulus-devlet aşaması, iktidar ve savaş konusunda toplumlara en büyük kötülüğün de yapıldığı aşamadır. 19. ve 20. yy bu kötülüklerin kanlı-tahripkar örnekleriyle doludur. Bu yüzden ulus-devlet bir savaş makinesidir. Savaşın durması demek, bu makinenin bozulması demektir. Günümüzde savaşlarda bu kadar ısrar edilmesinin nedeni de budur. İsrail-Filistin örneği ve Kürdistan sorununda yaşanan da bunun en açık göstergesidir. Onun için İlker Başbuğ, ısrarla ulus-devletten bahsetmektedir. Eğer ulus-devlet olmazsa güçlü bir orduya da ihtiyaç olmaz. O zaman güçlü ordu ihtiyacı için de savaş nedenleri bulmak gerekir. İşte Kürt sorunu ve terör sorunu ayrıştırması kaynağını buradan alıyor. Terör, savaş gerekçesi olmakta. Bu gerekçe orduyu öne çıkarıp etkin hale getirmek içindir. Doğal olarak da ulus-devletin ideolojik gıdası olan milliyetçilik söylemi daha da güç-lenerek savaş devreye girmektedir.

Önderlik bu konuda yani ulus sorununun çözümünde milliyetçiliğe düşülmemesi için de şöyle demektedir: *'Ulusu inkâr etmemek, kendini oluşturan faktörleri aşırı ulusallaştırmamak, ulusu faktörlerine indirgememek, özellikle siyasallaştırıp aşırı milliyetçi iktidar oluşumlarına araç yapmamak, buna karşılık demokratik ulus bilinç ve uygulanmasını geliştirmek ulus sorunlarından kurtulmanın çözümleyici yoludur.'*

Buraya kadarki anlatımlarda esas olarak toplumların gelişim tarihi içinde, esas olanın doğal toplumun komünal demokratik ilişkileri olduğuna vurgu yapıldı. Onun için klan ve etnisite yaşamının temel özellikleri anlatıldı. Ahlak-politika ve demokrasi bu eksende tanımlanmaya çalışıldı. Buradan yola çıkılarak devlet, iktidar ve sınıflaşmanın bir sapma olduğuna değinildi. Savaş ve askerlik sanatının ahlaki ve politik toplum ekseninde bir meşru savunma aracı olarak ele alınabileceği belirtildi. Meşru savunma, toplumun hayati çıkarlarının yani toplumu toplum yapan ahlaki ve politik örgülerin tehdit altında olmasına bağlı olarak geliştirilir. Yoksa kurumsal ordu ve savaş anlamında iktidar güçlerinin çıkarlarını savunmak ve güçlendirmek için yapılmaz. Tarihin hiçbir döneminde ahlaki ve politik örgülere sahip toplumlar, topluluklar sürekli, kurumlaşmış ve düzenli ordulara sahip olmamıştır. Ortadoğu'yu bir halklar mezarlığına getirmek isteyen Asur İmparatorluğu'na karşı savaşan Med öncülüklü konfederasyonun askeri güçleri bile geçici olarak kurulan halk ordusu durumunu aşmamıştır. Asur yıkılmıştır ve konfederasyon ordusu dağılmıştır.

Bu yüzden ulus-devlet bir savaş makinesidir. Savaşın durması demek, bu makinenin bozulması demektir.

Kısmi de olsa demokratik özellikler taşıyan Atina toplumu, ordusunu Pers saldırıları karşısında geçici olarak toplayıp önemli başarılara imza attıktan sonra dağıtmıştır. Buradan şu sonuca varılmaktadır. Komünal-demokratik toplumların, toplum varlığı tehlikeye girmedikçe düzenli bir orduya ve egemenliğini yaymak için savaşa ihtiyacı olmamıştır.

Bu konunun böyle ele alınmasının sebebi, özellikle Demokratik-Ulus tartışmalarıyla birlikte ele alınan 'öz' ya da meşru savunmanın bilinen savaşla ve yine bilinen orduyla bilinçli olarak karıştırılmasıdır. Örneğin Cengiz Çandar'ın, Önderliğimizin demokratik ulus tartışmalarında değindiği 'öz savunma birlikleri de olmalıdır' şeklindeki ifadesini 'Kürtlerin bir ordusu da olacakmış. Bu iki devlet anlamına gelmektedir ve Abdullah Öcalan aslında barış, demokratik çözüm değil devlet istiyor' şeklinde yorumlaması, Kürt sorununun demokratik çözümünden ne anladığını ortaya koymaktadır. Zaten bunun için de Türkiye'de 'terör sorunu' adı altında Kürtler yine devletin tutsağı haline getirilmek isteniyor. 'Çözüm olacaksa öz savunmadan yoksun Kürt ile olacaktır' anlayışı hakim kılınmaya çalışılıyor. Öz savunma bir toplumun-topluluğun onurunu, kimliğini, özgürlüğünü korumanın adıdır. Bunun için gerekirse tüm toplum askerdir, gerekirse fabrikada, tarlada emekçidir. Gerekirse her gün toplantı halinde olan meclistir. Gerekirse her gün sokaklarda yürüyen serhıldan gücüdür. Kısacası, politikayı özgürlük ve demokrasinin işlevsel hale getirilmesinde temel yöntem olarak belirleyen ve hayatın her alanında tepeden-tırnağa örgütlenmiş gücüdür o. Klanlar geniş bir aile gibi örgütlenmişti. Kendi içinde doğal iş bölümü temelinde kadın-erkek anlamında farklılık yaşamaktaydı. Topluluğun maddi ve manevi doyuma ulaşmasını sağlayan bir iş bölümü de vardı. Topluluğun güvenlik sorunlarının çözümünde de iş bölümü vardı. Ama bütün bunlar doğal akışı içinde oluşan bir farklılığın ortaya çıkmasını sağlıyordu. Bu farklılıklarıyla birlikte klan ortak bir kimlik olarak kendisini ifade ediyordu.

Etnisiteler içinde doğal iş bölümü dışında ortaya çıkan toplumsal iş bölümleri farklılıkların daha da zenginleşmesi anlamına gelirken, çeşitli meslek grupları ve soy faklılıkları, inanç farklılıkları gelişmeye başlıyordu. Birbirlerini dışlamayan bu farklılıklar birbiri üzerinde egemenlik kurmadan, biri diğerini yok etmeden ortak karar organlarında farklıkların ortak çıkarları için bir araya gelmeyi başarıyorlardı. Çünkü ne mülk özeldi, ne zihniyet özelleşmeye izin veriyordu, ne de toplumun ortaklığını oluşturan ahlaki bağlar geri plana atılıyordu.

Farklı etnisitelerin biraraya gelmesiyle oluşan konfederal birlikler de aynı durumda

idi. Kadın ve erkek topluluğun eşit-özgür aktif katılımcıları. Doğrudan ya da katılımcı yöntemlerle demokratik işleyiş hakim. Farklı soylar ve meslek grupları topluluğun çıkarları için çalışıyor ve yaşıyorlardı. Olağanüstü dönemlerin geçici örgütlenmeleri ve yönetimleri toplumun iradesi ile oluşturuluyor ve gereksizleşince ortadan kaldırılıyordu. Bu şekilde tüm farklılıklar özgürce gelişirken, toplum güçleniyordu.

Devletçi egemenlikçi uygarlık dönemiyle birlikte başlayan tarihsel sapma süreci, bu toplumsal zenginlik vahalarının çölleşmesi anlamına geliyordu. Bu çölleşmenin doruk noktası da kapitalist modernite çağı olmaktadır. Ulus-devlet adı altında tek bir ulus yaratma amacıyla örgütlenen kapitalist modernite, dünyayı kanlı bir mezbahaneye çevirdi. Bu mezbahanede halklar, dilleriyle, kültürleriyle, ahlaki-politik örgüsüyle katliamdan geçirildi ve halen de geçirilmeye devam etmektedir. Dünya, endüstriyalizm canavarı ile yaşanılmaz hale getirildi. Ekolojik denge bozuldu. Bilim adı altında pozitivizm, endüstriyalizmin hizmetine girerek canlı-cansız tüm evreni metalaştırdı. İnsanlığın ruhsal, fiziksel gelişiminin temeli olan sanat ve spor endüstrileştirilerek, insanın baştan çıkarılmasının aracı haline dönüştürüldü. Bir kanser uru gibi büyüyen kentler, kır-kent dengesini kent lehine bozarak dünyayı adeta çöp yığını haline getirdi.

İşte böylesi bir tarihsel kesit içinde, insanlığın yeşerme vahası olan Kürdistan da çölleştirilme sürecine alındı. Kürtler, bir renk olmanın ötesinde insanlık için bir kök işlevini de görmektedir. Kapitalist modernitenin 19 ve 20.yüzyıllardaki Kürdistan üzerinde geliştirdiği saldırılar, aslında insanlığın köklerine saldırı anlamına da gelmektedir. 'Tarihin' ya da 'ideolojilerin sonu' diye tanımlamaların geliştiği bu çağda, Kürtlere yönelik saldırıyla insanlığın sonu getirilmek istenmektedir.

Neolitiğin kök hücrelerinin evrimleştiği bu sahada, bugün demokratik ulus söyleminin gelişmesi, aslında kökün ne kadar tarihin derinliklerine daldığının da bir göstergesidir. Bu kök, bugün Önder APO ve PKK şahsında insanlığın öz savunmasını yapmaktadır. Belki de Cengiz Çandar ya da onun gibilerinin görmek istemediği de budur.

Bugün Önder APO tarafından, Kürdistan ve bölge halklarının önüne konulan, ekolojik-demokratik ve cinsiyet özgürlükçü toplum projesi, aynı zamanda kapitalist modernitenin insanlıktan çaldığı değerlerin insanlığa geri verilme projesidir de.

Bu temelde demokratik-ulus ya da demokratik konfederalizm veya demokratik özerklik deyince ne anlamaktayız?

Önderliğin Kürt sorununun çözümüne ilişkin geliştirmiş olduğu devlet-dışılık anlayışı, demokratik çözümdeki ısrarının bir göstergesi olmaktadır. Onun için, 'terör', 'üniter' ya da 'ulus-devlet' adı altında sorunu sağa-sola çekmeden Önderlik paradigmasının bu konuda neleri öngördüğüne bakalım.

"Politikanın bittiği yerde iktidar ve devlet yapıları işbaşında olur. İktidar ve devlet politik sözün, dolayısıyla özgürlüğün bittiği yerdir. Orada sadece idare etme, söz dinleme, buyruk alma ve verme söz konusudur; kanun, tüzük vardır. Donmuş bir akıldır her iktidar ve devlet. Güçlerini de güçsüzlüklerini de bu özelliklerinden alırlar. O halde devlet ve iktidar alanları özgürlüklerin arandığı, sağlandığı alanlar olamaz. Hegel'in devleti, özgürlüğün sağlandığı gerçek alan olarak sunması, modernitenin tüm tahakkümcü görüş ve yapılanmalarının temelini oluşturur. Öyle ki, Hitler faşizmi bu görüşün nelere yol açabileceğini açıklayan örneklerin başında gelmektedir. Hatta Marks ve Engels'in öncülük ettikleri bilimsel sosyalizm anlayışında devlet ve iktidarın temel sosyalist inşa araçları olarak öngörülmeleri, farkında olmayarak özgürlüğe, dolayısıyla eşitliğe indirilmiş en vahim darbe olmuştur. 'Ne kadar devlet, o kadar az özgürlük' söylemini liberaller daha iyi fark etmişlerdir."

Kısaca formüle edildiği gibi, demokratik-ulus 'devlet artı demokrasi'de demos'un kendini örgütleme biçimidir. Yani demokratik toplum ve demokrasiye duyarlı hale ge-

tirilmiş devlet, demokratik çözüm ya da demokratik-ulus'un sihirli formülü olacaktır. Devletle demokratik toplum yan yana yaşayacaktır.

Diğer yandan bir ulusal aidiyet içinde farklı etnik kimliklere bağlı topluluklar nasıl yaşayacaktır? Önderlik bu konu da da oldukça net ve açımlayıcı izahlar yapmıştır.

'Toplumların ilkel komünal toplum, devlet-toplum ve demokratik toplum olarak kendi içindeki bölünmesi sınıflaşma ve yönetim sorunlarıyla bağlantılıdır. Ulus gerçekliği temelinde bölünmeler ise daha çok dil, kültür, hukuk ve siyasal gelişmelerle belirlenir.

Demokratik-ulus hareketi ve örgütlenmesi kendisini dar sınırlar içine hapsederek gelişemez. Yani Türk egemenlerinin söylediği gibi Önder APO'nun geliştirdiği paradigma ve ortaya koyduğu yol haritası toprak alma ya da bölmeyi esas almıyor. Var olan devlet sınırlarına dokunulmadan sorunun çözülebileceğini ifade ediyor.

Ulus ötesinden, yakın ve ortak çıkarlı ulus gruplarının sentezini anlamak en doğrusudur. Birbirlerini inkâr eden değil zenginleştiren ulus sentezleri üzerinde yoğunlaşmak hayli çözümleyici ve üretken so-nuçlara yol açabilir. Ne ulus nihilizmi -inkârcılığı- ne ulus fanatizmi; bilakis farklı ulus değerlerinin sentezciliği, günümüz ulusçuluk (milliyetçilik) karmaşasından kurtulmanın en iyi ve en doğru yolu olabilir.

Ezilen etnisite veya halkların ulus olma haklarını sadece ulus-devlet olarak yorumlamak hem liberalizmin hem reel sosyalizmin büyük çarpıtması ve faciasıydı. Faşist milliyetçilikle totalitaryanizmin sonucuydu. Normal uluslaşmayı sınırlara mahkûm etmeden, kültürel temelli ve demokratik yönetim esasları üzerinde inşa etmek en doğru, insani ve toplumsal doğaya uygun olan yoldu. Tarihin gerçekleri de daha çok bu yolu açıklıyordu. Azami kâr peşindeki tekelci sermayenin hızlı sermaye biriktirme hırsı bu yolun kapatılmasında en önemli etken oldu. Normal olmayan yol olan ulus-devlet, uluslaşmanın normal yolu haline gelirken, normal olan demokratik uluslaşma yolu ise normal olmayan, hatta yok sayılan yol halinde algılandı. Büyük çarpıtma buydu.'

Alıntılardan da anlaşıldığı gibi, ulusu ve ulusal hareketi belli sınırlara hapsetmek, oldukça tehlikeli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Nerede sınırlardan aşırı bahsedilmişse, orada sınırsız egemenlik ve sömürü alanı yaratılmak istenmiştir. Devlet-iktidar bu bahsedilen sınırlar üzerinde kendisine dokunulmazlık sahası yaratarak toplumu tüketme savaşında sınır tanımamıştır. Onun için demokratik-ulus hareketi ve örgütlenmesi kendisini dar sınırlar içine hapsederek gelişemez. Yani Türk egemenlerinin söylediği gibi Önder APO'nun geliştirdiği paradigma ve ortaya koyduğu yol haritası toprak alma ya da bölmeyi esas almıyor. Var olan devlet sınırlarına dokunulmadan sorunun çözülebileceğini ifade ediyor. Aksi durumda, konunun başında da değinildiği gibi ABD'nin BOP çerçevesinde geliştirilen ikinci çözümü, yani devlete dayalı çözüm devreye girer ki, Önderlik bu konuda da gerekli uyarıları yapmaktadır.

Yine Önder APO demokratik-ulus çerçevesinde sorunu ve çözümü ortaya koyarken, bunun dünyadaki gelişmelerle bağlantısını da kurmaktadır. Neden demokratik uluslaşmanın kaçınılmaz olduğunu da izah ederken de aşağıdaki belirlemeyi yapmakta-dır. Yani kaçınılmaz bir sürecin içerisinde olunduğunu belirtmektedir.

'Ulus-devletin çok yönlü çözümsüzlüğü ortaya çıkınca (dünya ve bölge savaşları, ulusal boğazlaşma, sermayenin ulusal duvarlara çarpması), normal yol olan demokratik uluslaşmalar yoğunca yaşanmaya baş-

ladı. Tüm Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında yaşadığı ulus-devletçilikten demokratik-ulusçuluğa dönüşümdür aslında. ABD zaten her zaman demokratik ulusların ulusu olarak kalmayı başardı. Tekelciliğin birçok ulus-devletçi çarpıtmasına rağmen. SSCB'de ulus-devletçilik ve demokratik ulusçuluk iç içe yaşandı. Hindistan'da da demokratik ulusal eğilimler güçlüdür. Afrika ve Latin Amerika'da demokratik ulusal eğilimler her zaman ağır basmıştır. Katı ulus-devletçilik çok az sayıda, Ortadoğu başta olmak üzere bazı mekânlarla sınırlı kaldı. Bunlar da hızla çözülüş sürecindedir.

İkincisi, iktidarcı ve devletçi uluslaşma esas alınmayınca, geriye ya ortaçağdan kalma bazı kurumlarla (ağalık, şeyhlik, tarikat, aşiret reisliği) çoğunlukla aile menfaatlerine dayalı işbirlikçi taşeron yönetimler esas alınıp modernleştirilerek devam edecek ya da demokratik yönetimler geliştirilecekti. Birinci yol, tarihin de çok tanıdığı klasik işbirlikçiliğin modernleşmiş haliydi. İkinci yol ise, demokratik modernitenin esas hedefi olan yoldu. Ulus-devlet ve işbirlikçilerine karşı direnişin yöntemi ancak demokratik olabilir. Bu da demokratik uluslaşmaya götüren en sağlıklı özgürlükçü ve eşitçi yoldur.

Üçüncüsü, kültürlerin, dil ve lehçelerin çoğul karakteri de demokratik-uluslaşmaya zorluyordu. Ulus-devlet gibi hâkim etnisitenin dil, lehçe ve kültürel tahakkümünü esas alması özüne aykırıydı. Tek seçenek çok dilli-kültürlü-siyasi oluşumlu ulus olabilmekti. Bunun da demokratik ulus anlamına geldiği açıktı. Hatta birkaç demokratik ulustan tek bir demokratik ulus haline gelebilmenin yolu da açıktı. İspanya'da, Hindistan'da, beğenmediğimiz Güney Afrika Cumhuriyeti'nde, hatta Endonezya ve birçok Afrika ülkesinde yaşanan buna benzer gelişmelerdir. ABD ve AB bile bir nevi demokratik ulusların ulusu olarak tanımlanabilir. Rusya Federasyonu benzer diğer önemli bir örnektir.

Dördüncüsü, ekonomik, sosyal, siyasal, zihinsel, dil, din ve kültürel farklılıklar daha çok korunmak istendiklerinden, bunun yolunun demokratik ulustan geçtiği hemen anlaşılır. Her farklılık ayrılığa dönüştürülürse, bu hepsinin kaybı olur. Hâlbuki hepsi için ideal olan 'farklılık içinde birlik' halinin en uygun biçimi demokratik-ulus olabilmedir. Yalnız başına bu çözüm potansiyeli bile demokratik-ulus hareketinin muazzam çözüm gücünü ve ulus-devlete alternatif yapısallığını açıklamaya yeter.

Ulus-devlet çözümsüzlüğünün bir yandan küresel sermaye hareketleri tarafından üstten, diğer yandan kentsel, yerel ve bölgesel özerklik hareketleriyle demokratik-ulus ve dinsel hareketler tarafından alttan sıkıştırılmasıyla yaşanan kaos, yeni sistemler doğurmaya adaydır. Bunun birçok işaret ve kanıtları ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Liberalizm bir yandan klasik ulus-devletçiliği aşıp yeniden inşa etmeye çalışırken, öte yandan bu eylemini demokrasinin geliştirilmesi maskesi altında yürütmeye önem ve özen göstermektedir. Katı ulus-devletçiler ise, eskinin muhafazakârlarını aratmayan bir tutuculuk ve gericilik içinde debelenip durmaktadırlar. Bir nevi günümüzün gerçek muhafazakârları pozisyonunu takınmış durumdadırlar. Dinciler ise, geleneksel ümmet arayışı içindedir. Modernizmi din kisvesi altında yaşamsallaştırmaları ve din temelli bir ulus-devletçiliği inşa etmeleri güçlü olasılıktır. İran bu konuda öğretici bir örnektir.

Demokratik-uluslaşma seçeneği günümüzün çok karmaşık ideolojik ve yapısal sorunları konusunda sunduğu yüksek çözüm potansiyeliyle gelecek vaat etmektedir. Özellikle AB'nin aldığı yol etkileyicidir. Demokratik modernitenin hem ideolojik hem yapısallık bakımından demokratik ulus seçeneğini temel boyutlarından biri olarak alması çok önemlidir. Uygarlığa hem katkı hem kurtuluş şansı tanımaktadır. Demokratik modernitenin demokratik-ulus üzerinden sağlayacağı yeniden inşa çalışmaları, toplumsal ve çevresel temel sorunların çözümü konusunda en umutlu projeler durumundadır."

DEVLETÇİ MECLİSLER-DEMOKRATİK MECLİSLER

KOMÜNAR

Meclis tarzı örgütlenme içinde bulunduğu siyasal sistemle anlaşılacak bir örgütlenmedir. Kendi başına bir meclis tanımı yapmamız söz konusu olamaz. Tüm sistemler açısından geçerli olan bir tanım yapmamız mümkün değildir. Örneğin devletçi sistemlerdeki meclis oluşumlarıyla demokratik sistemlerdeki meclis oluşumları hem anlam olarak hem de örgütlenme ve işleyiş olarak birbirlerinden farklıdır. Sistemsel ayrımı ortaya koymadan kendi başına herkes için geçerli bir meclis tanımı yapmamız bu yüzden olanaklı olamaz. Bugün devletçi meclisler de demokratik olmaktan dem vururlar. Fakat demokratik niteliklere sahip olmadıklarını en iyi kendileri bilirler. Bu konuda bir karmaşık anlama yol açmaması için devletçi meclisle demokratik meclisleri birbirlerinden ayırmalı ve öyle tanımlamalıyız.

Devletçi Meclis

Bilindiği gibi devletçi sistemler içinde de meclisler vardır. Kağıt üzerinde bu meclisler toplumun sorunlarını çözmek amaçlı oluşmuş kurumlardır. Devletçi sistemlerde meclis genelde parlamento olarak adlandırılır ve tüm ülke çapında tek meclistir. Yani en üstte tek bir meclis vardır. Onun dışında yerelde il özel idareleri adıyla oluşan, il yöneticisi olarak valinin başkanlık ettiği ve yılda iki kez toplanan meclisler bulunmaktadır. Bunlar da devletçi sistemin bir organı olmaktan öte bir anlam ifade etmezler.

Aslında devletçi sistem ve meclis tarzı örgütlenmeler birbirine taban tabana zıt olgulardır. Devletler tekçi yapılara sahip oldukları için öyle meclis oluşturma, toplumsal sorunları tartışarak çözüm üretme gibi bir yaklaşımları yoktur. Mevcut devletçi meclislere bile kabaca bakalım, meclisler kendi iradelerine sahip değildir. Belirlenen kalın veya kırmızı çizgiler neyse onun izinde işlerler. Meclisler bu çizgileri aşamazlar. Onun için ortak tartışma ve çözüm üretme ve ortak akla ulaşma yerleri olarak meclislerin devletle uzaktan yakından ilişkileri olamaz. Gelişen toplumsal mücadeleler sonucu devletler kimi açılımlar yapmak zorunda kalırlar. Eğer bu açılımları yapmazlarsa, devletler büyük krizler veya altüst oluşlar yaşayabilirler. Devletler bu açılımları yaparlarken, karşısında oldukları sistemi kendi içlerinde eritmek isterler. Buna istismarcılık denmektedir. Yani karşı sistemin değerlerini kendi çıkarı, kendi ömrünü uzatmak için alıp kullanma ve özünden boşaltarak başkalaşıma uğratmak devletlerin temel yaklaşımı olmaktadır. Meclis tarzı örgütlenme de demokrasi güçlerinin bir örgütlenme biçimiyken devletçi sistem tarafından istismar edilerek başkalaşıma uğratılmıştır. Devletçi sistem de güya demokratik olduğunu meclise sahip olmakla ispatlıyor. Bu devletçi sistemin kendini meşrulaştırmak için ortaya attığı ideolojik bir argümandır.

Sümerlerde de meclis tarzı oluşumlara rastlanmaktadır. Yine daha öncesinden dayandığı anlayış ve işleyiş olarak doğal toplumun yönetim tarzını meclis olarak belirtmek mümkündür. Sonuçta meclis tarzı yönetim, toplumun komünal olarak kendisini yönetmesidir. Meclis bir grup insanın veya toplumun komünal esaslar temelinde biraraya gelerek kimi kararlar alması ve kendini yönetmesidir. Doğal toplumun kendisi hakkında bir karar alması için biraraya gelmesi bir meclis çalışmasıdır. Meclis, toplumun kimi ihtiyaçlarını gidermek amaçlı biraraya gelmesidir. Meclis dendiğinde akla bu biraradalık gelmelidir. Bu anlamda meclis çalışması her mekanda yapılabilecek bir çalışmadır. Günümüz biçimleriyle meclislerin ortaya çıkışı Yunan'dan bu yana ele alınabilir. Rönesans sonrası gerçekleşen meclis biçim-

leri de vardır. Fakat Rönesansla gerçekleşen meclisler, feodal despotik devletçiliğe karşı oluşmuş yapılardır. Yani meclisler demokrasi güçlerinin mücadelesiyle ortaya çıkarılmış kurumlardır. Fakat devletçi sistem bunları kendisi için tehlike olmaktan çıkarmak için kendine mal etmiş ve yozlaştırmıştır. Ortaya bugün var olan devletçi meclisler çıkmıştır. Günümüz devletçi meclislerini birkaç özellikleriyle tanımlayalım.

Bu meclislerin en temel özelliği halktan kopuk olmalarıdır. Meclisler genel seçimle belirlenen 'milletvekillerince' oluşturulur. Meclislerin oluşturulmasında halkın tek rolü vardır. Bu rol de beş yılda bir yapılan genel seçimlerde oy kullanmaktır. Bunun dışında seçtiği meclisi ne denetleme ne de bu mecliste çıkarılan yasalara müdahil olma hakkı vardır. Tek hakkı kendisini yönetecek insanları seçmektir.

Buradan bu meclislerin diğer özelliğine geçebiliriz. Yönetme - yönetilme ilişkisine dayanırlar. Halk vardır ve halkı yönetenler vardır. Halk kendi kendini yöneten bir varlık olarak görülmez. 'Halk yönetilmesi gereken bir sürüdür' anlayışı, bu meclislerin en temel özelliğidir. Bu yönüyle iktidarcıdırlar. Egemenlik ilişkisine dayalı olarak var olurlar. Halkı irade olarak görmezler. Bundan dolayı da halk ayrı yerde, yönetenler ayrı yerde durur.

Kendi temsilcisini seçme tarzı da egemenlikli bir anlayışa dayalıdır. Milletvekili adayları siyasi partilerin hazırladığı listelere göre seçilir. Oy, adaya değil partiye verilir. Onun için daha ilk seçim anında işleyen sistem anti-demokratiktir. Halk kendisini temsil edecek adayın kim olduğunu, karakterini bilmez. Tanımadığı bir adaya oy verir. Ve bu aday seçilirse halkı temsil etme kandırmacasıyla kendi çıkarı için çalışır. Milletvekilinin seçilmesi durumunda da halkla herhangi bir bağı bulunmamaktadır. Bir sonraki seçimlere kadar da halka gidilmez. Bu vekiller parti listelerinden seçildikleri için de izleyecekleri siyaset halkın istediği siyaset değil, bu partinin izleyeceği siyaset olacaktır. Halkın içinde bulunduğu koşulların ne olduğu, halkın yaşadığı sorunların ne olduğu, halkın yaşam standartlarının ne olduğu ve bu sorunlara nasıl çözüm olunabileceği bu seçilmiş vekillerin umurunda değildir. Umurlarında olduğu tek şey, partilerinin dolayısıyla kendilerinin çıkarlarıdır, koltuk sevdalarıdır, maddi çıkar sağlama çabalarıdır.

Bu meclis tarzının diğer bir özelliği partilere dayalı olarak kendisini oluşturmasıdır. Bağımsız adaylık sistemi olmakla birlikte esas özellik partilere dayalı olmasıdır. Birçok parti, adaylarını belirler ve seçime böyle girer. Öne konan barajı geçen partilerden meclis sistemi oluşturulur. Barajı geçemeyen partilere oy veren insanların temsiliyet hakkı ilk elden ortadan kalkar. Bu insanların temsil hakkı bulunmaz. Sistem daha oluşurken anti-demokratiktir. Milletvekili sayısı yeterse tek, yetmezse koalisyonlar biçiminde hükümet oluşumuna gidilir. Bu hükümet, yürütme olarak ülkeyi yönetir. Yürütme meclis içinde çoğunluk olduğu için de her türlü kararı alma olanağına sahiptir. Yani denetimsiz bir sistemdir. Her şeyi yürütme belirler. Meclis yürütmeyi değil yürütme meclisi belirler, denetler. Yasa teklif etme hakkı da ona tanınır. Yani her yönüyle partilere göre, halktan kopuk olarak oluşturulan bir sistemdir. Beş yılda bir yapılan seçimler dışında halkın hiçbir katılımı olmaz. Buna da "egemenlik kayıtsız şartsız milletindir " adını koyarlar.

Yine tek bir meclis tarzında örgütlenmiş olmaları halkın katılımını engelleyen en temel faktördür. Tekçi meclis sisteminin en önemli sonucu, devletçi merkeziyetçiliğin gelişmesidir. Devletçi merkeziyetçilik tabanı irade olarak görmez. Kararlar üstten alınır. Karar alınma süreçlerinde taban kesinlikle söz hakkına sahip değildir. Tabanın tek bir hakkı vardır alınan kararları sorgulamadan bunlara tabi olmaktır. Bu sistemin ortaya çıkardığı insan tipi ise iradesiz, her şeye tabi olan vatandaş tipidir.

Devletçi meclisler; halk adına kararların alındığı ama halkın içinde yer alamadığı kurumlardır. Halkın içinde yer alamadığı bu kurumlar her türlü anti - demokratik uygula-

manın merkezleridir. Toplum yararına ne varsa her türlü değerin sömürüldüğü ve tersine çevrildiği kurumlardır. Halkı sömürmenin, egemenlik altında tutulmasını sağlayan en temel kurumlardır. Devletçi meclisler halkın içinde olmadığı kurumlardır. Bu yönüyle devletçi meclisler hem oluşum ve bileşimleri itibariyle hem de örgütsel yapısı ve tekçi niteliğiyle ve işleyişiyle anti demokratik kurumlardır.

Devletçi meclislerin anti - demokratik olduklarını yine hem kadına hem de gençliğe yaklaşımında görürüz. Gençlik bu meclislerde yer alamaz. Gençliğin bizde olduğu gibi bırakalım özgün örgütlenmesini, iradesini ortaya koymasını, genel meclislerde bile göstermelik de olsa yeri yoktur.

Kadına yaklaşımları daha da alçaltıcıdır. Çok sınırlı sayıda kadın mecliste yer alır. Bu kadın vekiller seçilirken, genelde en arka sıralarda listede yer alırlar. Listenin ilk sıraları erkeklere ait olur. Kadınların bu listelerden seçilmeleri şans olur. Lafa geldi mi de listelerde onlarca kadın aday olduğu söylenir. Belki listelerde kadın vardır, ama seçilen kadın yoktur. Tamamen göz boyamaya dönük bir yaklaşımdır. Kadını mecliste vitrin malzemesi olarak ele almaktadırlar. Seçilen kadın vekiller de stratejik konularda söz sahibi olamazlar. Örneğin hükümette bakanlıklarda belki tek bayana yer verilir. Onun dışında kadına stratejik alanlarda yer yoktur.

Yine bu meclisler kendi bünyelerinde farklı kimlikleri barındırmazlar. Örneğin TBMM'de Kürt olarak yer alamazsınız. Alevi olarak yer alamazsınız. Kimliğiniz, inancınız ne olursa olsun Türk olmak ve Türk olarak o mecliste bulunduğunuzu kabul etmek zorundasınızdır. Bu özellikler de devletçi meclislerin anti - demokratik yapılarına örnek olarak gösterilebilir.

Bilindiği gibi devletçi sistemler yasama, yürütme ve yargı ayrılığına dayanır. Demokratik sistemlerde meclis yasama ve yargı organlarının kaynağıdır. Devletçi sistemlerde de kağıt üzerinde bu kimi yönleriyle böyledir. Tam anlamıyla meclis kaynak değildir. Örneğin Türkiye'de meclis halkın iradesi olarak topluma yansıtılır. Ama örneğin Türkiye'de cumhurbaşkanının olağanüstü yetkileri vardır. Meclisin olması gereken bu yetkiler yürütmenin bir kurumu olan cumhurbaşkanına aittir. Bu ise bizlere kağıt üzerinde olduğu gibi meclislerin değil yürütmenin sistemin esası olduğunu gösterir.

Bu devletçi meclisler meşruiyet sorunlarını ise kendilerini halkın meclisleri olarak yansıtarak çözerler. Yaptıkları her şey halk içindir, toplumsal fayda içindir denilerek halka yutturmaya çalışırlar. Bunun teorik ifadesi " Egemenlik Kayıtsız Şartsız Milletindir " sözüdür. Bu durum devletin ve meclisinin kendisinin meşruiyetini sağlamak amacıyla ortaya attığı bir ideolojik yanıltmadır. Toplumun içinde bulunduğu zorlu yaşam koşulları göz önüne getirildiğinde devletçi meclislerin sorun çözmek bir yana sorun yaratan bir kaynak olduğunu ifade etmemiz gerekir. Bugüne kadar toplumun hangi sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik sorunlarına devletçi meclisler çözüm olabilmiştir?

Demokratik Meclisler

Demokratik meclis; toplumun kendi kendini yönettiği kurumlardır. Halkın kendi sorunlarını kendisinin tartıştığı, kendisinin karar aldığı ve oluşturacağı kurumlarla kendisinin bu kararları hayata geçirdiği kurumlardır.

Demokratik meclislerin en temel özelliği devletçiliği hem zihniyet, hem kültürel ve hem de idari yapılanma olarak aşmasıdır. Yani devletsizlik üzerine kuruludurlar. Halkın devlet olmadan kendisini yönetmesinin kurumlarıdır. Kürtler açısından değerlendirildiğinde meclis sistemlerini genel sistemimiz olan Demokratik Konfederal sistemle ele almalıyız.

Demokratik Konfederalizm ve KCK Sistemi

Bilindiği gibi meclis sistemleri Önderliğimizin paradigmasal değişimi başlattığı süreç sonrasında gündemimize girdi. Önderlik hem savunmalarında hem de görüşme notlarında meclislere ilişkin görüşlerini ifade etti. Komünlerden mahalle meclislerine, kent meclislerinden eyalet ve son olarak genel

halk meclislerine kadar uzanan bir sistemi gündemimize koydu. 2005 Newroz'uyla bu sistemi 'Demokratik Konfederal Sistem' olarak adlandırdı. Bu bizler açısından sistemsel olarak yeni bir yaklaşımı ortaya koydu. Bu sistemin özünü demokratik-komünal değerler oluşturmaktadır. Bu yönüyle sistemsel olarak, idari yapı olarak yeni olsa da öz olarak yeni değildir. Özgürlük Hareketi ortaya çıkışından günümüze kadar kendisine demokratik-komünal değerleri esas almıştır. Bu değerlere dayalı olarak kendisini var etmiştir. Temel varoluş zemini demokratik-komünal değerler olmuştur. Komünallik ve Önderlik dolayısıyla Özgürlük Hareketi bir gerçeğin iki yüzü gibidir. 'Önderlik nedir?' veya 'Özgürlük Hareketi nedir?' diye bir soru soracak olursak, vereceğimiz ilk cevap demokratik-komünalik olacaktır. Onun için meclis sistemi ve idari yapı olarak sistemimizi yeni olarak belirtsek de zihniyet ve dolayısıyla öz olarak demokratik komünal değerleri en başından beri esas almaktayız. Demokratik komünal değerler özü oluştururken, meclis tarzı idari örgütleniş biçimi oluşturur.

Meclisler demokratik konfederal sistemin esasını oluşturur. Bilindiği gibi demokratik konfederal sistem halkın devletçi olmayan kendini yönetme biçimidir. Burada kimi özellikler öne çıkmaktadır.

İlk özellik olarak devletçi ve iktidarcı olmayan bir toplumsal yaşam biçimi ve yönetim sistemidir. Konfederalizmin devletçi olan biçimleri de bulunmaktadır. Devletçi konfederasyon birden fazla devletin bir sözleşme etrafında biraraya gelmesidir. Gevşek bir örgütlenme biçimidir. Sadece kimi konularda ortaklaşma söz konusudur. Belirlenen kimi konularda bu devletler bu sözleşme çerçevesinde ortak karar alır ve bu kararı uygularlar. Fakat aradaki ilişki güçlü olmadığı için kısa sürede dağılma olasılığı yüksek bir örgütlenme biçimidir. Tabi bu dağılma durumu bu konfederasyon biçiminin devletçi ol-

ma özelliğinden ge-lir. Çünkü devlet olgusunun en temel özelliği merkeziyetçiliğidir. Devletçi merkeziyetçilik mevcut alan üzerinde tam hâkimiyeti zorunlu kılar. Bundan dolayı devletler hâkim olduğunu iddia ettiği topraklar üzerinde başka bir gücün söz sahibi olmasını istemezler. Bundan dolayı kendisi dışındaki herkesi düşman olarak görür ve onlara sürekli kuşkuyla yaklaşır. Onun için devletler konfederal tarzda örgütlenseler de kısa sürede bu anlayışlarından dolayı ya dağılmayla karşı karşıya kalırlar ya da federasyon tarzında daha katı bir örgütlenmeye geçiş yaparlar. Devletin konfederasyon tarzında kendini örgütleyememesi konfederal örgütlenme biçiminin verimsizliğinden değil, konfederasyonların devletçi olamayan özelliğinden ileri gelir. Dolayısıyla siyaset biliminde var olan bir yargı olarak konfederalizm ya federasyonlaşmaya ya da dağılmaya götürür tezi gerçeği ifade etmemektedir. Doğru tanım konfederal örgütlenme biçiminin devletçi olamayacağıdır. Tarihe baktığımızda yaşanan tüm savaşların kaynağında yatan nedenin, başka topraklar üzerinde hâkimiyet kurma ve bunun için de o topraklara saldırı olduğunu görürüz. Gılgameşle başlayan bu süreç, ABD'nin Ortadoğu müdahalesiyle devam etmektedir.

Hiç kimse yakın tarihte gerçekleşen 1. ve 2. Dünya Savaşlarının toplumsal özgürlük ve demokrasi adına yapıldığını iddia edemez. Aynı şey ABD'nin Irak müdahalesi için de geçerlidir. Bu savaşların başka toprakları işgal ve istila etme, o toprakların maddi-manevi tüm zenginlik kaynaklarını sömürmek için olduğunu kimse inkâr edemez.

Bu gerçeklikten hareketle varmak istediğimiz sonuç şudur: konfederasyon tarzındaki örgütlenme devletin doğasına terstir. Çünkü devletçi bir nitelikle bile kurulmak istense, konfederal yapılanma çok çeşitliliği, birden fazla ünitenin var olmasını gerekli kılar. Fakat yukarıda da ifade ettiğimiz gibi devletler kendileri dışında bir farklılığı kabul etmezler. Onun için devletler doğaları gereği demokratik olamazlar. Onun için devletlerin kurmaya çalıştığı konfederal örgütlenme daha kuruluş aşamasında bile gevşek örgütlenir. Bu gevşek örgütlenmenin de altında yatan faktör belirttiğimiz devletlerin merkeziyetçiliği ve birbirlerine olan güvensizlikleridir. Oluşumun da böyle gevşek örgütlenen bir sistemin kısa sürede dağılacağını tahmin etmek zor olmasa gerek.

Konfederal sistem doğası gereği demokratik sistemlere uygun bir örgüt modelidir. Bundan dolayı da temel bakış açısı devletçi olmayanların esas alacağı model, konfederal model olabilir. Özellikle sosyalizmi kendisine temel zihniyet ve yaşam sistemi olarak benimseyenlerin, örgütleme modeli olarak konfederalizmi benimsemeleri bir zorunluluk olmaktadır.

Bilindiği gibi tarih bir yandan demokrasi güçlerinin bir yandan da devletçi güçlerin mücadelesiyle var olmakta ve gelişmektedir. Devletlerin halkları özgürleştiremeyeceğini, demokratik olamayacaklarını yukarıda kısmi olarak ifade ettik. Toplumsal özgürlük ve demokrasi adına, halkçılık adına yola çıkan ulusal kurtuluş ve reel sosyalist hareketler devletle bu işi yapacaklarını düşünmüş, devleti de ele geçirmiştir. Fakat yaşanan tarih bize göstermiştir ki devlet aracıyla toplum yararına hiçbir gelişme sağlanamaz. Yani sosyalizmle devletin bir ilişkisi olamaz. Sosyalizmin devletle tek ilişkisi, devleti aşmak amacıyla yürüttüğü mücadele ilişkisidir.

Kürt toplumu söz konusu olduğunda Kürtlerin hem tarihsel-kültürel hem de ideolojik ve güncel olarak devletle ilişkisi olamaz. Yani Kürtler sorunlarını devletleşerek çözemezler.

Kürtlerin diğer toplumlarda olduğu gibi sıklıkla devletleşmemeleri ve devletlere mekan teşkil eden kentlerden uzakta kalmayı tercih etmeleri, onların yeteneksizliklerinden veya geri olmalarından kaynaklanmamaktadır. Kürtler esasında devletli değerlerle yapısal olarak bir zıtlık içindedir. Zira onlar kök toplum olan doğal toplumun özellikle de neolitik aşamasının bizzat yaratıcıları olduklarından, bu değerler bütününü çok güçlü ve derinlemesine yaşamışlardır. Bu anlamıyla devletin ezmek, bastırmak, ger-

iletmek suretiyle karşısında güçlenebileceği toplumsal değerler, en fazla da bir Kürt gerçekleşmesidir. O nedenle de Kürtler ve sınıflı-devletçi uygarlık çelişiktir, çatışmalıdır. Kürtlerin devletlere karşı bu kadar amansız direnmesinin altında bu gerçeklik yatmaktadır. Nasıl ki kadının hiyerarşik devletçi sistemle yapısal ve sistemsel olarak çelişkisi bir gerçeklikse aynı şey, esasında bir kadın toplumu olan Kürtler için de geçerlidir.

Kürtler bu kadar karşıt oldukları devletlerin merkez üs-lerinin kent olduğunun çok iyi bilincindedir. Kürtler kentlerde Sümer'i, Babil'i, Asur'u, Pers'i, Helen'i, Roma'yı, Bizans'ı, Osmanlı'yı ve daha sonraları da ulus-devleti görmektedir. O nedenle de kentlere karşı hep mesafelidir. Bu nedenle de Kürtler yaşam mekanı olarak demokratik komünal değerleri önemli ölçüde yaşayan kırı, köyü ve özgürlüklerini korumada büyük bir sığınak olan dağları tercih etmektedirler. Kent hâlâ da Kürtler için dağılan aile, aşiret ya da en genel anlamda dağılan toplumsallık, kendine yabancılaşma demektir. Bu bakımdan Kürtlerin uygarlık güçleriyle yaşadığı çelişki ve çatışma bir yönüyle de kent-kır çelişki ve çatışmasıdır. Şu rahatlıkla belirtilebilir ki Kürtlerin bu kadar saldırı ve işgal altında olmalarına karşın varlıklarını hâlâ sürdürmelerinin nedeni Kürtlerin çok yiğit olması veya ülkelerinin çok dağlık olması değildir. Bunların etkisi olsa da esas neden, Kürt toplumsallaşmasının devletli uygarlıkla yaşadığı yapısal çelişki ve çatışmalarda aranmalıdır. Diğer yorumlar kendini aldatmak anlamına geldiği gibi olgunun tam kavranmasına da hizmet etmez.

Nasıl ki kadının hiyerarşik devletçi sistemle yapısal ve sistemsel olarak çelişkisi bir gerçeklikse aynı şey, esasında bir kadın toplumu olan Kürtler için de geçerlidir.

Bu tarihsel gerçekleşmenin bir devamı niteliğinde Kürt toplumu demokratik-bilimsel sosyalizmi kendisine ideoloji olarak esas almıştır. Bundan dolayı devletsiz olmak zorundadır. Kürtlerin yaşadığı geçmiş, toplumsallaşmalarının temel ölçüleri, 'devlet olmadan toplum nasıl kendini var ederek yönetebilir?' sorusuna cevap niteliğinde özellikler olmaktadır. Buradan çıkaracağımız en temel sonuç, toplumları var eden ve birarada tutan temel etkenin devlet ve iktidar değil, demokratik komünal değerler olduğudur.

Kürt toplumu tarihe böyle başlarken, en büyük darbeyi devletin ortaya çıkışıyla yemiştir. Yarattığı tüm değerler devletçi sistemin ortaya çıkışıyla inkar edilmiştir. Kürt toplumunu kendi doğasına yabancılaştırmaya çalışmışlardır. Onun için Kürtler için devlet çözüm kaynağı değil, Kürt sorununun ortaya çıkışının temel etkenidir. Kürt toplumu için devlet talep etmek katiline sevdalanmaktan öte bir şey olamaz. Esasında da devlete uşaklık etmekten öteye geçemez. Ayrıca Kürtler tarihin hangi aşamalarında demokratik-komünal değerleri esas almışlarsa, evrensel çapta tarihi belirleyen bir rolün sahibi olmuşlardır. Doğal toplum, Zerdüşt-Med Pers çıkışı ve son olarak Önderlik ve PKK çıkışı demokratik -komünal değerlere dayalı olarak var olmuştur. Bundan dolayı Kürt halkının çözümü **DEMOKRATİK KONFEDERALİZM**'dir. Bugün bu sistemin somut ismi **KCK KOMA CIVAKÊN KURDISTAN (KÜRDİSTAN DEMOKRATİK TOPLUM KONFEDERİZMİ)**'dir. demokratik konfederal örgütlenmenin en temel özelliği devletçi olmamasıdır. Demokrasi de devletsiz olarak halkın kendini örgütlemesi ve yönetmesidir. Demokratik konfederal sistemin devlete dayalı olmaması, onun demokratik niteliğinin temel özelliğidir. Yani demokratik yapıların biraraya gelerek oluşturduğu bir sistem olmaktadır. Bu sistem kendisine üç temel özelliği esas alır. Komünal demokrasi, toplumsal cinsiyetin özgürleştirilmesi ve toplumsal ekoloji. Toplumsal cinsiyetin özgürleştirilmesine dayalı demokratik, ekolojik toplum, konfederal sistemin özüdür.

BİR EGEMENLİK ARACI OLARAK DİNCİLİK

İbrahim ERKENEK

Üzerinde çok fazla tartışma yapılmayan, ama hakkında en çok yazılan konuların başında dinin geldiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu yaklaşım haksız da değildir. Konu önemle ve ciddiyetle ele alınmayı her zaman için gerekli kılmıştır. En basit ele alan yaklaşımlar bile kendilerini dinin etkilerinden kurtaramamışlardır. Dolayısıyla din ister ne olduğuna yönelik olsun, isterse insan yaşamını derinden etkileyen yönüyle olsun, isterse de bir egemenlik aracı olarak egemenler tarafından kullanılması yönüyle olsun, önemle ele alınmayı gerekli kılmaktadır. Şüphesiz değerlendirmeler yaparken, bir ihtiyaç olarak gelişmesini ve egemenler tarafından bir iktidar aracı olarak kullanılmasını özenle birbirinden ayırmak gerekmektedir. Din değerlendirilirken belki de en fazla düşülen hata da burada yapılmaktadır.

Dinin insan yaşamında yer alması çok uzun bir tarihsel geçmişe dayanmaktadır. Şüphesiz ilk doğa dinleriyle bugünkü gelişmiş, soyut kavram düzeyine indirgenmiş tek tanrılı dinler arasında farklar vardır. Bu farklar inanma boyutundan ziyade, kurallar ve dogmalardadır. Çok tanrılı politeist dinler temelde insanın umut ve korkularının ve bilinmezlikler karşısındaki yaklaşımından kaynaklı olarak gelişmiş ve insanlığın yaşamına anlam katmasını sağlamıştır. Ritüelleri, kuralları son derece basit olan politeistik dinler denilebilir ki, anlam arayışlarına verilen ilk karşılık olmuştur. Bilinmezliklerle dolu olan doğada yaşamın temel dayanağı olarak insan zihniyet yapılanmasında ve **Hakikat** arayışında çok önemli bir rol oynamıştır. Tek tanrılı dinlerin de aynı iz ve **yol** üzerinden yürüdükleri söylenebilir. Başlangıç itibariyle yaklaşımlarında temelde herhangi bir farklılık yoktur. İbrahim'i dinlerin yol tayininde, umut ve korkuları tanımlamada, evrenin bilinmezlerini kavrama ve tanımada son derece önemli roller oynadığı, zihniyet yapılanmasında bir aşama ve hamle olduğu kesinlikle tartışma götürmezdir. Animizmin doğasal yaklaşımları nispeten aşılsa da, doğaya uygun yaşamak, ama güçsüz ve etkisiz tanrı putlarını da kırıp oradan kaldırmak İbrahim Peygamber'in ve dininin en temel yaklaşımı olmuştur.

Put, insanın kendi elleriyle yaptığı umut ve hayallerini gerçekleştirmenin aracı olarak gördüğü tapınma konusu ve aracı olmuştur. Güçsüzlüğü kadar gücü de inanmayla birlikte kendisinde taşımıştır. Güçsüzlüğü kendi yaptığı bir araç olması, gücü ise inanma ve bağlanmayla bağlantılıdır. İnanmadan ve bağlanmadan ve korkularının, umutlarının nedenlerini kavramadan yaşamak ne bu dönem ne de başka herhangi bir dönem insanı açısından mümkün olmamıştır. İnanmak ve bağlanmak insanı manevi/metafizik bir varlık haline getirmiştir. Felsefe tarihinin uzun ve süregelen ruh-madde ayrım ve çelişkisinde bir uçtan diğer uca kaymalar insanın maddi ve aynı zamanda 'metafizik bir varlık' olduğunu her zaman göz ardı etmiştir. Ya hep maddi bir varlık, ya da salt ruh olarak değerlendirilmiştir ki, bu da insanı, bağlılıklarını, inanmasını, inançlarını tanımlamaya yetmemiştir. Politeist dinler tanımlanmaları son derece kolay dinlerdir; karmaşıklıkları, karışıklıkları fazla yoktur. Ancak basitliği güçsüzlüğü anlamına da gelmemektedir. Bugün zihniyeti açısından basitliğiyle ele alınabilir, ancak bu gerçeğini göz ardı etmek anlamına gelir. Basitliğiyle de olsa binlerce yıl ve insan zihniyet yapılanmasında son derece önemli bir rol oynamıştır. Bu basit gibi görünen yaklaşım olmasaydı, insanın daha etkili zihniyet yapılanmalarına geçmesi düşünülemezdi. Soyutlamanın, kavramsal din ve tanrı tanımlamasına bu basit zihniyet yapılanması temelinde ulaşıldığı, bir anlamda zihniyet yapılanmasında temel bir rol oynadığı göz

ardı edilmemelidir. Bu göz ardı edilirse, insanı ve zihniyet yapılanmasını kavramak, inançlarını doğru tanımlamak mümkün olmaz ve tek tanrılı İbrahim'i dinler de anlamlandırılamaz.

İnsanlığın çok uzun bir tarihsel zamana sahip olduğu açıktır. Toplumsallaşmasının bile on binlerce yıl gerilere gittiği yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Toplumsallaşma üstyapı kurum ve araçlarının oluştuğu/oluşmaya başladığı zamanı da tanımlar. Din bu üstyapı kurum ve araçlarının başında gelmektedir. Evrimleşmeyi çok daha geniş bir zaman ve mekan içerisinde değerlendirmek gerekir. Bu uzun tarihsel süreç insanlığın dilden düşünce yapısının gelişmesine kadar geçen zamanı ifade etmektedir. Evrimleşme, bu sürecin hem adıdır, hem de tarihi.

Burada insanın gelişim tarihi tek yönlü, tek boyutlu ele alınmamaktadır. Zaten insanın kendisine sorduğu soru da; ne olduğu ve nasıl oluştuğudur. 'Oluş' hem evrenin, hem de insanın merak konusunu oluşturmuştur. Bundan dolayıdır ki, insan zihnini kullanmaya başladığı ilk andan itibaren kendisini ve evreni tanımaya çalışmıştır. "Bu evren nasıl oluştu ve nasıl oluyor da olduğu gibi duruyor? Niçin bu alem vardır?" İnsanın evreni tanıma çabaları, özünde bu basit gibi görünen sorularla başlamıştır. Her zihniyet yapısı, dönemi ve zihniyet yaklaşımı çerçevesinde bu sorulara yanıt vermeye çalışmıştır. Evreni tanıyan insan, aynı zamanda kendisini de tanımış olacaktır, ya da tersinden; kendisini tanıyan insan evreni de tanımış olacaktır. 'Kendini bil' düsturu bu çift yönlü sorunun yanıtıdır. Bilim, felsefe ve mitoloji kadar din de bu sorulara yanıt vermek üzere gelişmiştir.

Farklı biçim ve özellikler kazansa da, din, insanın en eski düşünce yapısını oluşturur. Şüphesiz değişmez bir biçim olarak ilk çağlardan günümüze olduğu gibi taşınılmış değildir. Zaman ve insanın kavrayış düzeyi kadar, mekan da dinin farklı yaklaşımlar altında gelişmesinin zeminini hazırlamıştır. İlkçağ dinlerinin günümüz dinlerinden çok farklı olduğunu söylemek doğrudur. İnsanın çocuksu çağlarını ve inancını anlatan Animizm, ya da klanların kendi varlıklarının gerekçesi olarak görüp bağlandıkları totemleri vb. kendi topluluklarının ve çağlarının dinleridir. Bu dinler fazla gelişmemiş, sistemleşmemiş, bir hukuka ve kurallar bütünlüğüne ulaşmışlardır, ancak toplumu var etmede son derece önemli bir rol de oynamışlardır. Son derece basit ve çocuksu olmasından hareketle hiç kimse ne Animist yaklaşımları, ne totemci klanları ya da Şaman bağımlı toplumları bu özelliklerinden hareketle, 'basit yaklaşımların sahibi' olarak değerlendiremez. 'Basitlik' izafidir ve bu toplumların/toplulukların yaklaşımlarının basitlik olarak değerlendirilmesi de günümüz pozitivist yaklaşımlarının ürünüdür.

Bunları, o dönem dinlerinin çok gelişkin oldukları anlamında söylemiyoruz. Dinin gelişim düzeyi düşünce ve aklın algılama düzeyinin gelişimiyle bağlantılıdır. Şayet evreni tam bir bütünlük içerisinde tanımlayan bir yaklaşıma sahip olunsaydı, korkularının kaynağı olan şeyleri, ya da çok rahat tanımlanabilen şeyleri kutsallık sıfatıyla kutsamaz ve tapınç konusu yapmazlardı. Soyut tanrı ve din kavramının, bu tanımlanamaz kavramların ya da varlıkların tanımlanmasıyla birlikte geliştiği açıktır. Örneğin insanların kendi elleriyle yaptıklara putlara tapınmaları, elleriyle yaptıkları putlardan kendilerine ve geleceklerine yönelik beklenti içinde olmaları, umut var yaklaşımları, onlara adaklar sunmaları başka nasıl izah edilebilir? Soyut tanrı kavramı bu putların güçsüzlüklerinin, insan eliyle yaratılmışlıklarının bilince çıkarılması ve daha 'yüce, kutsal' varlıkların olabileceği düşüncesinin şekillenmesiyle birlikte gelişmiştir. Tek tanrılı dinlerin atası sayılan İbrahim Peygamber'in soyut tanrı fikrine ve bu temelde din kavramına ulaşırken, putlarla yaşadığı hikayesi meşhurdur. Bir efsane olarak anlatılan bu olay, biraz da hikayeyi renklendirir: İddia olur ki; İbrahim Peygamber'in babası (üvey babası) Azer Nemrut'un yanında çalışan biridir. Belki de Nemrut'un panteonunun bekçisidir. İbrahim peygamber bir gün eline al-

dığı baltayla panteona dalar ve büyük put hariç diğer tüm putları kırar. Bu tanrılara ve Nemrut'a karşı büyük bir suç işlemek anlamına gelmektedir. Kovuşturması geciktirilemez, çünkü bağlı olunan tanrıların hoşnutsuz kalacakları düşünülür. Ve İbrahim peygamber yakalanarak Nemrut'un huzuruna çıkarılır. Nemrut İbrahim'e putları neden kırdığını sorar. O da, kendisinin değil, büyük putun kırdığı söyler. Nemrut, cansız put nasıl kırar deyince, O da, put tanrı değil mi, diye yanıt vermiş. Bu kısa diyalog bile, aslında tapındıkları şeyin basitliğini bildiklerini göstermektedir. Buna rağmen yargıda kusur işlenmez, tanrılara karşı işlediği suçtan dolayı İbrahim Peygamber ağır bir cezaya çarptırılmaktan kurtulamaz; dağ gibi yığılan odunların üzerine mancınıkla atılarak yakılma cezasına çarptırılır. Sonrası mucize; odun ateşinin İbrahim Peygamberi yakamaması, ateş yakılan alanın bir göle, su birikintisine, odun közlerinden geriye kalanların da balıklara dönüşmesiyle süreç tamamlanmış olur. Kazanan; soyut aklın yolunun açılması ve daha somut olarak da soyut tanrı fikridir.

Bu dönem itibariyle din, bilmeye değil inanmaya dayanıyordu. Aslında sadece ilk çağlar açısından değil, her dönem din, bilmeye değil inanmaya dayanmıştır. Ama bilmek bir dönemden sonra inançla birlikte yan yana olmuştur. Din dogmalarla yüklü olsa ve aklı dışlasa da, bir dönemden sonra insan bu gerçekliği kabullenmek zorunda kalmıştır veya toplumsal gerçekliklerin gelişim düzeyi onu buna zorlamıştır. Yeniden inşa edilme durumuyla karşı karşıya kalan toplumsal gerçeklikler, dogmatik kalıpların kırılmasını zorlamıştır. Bilmek, bugün ile ilk çağlar açısından farklı karşılıklar, anlamlar ifade etmiştir. Bilmek, insanlığın ilk dönemleri açısından zihni yapısı elvermemek kadar, bir ihtiyaç da değildir. Karmaşık, analitik zekanın yoruma dayanan yapısı fazla öne çıkmamıştır. İlk çağ insanlarının ne karmaşık sorunları vardır, ne karmaşık zeka yapılanmaları ve ne de buna ihtiyaçları. Onlar için önemli olan kendisini tanımlayabilmesi ve toplumu ayakta tutabilmesiydi. Bunu başarması, gerisini sorgulamayı önemli oranda ortadan kaldırıyordu. Bunu sağlayan ise, toplumu ayakta tutan ahlaktı. Dolayısıyla dinden önce topluma çimento vazifesi gören ahlak devreye giriyordu. Yekpare toplum, tam bir birlik, özgür yaşam ve topluluğun her bireyinin buna bağlılığı ahlaki örgüyü oluşturuyordu. Ahlak toplumun özgürlüğüyle bağlantılı bir olaydı ve yazılı olmayan, ama toplumun her bireyinin kendisini bağımlı hissettiği ve onun dışında hareket edemediği kurallardı. *"Ahlak anlam olarak toplumun uyulması gereken kural gücüdür. Bu güç zorla değil, toplumsal varlığın sürdürülmesinde hayati rolünden ötürü gönüllüce yürütülmektedir. Dinden farkı, kutsallık yerine dünyevi ihtiyaçtan kaynaklanmasıdır. Din de şüphesiz dünyevidir. Ama kavramların sihirli yanı ve en eski oluşumu onu kutsallığa daha fazla büründürmektedir. Daha soyut ve törenseldir. Ahlak ise daha günlük, dünyevi ve gerekli pratik kurallardır."* **(Bir Halkı Savunmak)** Ahlakı olmayan toplum, özgürlüğü olmayan toplumdu. Özgürlükten yoksun bırakılan toplum ise; ahlaki örgüsü dağıtılmış olan toplumdu.

Soyut tanrı fikrine ulaşmayla birlikte, toplumsal bir gerçeklik olarak din, bütün kurallarıyla, yaptırımlarıyla, ritüelleriyle birlikte inşa edilir. Tek tanrılı dinler kadar öncesindeki çoklu tanrı sistemleri ya da doğayı kendisi gibi canlı gören yaklaşımlar da insanın metafizik ihtiyaçlarının bir ürünü olarak inşa edilmişlerdi. Din toplumsal bir gerçeklik olarak bir ihtiyacı karşılamak üzere inşa edilmişti. İlk çağ dinleri bir başlangıç olarak bu tarihsel gelişmede rol oynasa da, değişmesi, ortadan kalması ya da yerini daha gelişmiş başka dinlere bırakması kaçınılmazdı. Her inşanın yerini bir yenisine bırakırken olduğu gibi, oluşum ve yıkılma hep bir arada yürümüştür. Önderlik, toplumsal gerçekliklerin inşa edilme ve yıkılma süreçlerine ilişkin aşağıdaki değerlendirmeyi yapmaktadır:

"Toplumsal gerçeklerin sıkça inşa edilmiş gerçekler olduğunun ne kadar bilincinde olursak, yıkılmaları ve yeniden inşa edilme-

lerinin gereğine o ölçüde daha iyi hükmedebiliriz. Yıkılmaz, değişmez toplumsal gerçeklikler yoktur. Hele hele baskıcı ve sömürgen kurumların yıkılmaları, aşındırılmaları özgür yaşamın vazgeçilmez gereğidir. Toplumsal gerçek derken, toplumun tüm ideolojik ve maddi kurumlarını kastetmekteyiz. Dilden dine, mitolojiden bilime, ekonomiden siyasete, hukuktan sanata, ahlaktan felsefeye kadar tüm toplumsal alanlarda uygun zaman ve mekân koşullarında sürekli toplumsal gerçeklikler kurulur, yıkılır, restore edilir ve yenileri oluşturulur." **(Kapitalist Modernitenin Aşılma Sorunları Ve Demokratikleşme)**

Anlaşıldığı gibi din de diğer tüm toplumsal olgular gibi aklın ürünü olarak gelişmiştir. Ancak ilk dönem dinleri ile sonraki kutsallıklarla bezenmiş soyut tanrı ve din arasında büyük farklılıklar oluşmuştur. Din insanın metafizik ihtiyacını karşılayan bir araç olarak doğmuş ve gelişmiştir. Ancak hiyerarşik devletçi yapılamaya geçişle veya hiyerarşik devletçi yapılanmada bu doğuş ihtiyaç ve özelliklerinden uzaklaşmıştır. Evreni ve kendisini bilme ikinci planda kalmış, toplumun yönetilmesinde, yönlendirilmesinde temel araçlardan biri haline gelmiştir. Başlangıçta kendisini tanrı gören ve gösteren krallar bu yalanı ve bu yalana dayalı olarak toplumu yönetemeyeceklerini anladıklarında, hem tanrıların, hem tanrı kralların, hem de dinin rolü önemli oranda değişmiştir. Üst toplum dini en etkili bir yönetim aracı olarak kullanırken, alt toplum metafizik ihtiyaçlarının tatmini temelinde yaklaşım göstermiştir. Tanrının varlığı ya da yokluğu, dinin gerçekliği, olması ya da olmaması onlar açısından fazla anlam taşımamıştır. Bu konular alt toplum açısından tartışılması gereken konular olmamıştır. Hiyerarşik devletçi sistemi temsil edenler, tanrılık sıfatından düşseler de tanrılar gibi yaşayan üst toplum, alt toplumun gerçeği düşünmesinin önüne geçmeye çalışmıştır. Üst toplum inşa edilen bir toplumsal gerçeklik olan dinin ya da dinle birlikte anılan tanrının tartışılmasını, gerçeğe ulaşılmasını, yine topluma egemen kıldığı dinin kurallarıyla engellemiştir. Bu tür tartışma konularını dinden çıkma olarak değerlendirmiş, yaptırım olarak da insanların bilincinde yaratılan ve tanrısal kattan gelen sonsuz bir baskıyla tanımlamışlardır. Kendileri gerçeği bilmelerine rağmen, bu gerçeğin toplum tarafından bilinmesini asla istememiş ve de engellemek için ellerinden geleni yapmışlardır. Baskılı mekanizmanın zihindeki yansıması olarak cehennem alt topluma reva görülürken, cennet üst topluma tahsis edilmiştir. Dahası egemenler inşa etmiş oldukları bu toplumsal gerçeklikle cennete gitmeden, cenneti bu dünyaya getirmiş ve *"cennette yaşar gibi"* yaşamışlardır. Mitolojik çağlardan günümüze dinin tarihi bu temel yaklaşım üzerinde şekillenmiştir.

Bu, dinin ütopik ve toplumsal yaklaşımlarının hiç olmadığı, doğuşundan son gününe kadar despotik ve iktidarcı olduğu anlamına gelmez. İlk çağ 'ilkel' dinlerinde iktidarcı, hiyerarşik, devletçi bir yaklaşımın olmadığı kesindir. Hatta denilebilir ki, mitolojik çağlarda da, din rolünü gören ve tek tanrılı dinlere de kaynaklık eden mitolojiler tam anlamıyla iktidarcı değillerdir. Toplumun birliğini ve örgütlülüğünü savunmaya mitolojilerde de rastlanmaktadır. Hatta tek tanrılı dinlerde de somut hiyerarşik yapıların savunulmasına rastlanmaz. Bu dinler derinlikli olarak ele alındıklarında başlangıçlarında hiyerarşi karşıtı oldukları da görülür. Örneğin Hıristiyanlık, İslamiyet buna örnek olarak gösterilebilirler. Hıristiyanlık 300 yıl gibi uzun bir süre savunduğu toplumsal eşitlikçi yaklaşımlardan dolayı kovuşturmalara, takiplere, baskılara, işkencelere, çarmıhlara gerilmelere, arenalarda aslanlara yedirilmelere vb. uğramıştır. Ama devlet dini haline geldikten sonra bu toplumsal özelliklerinden uzaklaşmış/uzaklaştırılmış, egemen sınıflar elinde ütopyalarına aykırı olarak toplumu yönetmenin aracı haline gelmiştir. Keza İslamiyet'in doğuş süreçlerinde de benzer bir durum yaşanmış, Hz. Muhammed'in ölümüyle birlikte İslamiyet de bu eşitlikçi ütopyalarından uzaklaşmıştır. Bugün ise, bu dinlerin doğuş dönemindeki özellikleriyle hiç-

bir bağları kalmamış, toplumsal bir baskı aracına, devlet yönetme araçlarına dönmüşlerdir. Toplum değil, devlet dinin sahibi olmuştur. Bugünden bakıldığında din ve devlet yönetiminin birbirlerinden ayrılmaz ikili haline geldikleri rahatlıkla söylenebilir. Her ne kadar laiklik (sekülerlik) adı altında din ve devlet işleri birbirlerinden ayrıştırıldıkları, dinin bir inanç olayı olarak vicdanlara bırakıldığı söylense ve iddia edilse de, gerçek bunun tam tersini göstermektedir. Dahası din devleti olarak kendisini tanımlayan devletlerin sayısı hiç de az değildir. Vicdan ikinci plandadır veya sadece alt topluma hitap eden bir yaklaşımdır. Üst toplum neyin ne olduğunu, dinin özellik ve rolünü çok iyi bildiğinden, vicdanıyla asla dine yaklaşmaz. Onun için din, çıkarlarını ifade ediyor mu, etmiyor mu, önemli olan budur.

Din ile vicdanın birlikte ve aynı şeymiş gibi ele alınması başka bir yanlış yaklaşıma da kapıyı aralamaktadır. Vicdan insanın ahlak çerçevesinde olay ve olgulara yaklaşmasıdır. Doğru ve yanlışı toplumun değer yargılarıyla kıyaslayarak yapıp-yapmamaya karar vermesidir. Vicdan, eğer davranışının toplumsal değerlerle çatışması durumunu ortaya çıkarıyorsa, kişinin istek ve arzularından ziyade toplumun genel çıkarları temelinde hareket etmesini ifade eder. Din ve vicdan özgürlüğü çokça ifade edilen bir değerlendirme olmaktadır. Bu, hiyerarşik sistemin önemli hukuk kurallarından biri haline gelmiştir. Bu yaklaşımdan hareketle din kişisel bir yaklaşıma indirgenmiştir ve bu yaklaşım günümüzde oldukça hakim bir yaklaşım haline getirilmiştir. Önderlik bunun yanlış bir yaklaşım olduğunu, *"dinin kişisel bir mesele"* olarak ele alınamayacağını, *"kişisel değil, toplumsal olgunun ilk kavramsal, ahlaksal ve yönetim biçimi"* olduğunu belirtmektedir. Dinin kişisel bir mesele olarak ele alınıp değerlendirilmesi, iktidarın ideolojik yapısının siyasal teoloji tarafından oluşturulduğunu örtmeye, gizlemeye ve sanki hiyerarşinin, iktidar erkinin dinle bir bağının olmadığını kanıtlamaya yöneliktir. İnanıp-inanmamayı toplumsal gerçekliklerden kopartmak ve sadece kişinin kendisine bağlı bir olaymış gibi ele almak bu toplumsal gerçekliği çarpıtmaktır. İnsan nasıl ki toplumsal bir varlık olmanın dışında değerlendirilemezse, din de toplumsal niteliğinden soyutlanarak değerlendirilemez.

Ortaçağ'ın tüm devletleri din devletleriydi. Dinsiz bir devlet yoktu ve devleti dinsiz düşünmek o günün koşullarında mümkün de değildi. Böyle bir devletin yaşama şansı da zaten olmazdı. O koşullarda inancın şahsiliği diye bir kavram ve yaklaşım da yoktu. Kraldan en sırdan tebaaya kadar herkesin bir dini vardı, dine inanmayan da farklı bir yaklaşım gösteremezdi. Bırakalım dine inanmamayı yüksek sesle dile getirmek, egemenliğinde yaşadığı dinin herhangi bir kuralını gerçekleştirmemek, ya da dinsel ideolojik merkezin savunduğu kurallardan birine karşı bir yaklaşım göstermek, tarihten çokça örneklerini bildiğimiz kişinin diri diri yakılmasına neden olabilmiştir. Din ve vicdan özgürlüğü feodal devlete karşı kapitalist devletin bireysel haklar kapsamında yükselttiği bir anlayış olmuştur. Bu ise dini toplumsal olguların kavramsal gerçekliklerinden tümden koparmıştır. Bu yaklaşımla dinin sosyolojik tahlilinin yapılamayacağı açıktır. *"Din sosyolojisi toplumsal gerçekliği yansıtmaktan uzaktır. Epistemolojinin (bilme bilimi) toplumsallıkla bağının yetkin kurulması, çözümlenmesi gereken bir sorundur."* **(Bir Halkı Savunmak)**

Sadece ortaçağ devletleri değil, tüm hiyerarşik devlet yapılanmalarının temelinde dinsel ideoloji vardır. Kapitalizm her ne kadar feodal devlete karşı bireyin özgürlüğünü propaganda kapsamında öne çıkarsa, laiklik bayrağı altında toplumun desteğini arkasına almak istese ve yine bireysel haklarla birlikte anarak din ve vicdan hürriyetini öne çıkarsa da, egemen hale geldikten, iktidarını etkin kıldıktan sonra teolojiyi iktidarın temeli haline getirmiştir. Günümüzün en modern burjuva devletini dahi bu literatürün dışında değerlendirmek mümkün değildir. Siyasal teoloji, devletçi yapılanmaların tüm yönetim kavramlarının dinsel kökenli olduğunu gösterir.

Din ile devlet, din ile siyaset ilişkileri iç içe geçmiş haldedir. Ne devleti din olmadan değerlendirmek mümkündür, ne de dini devlet olmadan. Yukarıda belirttiklerimizde de görüldüğü gibi bu ilişkileri birbirinden ayrı değerlendirmek imkansızdır. Fransız Devrimi'yle başlayan ulus-devlet süreci, her ne kadar devleti din olmadan tanımlamaya kalksa da, bu gerçeği yansıtmaz. Anayasalar, halk iradesine dayanan cumhuriyetlerin tanımını, ya da halkın kendi kendisini yönetmesi anlamında demokrasi olarak devlet biçimini tanımlasa da, bu yaklaşımlar birer örtü olmaktan öte bir anlam ifade etmezler. Çünkü siyaset dilinin temel kavram ve yaklaşımları ne kadar kendilerini uzak tutsalar da, din merkezlidir. Siyaset ile din ilişkisi de, din ile devlet ilişkileri gibi iç içe geçen ilişkilerdir. Hiyerarşik devletçi sistem altında bu ilişkileri birbirinden ayırmak mümkün değildir. Günümüzün demokratik ya da cumhuriyet olan devlet biçimleri ile Ortaçağ'ın teokratik devleti arasındaki fark nispidir ve görüntüden ibarettir. Siyasetin dili de farklı değildir. Siyasetin kavram ve kuralları kaynağını dinden almaktadır. Devletlerin, siyasetin literatürünün teolojik olduğu söylendiğinde, kaynağa atıfta bulunulmaktadır. Günümüzün tüm toplumsal ilişkilerinin kaynağının tarihte gizli olması gibi… Bugünü tarihin başlangıcından, dini mitolojiden ve siyasetin kavramlarını dinden ayrı değerlendirmek mümkün değildir ve ayrı değerlendirilse bile, bu, gerçeğin ifadesi olmayacaktır.

Din, insanın metafizik, yani akıl, mantık ve duygularıyla kavrayamadığı soru ve sorunlarını kavramada ya da kavramasa da anlam vermede önemli bir rol oynamıştır.

Din, tarihin belli bir döneminde ortaya çıkmış ve insanlığın önemli bir sorununa yanıt olmuştur. Din, insanın metafizik, yani akıl, mantık ve duygularıyla kavrayamadığı soru ve sorunlarını kavramada ya da kavramasa da anlam vermede önemli bir rol oynamıştır. Hatta denilebilir ki, ilk insanların özgürleşme serüvenlerinin başlangıcını da oluşturmuştur. Animist yaklaşımlarla kendisini doğanın bir parçası olarak görmüş, totemle klan bilincine ulaşmış, totem çerçevesinde klanın birliğini, bütünlüğünü sağlamış, daha gelişkin dinsel oluşumlarla da kavim, aşiret ve daha geniş anlamda da ümmet ya da evrensel insanlık bilincine ulaşmıştır. Kavim, aşiret, ümmet ve evrensel insanlık bilincinin oluşumunda din, insanın ihtiyaçlarının ürünü olarak ortaya çıkış koşullarının tersine kullanılmıştır, ama Ortaçağ din devletlerinden günümüze, modern devletlere doğru gelindiğinde bu kullanım çok daha kapsamlı ve etkili hale gelmiştir. Yani dinin bir ihtiyacı karşılama durumu, yerini toplumu yönlendiren etkin ve temel araçlardan biri olmaya bırakmıştır. Din, dincilikle yer değiştirmiştir. Günümüzde etkin kullanılan ve geçerli olan, dinin çarpıklaştırılmış halidir.

Din sınıflaşmanın gerçekleştirilmesinde de son derece önemli roller oynamıştır. Hiyerarşik devletçi yapılanmanın geliştirilmesi sınıflaşma yaşanmadan mümkün olmazdı. Düzen oturtulmadan, farklılaşma ideolojik olarak topluma benimsetilmeden ve bunun bir tanrı kararı olduğu kabul ettirilmeden, sınıfsal temele dayanacak olan bir hiyerarşi kurulamazdı. Komünal demokratik değerlerin zar gibi sardığı toplum parçalanacaktır ki, hiyerarşi fazla sorun çıkarmadan sürdürülebilsin. Bu da ancak ideolojik alanda sağlanacak başarıyla hayata geçirilebilirdi. İdeolojik alanda tam bir hakimiyet sağlanmadan, salt zorla özgür yaşamış olan bir toplumu/topluluğu baskı ve denetim altına almak mümkün olamazdı. Önderlik ideolojik egemenlik olmadan, zorla *"uzun süre hayvanların bile ağılda tutulamayacağını"* belirtirken, devletçi hiyerarşik yapılanmanın dayanmış olduğu temel ilke ve yaklaşımları çok veciz bir biçimde dile getirmiştir. Düzen anlayışı bu yaklaşımın ürünü olarak gelişmiştir.

Ziggurat rahipleri bu durumu çok iyi görmüşlerdir. Din ve tanrı inancıyla dolu olan insanların bu temelde kurulacak olan bir düzene karşı çıkmayacaklarını erkenden tespit

etmişlerdir. Önemli olan; kurulacak düzenin tanrı adına olduğu ve onların çıkarlarını temsil ettiği benimsetilebilsin. Düzen, sistem o güne kadar topluma anlatılan zemin üzerinden geliştirilecektir. Rahiplerin doğayı tanımlamaları ve topluma benimsettikleri evren anlayışları, kurulmak istenen sistemin ana hatlarını da vermiştir. Evren; yukarıda gökyüzü, insanların yaşadıkları yeryüzü ve de karanlık dünya olarak tanımlan yer altı. Rahiplerin yapmış oldukları zigguratlar da, bu sistemin somutlaşmış hali, makete indirgenmiş biçimidir.

Mitolojik dönemde tanrı simgesel varlığını korumuştur. Sayıları sınırlansa da, etkinlikleri artmıştır. Etkin ve önemli tanrıların büyük çoğunluğu ya gökyüzüne, ya da yeraltına yerleşmişlerdir. Her iki durumda da, tanrılar insanların hayatlarına girebilmekle beraber, insanlar onlara çok fazla dokunabilme durumunda değillerdir. Tanrılar; Güneş'tir, Ay'dır, yıldızlardır, ya da görünmeyen ve bilinmeyen, ama korkutuculuklarıyla öne çıkan yeraltının dehşet verici figürleridir, cehennemin korkutucu yaratıklarıdır. Yeraltı ve yerüstü, her iki dünya, her iki sistem birbirini tamamlar. Adeta madalyonun iki yüzü gibidirler. İnsanların zihninde yaratılan en kusursuz sistem; kendilerini var eden ve geleceklerini tayin eden gökyüzündeki sistemdir. En kusurlu olan ise, tanrılardan kopuk olan ve her iki sistemin arasında yer alan yeryüzü sistemidir. O zaman tanrılara ulaşmak için gökyüzü düzenini yere indirmek gerekmektedir. Kusursuz bir sistem, günahsız ve tanrılarla barışık insan, gökyüzü sisteminin bir benzerini yeryüzünde kuran ve buna uygun yaşayan insandır.

Dinde ve mitolojide gökyüzü aşamalardan oluşmuştur. Kutsal Kitaplar gökyüzünün yedi kattan oluştuğunu anlatırlar. En üst kat, tanrının oturduğu kat olarak tanımlanır. Yani evren yukarıdan aşağıya doğru bir etkinlik, egemenlik ve hiyerarşik sisteme sahiptir. En üst gözleyen ve yönetenin yeridir, aşağı katlarda yer alanlar ise, etkinliklerine göre sıralanır Tek tanrılı sistemlerde tanrı yukarıda diğerleri aşağıdayken, modelin örnek alındığı mitolojide tüm tanrılar yukarıdadırlar. Kendi aralarında kurdukları Tanrılar Kurulu'nda (panteon) bir hiyerarşileri vardır: Yaratıcı gücü olan tanrılarla, ikinci derecede etkili olan tanrılar. İşte rahiplerin topluma benimsettiği kusursuz işleyen sistem, bu sistemdir.

Şayet tanrılar kendi aralarında bir hiyerarşi oluşturmuş, bir tanrı diğer tanrılar içinde ayrıcalıklı ise, gökyüzü katlara bölünmüş ve her kat bir katın altında veya üstünde yer alıyorsa, o zaman farklılık, alt-üst olma durumu evrenin bir yasası demektir veya bu anlama gelir. Her şeyin bir altı, bir üstü varsa, o zaman insanların aralarında da bir hiyerarşinin olması evrenin kaçınılamaz yasası gereği demektir. Bundan daha iyi bir düzen ne düşünülebilir, ne de bulunulabilir. Tanrıların bile hiyerarşiye tabi oldukları kanıtlandıktan sonra, insanlar buna inanmazlık edemezler. Bu temelde kurulacak düzen en despotik yaklaşımları bile rahatlıkla uygulayabilecektir ve hiç kimse de buna karşı çıkamayacaktır. Çünkü karşı çıkılan sadece uygulana gelen sistem değildir, aynı zamanda tanrının kendisidir. Rahibin uzun yıllar boyunca topluma enjekte ettiği ve en sonunda kabul ettirdiği, üzerinde sistemi oturttuğu bu yaklaşımdır. Bundan sonrası rahip için çocuk oyuncağı gibidir ve arkası çorap söküğü gibi gelecektir.

Rahip, sistemi bu anlayış temelinde kurar. Düzen yukarıdan aşağıya doğru örgütlendirilir. Düzen kendisinin değil, tanrının düzenidir. Kendisi tanrı adına bu düzeni kurmakta ve yönetmektedir. Kendisi salt bir sözcü ve temsilcidir. Bunun dışında farklı bir şey değildir, ama ona yaklaşım tanrının sözcüsüne yaklaşımdır. Ona karşı yapılacak herhangi bir yanlış yaklaşım, aynı zamanda onun şahsında tanrıya yapılmış olacaktır. Düzene karşıt durmak da, sadece kurulu sisteme karşı durmak anlamına gelmeyecek, aynı zamanda yine tanrının düzenine, dolayısıyla da tanrıya karşı durmak anlamına gelecektir. Tanrıya karşı gelmenin cezası ise; sonu belirsiz ve korkulu yeraltı dünyasının cehennem azabıdır. Kurulan düzen tanrı dü-

zenidir ve çağlar sonrasında da "kutsal düzen" anlayışı egemenliğini sürdürmeye devam edecektir. Tüm sınıflı toplumların egemen yapıları kendilerini aynı düzenin temsilcileri olarak tanımlamışlardır. En son modern çağın ulus-devleti de kendisini bu kutsallığın ifadesi olarak tanımlayacaktır. Dolayısıyla hiyerarşik devletçi yapı, kendisini tanrının yeryüzündeki tezahürü olarak göstermiştir.

Rahip kutsallıklarla bezenmiştir. Tanrıyla insanlar arasındaki tek köprüdür, tek halkadır. Neolitik dönemin çoklu tanrı sistemlerinde, putlara tapınma biçiminde de olsa insanlar tanrılarıyla direkt ilişki kurabilmekteydiler. Beklentilerini olduğu kadar, af dileklerini de direkt kendi ağızlarından tanrıya yakarışlarıyla dile getirebiliyorlardı. Ama rahibin toplum içinde egemen hale gelmesiyle birlikte insanların tanrılarına direkt tapınma, istem ve beklentilerini dile getirme, af dileme durumları da ortadan kalkar. Tanrı bir anlamda özelleştirilir. Rahip olmadan tanrıya ulaşmak mümkün değildir. Bir tapınma ya da yakarış mı gerçekleştirilecek, ancak rahibe başvurulur ve onun aracılığıyla bu yakarış ya da tapınma olayı gerçekleştirilir. Aracı, tanrıdan sonraki en güçlü ve etkili yaratık haline gelir. Aslında tanrı-rahip iç içedir, aynı kişiliktir. Başrahip tanrının görünen, tanrı ise, rahibin görünmeyen yüzüdür.

"Rahip zigguratın en üst katını tanrılara (sayıları giderek azalır) verirken, bu katı son derece gizli tutar. Kendisi (başrahip) dışında kimsenin bu kata çıkmamasını kayıt altına alır. Bu taktik yeni dinsel gelişme için önemlidir. Böylece hem insanların saygısını ve merakını, hem de bağımlılığını geliştirir. Başrahip burada tanrıyla buluştuğunu, konuştuğunu sürekli topluma yayar. Tanrının sözünü duymak isteyen, başrahibin 'sözüne' bakmalıdır. Çünkü o, tanrının tek yetkili sözcüsüdür. Bu gelenek olduğu gibi İbrahimî dinlere de geçmiştir. Hz. Musa Sina-Tur Dağında tanrıyla konuşup 'ON EMRİ' almıştır. Hz. İsa'nın diğer adı 'TANRI SÖZCÜSÜ'dür. Birçok defa o da tanrıyla konuşma denemesine girmiş, ancak şeytan bu girişimi boşa çıkarmıştır. Fakat sonunda başaracaktır. Hz. Muhammed'in Miraca çıkışı, aynı geleneğin İslam'la devam ettiğini gösterir." **(Kapitalist Modernitenin Aşılma Sorunları Ve Demokratikleşme)** Önderlik rahibin ziggurat sistemini ve bu temelde düzeni nasıl kurduğunu böyle anlatıyor. Tek tanrılı din ve temsilcilerinin de aynı rahibin yolundan yürüdükleri, oluşturulan kutsallığa halel getirmediklerini de bu değerlendirmede görüyoruz. Önderlik devamla da şunları belirtiyor:

"Başrahip tanrı katında-evinde düşünce yoğunluğunu başaran kişidir. Yeni toplumun düzenlenmesinin etkili olması için, bu düzenlemenin tanrıyla diyalogunda geçen sözlere göre olması son derece önemlidir. Tanrı temsilleri için ilk defa bazı heykeller de bu kata yerleştirilmektedir. Bu buluş insan merakını daha da arttırır. Kavramsal tanrının simgesel putları, figürleri gerekli görülür. Zaten dönemin insan belleği bu tip soyut kavramlarla düşünmekten çok, figürlerle zihni tasarıya hepten yatkındır. Figürsel olmayan düşüncenin, yani sözel, soyut düşüncenin anlaşılması çok güçtür.

"Demek ki zigguratın üst katının ilk tanrı evi, panteon, kilise, havra, cami, cemaâ (üniversite) örneği olması son derece öğreti-

cidir. Zincirlemesine birbirine bağlı bu tarihsel oluşumlar toplumun kutsal hafızası, kimliği anlamına da gelmektedir. İlahiyat, diğer adıyla teoloji bu hafızayı felsefeleştirerek öğretmektedir: İlk örneğinden kopuk ve soyut olarak. Tarihteki en büyük çarpıtmalar ilahiyat-teoloji alanında yapılmaktadır. Şüphesiz bilim ve felsefenin gelişmesinde ilahiyatın rolü yadsınamaz. Ama tanrısallığın toplumsal kaynağını belirlemeyerek, soyutun soyutuna, putun putuna sığınarak bunu yürüttükleri için, inşa ettikleri toplumsallıkla genelde uygarlığın, özelde bugünkü uygarlığın oluşumundaki baş sorumlu sınıf konumundadırlar." **(Kapitalist Modernitenin Aşılma Sorunları Ve Demokratikleşme)**

Kutsal düzen anlayışı olmadan toplumun hiyerarşik olarak parçalanması, devletçi topluma geçiş yaptırılması mümkün olamazdı. Toplumun aleyhine gelişen hemen her şeye kutsallık giysileri giydirilmiş, tanrı düzeninin ifadesi olarak toplum değerlendirilmiştir. Kutsal tanrı düzeni, topluluğu aldatmanın ve kendi yaşamına aykırı bir sistemin içinde tutulabilmenin en mükemmel aracı olmuştur. İnsanları kulluğa ve köleliğe koşturan da bu yaklaşımdır. Farklılaşan toplum, kendi köleliği, kulluğu pahasına da olsa en yabancısı olduğu devletle, sınıflarla böylece tanışmış olacaktır. Hiçbir insan ya da topluluğun kulluğa, köleliğe gönüllüce koştuğunu kimse iddia edemez. Kutsal tanrı düzeninin onu oraya götürdüğünün çok farkında olduğu da söylenemez.

Düzen en yetkin temsiline devletle ulaşır. Yetkin ve karmaşık devlet yapılanmasını gerçekleştirmenin yolu da düzen anlayışının topluma benimsetilmesi ve sistemleştirilmesi ve uygulanması temelinde gerçekleşmiştir. Düzen fikri topluma benimsetilmeden, ruhunun kaynağı olan özgürlüğüne aykırı olarak köleleşme insana kabul ettirilemezdi. Gökyüzünün kusursuz işleyen düzeninin yere indirilmesi, ete-kemiğe büründürülmesi neticesinde egemenlikçi, hiyerarşik devletçi, sınıfçı sistem topluma benimsetilebilinmiş, insanlık ruhunun kaynağından uzaklaştırılabilinmiştir. Bu da din ile devlet ilişkilerinin iç içe geçmesine neden olmuş, hatta din devletin kaynağı rolünü de oynamıştır. Din olmadan ne köleci ne de günümüz devleti düşünülemez.

Düzen anlayışının oturtulması, sınıfsal egemenliklerin uygulanması için uygun zemini yaratmıştır. O zamana kadar bir bütün olan, egemenlik ve sömürü ilişkilerini bilmeyen, tam bir bütün ve eşitliği oluşturan toplum, yarattığı etki, uyandırdığı bilinç ve zihniyet yapısıyla farklılığa ve egemenlik ilişkilerine dayanan sınıflaşmayı, dinin ve tanrının cevaz verdiği bir yaklaşım olarak ele almıştır. Tanrı nasıl her şeyin üstündeyse, panteonda nasıl ki bir tanrı diğer tüm tanrılara üstün bir konumdaysa, o zaman insanlar arasında da benzer bir farklılaşmanın olması, bazılarının diğerlerine üstün olması kaçınılmaz olacağı düşüncesi din aracılığıyla topluma egemen kılınmıştır. Yani hiyerarşik devletçi yapılanma ve kölecilik kaynağını bu kutsal tanrısal düzenden alacaktır. Din ve tanrı sınıflaşmayı kolaylaştıran temel araçlar olmuştur ve bu sadece sınıflaşmanın, hiyerarşik devlet yapılanmasının doğduğu zamanlar için değil, tüm zamanlar için geçerli bir yaklaşım olagelmiştir.

Din ve tanrı sınıflaşmayı kolaylaştıran temel araçlar olmuştur ve bu sadece sınıflaşmanın, hiyerarşik devlet yapılanmasının doğduğu zamanlar için değil, tüm zamanlar için geçerli bir yaklaşım olagelmiştir.

İnsanların on binlerce yıl özgür yaşamalarına aykırı olarak köleleştirilmeleri kolay kabul edilmemiştir. Kadının köleleştirilmesi ve erkeğin metası haline getirilmesi de kolay kabul edilmemiştir. Bu kölelik ilişkisini kadınlara, erkeklere kabul ettirmek bir çırpıda ve kolay gerçekleşmemiştir. Zor yalnız başına böyle bir şeyi gerçekleştirebilme gücünden yoksundur. Bunu ancak bir inanç, bir ideolojik sistem geliştirebilirdi. Din ve tanrı inancı, kutsal düzen fikri insanları binlerce yıllık özgür yaşam alışkanlıklarından kopartabilir, bir hayvan, bir mal, bir iş aleti ha-

line getirebilir, alınıp-satılması karşısında sessiz kalmasını sağlayabilirdi. Rahibin din ve tanrı icat etme düşünce ve eylemi burada devreye girer ve anlamını da burada bulur:

"Avcılık ve savaş kültürünün varacağı durak askeri örgütlenmedir. Askeri örgütlenme doğal, etnik toplumun dağılması oranında gelişir. Kadın-ana etrafındaki örgütlenme soy, gen, akraba ön ilişkisini geliştirirken, askeri örgütlenme bu ilişkiden kopmuş güçlü erkekleri esas alır. Artık bu gücün karşısında hiçbir doğal toplum biçiminin karşı duramayacağı açıktır. Toplumsal ilişkilere toplumsal zor -buna medeni ilişki de denilmektedir- girmiştir. Belirleyen güç zorun sahipleridir. Böylelikle özel mülkiyetin de yolu açılmaktadır. Mülkiyetin temelinde zorun yatması anlaşılır bir husustur. Zorla ve kanla ele geçirme benlik duygusunu aşırı güçlendirir. İlişkilere hükmetme olmadan, zor aracı geliştirilip uygulanamaz. Hükmetme ise sahip olmayla bağlantılıdır. Hükmetmenin içeriğinde sahip olma bir diyalektik ilişkidir. Sahiplik de tüm mülk düzenlerinin öznesidir. Artık topluluğa, kadına, çocuğa, gençlere, verimli av ve toplayıcılık alanlarına mülk gözüyle bakma dönemi açılmaktadır. Güçlü erkek bütün ihtişamıyla ilk çıkışını yapmaktadır. Tanrı-kral olmaya az kalmıştır. Şaman-rahip artık bu yeni sürecin mitolojisini oluşturmak için iş başındadır. Yapılması gereken iş, bu yeni oluşumu muhteşem bir gelişme olarak hükmedilen insanın zihnine yerleştirmektir. Meşruiyet savaşı en az çıplak zor kadar hünerli çaba gerektirmektedir. İnsanın zihnine öyle bir inanç yerleştirilmeli ki, mutlak bir kanun değerinde olsun. Bütün sosyolojik veriler 'hükmeden tanrı' kavramına bu süreçte erişildiğini göstermektedir." **(Bir Halkı Savunmak)**

Sınıflaşma, devletleşme, erkek egemenlikçi topluma geçiş zamansal olarak aynı olmasalar da, aynı zihniyet yapılanmasına, aynı anlayışa dayanırlar. Zihniyet, üretimin toplumsal niteliğine aykırı olarak, toplumsal üretim fazlalılığına bireysel el koymadır. Azınlığın çoğunluk üzerindeki egemenliğidir, 'kişinin tanrılaşması', 'topluluğun karıncalaşması'dır. Doğal toplumu oluşturan temel yaklaşım olan yaş ve cinsiyet gözetmeyen ortak üretim ve ortak tüketimdir. Üretime toplum adına kişinin el koyması toplumsal ilişkilerde büyük bir değişimdir ve bu insanın binlerce yıl devam eden özgür, hiyerarşisiz, egemensiz yaşamından sonra gerçekleşmiştir. İnsana rağmen, insana karşıt bir yaklaşım, yine insan eliyle sağlanmıştır. Elbette bunun, toplumun en kurnazlarının hile ve zoru yoluyla başarıldığı söylenebilir ve bu büyük çoğunlukla da doğru bir tespit de olur, ama gerçeğin hepsini ifade etmez. Çünkü sadece zor, Önderliğin de belirttiği gibi; *"yalnız başına uzun süre hayvanları bile ağılda tutamaz"*.

O zaman yapılan iş bir meşruiyet aracına ihtiyaç duyar veya devreye giren meşruiyet araçlarıyla bu kendisine karşıt yaklaşım tüm topluma benimsetilir. Meşruiyet araçlarının en etkilisinin kutsal din, tanrı ve düzen anlayışı olduğu tartışma götürmezdir. Bundan dolayıdır ki, tüm sınıfçı, egemenlikçi sistemler dini meşruiyet aracı olarak kullanmaktan asla vazgeçmemişlerdir. Kadının köleleştirilmesi, eski ana tanrıça özelliklerinden uzaklaştırılması, erkeğin hizmetinde bir mal durumuna düşürülmesi, kölenin kölesi bir konuma getirilmesi de bu meşruiyet aracıyla sağlanmıştır. Tek tanrılı dinler, tanrının insanları kendi suretinde yarattıklarını söyleseler de, yaratılışın temel kaynağı mitolojiye baktığımızda, insanın tanrı tarafından yaratımının aşağılanma içerdiği rahatlıkla görülebilir. İnsanları dışkılarından, *"bir adım daha ileride"* çamurdan yaratan tanrılar, bu yaklaşımlarıyla ne kadar aşağıladıklarını gösterirler. Kadın ise bu yaratımda unutulmuş gibidir. Kadın ne tanrıdan bir parçadır, ne de tanrının suretinden yaratılmıştır. Kadın çamurdan bile yaratılmamıştır. Tanrı erkeği çamurdan, kadını da çamurdan yarattığı erkeğin 'kaburga kemiğinden', hem de 'eğri' kaburga kemiğinden yaratmıştır. Mitolojinin mitos dili başta kadın olmak üzere yaratım olayını öyle fazla sağa-sola çekmeden ve dolaylı yöntemlere de başvurmadan, dosdoğru anlatır. Anlatım çok nettir; mitoloji, giderek

dinin kadın yaratımına ilişkin bu yaklaşımı, kadına biçilen toplumsal kölelik statüsünün din arcılığıyla meşruiyet zeminine oturtulmasıdır. Kadının erkeğin kaburga kemiğinden yaratılması, aslında kul-köle olarak yaratılan erkeğe ikincil bir ek yapılmaktadır: Kadın, kölenin kölesi olarak tanımlanmış ve meşru kılınmıştır.

"Tanrısal bağlılıkta güçlü bir inanç ve ibadet bütünlüğü vardır. Rahip geleneğinde tanrı-kral olarak devlet bağlılığı o kadar büyük bir deha ile işlenmiştir ki, köleler-kullar ordusu karıncalaşarak yük taşıyacak denli küçültülmüş ve hizmetçi kılınmıştır. Sümer mitolojisinde insan, tanrıların dışkısından veya bir adım daha ileride topraktan (çamur) yaratılmış gibi gösterilir. Tanrıların en aşağı tarzda insan yaratması inceleşerek günümüze kadar gelir. Kadın, tanrıdan yaratılamayacak kadar unutulmuştur. Ona biçilen paye erkeğin kaburga kemiğinden yaratılmış olmasıdır. Bu anlatımlar devlet tabakasının ilk doğuşundaki büyük ideolojik düzeni göstermesi bakımından önemlidir. İnsanların bölünmesi o denli işlenmiştir ki, nesiller boyu toplumun ezici çoğunluğu devlet tabakasının tanrısallığını sadece onaylamıyor, ibadet ediyor ve en ağırından çalışmayı bir tanrı emri olarak algılıyor. İdeolojik derinlik bu kadar gelişmiş oluyor. Aslında temeli zorbalık ve yalan olan bir kurumsal özellik, en yüce, tapınılan ve uğruna her tür çaba gösterilen bir metafizik, soyut fetiş -tapınılan şey- haline getiriliyor." **(Bir Halkı Savunmak)**

Kölecilik bu yaklaşımın meşru kılınmasından sonra gelişebilmiştir. Artık sadece kadın değil, erkek de köle olarak mal haline getirilecek, beş para değerle alınıp-satılabilecek ve bu da kutsal din ve tanrıya dayandırılacaktır. Kutsallık maskesiyle meşruiyet zeminine taşındıktan sonra kim buna karşı çıkabilir, etkisiz duruma getirebilir ki? Düzen ve düzen hükmü tanrısal kaynaktan çıkmıştır, o zaman buna itirazsız uymak gerekir ki, tanrılar kızmasın, kişi kutsallıktan koparılmasın ve tanrısal cezalandırmalar gündeme gelmesin! Hikaye eski, basit, ama son derece etkili. Acı çekmeden yaşamak, acı çektiğini bile tanrılara hissettirmemek. Tanrı adına hükmeden kralların insanların acı çekmelerine inanmamaları, bilmemeleri, kölelerin cansız ve acısız yaşayan varlıklar olarak bilinmeleri… Eyüp Peygamber'in acı çektiğini, kendi şahsında insanların acı çektiklerini tanrı-krala kabul ettirmesinin başarısı burada yatmaktadır.

Köleciliğin bir sistem olarak gelişmesi kadın aleyhine ilk cinsel kırılmanın gerçekleşmesinden sonra mümkün olabilmiştir. Bir kez geliştikten sonra da tüm insanları köleleştirmeyi hedeflemiştir. Kadın, çocuk, genç sistem açısından fark etmemiştir. Önemli olan yaşları ve cinsiyetleri değildir, önemli olan; sömürünün gerçekleşmesinde katkı paylarının ne olacağıdır. Sonraki bazı dinler köleciliğin bu egemenlikçi yaklaşımlarına karşı çıkmış, eşitlik ve özgürlüğü savunabilmişlerdir. Hıristiyanlık ve İslamiyet buna örnek gösterilebilir. Ancak bu dinlerin de her zaman aynı yaklaşımlara sahip oldukları ve insan emeği üzerindeki baskı ve sömürüye karşı çıktıkları anlamında değildir. Hıristiyanlık sömürüye karşı özgürlükçü ve eşitlikçi bir yaklaşımı savunduğu dönemlerde Roma İmparatorluğu'nun kovuşturmalarına uğrarken farklı, ama Roma İmparatorluğu tarafından devlet dini olarak kabul ve ilan edildikten sonra farklı bir yaklaşımın sahibi olmuştur.

Din kendisini iktidardan ayrı ve uzak görmemesi kadar, iktidar da kendisini dinden uzak görmemiştir. İkisi birbirini her zaman tamamlamışlardır.

İktidarla bütünleşmek dinin özünde vardır. Kutsal tanrı düzenini yeryüzüne indirirken, dinin temel aldığı ilkeler egemenlikçi yaklaşımları bağrında taşımıştır. Tanrı ve kul, tanrının temsilcisi rahip ile insan, azınlıktaki yönetici ile çoğunluktaki yönetilen tanrı buyrukları olarak dinin esaslarını oluşturmuşlardır. Din kendisini iktidardan ayrı ve uzak görmemesi kadar, iktidar da kendisini dinden uzak görmemiştir. İkisi birbirini

her zaman tamamlamışlardır. Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlığı devlet dini olarak kabul ve ilan etmesi, dinin iktidarla olan bu bağından hareketledir. Bundan dolayı Önderlik, hangi sınıfsal temelde olursa olsun, iktidar bağlantılı tüm kavramların din kökenli olduğunu söyler. Siyasal teoloji yüzüne örtü çekilen iktidarın kavramlarının dinsel kökenini anlatır. Roma İmparatorluğu'nun yüzyıllarca kendisine karşı mücadele eden Hıristiyanlığı devlet dini olarak kabul etmesinin altında yatan gerçek, Hıristiyanlığın çok geniş çevreler üzerinde yaratmış olduğu etki kadar, bu dinin bağrında taşımış olduğu iktidar bağlantılı temel yaklaşımlarını görmüş olmasından dolayıdır. Bunun Paganizm ya da Hıristiyanlık tarafından yürütülmüş olması ya da herhangi başka bir yaklaşım tarafından sürdürülmüş olması sistem açısından önemli değildir. Önemli olan sistemin teklemeden, tökezlemeden sürmüş olmasıdır. Ölümsüzleşen tanrı-krallarla, ölümlü insanlar, 'karınca misali çalışan' ölümlü insanlar, devletin sürekliliğinin ifadesi olmuştur. Ölümsüz tanrı-krallar ile karıncalaşan insanların Ortadoğu egemenlik zihniyetini oluşturduğunu belirten Önderlik, bu konuda aşağıdaki değerlendirmeyi yapar:

"Firavun ve Nemrut deyimleri Ortadoğu kültüründe tam da tanrı-kralları ifade eder. Tanrı-kral bir Ortadoğu yaratımıdır. Bir şahıs olmanın ötesinde bir kültür, bir kurumdur. Toplumun tüm üyelerinin tanrı-kral kişiliği karşısındaki yerleri erzak taşıyan karınca misalidir. Tanrı-kral ve öteleşen toplum arasındaki fark o denli abartılı ve tersyüz edilmiştir ki, sonunda iki soy belirmiştir: Ölümsüzler olarak tanrı-krallar ve ölümlüler olarak insanlar. Mitolojik kurnazlık veya yetkinlik, devletleşen tabakayı insandan saymamaya özen göstermiştir. Kurum olarak devletin hakimlerin yaşamı için arz ettiği süreklilik, sanırım bu 'ölümsüzler' sıfatının oluşumunda belirleyici rol oynamıştır. Tanrı fikrindeki 'ölümsüzlük' kavramının devlet kurumundaki süreklilikle bağı çok açıktır. Devletleşmeden önceki tanrılar için de ölüm düşünülürdü. Neolitik dönem tanrılarında ve onu temsil ifadelerinde her yıl tanrı doğuş ve ölümleri için özel günler vardır. Yaygın söylence ve ritüellerle -ibadetler- kutlama ve yas törenleri düzenlenirdi. Ne zaman ki devlet kurumu süreklilik -şahıslar geçici, devlet kalıcı- kazandı, o zaman tanrılar da ölümsüz kılındı. Burada tanrı-kralların soy ve hanedanlarını ayrıcalıklı kılmanın rolü de önemlidir. İnsandan sayılmama ve ölümsüzlük, olağanüstü bir büyüklük ve farklılık sağlar. Devletliler sınıfı böylece tanrılaşarak ölümsüz bir soy haline getirilince, öteki insanlara -diğer tüm toplum insanları- düşen de ona kulluk etmektir. **(Bir Halkı Savunmak)**

Hıristiyanlığın Roma karşısındaki mücadelesi uzun sürmüştür. Hıristiyanlık bu mücadele süreci boyunca kölecilik karşıtı ve özgürlükçü düşünceleri savunmuştur. 300 yıl süren bu mücadele sonrasında iktidarla buluşmuş, devlet dini haline gelmiştir. İktidarla buluştuğu an özgürlükçü ütopyalarını da, Lenin'in burjuvazi için söylediği gibi, 'geminin bordasından denize atmış', kölecilik karşıtı yaklaşımlarını unutmuştur.

Üretim araçlarının gelişimine bağlı olarak kölecilikte zayıflama yaşansa da, Hıristiyanlığın egemenliği altında da varlığını devam ettirmiştir. Krallara taç giydiren din, özgürlük ütopyalarının sahibi olmaktan çıkmıştır. İslamiyet ise bu özgürlükçü düşünceleri çok daha erkenden yitirmiştir. İslam dini, daha Hz. Muhammed yaşarken bir imparatorluk haline gelecek kadar iktidarla iç içedir. İktidar kavgaları Peygamber'in cenazesi daha yerdeyken başlamış, Muaviye'yle birlikte saltanatın Emeviler'e geçmesi sonrasında da İslam Dini'nin ilerici ve özgürlükçü hiçbir yanı kalmamıştır. Hıristiyanlıkta olduğu gibi, burada da iktidarla tam bir bütünleşme gerçekleşmiştir. Bu olumsuz gidişatı kişilerle açıklamak mümkün değildir. Yani Muaviye olmasaydı da bu din de Hıristiyanlık gibi iktidarla tam bir bütünlük oluşturacak, gerçek rengiyle arz-ı endam edecekti. Tencere-kapak misali iktidarla din birbirlerini tamamlayan iki müthiş figür olmuşlardır. Üretim tarzlarının değişmesinde rolleri olsa

da, temel özellik ve yaklaşımları bu olmuştur. Kapitalizm olarak tanımlanan finanskapitalin egemen olduğu burjuva düzeni, gelişmeye başladığı ilk dönemlerde din karşıtı bir yaklaşım sergilemiştir. Laisizm adı altında din ile devlet ilişkilerini birbirinden ayırdığını söylemiş, kilisenin etkinlik alanlarını sınırlamış, mülklerine el koymuştur. Ancak iktidarda tam bir hakimiyet sağladıktan sonra, din olmadan sistemi sürdürmenin mümkün olmadığını görmüştür. Toplumu kutsallık yüklenen metafizik kavramlarla en fazla sistemin yönetimine hazırlayanın din olduğunu, temel kavramlarının da buradan ödünç alındığını görmüştür. Gelişen toplumsal muhalefeti din olmadan etkisiz duruma getirmeyeceğini anlayınca da, laisizmi bir kavram olarak korusa da, gizliden gizliye dine de yeniden başköşeyi vermiş, etkin hale gelmesini sağlamıştır. Denilebilir ki, dinin iktidar organları tarafından en çok kullanıldığı, toplumun en fazla kul haline getirildiği, sistemin yedeği ve 'uysal eşeği' haline getirildiği, en çok din karşıtı olduğunu söyleyen kapitalist-modernist sistem tarafında gerçekleştirilmiştir. Bu da şaşırtıcı değildir. Çünkü hiyerarşik sistem olarak tanımlayabileceğimiz hem din, hem de iktidar aynı kaynaktan doğmuşlardır. Dinin vazettiği mutlak düzen fikri, tüm iktidar sistemlerinin de uygulamak istedikleri şeydir. Bu da ancak toplum kullaştırılarak gerçekleştirilebilir.

"Toplumsal kulluk sadece sınıfsal bir olgu değildir. Despot dışında -o da sistemin tutsağıdır- herkes, tüm toplumsal sınıf ve tabakalar bağlanmıştır. Köleci sistemden daha derinlikli gizlenmiş bir boyun eğdirmecilik düzeni vardır. Yumuşatma, sistemin derinleşmesi anlamına da gelmektedir. Toplumun temel paradigması, öncesi ve sonrası olmayan bir kulluk sistemidir. Ezelden ebede -bu iki kavram daha çok olgunluk dönemi devletine aittir- kadar düzen olduğu gibi sürecektir. İmtihan ve değişme yeri öte dünyaya ilişkindir. Sisteme sadece fiili kalkışma biçiminde değil, ruhen ve fikren karşı olmak bile en büyük günahtır. En iyi kulluk mutlak itaat etmesini bilen için erdemin, yetkinliğin ta kendisidir."**(Bir Halkı Savunmak)**

Kölecilik açık bir baskı rejimidir. Köle sahibiyle köle arasındaki ilişkiler ve uygulanan sömürü açıktır, herhangi bir gizliliğe ihtiyaç duymaz. Meşruiyet zeminini din aracını kullanarak gerçekleştirir. Aynı şey feodalizmde de mevcut olmakla birlikte nispeten daha gizlidir. İnsan yine üretim aracıdır, ama toprak da önemli bir üretim aracı haline gelmiştir ve insan toprağa bağımı hale gelmiş, getirilmiştir. Toprağa bağımlı hale getirilen insan, artık bir hayvan gibi pazarda alınıp-satılmamakta, masa başlarında toprakla birlikte alınıp-satılmaktadır. Feodalizmin meşruiyet ihtiyacını da din karşılar. Kapitalist sistem bu sömürü düzeninin üzerine bir perde örtmüştür. Bu perde emeğini satma özgürlüğüdür. Bununla sömürü ve baskı yokmuş gibi gösterilir. Zorla işe koşturulan ve pazarlarda alınıp-satılan kölenin, ya da toprakla birlikte alınıp-satılan serfin yerini, emeğini özgürce satma hakkına sahip proleter almıştır. Gelenekten ve ahlaktan kopan bu sistemin nazarında insanın hayvanlar kadar bile değeri yoktur. Emeğini satma özgürlüğü, işsizlik ve açlıktan ölme özgüdür. Bu sistemin de meşruiyet ihtiyacı vardır ve bu ihtiyacı da din karşılar. Dikkatle izlenip değerlendirildiğinde, dinin bir baskı ve egemenlik aracı olarak tüm karşıtlığına rağmen, en fazla kapitalist-modernizm tarafından kullanıldığı görülür.

Dinin devletle iç içe olan ilişkilerini öğrenmek için herhangi bir devlete bakmak yeterlidir. Türkiye buna iyi bir örnektir.
Türkiye gibi kendisini laik sayan kimi devletler de ise, en büyük bütçeli, yüz binlerce kadrolu dini kurumlar, sistemler oluşturulmuştur.

Dinin devletle iç içe olan ilişkilerini öğrenmek için herhangi bir devlete bakmak yeterlidir. Türkiye buna iyi bir örnektir. Türkiye gibi kendisini laik sayan kimi devletler de

ise, en büyük bütçeli, yüz binlerce kadrolu dini kurumlar, sistemler oluşturulmuştur. Bu ülkelerde dini devlet eliyle geliştiren ve yayan eğitim kurumları bir ağ gibi toplumu sarmışlardır. Tüm toplumsal mücadelelerde, emekçi sınıfların hak arayışlarında panzehir olarak başvurulan araç hep din olmuştur. Sistemin egemenlikçi, sınıfçı, devletçi hiyerarşik yaklaşımlarını uygulamanın en temel aracı din, geçmişten günümüze, ilk hiyerarşik yapılanmadan en gelişmiş devlet yapılanmasına kadar her zaman başvurulan ve uygulanan temel araç olmuştur. Tüm sınıflı toplumların yönetim kavramlarının kaynağı hiç şüphe yok ki, din olmuştur.

Devletleşmenin ve sınıflaşmanın gelişmesinde dinin tartışmasız mutlak bir etkisi vardır. Hiyerarşik yapılanmanın oluşturulması, toplumun büyük çoğunluğunun azınlık bir kesimin hakimiyetine geçmesi, emek ve ürünlerine başkaları tarafından el konulması, sahiplenilmesi ve bunun benimsetilmesi kolay olmamıştır. Din, kutsallık atfetmesi temelinde meşruiyet zeminine oturtulabilinmiş, sınıflaşma ve devletleşme bu temelde gelişebilmiştir.

Devlet genelde başlangıçla birlikte ele alınıp değerlendirilmektedir. Adeta insanlık toplumsal bir varlık ve tür olarak yaşama gözlerini açtığında, yandaki kundakta devlet de gözlerini yaşama açmış gibi yansıtılır. Devletin ezeli ve ebedi tanımlanması bu yaklaşımdan kaynağını alır. Doğmamış, doğurtulmamış; başlangıçta varmış ve sonsuza kadar da olacakmış gibi anlatılır ve buna inanılır. Elbette inanmak, kuruma tanrı adına sahiplik yapanlar açısından değil, yönetilen ve ezilen büyük çoğunluk için geçerlidir. Tanrı adına devleti ele geçirenler; devletin toplumsal gelişmenin bir döneminden sonra ortaya çıktığını, özgür gelişen toplumsal ilişkilere bir sapma olduğunu ve zamanı geldiğinde de *'tunç baltayla çıkrığın yanında Asar-ı Atika müzesindeki yerini alacağını'* gayet iyi bilirler. Bunu bilseler de, egemen sınıflar devleti tanrının sonsuzluğu kadar sonsuz bir varlık olarak tanımlamaktan ve topluma benimsetmekten de geri kalmazlar. Yuhanna, *'Kelam başlangıçta vardı ve kelam her şeydi'* der. Sonraki değerlendirmeler dikkate alındığında, Kelam'la kastedilen devlet olduğu sonucu çıkar veya bu sanı insanda yaratılır. Ancak tarihten edindiğimiz tüm bilgi kaynaklarımız bize, devletin iddia edildiği gibi tanrı vergisi bir varlık olmadığını, başlangıçta var olmadığını ve sonsuza kadar da devam etmeyeceğini göstermektedir. Devlet tarihsel gelişmenin bir evresinde ortaya çıkmış/doğmuş, tarihsel gelişmenin bir evresinde de, kaynağını aldığı literatürle birlikte de ortadan kalkacaktır: İnsan aklının yaratımı olan tüm kavram ve kurumlar gibi.

Devlet daha doğarken din ve tanrıyla iç içe, yan yanadır. Doğuşu da dinsel kurumlar içerisinde olmuştur. Tüm kavramları teolojiktir, tanrı kaynaklıdır. Kutsallığını da beslenmiş olduğu bu kaynaktan alır. Devlet kutsal tanrı düzeninin ifadesidir. Bu, Sümer ziggurat rahiplerinin uzun düşünmelerinin ardından vardıkları sonuçtur. Ne aklın soyut bir tanımlanması, ne toplum üstü ve tanrısal bir yaratımdır; o tamamen bir insan yaratımıdır. Önderlik Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa adlı eserinde, devletin doğuş hikayesini, Sümer rahiplerinin bu yaratım olayındaki rollerini harika bir değerlendirmeyle ortaya koyar:

"Uygarlığı tanımlayabilecek birçok özelliği olmasına rağmen, belirleyen ayırt edici özellik kendi tüketiminin çok üstünde verimliliğe yol açan insan emeğinin artı ürüne, köleci ilişkiye, yani mülkiyete konu edilmesidir. Sümerlerin gerçekleştirdikleri biçim, rahiplerin Ziggurat denilen ve hem tapınak, hem kolektif iş, hem de toplumsal yönetim merkezi rolünü oynayacak birimlere kavuşmasıdır. Toplumun kimliği olan, gökyüzü düzeninin yeryüzü temsilcisi gibi kutsal bir anlama bürünen bu merkezler, daha sonraki tüm uygarlık tarihi boyunca geliştirilecek olan büyük tapınakların, meclislerin, iş merkezleri ve askeri karargahların, eğitim ve kültür merkezlerinin prototipidir; devlet kurumlaşmasının ana rahmidir. Devlet denilen icat, yani Zigguratlar, o dönemin ideologları olan rahipler üzerinde yol açtığı görülmemiş

verimlilikle, daha başlangıcında kutsal ilan edilecekler; hem de gökyüzünün yeryüzündeki temsilcisi kutsal düzen olarak insan zihnine egemen kılınacaklar ve en gelişkin otorite kaynağı durumuna yükseltileceklerdi.

"Sümer tapınağının devletin ana rahmini teşkil ettiği çok açıktır. Yani daha sonra iddia edildiği gibi devlet usun, insan aklının bilimsel ifadesi değil, teolojik, dogmatik ifadesidir. Yeni ve yalın bir tanım sunuyorum: Uygarlık ve onun özü olarak devlet, sınıflaşmanın ilkel aşamasında bilimsel düşüncenin oluşmadığı dogmatik kavrayışın teolojik ifadesidir. Temelinde bilim değil, inanç dogması yatmaktadır. Belki de bu anlamda en çağdışı araç devletin kendisidir; onun özellikle halklaşamayan klasik biçimleridir." **(Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa)**

Devlet de durduk yerde ve sadece rahibin bir devlet kurma isteğinden hareketle gelişmemiştir. Devletin bir ihtiyaç olmadığı kesindir, ama toplumsal gelişme, örgütlenme ve üretim artışında bir artıya yol açtığı da kesindir. Binlerce yıl özgür yaşamış olan toplulukların özgür yaşam alışkanlıklarına karşıt bir yapılanmayı çok rahat kabul etmedikleri, bu aygıtı hem üretimde yol açmış olduğu ürün artışı, hem de tanrı ve kutsallık sıfatlarıyla büründürülmesi neticesinde benimsemiştir. Toplum rahipler tarafından yeniden kalıplara dökülmektedir. Eski toplumsal ilişkiler üretim düzeyiyle bağlantılı olarak yeniden biçimlendirilecektir ve bunu yapacak olan da Sümer rahipleridir. Yer ise, devlete de rahim görevi gören tapınak olacaktır.

"Yeni toplumun kalbi tapınaktır. Daha doğrusu ana rahmi tapınağın bağrındadır. Köleci üretim biçimini, yeni işbölümüne ve ideolojik üstyapısına dayandırarak doğurmaktadır. Daha sonraki süreç, modelin azami büyümesi ve kendini tekrarlamasıdır. Dikkat edilirse, temelde bu kaba zorla gerçekleşen bir toplum biçimi değildir. Daha inandırıcı bir mitoloji ve kendini verimlilikle kanıtlayan bir üretim tarzı söz konusudur. Zor daha sonra devreye yoğun olarak girecektir. İnsanlık başlangıçta içine girdiği yeni toplumun, hiç de daha sonra altından zor kalkılacak amansız bir kölecilik tarzına dayalı toplum olduğuna inanarak girmiyor. Rahiplerin de tümüyle bu bilinç ve kurnazlıkla hareket ettiklerini söylemek zordur. Onlar eski toplumun ilerisinde bir gelişmeyi pratikleriyle kanıtlıyor ve inandırabiliyorlardı. Sürecin başlangıç özünün bu biçimde geliştiği yüksek bir ihtimalle kanıtlanabilmektedir. Zaten daha üstün bir toplum biçimi salt zor ve hileyle kurulmaz. Üstünlüğünü kanıtlamadan, hiçbir toplumsal biçimleniş ne zorla kurulabilir, ne de gelişmesini sürdürebilir. Daha da önemlisi zor, ancak işlevini yitirmiş biçimler için, eskinin yıkılışı ve yeninin doğuşu için rol oynayabilir." **(Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa)**

Devletin daha ana rahmine düşerken dinle iç içe olduğu görülüyor. Mitolojik zamanların tanımlanması olarak böyledir, tek tanrı dinler zamanının tanımlamasıyla da böyledir. Devletin kutsallığı bu doğuşla bağlantılıdır. Gökyüzünden yeryüzüne indirilmiştir. Tanrının sözcüsü ve temsilcisidir. Ona bağlı kalmak kural gereğidir. Biçimi ya da temsilcisi sınıflar ne kadar değişirse değişsin, özü hep aynıdır ve değişmeden uzaktır. Zaten tanımlanması sonsuzluk üzerinedir. Kölecilik, feodalizm, kapitalizm, sosyalizm ya da günümüzün daha yaygın deyimiyle ulus-devlet aynı nesnenin farkı giydirilmiş halleridir.

Krallar, tanrı-krallar kendilerini ya tanrı olarak devletin sahibi, ya da tanrı adına devleti yöneten kişiler olarak göstermişlerdir. İlk çağdan günümüze devlet yetkilisi kendisini tanrı yerine koyarak hareket etmiştir. Rahipler krallara taç giydirmiş, yargılama ve cezalandırmalarda en az krallar kadar rol oynamışlardır. İktidar bu iki kesim arasında paylaşılmıştır. İktidarın bu kişiler arsındaki paylaşımı özünde sembolik bir görüntüdür, gerçeği dinle devlet, dinle siyaset arasındaki ilişkidir. Kral tanrı adına yeryüzünde düzeni sağlayandır, aslında rahip de aynı rol ve görevle yüklüdür. O da kendisini tanrının yer-

yüzündeki temsilcisi olarak gösterir, tanıtır. Tanrı'nın gücü ve kudreti din ile devlet, din ile siyaset arasında paylaştırılmıştır. Aslında bunun ikisi de aynı şeydir. Dini olduğu kadar devleti yaratan da rahiplerdir. İlk kralların, tanrı-kralların hepsinin rahip olmaları bundan kaynaklıdır. Karmaşıklaşan yönetim mekanizmaları ve artan ihtiyaçlar bu ikili yönetim mekanizmasını ortaya çıkarmıştır. Bu yönetim mekanizmaları din ile devlettir. Kralda ifadesini bulan devlet somutun, rahipte ifadesini bulan din de soyutun temsilcisi ve yöneticisi olmuştur. Biri tanrı ve din adına ahret işlerini, diğeri ise, bu dünya, yeryüzü işlerini ve gücü kullanmayı üstlenmiştir. Her ikisinin de hizmet ettiği kutsal düzen anlayışının sürdürülmesidir. Musa'nın tanrı adına güç paylaşımını yaparken rahipliği Levililer Sıptına, krallığı da diğer Sıptlara bırakması, birinin diğerinin alanına girmemesi için kararlaştırmalara gitmesi ve bunun değişmeden devam etmesi bu büyük uzlaşının ifadesidir. Asıl hangisi, gölge hangisi denecek olursa, asıl olanla gölge olanı birbirinden ayırmanın çok kolay olmadığını söyleyebiliriz. İktidarın ve gücün paylaşımında zaman zaman bu iki iktidar sahipleri arasında çatışmaların yaşandığını da söylemeliyiz.

Papalar uzun yüzyıllar boyunca krallara, imparatorlara taç giydirmişlerdir. Papaların elinden taç giymeyen kralların krallıkları, imparatorların imparatorlukları hep şüphe ve kuşkuyla karşılanmışlardır ki, böyleleri de zaten fazla yoklar. Papanın tavır aldığı bir imparatorun ne kadar aciz ve güçsüz olduğu Kral Henry örneğinde görülmektedir. Kral Henry'in kaç gün yağmur altında, papanın kapısının eşiğinde dizleri üstü ve gözyaşı dökerek beklediğini tarih kitapları yazar. Papanın kapıyı açıp elini Henry'in başına koymasıyla bu 'trajik' durum son bulur. Bu belki de papaların en güçlü olduğu bir zaman diliminin görüntüsüdür. Daha başka zamanlarda ise adeta rehin alınırcasına papaların denetim altına alındıklarını, Vatikan'dan çıkarılıp başka ülkelere adeta rehin götürürcesine götürüldüklerini de yine tarih kitaplarından okuyoruz. Buradan çıkardığımız, her zaman ikisinin birbirini tamamlayan bir yapı oluşturduklarıdır. Papalar güçlü oldukları zamanlar kralların gücünü kullanmış, perde arkasından devleti onlar yönetmişlerdir. Kralların güçlü oldukları zamanlarda ise, papaların tanrıdan aldıkları ilahi güçleri krallar tarafından toplumun yönetilmesi için kullanılmıştır. Din ve devlet kurulan düzen anlayışının sürdürülmesinde bazen karşıtlıklar oluşsa da, tam bir birlik temelinde hareket etmişlerdir. Bazen birinin, bazen diğerinin etkin olması bu durumu değiştirmemektedir. Aralarında tam bir dengenin olduğu ve iktidarın paylaşıldığı, bu konuda uzlaşmaya varıldığı zamanlar da olmuştur. Örneğin Aziz Aqinumlu Thomas'ın krallığa karşı savunmuş olduğu 'Çifte Kılıçlar' teorisi böylesi bir çatışma ve iktidar paylaşım yaklaşımının teorisidir. Kılıçlardan biri devleti yönetmek üzere kralın elindedir, diğeri de tanrının iradesinin temsili olarak kilisenin elindedir. Herhalde bundan daha 'adil' bir paylaşım olamaz.

İç içe geçen dinle devlet ilişkilerini bundan daha iyi anlatan açık örnekler vardır, hem de o kadar çoklar ki. Papalığa bağlı Hıristiyan devletler oldukça fazladır. Protestan Almanya, Calvinci İsviçre, Katolik İtalya, Ortodoks Rusya, Anglikan İngiltere ve Budist Asya devletleri. Bunlar yerküre üzerinde etkili olan büyük ve önemli devletler oldukları için bu isimleri belirtiyoruz, yoksa Avrupa devletlerinin tümü bir biçimde bir Hıristiyan mezhebinin savunucusudur. İspanya'nın, Fransa'nın, Hollanda'nın ya da çok daha küçük ya da büyük Avrupa devletlerinin hepsi de dinle kendilerini tanımlamışlardır. Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu her iki rengi birden taşımaktadır. Kutsal Roma tanrının/kilisenin, Kutsal Cermen kralın iktidarının tezahürüdür. Avrupa'da yüzyıllara yayılan kutsal din savaşları, iktidar savaşlarından başka bir şey değillerdir. Din, tanrının kutsal gücünü bir bayrak gibi önüne alarak toplumu savaşa sürebilmenin, savaşı bu kutsallıklar ardına gizleyerek yürütmenin aracıdır. Bunu başka türlü değerlendirmek, izah etmek mümkün değildir. Kutsallık, din

yaftadır, esası iktidar ve egemenlik savaşlarıdır. Bu yaftalar haksız savaşları haklı göstermenin araçlarıdır. Din burada devletin, daha genel olarak söyleyecek olursak, hiyerarşik, egemenlikçi, sınıfçı yaklaşımları haklı çıkarmanın, günahlarından arındırmanın aracı konumundadır. Haçlı Savaşları'nın ardında yatan gerçek de bu değil midir? Hıristiyan-Müslüman savaşlarını başka nedenlerle açıklamak mümkün mü? Ya da başka biçimde değerlendirilecek olursa, doğru söylenmiş olacak mıdır? Kesinlikle tek gerçek, yapılanın egemen sınıflar adına yapıldığıdır.

Bu yaklaşım sadece Hıristiyan devletler için değil, diğer devletler için de aynen geçerlidir. İsrail'in ya da daha gerilere gidecek olursak Yahudi Devleti'nin bir din devleti olduğunu söyleyebiliriz. Yahudi Devleti'nin, Siyonizm'in tüm terim ve kavramlarının Kitab-ı Mukaddes'ten alınma oldukları kimse için sır değil ve dahası devlet kendisini de bununla tanımlamaktadır. İsrail Devleti'nin On Emir'i uygulamamış olması, onun kavramlarının teolojik olmadığı anlamına gelmez. Daha da gerilere gidilecek olunursa, esas kaynağın Sümer rahip zigurratları oldukları görülür. Yani adları, dönemleri ve sistemleri farklılaşsa da, temel kavramları ve yaklaşımları değişmeden süregelmişlerdir. Şeriat ya da şeriat devleti Yahudi inanç sisteminin ürünüdür ve İslamiyet'in devlet yönetiminin esasını oluşturmuştur. Anlayışlar bir kültür gibi yayılmışlardır.

Hz. Muhammed'in peygamberliğini ilan ettiğinin daha onuncu yılı dolmadan İslam Devleti'nin kuruluşu gerçekleşmişti. Hiçbir peygamber kendi yaşamı sürecinde inancı temelinde bir devletin kuruluşunu görememişti. Musa'nın Eriha Nehri'nin öte yakasında 'Vaat edilmiş topraklara' baktığı, ama bu topraklara ayak basmadığı belirtilir. Bunun nedeni olarak da, Mısır'dan çıkıştan sonraki süreçlerde, Musa Peygamber'in Tanrı Yehova ile görüşmeye gittiğinde geride kalanların inançlarında zayıflıklar yaşanması, kardeşi Harun önderliğinde Altın Buzağı yapmaları ve tapmaları, bundan hareketle de Yehova tarafından cezalandırılmasıdır. Ceza; kutsal toprakları göreceği, ama ayak basmayacağı biçimindedir. Sonuçta Musa yaşamı süresince bir Yahudi Devleti'nin kuruluşunu göremez.

İsa'nın Kudüs'e kral olma isteği olsa da, bırakalım kral olmasını, düşünceleri Havarilerle sınırlı olduğu bir süreçte Çarmıh'ta can vermiş, Hıristiyan inanmışların 300 yıllık mücadeleleri sonrasında devlet dini haline gelmiştir. Ama İslamiyet Hz. Muhammed'in Medine'ye yerleşmesinden kısa süre sonra devlet nitelikli bir örgütlenme düzeyine ulaşmıştır. Vefatına yakın dönemde sınırlarını hayli genişletmiş ve Bizans'a kafa tutabilecek ve savaşabilecek bir güç ve yetkinliğe ulaşmıştır. Mekke döneminde inen Ayetlerin hemen hepsi ideolojik çerçevesi olan ve İslamiyet'in temel prensiplerini belirleyen, inanç sistemini kuran ilkelerdir. Bu Ayetlerde ütopya güçlüdür, toplum ve gelecek vardır, ama devlet yoktur. Oysa Medine'de inen Ayetlere baktığımızda hemen tümünün devlet sistemini kurma ve yönetmeye yönelik kural ve anlayışları içerdiğini görürüz. Tüm İslam devletleri Kur'an ve Hadislerde ifadesini bulan prensipler temelinde kendilerini işlerliğe kavuşturmuşlardır. Ortaçağdan günümüze hiçbir İslam devleti, İslamiyetsiz kendisini tanımlamamıştır. Sistemin uygulanması Şeriat'ta ifadesini bulmuştur.

Her devlet bir din gerçeğiyle hareket etmiştir, ama İslam devletleri bu konuda çok daha belirgin bir yaklaşım göstermişlerdir. İslam devletlerinin dinle bütünleşmeleri, Hıristiyan devletlerin dinle bütünleşmelerinden daha dolaysız ve doğrudandır. İslam devletleri hukukunu dine dayandırmış, kendilerini din kuralları temelinde yönetilen devletler olarak tanımlamışlardır. Şeriat, bu din devletinin uygulamalarının adı olmuştur. Hz. Muhammed sonrası oluşan Hilafet Kurumu, Allah ve peygamber adına devleti yönetme yetkisi taşımıştır. Dinin cevaz veren kurumu olarak Şeyhülislam, tüm hukukun iki dudak arasındaki temsilini Halife adına yapmıştır. Hz. Muhammed'in yaşamı döneminde İslamiyet'in ideolojik ve ütopik bir

yanı bulunsa da, sonrasında İslamiyet'in bu ideolojik ve inanç yanı ağır basan yapısı ortadan kalkmış, tamamen egemenlik aracına dönüşmüştür. Halifeler, Peygamber'in devamı ve temsilcisi olarak, Allah adına yeryüzünde düzeni sağlama görevini üstlenmiş, yürütmüşlerdir. Halifelerin gerçekte ne kadar İslamiyet'in barışçı yüzü temelinde hareket ettikleri sorulacak olursa, olumlu bir yanıt vermek mümkün olmayacaktır. Hilafet Kurumu'nu denetiminde bulunduran kişi ya da güçler, İslam dinini kendi çıkar ve egemenlikleri temelinde kullanmışlardır. Emeviler, Abbasiler, Memluklular, Osmanlılar Hilafet'i ellerine geçiren hanedanlıklar olmuşlardır. Bu büyük imparatorlukların hepsi din devletleri olmuşlardır ve hepsi de dini kendi hanedanlıklarının çıkarları temelinde kullanmışlardır. Bunun belki de en açık ve somut örneği olarak, Emevi Hanedanlığı'nın Peygamber soyundan gelen Hasan ve Hüseyin'i aileleriyle birlikte iktidar uğruna yok etmeleri gösterilebilir.

Halife peygamberi temsilen ama Allah adına kutsal düzeni sürdüren kişi ve kurum olmuştur. Hilafeti ellerine geçiren sultanlar 'cennet misali' yaşamış, Allah adına her yetkiyi kullanmışlardır. Kendilerini de 'Allah'ın yeryüzündeki gölgesi' anlamındaki 'Zillullah' sıfatıyla tanımlamışlardır. Allah'ın gölgesi olmak, sultanlara, padişahlara büyük bir güç ve kudret vermiş, kendilerini her şeyin üstünde saymalarına neden olmuş, imkan sunmuştur. Şeyhülislam'ı da denetimine alan sultanlar her türlü davranışlarını 'kitabına' uydurmuşlardır. Zaten tüm maddi gücü de ellerinde bulunduran sultanlara karşı çıkmaya da pek rastlanılmamaktadır. Hilafetin sahibi olan sultanlar toplum nezdinde de Allah'ın temsilcileri olarak kabul edilmişlerdir. Hilafeti temsil eden sultana karşı çıkmayı, askerlerine karşı silah kullanmayı, Peygamber'e ve Allah'a karşı çıkmak ve Peygamber ve Allah'ın ordularına karşı silah kullanmak olarak yorumlanmıştır. Şeyhülislamlar, mollalar verdikleri fetvalarla sultanları, padişahları Allah'ın temsilcisi dokunulmaz kişilikler haline getirmişlerdir. Tarihte bunun örnekleri çoktur. Sultanlar, padişahlar Allah sıfatını kullanmaktan imtina etmişlerdir, ama O'nun adına her türlü yetkiyi kullanmaktan da çekinmemişlerdir.

Her din ya da dinin temsilcisi kendisini tanrının temsilcisi olarak göstermiştir. Tanrı bir ve tektir, ama temsilcileri devletlerin sayısı kadar çoklar ve her birinin yaklaşım ve uygulamaları da farklıdır. Hatta bu tanrının temsilcisi olduklarını söyleyenler arasında tanrı adına savaşlar yürütülmüştür. Hıristiyanların, Müslümanların, Yahudilerin, diğer dinlerin ve bu dinlere bağlı mezheplerin birbirlerine karşı yürüttükleri kanlı savaşlar tanrı adına ve tanrıyı egemen kılmak amacıyla yürütülmüştür. Ancak bu dinler ve mezhepler adına yürütülen savaşların temel gerekçelerini ele alıp değerlendirdiğimizde, gerekçelerin gerçeğin çok ötesinde olduğunu görürüz. Dinler arasında, ya da her dindeki mezhepler arasında yürütülen savaş, tanrı adına yürütülen savaşlar olarak tanımlanır. Ancak yürütülen savaşların bununla bir bağı olmadığı çok açık. Kalabalıklar cenneti fethe çıkarlarken, azınlık ve egemen olanlar zenginliklerini arttırmak, tarlalarının sınırlarını genişletmek, yönetmek istedikleri insanların sayısını çoğaltmak için savaşa girmişlerdir. Din, yürütülen bu egemenlik savaşlarının meşruiyet aracı olmuş, o haksız savaşların haklı bir zemine oturmalarında önemli bir rol oynamıştır. Din, egemenlik uğruna yürütülen ve yapılan her şeyi aklayan en temel araç olmuştur. Devlet öldürme, talan etme hak ve yetkisini tanrı adına kullanır ve bu da her zaman din tarafından temize çıkarılır.

Din, egemenlik uğruna yürütülen ve yapılan her şeyi aklayan en temel araç olmuştur. Devlet öldürme, talan etme hak ve yetkisini tanrı adına kullanır ve bu da her zaman din tarafından temize çıkarılır.

Burjuva devlet laikliği bayrak yaparak ileriye doğru bir hamle yapar. Kiliseyi bu temelde sınırlamak, otorite ve yetkiyi sınıf

adına denetimine geçirmek ister. Kiliselerin mülklerine el koyar, gücünü ve etkisini sınırlar. Ancak bu, burjuva devletin dinden azade olduğu anlamına gelmez. Onun da en az diğer din devletleri kadar dinle iç içe olduğu kesindir. Başlangıçta karşı olduğunu ilan etmiş, ama aradan uzun bir zaman geçmeden din ile devletin ayrılmaz bir ikili olduğunu ve toplumu yönetmenin de vazgeçilmez bir aracı olduğunu görmüş, yeniden baştacı haline getirmiştir. Hegel'in ulus-devlet ve Napoleon hakkındaki değerlendirmeleri, yorumlamaları burjuva devletin gerçek yüzünü göstermektedir. Hegeel, Napoleon'un ulus-devletini; 'Tanrı'nın yeryüzüne inmiş hali', Napoleon'u da, 'Tanrı'nın yeryüzündeki yürüyüşü' olarak değerlendirmiştir. Demek ki devlet ve din ne kadar istenirse istensin, birbirlerinden uzaklaştırılabilecek, kopartılabilecek şeyler değildir. Bu değerlendirmelere de sadece bazı uygulamalardan hareketle gidilmemektedir. Bundan daha önemlisi, beslenmiş oldukları kaynak ve kavramlardır. Devletin ideolojik yapısının teolojik olması çok daha önemlidir. İster burjuva olsun, isterse de başka tanımlarla izah edilen bir devlet yapılanması olsun, beslendikleri kaynak aynıdır. Bundan dolayıdır ki, Önderlik değerlendirmelerini devletin icat ve işleyişinin kaynak yapısına, Sümer Rahip Devleti'ne, zigurratlara kadar götürüp dayandırır. Diğer tüm devlet yapılanmalarının kendilerini nasıl tanımlarlarsa tanımlasınlar, aralarındaki farkın biçimden öte bir şey olmadığıdır.

"Devletin temelinde teokrasi vardır. Hiçbir döneminde bundan vazgeçilmiş değildir. Teokratik devleti şekli olmaktan öte özde görmek gerekir. Ortadoğu'da rahip tapınağının etrafında yükselen bu kurumun mayasındaki ideolojik özü görmek önemlidir. Zihniyetteki inandırıcılık bağı olmadan, çıplak zorla binlerce kişiyi tapınağın hizmetinde uzun süreli çalıştırmak zordur. Devletin ilahi, kutsi niteliği bu ihtiyaçtan ileri gelir. İster mitolojik, ister dinsel inanca dayansın, hakim zihniyete dayanmadan, meşruiyet sağlanmadan devlet binası sağlam kılınamaz, uzun ömürlü olunamaz. Tek tanrılı dinin oluşmasında büyük rol oynayan İbrani kabilelerindeki otorite olma, her iki tarafında büyük bir heybetle duran Mısır ve Sümer devletinden farklı bir devlet kurma ihtiyacı, Ahdi Atik'in -Kutsal Kitap- temel kaygısıdır. Bir nevi İbrani Krallığının ideolojik temelidir. Özellikle Samuel-1 ve Samuel-2 bölümleri adeta Yahuda devletinin -tanrı devlet-kuruluş manifestosu gibidir. Pers-Med İmparatorluğunun temelinde Zerdüştlük belirleyici dini etkendir. Hıristiyanlık Roma sonrası tüm Avrupa devletlerinin ortak genidir. İslam devleti daha doğuşunda dinin kendisidir. Tüm ortaçağ İslam devletleri kendilerini olmazsa olmaz kabilinden din devleti sayarlar. Zerdüştlük yerine geçen Şia İslam'ı halen devletin resmi ideolojisidir. Tüm Arap ülkelerinde devletin dini, resmi ideoloji olarak İslam'dır. Kendini laik ilan eden Türkiye Cumhuriyeti en geniş Diyanet -resmi Sünni İslam ideolojisi- kadrosuna sahiptir. İslam resmi devlet dinidir. Pakistan ve Afganistan resmi İslam devletleridir. İsrail din devletidir." **(Bir Halkı Savunmak)**

Devletin biçimleri, nitelikleri ve merkezileşmesi tanrının tekliği ya da çokluğunu koşullamış, bununla bağlantılı gelişmişlerdir. Çoklu tanrı sistemleri farklılıkları bağrında taşır, en azından mutlak egemen olma gibi bir durum yoktur. Ama tek tanrılı sistem bu egemenlik ilişkilerindeki mutlaklığı ifade eder. Doğa dinleri dönemindeki tanrılar ile tekleşen, mutlaklaşan, soyutlaşan ve kavram düzeyine indirgenen tanrı arasında olduğu kadar, bu dönem devletleri arsında da çok büyük farklar vardır. Bu konuda Önderlik şunları belirtmektedir: *"Devlet ile tanrı, merkeziyetçiliği aşırı gelişmiş devletle tek tanrı düşüncesi ve inancı arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Tanrıyı ne kadar güçlü, tüm sıfatların -ki, bunlar uygarlığın temel özellikleridir- sahibi, ulaşılmaz ve anlaşılmaz kılarsanız, devleti ve içine gizlendiği uygarlık maskelerini o denli güçlü, korkutucu, anlaşılamaz ve ulaşılamaz kılmış olursunuz. Bu hususlar aynı zamanda kralların özellikleridir. Kral eğitiminin özü, bu özellikleri kazandırmaktır. Tanrının temsilcisine bu yara-*

şır, bu gerekir. Sınıflı toplumdan önce totem, temsil ettiği topluluğun özet kimliği, bir nevi soyadıydı. Toplumun sömürücü karakteri olmadığı için, bunların öyle ürkütücü bir yanları yoktu. Tanrı da değillerdi. Ne zamanki kabile şeflerinin sömürücü karakterleri gelişir, totemin de yavaş yavaş tanrısal yüceliğe tırmandığı görülür; yeryüzünden gökyüzüne yer değiştirir. Yakın, dokunulur, korkulmaz sıfatlarından soyulur; uzak, ulaşılmaz, ürkütücü sıfatlar kazanır. Toplumda sınıflaşmanın ihaneti de özüne karşı böyle başlar." **(Sümer Rahip Devletinden Demokratik Uygarlığa)**

Din, devletle olan ilişkilerindeki bütünleşme kadar, siyasetle de tam bir bütünlük ve uyum gösterir. Hatta dini en etkin siyaset olarak değerlendirmek de mümkündür. Binlerce yıl toplumun yönetilmesinin temel aracı olarak kullanılmıştır. Aynı biçimde devletler arasındaki ilişkilerde de temel enstrüman olarak kullanılmıştır. İmparatorlukların kuruluşları ve yıkılışları, el değiştirmeleri vb. din aracı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Başka toprakların işgal edilmesinde, sömürgeleştirilmesinde dine mutlak anlamda başvurulmuştur. Haçlı Seferleri papalık merkezli bir siyasetin ürünü olurken, diyar-ı küffarın fethi de İslam siyasetinin ürünü olmuştur. Yayılma siyasetinin öncü kuvveti olarak din en önemli rolü üstlenmiş ve oynamıştır. Dervişlere İslam adına, misyonerlere Hıristiyanlık adına öncü kuvvetler olarak rol ifa ettikleri bilinmektedir. Krallar, padişahlar adına toprakları ele geçirenler din siyasetini kullanarak bunu başarmışlardır. İncil en önde giden ordu olmuştur. Afrika yerli halklarının Cizvit misyonerler için söyledikleri oldukça anlamlıdır: "İlk geldiklerinde onların İncilleri, bizim toprağımız, şimdi ise onların toprakları, bizim İncilimiz var".

Dini ellerine geçiren egemen sınıflar, toplumun diğer tüm kesimleri üzerinde egemenlik kurmuşlardır. Kendilerini tanrının temsilcileri olarak, dolayısıyla da diğer tüm kesimlerin tanrının temsilcisi olan kendilerine boyun eğmeleri gerektiğini savunmuşlardır.

Din en önemli sınıfsal ideoloji olarak rol oynamıştır. Zaten gelişiminde de dinin böylesi bir rolü olmuştur. Dini ellerine geçiren egemen sınıflar, toplumun diğer tüm kesimleri üzerinde egemenlik kurmuşlardır. Kendilerini tanrının temsilcileri olarak, dola-yısıyla da diğer tüm kesimlerin tanrının temsilcisi olan kendilerine boyun eğmeleri gerektiğini savunmuşlardır. Yeni gelişen ve egemen olmak isteyen her sınıfın ideolojik aracı yine din, mezhep olmuştur.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, başlangıçtaki gelişim sürecinde her ne kadar karşı dursa da, kapitalist sistemin egemenlik döneminde din toplumun yönetilmesi ve yönlendirilmesinde en fazla başvurulan araç olmuştur. Burjuvazinin dine karşı olmasının altında yatan gerçek, dinin o zamana kadar feodalizmle özdeşleşen bir kurum olmasıydı. Yani dini bir yönetim ve siyaset aracı olarak kullananlar zaten vardı ve hem de oldukça etkinlerdi. Onun gölgesi altında fetihler yapmış, toplumu kıskıvrak kuşatmışlardı. Bu aracı binlerce yılın tecrübesine sahip olanların elinden almanın kolay olmadığını en iyi bilenlerin başında burjuvazi gelir. Karşıtlık, olguya dayanma, kanıtlanamayanı yok sayma ve temelde kendi argümanlarını oluşturma, bundan sonra gelişmiştir. Ama iktidarının kesinliğini sağladıktan sonra, her ne kadar olguya dayalı yöntemsel açıklama geçerli olsa da, devlet yönetmede eski ve etkili bir araç olarak dine başvurmaktan geri kalmamıştır. Ki burjuvazinin elindeki dini, sadece, kutsallıkla ifade edilen metafizik yöntem olarak da almamak gerekir. Burjuvazinin elinde ulus-devlet tanrı sıfatına bürünmüş, milliyetçilik de bunun siyaset ifadesi olmuştur ya da din, 'milliyetçiliğin en çok kullandığı' araç olmuştur. 20. yüzyıl, ulus dinlerinin/milliyetçiliklerinin bulaşmadığı toplum

neredeyse kalmamış gibidir. Hepsinin tapındıkları bir küçük ulus-devletçikleri, milliyetçilikleri olmuştur.

"Din, ulus-devlet sürecinde milliyetçiliğin en çok kullandığı, direkt ulus-devlet dinine dönüştürüldüğü araç konumundadır. Din hem ulusallaştırılarak, hem milliyetçileştirilerek, ulus-devlet döneminde toplumsal kurum olarak ahlaki özüne en ters düşmüş konuma düşürülür. Seküler milliyetçiliğin dışında kalan toplum kesimlerini dini milliyetçilikle, eski tanrının yeni haliyle bilinçli veya kendiliğinden kulu halinde bütünleştirerek bir nevi kendi iç ihanetini de yaşamış olur. Din-laiklik çatışması bu ihanetle yakından bağlantılıdır." **(Kapitalist Modernitenin Aşılma Sorunları Ve Demokratikleşme)** Herkesin bir dininin olması da, finans-kapitalin toplumu denetim altına almasının en önemli araçlarından biri haline getirilmiştir. Herkesin eline küçük bir putçuk verilmiş, herkese kendi küçük mabetleri yapılmış, kendilerini tanrı ya da tanrının temsilcisi olarak kabul ettiremeyenler, küçük putçuklar dağıtarak aynı sistemi değişik bir biçimde sürdürmeye devam etmişlerdir.

Dinin uygarlık aşamasıyla birlikte sınıfsal bir ideoloji ve siyasal bir araç olduğu tarihen sabittir. Yukarıdaki anlatımlarımız bu konuda yeterli örnekler sunmaktadır. Bir kez daha vurgulayacak olursak; Protestanlık bir Alman dini olarak gelişmiştir. Martin Luther'in temel tezleri dini reforme etme üzerine kuruludur. Savunduğu temel konuların başında, kilisenin tanrı ile insanlar arasındaki aracı konumdan çıkması, insanların ibadetlerinde aracısız hareket etmeleri, kilisenin günah bağışlama yetkisinin olmadığı, ancak tanrının günahları bağışlayabileceği, endülijansların (para karşılığı cennete yer satma) satılmasının doğru olmadığı, her halkın kendi dilinde İncil'i okuma ve öğrenme hakkının olduğu (her halk kendi diliyle İncil'i okuyacak olursa, dili Latince olmasından dolayı kilisenin tanrı ile insanlar arasından çıkacağı, insanların aracısız ibadetlerini yapabilecekleri) vb. yaklaşımlardan hareketle kendi mezhebini ki, sadece kendi mezhebi de değil, Alman Kilisesi'ni kurmuştur. Luther bu yaklaşımlarıyla kilisenin İsa dönemindeki kutsallığına dönme istemini dile getirmiştir. Bu istek gerçeğin tümü müdür? Olmadığı rahatlıkla söylenebilir. Kapitalizmin gelişim sürecindeki Alman burjuvazisinin uluslaşma, ulus-devletini yaratma isteğini bunun dışında tutarak değerlendirmek mümkün değildir? Martin Luther'in İncil'in Almanca çevirisini adına atfettiği ve korumasını aldığı prens, gerçeğin görünenden çok daha farklı olduğunu göstermektedir. Prensin Papalığa karşı Martin Luther'i korumaya alması nedensiz olamaz. Yine denilebilir ki, M. Luther'in Katolik Kilise-si'ni reforme etme yolundan ilerleyen Anabaptistlere -Zwingleu tarikatı- ve Thomas Münzer'e karşı öfke dolu yaklaşımlarla hareket etmesi, onların yok edilmelerini -yakılmalarını- istemesi, yaklaşımının gerçekte kilisenin eski kutsallığına dönme arzusundan çok daha başka içerikler taşıdığını, buradaki yaklaşımlarının esasında siyasal bir içerikte olduğunu göstermektedir.

Aslında Matin Luther'in geliştirdiği Protestanlık, burjuvazinin, daha genel olarak söyleyecek olursak kapitalizmin ideolojik kimliği olacaktı. Şüphesiz bu daha sonra değişecek, üretim tarzına uygun olarak ve ekonomik tanımlamalarla ifade edilen yeni kimlikler edinecekti. Ama başlangıçta feodalizmin temsili ve mutlak egemen olan Katolik Kilisesi'ne karşı başka argümanlarla mücadele etmenin koşulu yoktu. Dine karşı din çıkarılacaktı. Bu görünendi, gerçek olan daha örtük olandı. O da, sınıfsaldı, sistemseldi. Burjuvazinin hedeflediği feodalizmdi, feodal egemenlerdi. Dönem itibariyle de kilise en büyük toprakların sahibi olarak en büyük feodaldi ve de feodalizmi temsil eden bir kurumdu. Geniş halk kesimlerinin ve emekçilerin desteğini sağlayan burjuvazi, feodalizmin ideolojik kimliği olan Katolik Kilisesi'ne karşı savaş açarken, egemenlik aracı olarak dine karşı savaş açtığı görüntüsü verse de, özünde sınıflı toplumun sömürücü bir sınıfı olarak dinden asla vazgeçmedi. Burjuvazinin amacı dini ve kiliseyi tüm

özellikleriyle ortadan kaldırmak değildi, kendi çıkarları temelinde yeniden şekillendirmekti. Martin Luther'in öncülük ettiği Protestanlık, burjuvazinin çıkarlarını en iyi yansıtan ideolojik kimliği oluyordu. Martin Luther bilerek ya da bilmeyerek, isteyerek ya da istemeyerek tarihte böylesi bir rol oynuyordu. Ve bu da kendisini destekleyen ve koruyan prensin yaklaşımlarının nedenini izah etmektedir. Burjuvazi yeniden, ama kendi çıkarları temelinde dini kalıba döküyordu. Bunun için de Protestanlık biçilmiş kaftandı.

İngiltere Krallığı'nın Katolik Kilisesi'nden ayrılmasını hangi inanç sistemiyle açıklayabiliriz? Anglikanizm'in gelişmesinde kralın kişisel yaklaşım ve arzularının belirleyici olduğu söylenebilir. Abbasi Hanedanlığı'nın Emevi Hanedan ve Halifeliği'ne karşı savaşmalarının nedenini inançsal, ideolojik yaklaşımlarla açıklamak mümkün müdür? İslamiyet'in Hz. Muhammed'in ölümünden sonra inançsal ve ideolojik bir yanının kalmadığı, hanedanların iktidar aracına dönüştüğünü söylemek için çok gerilere gitmeye ve inançsal yaklaşımlarını değerlendirmeye bile gerek yoktur. Peygamber'in cenazesi daha yerdeyken iktidar kavgasını yaşayanların inançsal bir yaklaşımlarının olamayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Ve daha o andan, o günden itibaren Müslümanlık bir siyasal araç durumuna getirilmiştir. Bundan dolayıdır ki, Önderlik günümüzde uygulanan İslam'a, "karşı İslam" demektedir. Bugünkü İslamın, Peygamber döneminin İslam'ına bazı biçimsel benzerliklerin dışında ortak çok fazla bir yanı olmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Taliban'ın İslam'ı gerçek İslam mıdır? Vahhabilerin uygulamaları İslam'i uygulamalar mıdır? İran'ın Şia'sı mı, yoksa Tayyip Erdoğan'ın AKP İslam'ı mı gerçek İslam'dır? İslam'ı temsil ettiklerini söyleyen ve kendisini Şeriat olarak tanımlayan daha onlarca devlet ve uygulamaların hangilerini doğrunun ve gerçeğin temsili olarak ele alıp değerlendirebiliriz? Bu uygulama ve yaklaşımların hiçbirinin İslam'ın özüyle uzaktan-yakından bir ilişkisinin olmadığını, hepsinin siyaseten yaklaştıklarını, toplumun inançlarını bir siyaset aracı olarak kullandıklarını tereddüt etmeden belirtebiliriz.

Siyasal İslam, radikal İslam, liberal İslam vb. bu adını saydıklarımızın uygulamalarından hareketle geliştirilen yakıştırma ve değerlendirmelerdir. Radikal İslam'ı savunan yaklaşımları İslam'ın özüyle uyumlu yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün olmadığı gibi, İslam'ın liberalleştirilmesini hedefleyen yaklaşımları da İslam'ın gerçek uygulaması olarak değerlendirmek mümkün değildir. Siyasal İslam olarak değerlendirilen ve İslam'ın siyasal niteliğini vurgulamak isteyen eleştirel yaklaşımlar bu özelliklerden kaynaklanmıştır. Tayyip Erdoğan'ın, AKP'nin, kendisinden öncekilerin İslam'ın düşüncelerini dillerinden düşürmeseler de, uygulama ve yaklaşımlarının tümünün siyasal amaçlı olduğu ve toplumu yönetmeyi hedeflediği, devletin, sistemin, egemen sınıfların bunların yaklaşımları temelinde sorunsuz egemenlik ilişkilerini yürüttükleri kimse için sır değildir. Sorun elbette bir kişi ya da bir partinin sorunu olmaktan çok daha fazla bir şeydir. Bunun devlet yaklaşımı olduğu açıktır. Toplumun büyük çoğunluğunun inanç sahibi olduğu bir ülkede, devletin bu yaklaşımın dışında kalmayacağı aşikardır. Türkiye'nin Milli Savunma Bakanlığı'ndan sonraki en büyük bütçeye ve kadroya sahip kurumu Diyanet İşleri Başkanlığı'dır. Laikliği bir din gibi savunan bir ülkede, yüz binlerce kadroya ve bütçenin en büyük kalemlerinden birine sahip böyle bir kurumun varlığı, ancak siyasal amaçlarla değerlendirilebilir. İnanç sahibi toplum, bu kurum aracılığıyla inançları kullanılarak yönetilmek istenmektedir. Yine bu araç kullanılarak kadercilik topluma egemen kılınmak istenmiş ve kılınmıştır da. Toplumsal sorunların geliştiği her dönemde kullanılmak üzere başvurulan en öncelikli araç hep din olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu yıkıldığı güne kadar Hilafetin merkezi olmuş ve kendisini bir din devleti olarak tanımlamıştır. Ümmet-

çilik temel bir yaklaşım olarak benimsenmiş, başta Kürt halkı olmak üzere imparatorluğun egemenliği altındaki halklar ümmetçilik siyasetiyle yönetilmiştir. Ümmetçilik ulus-devlet ve milliyetçi ideolojilere nazaran halklar arasında sorunların daha geniş kapsamda ele alınıp çözülmesine etkide bulunmuştur ya da ideolojik aynılık farklı sorunların öne çıkmasını engellemiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki Hıristiyan halklarla daha erkenden çatışmaya girmesi, sorunlar yaşaması ve o halkların imparatorluktan ayrılıp devletleşmeleri dinle bağlantılı olarak gelişmiştir. İngiliz ve Fransız emperyalizmlerinin kışkırtıcı ve provoke edici, yönlendirici yaklaşımları bu sürecin gelişmesinde önemli roller oynasa da, dinsel farklılıkların bu güçler tarafından siyasal bir araç olarak kullanıldığı, bu temelde amaçlarına ulaştığı söylenebilir. Emperyalist devletler, imparatorluğu parçalamak için dini kullanırlarken, imparatorluk da bütünlüğünü korumak ve egemenliğini devam ettirmenin bir aracı olarak dini kullanmıştır. Egemenlik altında kalan Müslüman halkların hak taleplerini, 'aynı din ve ümmetten olduklarını, Halifelik sıfatıyla peygamberi temsil ettiklerini' öne sürerek görmezlikten gelmiştir. Arap halkının imparatorluk karşısında harekete geçmeleri ve devletleşmelerindeki etkili yaklaşımın İngiliz emperyalist siyasetinden kaynaklandığı, 'Kutsal toprakların' sahipleri olduklarının öne çıkarılması temelinde imparatorluğa karşı yönlendirildikleri ve Arap halkının imparatorluktan kopuşunun bu temelde gerçekleştiği tarih kitaplarında yazılmaktadır. Bu durumda da dinin kavram, araç, ilişki ve yöntemlerinin siyasal araç olarak kullanıldıkları açıklıkla görülmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nun öne çıkardıkları ise; Peygamber'i temsilen Hilafetin merkezi olmaları, Hilafete karşı savaşmanın Peygamber'e karşı savaşmak olduğu temelinde bir yaklaşım olmuştur. Ancak çıkarların sınıfsal niteliğinin çatışması, inançsal yaklaşımları ortadan kaldırmaktadır. Dinsel inançları güçlü olan toplumun büyük kesimi inançlarına göre yaşasalar da, egemen sınıflar siyaseten yaklaşmışlardır. Hemen her kesim ve zaman için bu geçerli olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altında bulunan Kürt halkı inançlarına dayalı olarak imparatorlukla birlikte yaşamış, savaşmıştır. Ortak inançtan dolayı imparatorluğun yanında her zaman savaşlara katılmış, imparatorluktan ayrılmayı düşünmemiştir. Osmanlı'nın Kürt egemen sınıflarına verdikleri payelerin de, Kürtlerin yönetilmesinde önemli bir rolü olmuştur. Kürt egemen sınıfları da imparatorlukla birlikte hareket ettiklerinde, bu aynı dinsel inanca sahip olduklarını öne sürerek, halkı ikna ederek yönlendirebilmişlerdir. Farklı mezhepsel inançları olan Kürtlerin farklı devletlerarasında parçalanmaları, bu devletlerarasındaki savaşlara Kürtlerin etkin olarak katılmaları, devletlerarasındaki savaşı, mezhepsel farklılıklardan dolayı bir anlamda Kürtlerin kendi aralarındaki savaşlara dönüşmüştür. Gerek Osmanlı, gerekse de İrani devletler Kürtlerin bu inançsal ve mezhepsel farklılıklarını kullanarak egemenliklerini devam ettirmişler; bunu da bilerek, bir siyaset olarak yapmışlardır. İnançlarını istismar ederek bir toplumu ya da toplumları kandırmak, kendi siyaset ve çıkarları temelinde kullanmak, yönlendirmek, yönetmek kirli ve çirkin bir yaklaşım olmakla birlikte, yeni bir yöntem de-

Gerek Osmanlı, gerekse de İrani devletler Kürtlerin bu inançsal ve mezhepsel farklılıklarını kullanarak egemenliklerini devam ettirmişler; bunu da bilerek, bir siyaset olarak yapmışlardır. İnançlarını istismar ederek bir toplumu ya da toplumları kandırmak, kendi siyaset ve çıkarları temelinde kullanmak, yönlendirmek, yönetmek kirli ve çirkin bir yaklaşım olmakla birlikte, yeni bir yöntem değildir.

ğildir. Tarihte çok sıkça başvurulan bir yöntemdir. Bu sadece İslami cephede değil, diğer dinler tarafından da kullanılmıştır. Modern denilen, demokratik ve laik denilen devletlerin de, din devletlerini aratmayacak kadar, dini, bir egemenlik ve yönetim aracı olarak kullandıkları rahatlıkla söylenebilir. Emperyalizmin 20. yüzyıldaki en önemli egemenlik aracının siyasallaşmış din olduğu yadsınamaz. Yine laik geçinen devletlerin daha farklı bir yaklaşım sahibi olmadıkları da açıktır.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti de kendisini laik bir devlet olarak tanımlamaktadır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında buna çok büyük önem verilmiştir, günümüzde de kendisini devletin sahibi gibi gören başta ordu olmak üzere çeşitli kesimler laikliğe büyük atıflarda bulunurlar. Onlar dini ilkel bir yaklaşım olarak görürler, modernliğin bir gereği olarak aşılması gerektiğini düşünürler. Muasır medeniyetlere ancak onların laiklik yaklaşımları temelinde ulaşılacağına inanırlar. Dini devlet dışında tutma, inanç ve ibadeti siyasetten uzak ve vicdani bir olay olarak değerlendirmek isterler. En azından teorik olarak söyledikleri bu temeldedir. Ancak dini devlet, dolayısıyla da siyaset dışı olarak ele alan bu yaklaşımların da, dini en az Halifeliği temsil eden imparatorluk kadar kullandığı açıktır. Toplumsal muhalefetin geliştiği, Kürt halkının hak talebinde bulunması karşısında başvurulan en etkili siyaset aracı da yine din olmuştur. Adeta bir arabanın yedek lastiği gibi ihtiyaç duyulduğunda başvurulmuştur. Elbette arabanın diğer tekerlekleri de dinden oluşmuşlardır, ama üzeri kılıflıdırlar, fazla açıkta değillerdir ve çok kolay görünmezler, yedekte olan ise kılıfsız, maskesizdir.

T.C. Devleti'ni ele alıp değerlendirelim: Çok partili sisteme geçişle birlikte kurulan partilerin hepsi devletin icazetiyle kurulmuşlardı. Hepsinin de dinsel perspektifleri vardı. Hiçbiri de halkın inançlarını "göz ardı" etmiyordu. Bunlar bir yana, ama tamamen dinsel yaklaşımlar temelinde kurulan partiler de vardı. Kırk yılı aşkın bir süredir Türkiye'de açık din siyaseti yapan Erbakan, devletin isteğiyle parti kurmuş, siyaset yapmıştır. Milli Nizam Partisi devletin onayı ve dahası isteğiyle kurulmuştur. 12 Mart'ta kapatılan bu partinin liderini yerleşmiş olduğu İsviçre'den çağıranın, kendisine yeni bir parti, Milli Selamet Partisi'ni kurduranın devlet olduğu da belgelerde mevcuttur. Milli Nizam Partisi'nin kurulmasına, Erbakan'ın 12 Mart sonrası yerleşmiş olduğu İsviçre'den çağrılarak Milli Selamet Partisi'nin kurdurulmasına ihtiyaç duyulmasının nedeni; bir yandan Türkiye'de gelişen devrimci mücadele, Kürdistan'da yaşanan uyanış ve özgürlük mücadelesinin gelişmeye başlaması ve bir de emperyalizmin reel sosyalizme karşı mücadelede bir araç olarak kullandığı ve geliştirdiği din temelli 'Yeşil Kuşak' projesidir. Türkiye dine dayanarak komünizme karşı mücadelenin en etkili yürütüldüğü alanlardan biri haline gelmiştir. Sovyetler Birliği'nin 'Sıcak denizlere' inme korkusu toplumda geliştirilmiş, bu korkulara dayalı olarak da, dine dayalı bu projeler temelinde oluşturulan bir çemberle Sovyet-lerin, onun şahsında komünizmin, yani özgürlükçü düşüncelerin gelişmesinin, yayılmasının engellenmesi hedeflenmişti. Dinin etkin bir siyaset aracı olarak kullanılması belki de bu dönemlerden ve yaşananlardan daha fazla, cuntayla ve oluşturduğu siyasal atmosfer tarafından gerçekleştirilmiştir.

Türk ordusu yaptığı her açıklamada dinsel gelişmelere karşı olduğunu, cumhuriyet için en büyük tehlikenin irticadan geldiğini ileri sürmüş, en azından toplumda böylesi bir görüntü yaratmıştır. Cunta öncesinde de sonrasında da, bu, ordunun genel bir yaklaşımı olarak öne çıkmıştır. Ancak 12 Eylül faşist cuntasının dini topluma yayma yaklaşımı, bu iddiaların ve açıklamaların tam tersi olmuştur. Cunta sonrasında da bu yaklaşımlar devam etmiştir. Kendisini laik bir kurum ve Cumhuriyet'in sosyal devlet ilkesinin tek koruyucusu olarak ilan eden ordu, cuntayla iktidarı ele geçirdikten sonra yaptığı en önemli iş; toplumu dine boğmak olmuştur. Eskiden sınırlı sayıda olan ve din temelli

eğitim veren İmam Hatip Okulları, cunta iktidarı döneminde onlarca kat artarak sayıları on binleri aşmıştır. Bugün ise bu sayı çok daha fazladır. Cuntanın ve sonraki iktidarların buna başvurmalarının nedeni, toplumun din kullanılarak yönetilir halde tutulmasıdır. Özellikle de Kürdistan Özgürlük Mücadelesi'nin gelişmesi, Kürt halkının kendi ulusal, demokratik ve özgürlüksel hak taleplerini yüksek sesle dile getirmesi ve bu temelde mücadele etmesi karşısında devlet bu adımları atmıştır.

Kürt halkının özgürlük mücadelesine karşı hemen her renkten parti iktidara getirilerek denenmiştir. Özal 'dört eğilimin temsilcisi' olarak kendisini ilan etmiş, Kürdistan Özgürlük Mücadelesine karşı, eğilimlerinden biri ve en önemlisi olan dini de kullanmasına rağmen başarılı olamayınca, sol geçinenler, liberal geçinenler, milliyetçi-ırkçı olanlar da iktidara getirilmiş, bunlar aracılığıyla özgürlük mücadelesinin bastırılması hedeflenmiştir. Bunlar tutmayınca, bu dört eğilimin ortak ve farklı farklı örgütlenmeleri bir sonuç yaratamayınca, yıllardır din temelli siyaset yapan Erbakan iktidara getirilmiştir. Bazı Kürt işbirlikçilerinin de içinde yer aldıkları başarısız Erbakan'ın partisinden ayrılanların kurdukları AKP ile bu politikayla bir deneme daha yapılmak istenmiştir. AKP'nin de din temelli bir örgütlenme olduğu, tarikat olarak da Kürt halkı içinde yoğun örgütlü olan Nakşibendiciliğe, daha özgün olarak da Halidiye tarikatına dayandığı bilinmektedir.

Halidiye tarikatı, Mevlana Xalid'in kurduğu bir tarikat olup, Kürt orijinlidir. Bu ince hesaplardan hareket ederek Kürt halkının teveccühünün kazanılacağı, dinsel duyguları kullanılarak Kürdistan Özgürlük Mücadelesi ve önderliğinin tasfiye edilebileceği hesaplanmıştır. Bu partinin Kürt halkına hitap ederken kullandığı temel argüman, 'din kardeşliği' olmuştur. Osmanlıcılıktan kalan ümmet anlayışı bu parti tarafından yeniden gündemleştirilmiş, tüm sorunların çözüm yöntem ve yaklaşımı olarak gösterilmiştir. Liberal politikalarla harmanlanan bu politikaların çözümün alternatifi olduğunu savunması, bu yönlü önemli bir imaj sunmuş olması, alınan desteğe rağmen çözümcü olamaması gerçek yüzünün açığa çıkmasını sağlamıştır. Bu partinin gerçek anlamda bir din tüccarı olduğu açığa çıkmıştır. Kendisini tüccar, devlet yönetmeyi de ticaret yapmak gibi ele alan Tayyip Erdoğan, gerçekten de kendisini iyi tanımlamıştır. Kapitalist ekonomi-politiğe göre alınıp-satılabilen her şey metadır. Alıcısı varsa, din de satıcının elinde bir metadır. Tayyip bu anlamda iyi bir satıcı, iyi bir tüccardır. Pazarladığı halkın dini duygularıdır. Emperyalizm tarafından da Tayyip'e bir rol yüklenmiştir. Ortadoğu'da gelişen radikal İslam'a karşı, ılımlı İslam geliştirilmek istenmişti. Coğrafi anlamda önemli bir yerde bulunan Türkiye'nin, tarihsel geçmiş olarak da İslamiyet'i uzun yıllar temsil etmiş olması, Müslüman halkların dikkatlerinin bu alan üzerinde olacağı hesaplanarak Tayyip Erdoğan desteklenmiştir.

Dinin kendisi devlettir, siyasettir. Her devlet, her sistem, her yönetim anlayışı bu kaynaktan içmiş, temel argümanlarını buna dayandırarak oluşturmuştur.

Kısaca ve özetle belirtecek olursak; din ile devlet, din ile siyaset arasında kopmaz bağların olduğunu söyleyebiliriz. Bu yaklaşım sadece bir ülke, bir devlet ya da bir zamanla sınırlı bir olay değildir. Toplumsal örgütlenmenin olduğu her yerde ve zamanda, inanca dayalı yaşamın olduğu ve toplumun ihtiyaçlarından fazlasını üretmeye başladığı, bir kesimin toplum adına bu üretim fazlasına el koymaya başladığı, yani sınıflaşmanın gerçekleştiği zamanlardan günümüze din, bir siyaset aracı olarak kullanılmıştır. Hatta daha fazlası da söylenebilir. Şöyle ki; dinin kendisi devlettir, siyasettir. Her devlet, her sistem, her yönetim anlayışı bu kaynaktan içmiş, temel argümanlarını buna dayandırarak oluşturmuştur. Kitap getirenleri sınırlı da olsa, 124 bin olarak ifade edilen peygamber-

lerin hepsi yukarıda belirttiğimiz çerçevede gerçek anlamda ideoloji oluşturmuş, devlet kurmuş, siyaset yapmış, toplumu yönetmişlerdir. Şamanlarla başlayan bu süreç peygamberlerle daha da gelişip etkin hale gelmiş, modern psikoloji ve sosyolojinin yöntemleri ışığında daha da etkili bir tarzda kullanılmıştır.

Dini devlet, siyaset ve yönetim olayı olmadan değerlendirmek mümkün değildir. Din, mutlaklaşan, tekleşen, sınırları güneşle ölçülen devletin temel yönetim anlayışı olmuştur. Başlangıçta bir inanç sistemi olarak gelişmiştir, ancak daha sonra inançtan kopartılan din, işlenerek bir yönetim aracı haline getirilmiştir. Devletin gelişip olgunlaştığı bir süreçte bu rol çok daha etkili bir tarzda oynatılmıştır. Marx toplumun yönetilmesindeki kullanım rolünden hareketle, dini 'toplumun afyonu' olarak değerlendirmiştir. Din kendi başına bir uyuşturucu olarak değerlendirilemez, ancak kullanılışı itibariyle böylesi bir rol de oynamıştır, oynamaya da devam etmektedir. Oluşturulan dogmalar, tartışılmazlık gibi özellikleri, dinin egemen sınıflar tarafından bir uyuşturucu haline getirilerek kullanılmasını sağlamıştır. Böyle tanımlamak, değerlendirmek daha doğrudur. Dinin egemen sınıflar elinde hangi temelde kullanıldığına ilişkin olarak Önderlik aşağıdaki değerlendirmeyi yapmaktadır:

"Özenle işlenmiş bir yönetim ideolojisidir din. Egemen sınıf her zaman dinin soyut niteliğinin farkındadır. Aşağıdaki toplum tabakaları ise ona gerçekmiş gibi inandırılmışlardı. Dine bu kadar yatırım yapılması, mabetlerle temsili, ritüeller, hepsi devletin yönetim erkiyle yakından bağlantılıdır. Bu nedenle içyüzünün anlaşılmaması için tartışma yasağı getirilmiştir. Tartışılsa iki sonuç ortaya çıkacaktır: Krallığın yükselişi ve doğal yasallık. İkisi de çok önemlidir. Tanrı-kral ve tanrı gölgesi-sultanın nasıl yüceltildiği anlaşılacak; dolayısıyla toplum korkutucu, cezalandırıcı bir tanrı anlayışından kurtulacaktır. Yine doğaya ilişkin bölümü ise bilimselliğin kapısını aralayacaktır. Kuantum ve kozmos fiziğine kadar bilimsel olgular dünyasına hükmeden ilkeler anlaşılacaktır. Avrupa'nın üstünlüğü, ortaçağdan çıkarken bu teolojik -ilahiyat- çözümlemeyi çok yoğun yapmış olmasıdır. Şüphesiz düşünsel gelişme yalnız başına teoloji, theodice tartışmasına bağlanamaz. Ama bu olmadan da çağdaş düşünceye kapı aralanamaz. 12., 13. ve 14. yüzyıllardaki Dominiken, Francisken mezhep tartışmaları olmadan Rönesans herhalde kolay gelişmezdi." **(Bir Halkı Savunmak)**

Burada bir kez daha belirtmekte yarar vardır: Din toplumsal bir ihtiyaç olarak gelişmiştir. Bunu yok saymak ne mümkün, ne de doğrudur. Tarihsel bir gerçekliktir ve insan zihniyetinin oluşmasında da son derece önemli roller oynamıştır. Kavrama ve anlamanın gelişen bu süreçle bağlantılı olduğu kesindir, ancak bir egemenlik aracı olarak kullanılması da hem daha farklıdır ve hem de daha sonradan gelişmiştir. Din bir ihtiyaç iken ve toplumun inançla bağlanmasının olanaklarını sağlarken, dincilik bir egemenlik aracı olarak toplumun parçalanmasında, baskı altına alınmasında ve sömürülmesinde rol oynamıştır. Din bir kültürdür, ama dincilik bir iktidar aracıdır ve bugün uygulanan da esasında bu iktidar aracı olan dinciliktir. Bundan dolayı Önderliğimiz buna önemle vurgu yapmakta, dinciliğin insanlığın başına musallat olan cinsiyetçilik, milliyetçilik ve bilimcilikin yanında adını andığı dört temel hastalıktan ya da toplum karşıtlığından biri olarak anmaktadır.

Biz bu çalışmamızda esas olarak dinciliği ve bir iktidar aracı olarak dinin devlet ve siyaset tarafından nasıl kullanıldığını kısa değinmelerle vurgulamaya çalıştık. Bunu görmek için bakmak bile yeterlidir. Devletin, siyasetin temel kavram ve argümanlarının din kaynaklı olduğu, iktidar ve yönetme anlayışının, devlete yüklenen kutsallık sıfatlarının da aynı kaynaktan olduğu nettir. Dincilik bir iktidar aracı olarak reddedilmesi gerekirken, din toplumun manevi hafızası olarak karşılanması gereken bir olgudur. Önderliğimizin, **"Kültürel İslam'a evet, siyasal İslam'a hayır"** sözü, dine nasıl yaklaşılması gerektiğini göstermektedir.

UYARLIK-DEMOKRATİK UYGARLIK, MODERNİTE-DEMOKRATİK MODERNİTE

KOMÜNAR

Uygarlık genel anlamda olumsuzladığımız bir kavram. İki temel döneminin olduğunu şu başlıklarla belirliyoruz: "Maskeli Tanrılar ve Örtük Krallar Çağı" ile "Maskesiz Tanrılar ve Çıplak Krallar Çağı". Peki, içeriği böyle olan 'uygarlık' kavramını 'demokratik uygarlık' olarak kullandığımızda neyi kastediyoruz? Acaba uygarlığı olumluyor muyuz, Pandora'nın Kutusu gibi adeta tüm kötülükleri bağrında taşıyan bu kavramın 'demokratik' kelimesiyle biraraya gelişi nasıl mümkün olabiliyor?

Modernite, çağdaşlık anlamında kullanılan çok önemli bir kavram. Daha çok da kapitalist yaşam tarzı, günümüzün çağdaşlığını 'temsil ettiğinden' adeta kapitalizm tarafından ele geçirilmiş bir kavram. Verili literatürde modernleşmenin düzeyi, kapitalist yaşam tarzına dahil olduğun kadardır. Bu nedenledir ki yaygınca 'kapitalist modernite' kavramı kullanılmaktadır. Peki, biz 'demokratik modernite' kavramını kullandığımızda, temel kriteri kapitalist yaşama koşmak olan bir şeyi mi gerçekleştiriyoruz? Yani kapitalistleşiyor muyuz? Halbuki Önderliğimiz "genelde devlet odaklı, özelde kapitalist modern yaşamdan kopuşu üçüncü doğuşum olarak adlandırıyorum." demişti. Peki, o halde biz neden 'demokratik modernite' kavramını kullanıyoruz, kastedilen nedir?

Bir yandan 'demokratik uygarlık'ı, bir yandan 'demokratik modernite'yi, bir yandan da 'demokratik konfederalizm'i kullanıyoruz. Bunlar birbirinin yerine geçen kavramlar mı? Bunların birbiriyle ilişkisi nedir? Bizim sistemsel algılayışımızda bu kavramlar nerede durur? Sistemsel algılamayı ve değerlendirmeyi olanaklı kılan bu kavramların doğru kavranması, anlaşılır kılınması, savunmaların da anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bu nedenle de bu kavramları birbiriyle bağlantılı ama kendi özgünlükleri dahilinde ele almak yararlı olacaktır.

Uygarlık, Demokratik Uygarlık

Uygarlık 'kent' bağlantılı bir kavramdır. 'Medeniyet' anlamına da gelmektedir.

'Uygarlık'ı hiyerarşik devletçi sistemi tanımlamak için kullanıyoruz. Her ne kadar yer yer neolitik toplum için uygarlık kelimesi kullanılsa da bu çok yerinde olan bir yaklaşım değildir. Yapısal olarak devletli dönemden önce de şehir olmaya evrilmiş, hatta şehir haline gelmiş yerleşim yerleri bulunmaktadır. Buna örnek olarak Çatalhöyük gösterilebilir. Ancak bu gibi yerlerde herhangi bir eşitsizliğe yer vermeyen komünalite, temel yaşam tarzıdır. Kent kültüründe görülen ayrışmalar, eşitsizliğe dayalı farklılaşmalar buralarda görülmez. Bu nedenle de bu gibi yerleri uygarlık kültürü çatısı altında ele almak doğru olmaz. Çünkü *"uygarlık sınıf kültürü ve devletiyle ilgilidir. Kentlilik, ticaret, ilahiyat ve bilimin kurumlaşması, politik ve askeri yapının gelişmesi, ahlak yerine hukukun öne çıkması, erkeğin toplumsal cinsiyetçiliği yeni uygar toplumun hâkim göstergeleridir. Bir anlamda bu özelliklerin toplamına uygar toplum kültürü de denilebilir ."*

Tanımdan da anlaşıldığı gibi uygarlık, insanların ilk toplumu olan ahlaki ve politik toplumun aleyhine gelişen bir kültürdür. Kendiliğinden veya bir anda gerçekleşen bir süreç değildir. Çok sistematik bir şekilde ilk toplum biçimi olan ahlaki ve politik (doğal) topluma karşı yürütülen bir mücadele ve saldırının sonucudur. *"İnsan yaşamının biricik nedeni olan özgürlüksel anlamının sürekli soykırıma tabi tutulması…"* ve *"özgür yaşam anlamının boşaltılmasından geriye kalan…"* olarak tanımladığımız uygarlık, bu yönüyle öyle övünülecek, ileri görülecek bir gerçekleşme değildir. O, özgürlüğün kaybedilmesi pahasına gelişmiştir. Toplumu parçalayan, toplumda birilerini özne birilerini de nesne haline getiren bir zihniyetin ürünüdür.

Doğal toplumun birbirini tamamlayan, birbiri için olan yaşam tarzı, yerini zamanla bencilliklerin gittikçe güçlendiği yeni bir döneme bırakacaktır. O güne kadar toplumsallaşmanın, komünalitenin geliştirilmesi için çalışan, yorulan kafalar, artık toplum içinde bir 'üst toplum' yaratmak için kullanılacaktır. 'Güçlü kurnaz adam' diye nitelendirdiğimiz sapkın tarihin yapım ustaları toplumda öncelikle ana-kadının eşitlikçi-özgürlükçü toplumu içinde yer alan genç erkekleri etraflarına toplayarak, onların üzerinde tahakkümlerini geliştirirler. Doğal toplumun öncüsü ve en güçlü savunucusu pozisyonundaki kadını karşılarına alarak, ona karşı sistematik ve bilinçli bir saldırı başlatırlar. Bilirler ki kadın geriletilmeden, güçten düşürülmeden doğal toplumun komünaliteye dayanan değerlerini aşmak mümkün olmayacaktır. Tarihe hiyerarşik dönem diye geçen, doğal toplum ile devletli uygarlık arasındaki bu geçiş süreci, bu nedenle çok yoğun bir direnen kadın-egemen olmak isteyen erkek arasındaki mücadeleye sahne olacaktır. Kadın komünaliteyi, ortaklaşmayı, dayanışmayı, biriktirmemeyi vb. esas alırken, egemen olmak isteyen erkek, özelleşmeyi, özelleştirmeyi dayatacaktır. Bu ara süreçteki mücadelenin galibi, egemen erkek olacak ve güçlenme istemlerini en büyük güç kurumlaşması olarak devletle taçlandıracaktır. Tabandaki bu güçlenme düzeyine denk olarak zihinlerde de tanrılaşacaktır. Böylelikle de insanlığın ilk, kök ve insan olmanın özünü temsil eden doğal toplum bastırılmış, bir sistem olarak aşılmış olacaktır.

Artık toplum yeni bir mecraya girmiş olmaktadır. Bu yeni toplum, en temel yaklaşımı kendini büyütürken birilerini küçültmeyi, kendini özneleştirirken toplumun geri kalanını nesneleştirmeyi esas alan bir zihni yapılanmada olacaktır. Artık eskisi gibi birinin gücü herkesin gücü olmayacaktır, yine herkesin gücü de birinin gücü değildir. Bencilliğin bir ürünü olan bu sistem, toplumu amansızca parçalayacak, güçten düşürecek, kendine bağımlı hale getirecektir. Toplumun içine itildiği bu yeni dönemin diğer bir adı da kölelik dönemi olacaktır ve bu hiç değişmeyecektir. Nitekim Önderliğimiz, uygarlık süreçlerini ve onun da çıkışını sağlayan hiyerarşik dönemi adlandırırken, hep köle tanımını kullandı. Hiyerarşinin çıkışı için 'köle toplumun doğuşu', devletçi toplum için 'köle toplumun oluşumu', feodal devletçi toplum için 'olgunlaşmış kölelik toplumu', kapitalist devlet ve toplum için de 'derinleşmiş ve genelleşmiş kölelik' tanımlamalarını yaptı. Bu kölelik üreten ve toplumu karılaştırmayı en temel yaklaşımı haline getirmiş olan sistem gerçekliği, değer(sizlik) olarak *"baskı, sömürü, gasp, talan, tecavüz, katliam, vicdansızlık (ahlaksızlık), yok etme ve eritme gibi toplum için gereksiz çok sayıda maddi ve manevi kültür öğeleri"* ile yüklenecektir.

İşte kısaca değerlendirilmeye çalışılan bu hastalıklı doğuşa 'uygarlık' deniyor. Peki, bu sapkın sistemin içinde demokratik uygarlık tanımlamasını neden yapıyoruz?

Marksizm de dahil pek çok sosyal bilim yaklaşımı toplumsal sistemleri ele alırken, var olan sistemi tekçi bir perspektifle ele almıştır. Egemenler, devletçi sistemler her şeyi kendilerinden başlattıklarından buna giderken, Marksizm gibi kendini 'bilimlerin bilimi' olarak tanımlayacak denli iddialı olan bir öğreti ise, oluşu tespitte yaşadığı sorunlardan kaynaklı bunu yaşamıştır. Marksizm'de toplumsal gelişme, yeni ile eski arasındaki mücadelede birinin diğerini yok etmesi üzerine oturtulmuştur. Bu mantığa göre, ilk toplum olan ahlaki-politik (doğal) toplum bir sistem olarak aşıldığından, yerine geçen yeni sistemler döneminde yaşamıyordur artık. Bir ara süreç olan hiyerarşik sistemi bir tarafa bıraksak dahi -zira bu dönemde bir denge vardır hala, ara süreçtir, gelecek belirsizdir- devletli dönemde artık doğal toplumdan eser kalmamıştır. Aynı sistematik temelinde feodal dönemde köleci dönem yoktur, kapitalist dönemde feodal dönem yoktur, sosyalist dönemde de kapitalizm olmayacaktır vb. tespitin toplam sonucu olarak da hiçbirinde doğal yani ahlaki ve politik toplum yoktur. Bu, bilimsel bir tespit olarak ele alınarak izlenmiş, tarih-toplum tahlilleri bu-

na oturtulmuştur. Halbuki yukarıda da belirttiğimiz gibi yeni devletçi sistemlerin bırakalım köleliği aşmalarını, onu daha da geliştirdiklerini pratiklerinden, toplumsal yaşamın daha da dağıtılmasından rahatlıkla görebilmekteyiz. Yine bunun doğru olmadığı en yalın haliyle biyolojik olarak insanın var oluşunda bile görülebilir. İnsan, eğer kendinden önceki evrimsel açılım olmasaydı, oluşmazdı. Bir atom altı parçacıktan tutalım, en gelişkin bir hayvanın oluşumuna, oradan da memeliler türünden insana uzanan on beş milyar yıllık bir evrim ve birikimdir, insanı biyolojik olarak insan yapan. Bu şu demektir: öncesi, sonrasında yaşar. Zaten o nedenledir ki insanın ana rahmindeki geçirdiği dokuz ayda aslında tüm bir evrenin oluşumunu tekrarladığı ve böylelikle ancak insan olabildiği söylenir. İnsanın biyolojisinin gelişimi böyleyken, insanın her türden davranışının temelinde yatanın öncesi olduğu, bu yönüyle insanın tarih olduğu, tarihin de insan şahsında günümüzde yaşadığı da bilinen bir gerçektir. Dolayısıyla hiçbir şeyin ve hiç kimsenin tarihsiz, öncesiz, köksüz olamayacağı tespiti, en bilimsel tespitlerden biri olmaktadır. Bu tespitlerden şunu çıkarıyoruz: doğal toplum bir sistem olarak yenilmiş olabilir, ancak bu, onun tümden yok olduğu, ortadan kalktığı anlamına gelmez. Yeni gelişen (devletçi sistem), eskiyi (doğal toplum) yok etmemiştir, onu bastırmıştır, geriletmiştir, hatta ondan beslenmiştir. Bu yönüyle uygarlık demek, sadece devletten, onun kültüründen oluşan bir dönem demek değildir.

Uygarlığın devletleştiği dönemde, devletin saldırılarına maruz kalan, devletleşmeyen, devlete karşı direnen, devletleşmek istemeyen, çok geniş bir toplumsal gerçeklik de bulunmaktadır. Yani her ne kadar devlet hakim bir güç olarak ortaya çıkmış da olsa, toplumun tüm kesiminin bu devletli yapı içinde olmadığını bilmek gerekir. Öyle ki Önderliğimiz devleti, 'etnisite okyanusu içindeki adacıklar'a benzetir. Özcesi, yenilmiş doğal toplum, yeni dönemde de kendini farklı şekillerde devam ettirecektir, çünkü o gerçek toplumdur. Toplum yine de sisteminden yoksun kılınmış olsa da ahlaki politik temeller üzerinden var olur, gelişir. İşte demokratik uygarlık kavramıyla kastettiğimiz, uygarlığın gelişiminin ardından devletçi sisteme karşı mücadele eden, eski doğal toplum yaşamlarını korumak isteyen devlet dışı kalmış kesimlerin temsil ettiği uygarlıktır. *"Tanımı gereği demokratik uygarlığı hem bir düşünce sistematiği, düşünce birikimi, hem de ahlaki kurallar ve politik organların bütünlüğü olarak ifade ediyorum. Ne sadece bir düşünce tarihinden, ne de ahlaki ve politik gelişme içindeki toplumsal realiteden bahsediyorum. Tartışma iç içe olarak iki konuyu da kapsamaktadır."*

Doğanın her bileşeninin olduğu gibi insanın da bir doğası vardır, insan toplumunun doğası da ahlaki ve politik olmaktır. Ahlaki ve politik olmak bu durumda hem toplumun en temel özellikleri olurken, hem de toplumun olduğu yerde ahlaki ve politik özellikten bahsedilebileceği anlamı çıkmaktadır. Bu çerçevede demokratik uygarlık sistemini, uygarlığın devletli yüzünün olduğu yerin tam karşısına oturtmak gerekiyor. Yani onun ikili yapısını oluşturmaktadır. Bu tespit uygarlığın tekli yapısını ortadan kaldırır. Devletin olduğu yerde demokrasinin yani ahlaki ve politik toplumun da olduğunu ortaya koyar. Yani doğal toplum, aynı anlama gelmek üzere ahlaki ve politik toplum eski gücünü yitirmiş de olsa, devletin olduğu her dönemde var olmuştur ve toplum var oldukça, toplumun doğası olduğundan da var olmaya devam edecektir. Aksi halde, toplum olmaktan çıkılacak, yani yok olunacaktır. Ahlaki ve politik toplumun değerlerini esas alma anlamında düşünsel olarak, hem de bu değerlerin kendini yaşamsallaştıracağı, ifadeye kavuşturacağı bir sistem olarak demokratik uygarlık, tüm resmi uygarlık tarihi boyunca ahlaki ve politik toplumu temsil etme anlamına gelir. Resmi uygarlık karşıtı olan, devletleşmemiş, devletin her türden saldırısı karşısında demokratik-komünal değerleri korumaya çalışmış her türden kesim, demokratik uygarlığın temel unsurları olur. Bu perspektiften bakıldığında, *"Tarih sadece iktidar ve*

devletler yığınının (en insanlık dışı ve köhne yapılar ve savaşların aracı) toplamı olmayıp, ondan katbekat (her zaman toplumsal doğanın yüzde doksanın üstündeki varlığı) daha fazla demokratik uygarlık örnekleriyle doludur. Tüm aile, kabile ve aşiret sistemleri, konfederasyonları, kent demokrasileri (Bilindiği kadarıyla en çarpıcı örnek Atina'dır) ve demokratik konfederalizmleri, manastırlar, tekkeler, komünler, eşitlikçi partiler, sivil toplumlar, tarikatlar, mezhepler, iktidarlaşmamış din ve felsefe toplulukları, kadın dayanışmaları, yazıya geçirilmemiş sayısız dayanışmacı cemaat ve meclisleri vb. devasa toplumsal gruplar demokratik uygarlığın hanesine kaydedilmelidir."

Bu temel parametreler temelinde 'uygarlık' kavramını başına 'demokratik'i koymak kaydıyla kullanıyor olsak da esasında bunun kerhen olduğunu da bilmek gerekir. Önderliğimiz bu konuda da *"Demokratik uygarlık… ad olarak belki yetersiz olabilir; çok sayıda eleştiri gerektirebilir. Ama toplumun tarihsel-toplum niteliğini … dikkate aldığımda, klan toplumundan aşiret, kabile, kavim, köy, dinsel cemaat vb. topluluklarına kadar tarihi adeta taşıran hareketlerini aynı uygarlıkçı (şehir-devlet-sınıf) yaklaşımlar içinde basit 'barbar' veya 'dinsel gerilik' olarak adlandırmaya ne gönlüm ne zihnim asla razı olamıyordu."* demektedir.

Önemli olan bir diğer husus da nasıl ki hiyerarşik devletçi gelenek bir sistem ise, demokratik uygarlığın da bir sistem olduğudur. Demokratik uygarlık, ahlaki politik toplumun bir taşıyıcısı olarak kendini tüm uygarlık tarihi boyunca sürdürür. Hem değerler anlamında yaşamak ister, saldırılar karşısında kendini korumak ister hem de kendini politik organlarına da kavuşmuş bir sistem haline getirmek ister, bunun için mücadele eder. Bu yönüyle o, hem değerler anlamında hem de sistem anlamında insanlık tarihinde gerçek anlamda bir akıştır. Resmi uygarlık tarihini güçlü kurnaz adamın ilk icraatı olan hiyerarşiye kadar götürürsek, buna karşıtlık temelinde gelişen demokratik uygarlığı da bu tarihten yani MÖ. 6 binlerden itibaren başlatmak gerekir. Birbirine karşıtlık temelinde her iki gelenek ilişki ve çelişki halinde günümüze kadar gelmektedir. Çok özet biçimde tekrarlamak gerekirse; uygarlık, ilk toplum olan ahlaki-politik toplumdan gerçekleşen bir sapma sonucu oluşan ve kent merkezli bir kültürdür. Parçalanmış toplumsal yapıda devletliliği, egemenliği, sınıfsallığı temsil eden uygarlık kanalına sınıflı-devletli uygarlık denirken; demokratik toplum diye tanımladığımız devlet dışı kalmış, iktidarlaşmamış ve toplumun büyük kısmını temsil eden halk kesimlerinin içinde yer aldığı kanala da demokratik uygarlık demekteyiz. Sınıflı-devletli uygarlık ile demokratik uygarlık, uygarlık tarihinin ikili karakterini, bir başka deyişle tez ve anti-tezini oluşturmaktadır.

Modernite, Demokratik Modernite ve Demokratik Konfederalizm

"Modernite genel anlamda bir çağın toplumsal yaşam tarzıdır. Maddi ve manevi kültür olarak bir döneme damgasını vuran tüm teknik, bilim, sanat, siyaset ve moda unsurlarını ihtiva eder." 'Çağ' anlamına gelmektedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, genel insanlık tarihiyle bağlantılı bir kavramlaştırmadır. İnsanlık tarihinde toplumsal yaşamda, döneme damgasını vuran maddi ve manevi kültür, dönemin modernitesini oluşturur. Bu yönüyle uygarlık öncesi döneme kadar da gider. Örneğin Verimli Hilal'in neolitiği kendi döneminde insanlığın modernitesini oluşturmaktadır. Çünkü döneme her açıdan damgasını vuran temel kültürel yapı buradadır. Bu perspektifle yaklaştığımızda, uygarlık sonrasında da kimi bölge veya uygarlıkların kendi dönemlerinin modernitesini oluşturduklarını görmekteyiz. Örneğin ilk devletli yapı olması itibariyle Sümerler, kendi döneminde, devletli uygarlığın modernitesini oluşturmaktadır. Roma modernitesi, İslam modernitesi, kapitalist modernite vb biçimleriyle daha da arttırılabilir. Temel mantık, kendi döneminde toplumsal yaşama damgasını vuran, belirleyici olan kültürel yapı olmaktır.

Bu yönüyle ele aldığımızda hem devletli uygarlığın hem de demokratik uygarlığın modernitelerinin birbirinden farklı olarak var olduklarını görmekteyiz. Devlet ve demokrasi birbirinden farklı ve karşıt olduklarından ve tarihin ikili yapısını uygarlık tarihi boyunca oluşturduklarından moderniteleri de farklı olacaktır. Bu, tıpkı devletli uygarlıkla demokratik uygarlığı birbirinden ayırma gibi bir özgünlüğü temsil etmektedir. Hakim anlayış, moderniteyi de tekleştirmedir. Bilimsel tekelciliği eline geçirmiş olan Batılı sosyal bilim anlayışı, modernitenin tarihini hem o kadar eskilere götürmemekte hem de moderniteyi kapitalist modernite biçiminde tekleştirmektedir. Bu tekçi yaklaşıma göre kapitalizm kendi döneminin tümünü temsil etmektedir. Kapitalizm her ne kadar önceki dönemlerden farklı olarak gerçek anlamda küreselleşmiş de olsa, esasında toplumun yaşam tarzını temsil edemez. Belki tekniğiyle, devleti güçlendirmesi yönüyle her yere girmeye çalışmaktadır, ancak toplumun doğası olan ahlaki ve politik olan yön zayıflamış da olsa devam etmektedir.

Kapitalizm, özsel anlamda toplumun doğasını oluşturan ahlak ve politik olmayla en fazla çelişen, hatta onu yok etmek isteyen bir sistemdir. Komünalite, aynı anlama gelmek üzere ahlak düşmanıdır, onu yok etmeden herhangi bir yere giremeyeceğini bilir. Yine sorumlu davranan, toplum işlerine kafayı yoran, üretken insan anlamındaki politik insan yerine sürüleştirilmiş, bencillik batağında güdülerine teslim olmuş, insanlıktan uzaklaşmış bir tip yaratmak ister. Bu nedenle de gerçek anlamda bir toplum olmaya karşılık gelmez kapitalizm. Zaten bu nedenledir ki Önderliğimiz 'kapitalist modernite'yi kullanmanın koşullu olduğunu belirtir. Çünkü modernite 'bir çağın toplumsal yaşam tarzıdır.' Halbuki kapitalizm bir toplum değildir. *"Nasıl kapitalist toplum kavramının müphem ve gerçeği perdeleme gibi sakıncası varsa, kapitalist modernite kavramının belki daha fazla benzer sakıncaları vardır… Bu anlamda moderniteyi kapitalizme mal etmek büyük hata olur. Hatta birçok unsuruyla ezici olarak bir tekel olan kapitalizme karşıttır. Nasıl ki toplumsal doğanın temel yaşam tarzı olan ahlaki ve politik toplum genelde uygarlığa, özelde kapitalist uygarlığa karşıtsa, modernitede de benzer duruş söz konusudur. Modern toplum kapitalist toplum değildir. O halde neden kapitalist modernite kavramını kullandım? Çünkü kapitalist tekel hegemonik müttefikleriyle topluma olduğu kadar, dönemin yaşam tarzı olarak kabul gören modernitesine de damgasını vurmak ister. İdeolojik, politik-askeri müttefikleriyle çağın yaşam tarzının sanki yaratıcısı, oluşturucusu kendisiymiş gibi çok sistemli bir çaba (eğitim, kışla, ibadet yerleri ve medya vasıtasıyla) harcar. Kendisinin olmayanı kendisininmiş gibi bir egemen zihniyet yaratır. Eğer bu yönlü propaganda çabası başarılı olmuşsa, toplum veya moderniteye damgasını vurmuş olur."*

Bir diğer husus da koşullu olmak kaydıyla kullandığımız kapitalist modernitenin geçmişle bağının kopartılmasıdır. Kendini her şeyin merkezine koyma, oluşu parçalama ve bu parçalardan birini özne, birini de nesne kılma bir devletçi zihniyet hastalığıdır. Nasıl ki devletli uygarlık bir akış ise ve kapitalizm de bu devletli geleneğin son halini temsil ediyorsa, modernite de bir akıştır ve kapitalist modernite, bunun çağdaş halini temsil etmektedir. Kapitalizm ne kadar önceki devletli gelenekten kopuk ise kapitalist modernite de kendinden önceki devletli modernitelerden o kadar kopuktur. Bunlar birbirinden kopuk olmayan, birbirinin devamı olan şeylerdir. Moderniteyi sadece kapitalizm ile ya da son dört yüz yıllık süreyle sınırlamak, bir Batı ben-merkezciliği örneğidir ve yanlıştır. Doğru olan, bir geleneğin devamı olduğudur.

Demokratik modernite ise, resmi uygarlık süreci boyunca devletli modernitenin ikilemini oluşturacak şekilde hep var olmuştur. *"Demokratik modernitenin kapitalist modernite şebekelerinin (ağlarının) olduğu her alanda ve zamanda karşı kutup olarak yaşanmakta olduğudur. Başarılı veya başarısız, özgürlük veya kölelik, benzerlik veya farklılık, eşitlikten uzak veya yakın, eko-*

lojik ve feminist anlam kazanmış veya kazanmamış, özcesi ahlaki ve politik toplum özelliğine yakın veya uzak olarak, demokratik modernite kapitalist modernitenin bağrında her zaman ve mekânda varoluş halindedir."

Modernitenin toplumsal yaşamı temsil etme anlamına gelişi ve demokrasinin de devlet dışı kalmış toplumun yaşam ve örgütlenme tarzı oluşu birleştiğinde, esasında modernite kavramının egemenlikli sistemlerden çok, halk sistemine daha yakın ve ait olduğu görülür. Bu nedenle de demokratik modernite çok uygun bir kavramlaştırma olmaktadır. Toplumu egemenler ve devletli yapılar temsil edemediğine, edemeyeceğine göre, onların moderniteleri ancak devletli yapıların moderniteleri olabilir, ancak demokratik uygarlığın moderniteleri toplumun temel yaşamını göstermesi açısından modernite kavramının tanımına daha uygun düşmektedir. O açıdan insanlık tarihi açısından da tekli bir demokratik moderniteden bahsedilemez. Nasıl ki devletli sistemin moderniteleri tarih boyunca döneme damgasını vuran kültürlere göre değişkenlik gösteriyorsa, demokratik moderniteler de demokratik uygarlık boyunca farklılıklar taşıyacaktır.

Kapitalist modernite devletli geleneğin çağdaş temsiliyken, demokratik modernite demokratik geleneğin çağdaş temsilidir.

Demokratik modernite, kapitalist modernitenin karşıt modernitesi olma özelliği taşır. O da demokratik uygarlık geleneğinin son dört yüz yıllık döneminde devlet dışı kalmış, demokratik komünal değerleri temsil eden toplum kesimlerinin yaşam tarzı anlamına gelir. Kapitalist modernite devletli geleneğin çağdaş temsiliyken, demokratik modernite demokratik geleneğin çağdaş temsilidir.

Kapitalist modernite; kapitalizm, endüstriyalizm ve ulus devlet gibi üç temel unsurdan oluşurken, demokratik modernite; ahlaki-politik toplum, eko-endüstriyal toplum ve demokratik konfederal toplum boyutlarından oluşmaktadır. Kapitalist modernite bu üç temel ayakla bir sistem haline gelirken, demokratik modernite de kapitalist modernitenin üç temel unsuruna karşılık bu üç temel unsurla kendini bir sisteme kavuşturacaktır. Böylelikle de hiyerarşik devletçi sistemin yarattığı temel toplumsal sorunlara çözüm gücü olacaktır. Bunlardan ahlaki-politik toplum boyutuyla esasında yaşamın anlamını, temel kriterlerini oluşturmaktadır. Toplumun doğası olarak belirginlik kazanan ahlaki ve politik olmak kaydıyla herkesin özneleştiği, kendini kattığı, ürettiği bir yaşam tarzına dayanır. Ahlaki ve politik olmak kaydıyla herkesi bir farklılık olarak kabul ederek, onların birliğini temel toplumsal sorunların aşılması ve insanlaşmanın gerçek anlamda oluşması için gerekli görür. Ahlakı toplumun en temel harcı ve özgürlükle özdeş olarak ele alır. Liberalizmin ahlaksız özgürlük anlayışının karşısına, özgürlüğü ahlak olarak oturtur. Ahlakı *'özgürlüğün katılaşmış hali, geleneği veya kuralı'* olarak tanımlamayı esas alır. En özgür insanı komünal ve toplumsal olan özüne uygun davranan birey olarak tanımlayarak özgürlük ile ahlakı buluşturur.

Politikayı devlete ait olmaktan kurtararak, esasında devletin yaptığını idarecilik olarak tanımlar. Çünkü politika esasında toplumun işini yapmak anlamına gelir ki devlet toplum karşıtlığı nedeniyle toplum işlerini yapmaz. O sadece topluma emreder, hükmeder. Devlet-toplum diyalektiğinde ters orantı vardır, birinin büyümesi diğerinin küçülmesinden geçer. Devletli sistemlerde toplum kendi yaşamı üzerinde söz, karar ve uygulama hakkına sahip değildir. Sürüleştirilen toplum gerçekliği devletli yapıları iyi izah eder. Bu yüzden devletli toplumlarda insanlar esasında politik değildir. Toplumun büyük kısmı kendi yaşamı hakkında söz hakkına sahip olmadığından böyledir, hem de politika yapanlar esasında devletçi bir yaklaşımla siyaset yaptıklarından gerçek anlamda politika yapmazlar. Bu da devletçi sistemlerde esasında bir politikanın yapılmadığını gösterir. Politika, yaşam sorunlarını çözmenin, çözüm gücü olmanın sanatı olarak en güçlü halini doğal toplumda yaşar. Orada toplumun tüm

bileşenlerinin önü açıktır, bu nedenle de herkes yaşam hakkında söz ve uygulama hakkına sahiptir. Herkesin önü kendisini gerçekleştirmek için açıktır. Bencil bir zihni yapılanma söz konusu olmadığından da toplumsallaşmaya özgürlük temelinde güçlü bir katılım gerçekleşmektedir. İşte demokratik modernitenin ahlaki-politik toplum boyutu, ilk toplumdaki canlılığı yeniden oluşturmayı hedefler. Herkesi yaşamın öznesi haline getirerek, onların kendini gerçekleştirmeleri, güçlerini açığa çıkarmaları için önlerini açar.

Eko-endüstriyel toplum boyutuyla ekonomiyi ekolojiye bağlar. Doğanın her bileşeninin olduğu gibi insanın da içinde yaşadığı bir eko-sistemi vardır ve doğanın hiçbir bileşeni dahil olduğu eko-sistemin dışına çıkamaz. Çıkması halinde yok olması kaçınılmazdır. Bu, insanı nesneleştirmek anlamına gelmez, sadece insanın içinde yaşadığı doğayı gözetmenin var olmayı sürdürmek için zorunlu olduğunu hatırlatır. Kapitalizmi bir gasp düzeni olduğu için bir ekonomi olarak ele almaz, ekonominin gerçek anlamda yapıldığı yer olan toplumla buluşturur. Sanayinin sınırlarını ihtiyaçlar ve ekoloji olarak belirler. Endüstriyi ekolojikleştirir. Ekonomide ahlaki ve politik yanları esas alarak bireyciliğin ve tekelciliğin yarattığı toplum dışılıkları yaşatmaz. *"Eko-ekonomi ve eko-endüstri, tüm toplumsal faaliyetlerde göz önünde tutulur."* Daha da detaylandırmak, konumuz açısından fazla gerekli değildir. Konumuz açısından daha önemli olan, demokratik modernitenin demokratik konfederal toplum boyutuyla olan ilişkisidir.

Resmi modernitenin temel yönetim tarzı ulus-devlet modeliyken, demokratik modernitenin buna karşılık gelen yönetim tarzı demokratik konfederalizmdir. Demokratik konfederalizm, toplumsal doğanın çoklu yapısına en uygun yönetim tarzıdır. Devletçi sistemler ve onun son hali olarak ulus-devlet, merkeziyetçi olduklarından toplumsal doğadaki çoklu yapıyı görmez, farklılıkları tekleştirir. Bu yönüyle de boğucudur, toplumdaki özne olma halini toplumdan alır. Oysa demokratik konfederalizmin her bileşeni inisiyatifli kılan gerçekliği, esasında toplumsal doğaya da en uygun bir yönetim tarzı olmaktadır. *"Demokratik yönetimleri kesinlikle devletin idari yönetimiyle karıştırmamak gerekir. Devletler idare eder, demokrasiler yönetir. Devletler iktidara dayanır, demokrasiler kolektif rızaya dayanır. Devletlerde atama, demokrasilerde seçim esastır. Devletlerde zorunluluk, demokrasilerde gönüllülük esastır."*

Demokratik moderniteyi, devlet dışı kalmış, iktidarlaşmamış toplumun maddi ve manevi yaşam tarzı olarak değerlendirmiştik. Bu yaşam tarzı ve değerler toplamı, ahlaki ve politik ilkeler temelinde ancak devlet dışı siyasal yönetim biçimi anlamına gelmek üzere demokratik konfederalizmle gerçekleşebilir. Demokratik konfederalizm, böylelikle demokratik modernitenin politik organı, siyasal sistemi olmaktadır. Devlet dışı toplumsallık, sadece devletleşmeyerek, iktidarlaşmayarak özüne uygun bir gerçekleşmeyi yaşayamaz. Ahlaki ve politik ilkeleri temelinde kendi kendini örgütlü hale getirebileceği, devlet dışı bir sistemi de yaratması gerekmektedir. Aksi halde devletçi sisteme eklemlenmekten ya da onun içinde erimekten kendini kurtaramaz. Bunun sayısız örneğini tarihte görmekteyiz.

Demokratik konfederalizm, tüm bu gerçekler ışığında ahlaki politik topluma dayanarak gelişen demokratik uygarlığın ihtiyaç duyduğu devletleşmemiş yönetim tarzı olmaktadır. Bu bir tercih olmanın ötesinde bir zorunluluk ve demokratik uygarlığın var oluş tarzına da en uygun yönetim biçimidir. Çünkü resmi uygarlığın anlayışının tersine, toplumsal doğa tekçi ve homojen değildir. Farklılıkların birliğinin en mükemmel şekilde kendini yaşamsallaştırabileceği sistem, demokratik konfederalizmdir. Herkesin, her birimin özne olduğu, öte taraftan da karşılıklı bağımlılığı esas alarak birbiri karşısında sorumlu davrandığı bir sistemin adıdır. Bu sistem, komünaliteye dayandığından özne olma, inisiyatif kazanma haliyle bağıntılılık hali birbiriyle çelişmez, tersine birbirini güçlendirir. Zira kozmos ve kuantumda da gerçekleşen esas olarak budur.

Gerçeklik, toplumsal doğanın tarihi bilinmeden hiç anlaşılmayacak bir şeydir. Kapitalist modernitenin bende yarattığı tarihe karamsar bakışı asla affetmiyorum. Çünkü gerçek bir insanlık mahşeri olan tarih bilinmeden, bunun gereği olarak ahlaki ve politik olunmadan, en saygısız ve alçak konumlara düşmekten kurtulamayız. Tarihsel olabildiğin kadar gerçekle birliktesin. Tarih ise, ancak demokratik uygarlık anlamındaysa toplumsal gerçeklikle bağ kurabilir.